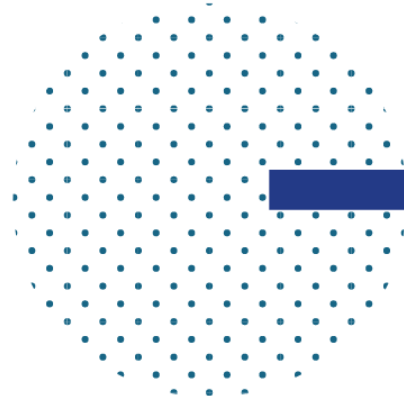

RAPORT O STANIE MIASTA GDAŃSKA

ZA ROK

2019

Raport o stanie Miasta Gdańska za 2019 rok

Spis treści

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIASTA	3
2. MIESZKAŃCY	6
3. BUDŻET MIASTA.....	11
4. ORGANIZACJA I ZARZĄDZANIE MIASTEM.....	16
5. EDUKACJA	29
6. ZDROWIE PUBLICZNE I SPORT	43
7. INTEGRACJA SPOŁECZNA I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA	54
8. KULTURA I CZAS WOLNY.....	79
9. INNOWACYJNOŚĆ I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ.....	98
10. ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA	109
11. INFRASTRUKTURA	117
12. MOBILNOŚĆ I TRANSPORT.....	130
13. PRZESTRZEŃ PUBLICZNA	141
14. ZAGADNIENIA HORYZONTALNE – RÓWNE SZANSE, REWITALIZACJA, BEZPIECZEŃSTWO, ŚRODOWISKO, SMART CITY	151
15. SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI BUDŻETU OBYWATELSKIEGO – ZAŁĄCZNIK NR 1	
16. SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI POLITYKI, PROGRAMÓW I STRATEGII – ZAŁĄCZNIK NR 2	
17. SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI UCHWAŁ PODJĘTYCH PRZEZ RADĘ MIASTA – ZAŁĄCZNIK NR 3	

W Raporcie prezentujemy aktualne dane statystyczne, dostępne na dzień 09.06.2020 r.

Szanowni Państwo!

To nie był dla Gdańska najgorszy rok, choć rozpoczął się jak z czarnego snu – tragiczną śmiercią prezydenta Pawła Adamowicza. Doświadczenie wspólnego trwania w żałobie, cisza i smutek, jakie wówczas wypełniły miasto, zostaną z nami już na zawsze.

Kolejne miesiące obfitowały w wyzwania. Wspomnę strajk nauczycieli, specustawę, której skutkiem będzie przejęcie przez państwo miejskich terenów na Westerplatte czy zawieszenie funkcjonowania systemu MEVO.

Szczęśliwie mamy jednak wiele więcej powodów do zadowolenia. W 2019 roku odnotowaliśmy najwyższą liczbę mieszkańców w całej historii Gdańska – 470 907 osób, poprzedniego rekordu nie udało się pobić od 1987 roku (469 tys.). Osiągnęliśmy również rekordowo wysokie saldo migracji. Gdańsk odwiedziło 3,5 mln gości z kraju i zagranicy. W wyborach parlamentarnych osiągnęliśmy rekordową frekwencję 72,5%. A Lechia Gdańsk po raz drugi w historii zdobyła Puchar Polski.

Mamy na swoim koncie wiele kluczowych przedsięwzięć z dziedzin wyznaczonych przez programy operacyjne do Strategii Rozwoju Miasta „Gdańsk 2030 Plus”. Nie sposób ich wszystkich przywołać. Wspomnę jedynie o niektórych.

Edukacja uniosła ciężar rekrutacji do szkół średnich podwójnego rocznika. Otworzyliśmy Szkołę Podstawową na Lawendowym Wzgórzu. Wprowadziliśmy Gdański Bon Żłobkowy, z którego do końca roku skorzystało blisko 600 rodzin.

W obszarze zdrowia publicznego i sportu pilotażowo wprowadziliśmy nową formułę gimnastyki korekcyjnej dla dzieci w klasach 0–III, pod hasłem FitKlasa. Od roku szkolnego 2020/2021 projekt obejmuje wszystkie samorządowe szkoły podstawowe, czyli ok. 14 tys. dzieci. Kontynuowaliśmy kompleksowy Gdański Program Ochrony Zdrowia Psychicznego.

Na polu integracji społecznej i aktywności obywatelskiej cieszyć się trzeba Gdańskim Programem Mieszkalnictwa Społecznego dla osób/rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym. W 2019 roku wsparciem objęto 432 osoby.

Z roku na rok rośnie uczestnictwo gdańszczanek i gdańszczan w kulturze. Oprócz flagowych wydarzeń i festiwali w dzielnicach zorganizowano wiele inicjatyw, które skupiały lokalną społeczność. Europejskie Centrum Solidarności odwiedziło 1,2 mln gości, a Muzeum Gdańska zanotowało rekordową liczbę 512 tys. odwiedzin. Intensywnie toczył się partycypacyjny proces tworzenia Gdańskiego Programu Edukacji Kulturowej. Rozpoczęliśmy też starania o wpisanie gdańskiej kultury carillonowej na Reprezentatywną Listę Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO. Powstały materiały niezbędne do sporządzenia wniosku o wpisanie Stoczni Gdańskiej na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

Uhonorowanie Gdańska wraz z województwem pomorskim prestiżową nagrodą Europejskiego Regionu Przedsiębiorczości 2020 potwierdza skuteczność działań przyczyniających się do rozwoju gdańskich przedsiębiorstw. Wzrosła liczba podmiotów gospodarczych, spadła stopa bezrobocia, wzrosły wynagrodzenia i nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach, mnożą się powierzchnie biurowe. Rozwija się infrastruktura w porcie morskim oraz wzrasta wielkość przeładunków. Rekordowe 5,4 mln pasażerów obsłużono w porcie lotniczym.

Wzrastają też możliwości inwestycyjne samorządu dzięki budowaniu portfela inwestycji realizowanych w formule partnerstwa publiczno-prywatnego, które zmieniają zarówno przestrzeń publiczną, jak i wspierają tworzenie nowych miejsc pracy.

W 2019 roku zakończyliśmy inwestycję budowy instalacji do kompostowania, która ma przetwarzać 40 tys. ton odpadów biodegradowalnych rocznie. Ukończyliśmy też budowę zbiornika retencyjnego Strzelniczka II, zapewniając bezpieczeństwo przeciwpowodziowe okolicznym mieszkańcom i miejsce, gdzie można spędzać wolny czas.

Zlikwidowaliśmy lokalną kotłownię w dzielnicy Gdańsk-Osowa i rozbudowaliśmy sieć ciepłowniczą. O ponad 6 tys. ton rocznie ograniczyliśmy dzięki temu emisję dwutlenku węgla. Podpisaliśmy też Deklarację współpracy klimatycznej polskich miast i gmin.

Wzdłuż al. Pawła Adamowicza powstało 2,7 km linii tramwajowej. Trwa niwelowanie barier w ruchu pieszym i rowerowym. Powstało przejście naziemne przez aleję Grunwaldzką, powstaną kolejne.

Prawdziwie dumna jestem z wielkiego Święta Wolności i Solidarności, którym uczciliśmy 30. rocznicę wyborów 4 czerwca. Aż 220 tys. osób wzięło udział w bogatym programie, realizowanym w ECS oraz w Strefie Społecznej, miasteczku niemal 200 organizacji pozarządowych z całej Polski.

Na koniec przypomnę, że Gdańsk został laureatem prestiżowej nagrody Księżnej Asturii za 2019 rok w kategorii Zgoda. Przekazując nagrodę, król Hiszpanii Filip VI powiedział: „Z dumą wręczamy Wam tę nagrodę. Pragniemy, aby wszyscy mieszkańcy Gdańska wiedzieli, że podziwiamy ich energię, postawę obywatelską i jedność”.

I ja podziwiam energię gdańszczanek i gdańszczan. Jestem dumna, że mogę służyć mojemu miastu i tej wspólnotce. Dziękuję wszystkim osobom, których trud i oddanie czyni życie w Gdańsku coraz lepszym.

Zapraszam do lektury

A Dulkiewicz

prezydent Gdańska

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIASTA

Gdańsk stanowi główny ośrodek gospodarczy, naukowy i kulturalny województwa pomorskiego i jest szóstym pod względem liczby ludności miastem w Polsce po: Warszawie, Krakowie, Łodzi, Wrocławiu i Poznaniu. Jest głównym miastem rozwijającego się od wielu lat systemu osadniczego w granicach Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot (OMGGS).

Gdańsk zajmuje obszar 262 km² i graniczy z miastami: Sopotem i Gdynią, oraz powiatami: kartuskim (gmina Żukowo), nowodworskim (gmina Stegna) oraz gdańskim (gminy: Kolbudy, Pruszcz Gdański, Cedry Wielkie oraz miasto Pruszcz Gdański). Najdalej wysuniętymi punktami Gdańska są: na północy – Osowa, na południu – Św. Wojciech, na zachodzie – Rębiechowo oraz na wschodzie – Świbno.

Miasto położone jest na terenie o dużym zróżnicowaniu przestrzennym i urozmaiconych warunkach środowiska przyrodniczego. Na ukształtowanie terenu, układ hydrograficzny i parametry klimatyczne wpływa położenie Gdańska w strefie nadmorskiej charakteryzującej się specyficznym oddziaływaniem morza na środowisko przyrodnicze lądu.

Do najważniejszych zasobów przyrodniczych miasta należy duża powierzchnia terenów zielonych: lasów, parków spacerowo-wypoczynkowych, ogródków działkowych, zieleni ulicznej oraz wewnątrzsiedlowej. Lasy skoncentrowane są głównie na zachodzie (głównie lasy Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego) oraz na wyspach Stogi i Sobieszewskiej. Poza znaczeniem gospodarczym, obszary leśne są cennym walorem podnoszącym jakość życia gdańszczan.

W 2019 r. największą część powierzchni Gdańska zajmowały użytki rolne – blisko 32% (8304 ha). Gdańsk jest miastem o średnim stopniu zurbanizowania, gdzie obszary pod zabudowę mieszkaniową i przemysłową zajmowały w strukturze użytkowania gruntów 28% (7332 ha) ogólnej powierzchni miasta. Znaczny był także udział lasów i zadrzewień – blisko 19% (4882 ha) – i terenów komunikacyjnych – blisko 13% (3303 ha). W 2019 r. odnotowano przede wszystkim spadek użytków rolnych oraz wzrost terenów zurbanizowanych i przeznaczonych pod zabudowę.

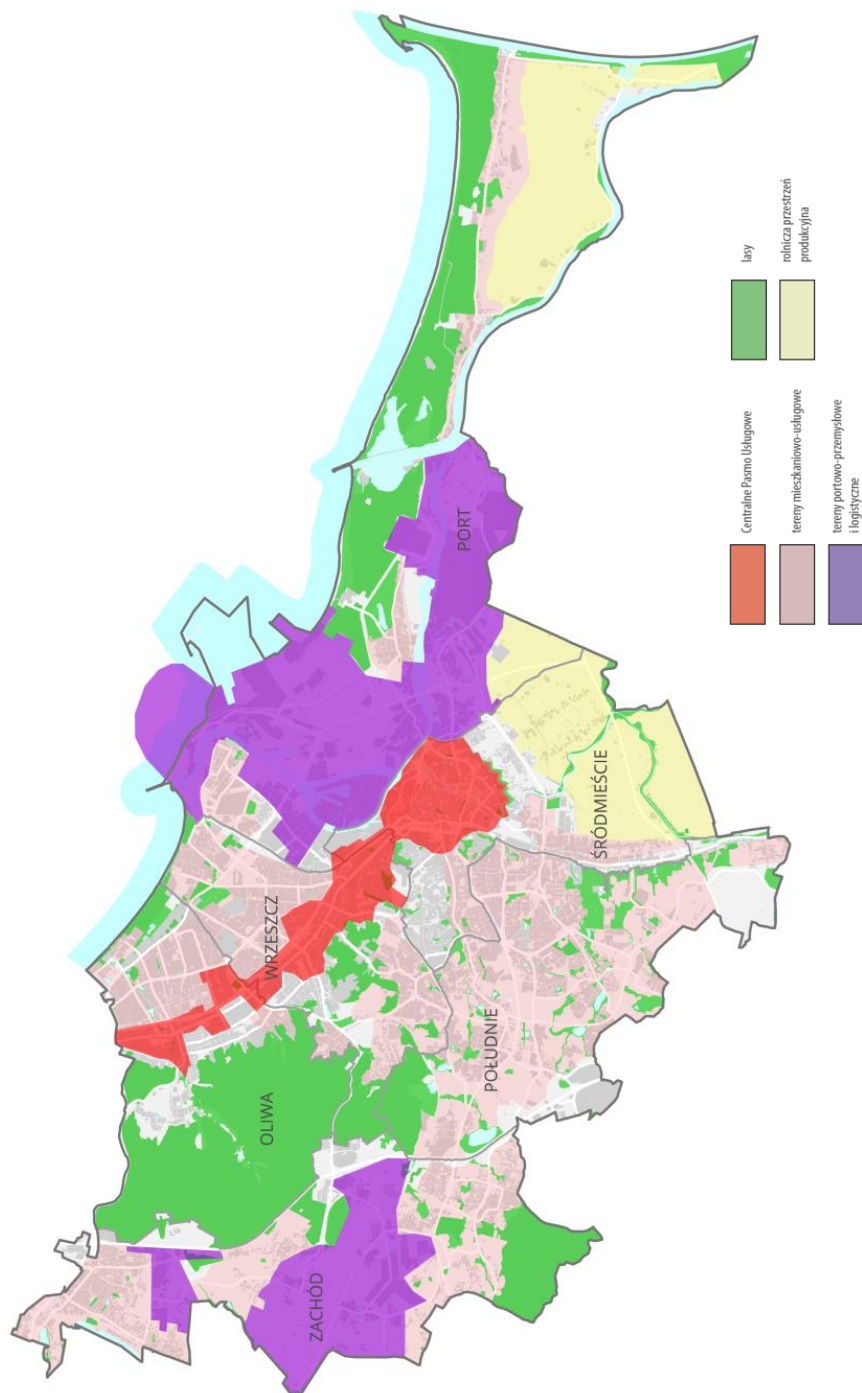
Na obszarze Gdańska wyodrębnia się kilka głównych pod względem funkcji obszarów. Wzdłuż głównego traktu komunikacyjnego położone jest Centralne Pasma Usługowe (CPU) obejmujące m.in. Śródmieście, Wrzeszcz i Oliwę. Pasma to jest strukturą mającą swoją kontynuację w Sopocie i Gdyni, będąc ważnym elementem tożsamości aglomeracji gdańskiej. Charakteryzuje się wyjątkową koncentracją usług, w tym miejsc pracy i dużą liczbą podmiotów gospodarczych oraz wysoką jakością przestrzeni publicznych. W obszarze tym skoncentrowane jest niemal 50% usług całego miasta, w tym obiekty handlu, nauki, kultury, turystyki, rozwijające się centra biznesu z największymi skupiskami nowoczesnej powierzchni biurowej.

Obszar o dominującej funkcji mieszkaniowej to przede wszystkim tereny górnego tarasu, w tym Gdańsk-Południe, a także obszar dolnego tarasu obejmujący m.in. Żabiankę, Przymorze i Zaspę. Nowe tereny rozwojowe znajdują się przede wszystkim w dzielnicach południowych Gdańska, w których znajduje się ponad 40% terenów miasta przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniowo-usługową.

Tereny portowo-przemysłowe i logistyczne tworzą bazę ekonomiczną miasta. W Gdańsku koncentrują się one w dwóch głównych obszarach, funkcjonujących jako bramy gospodarcze: port i lotnisko. Wraz z CPU stanowią one tzw. bieguny wzrostu miasta. W rejonie portu morskiego priorytet mają funkcje związane z gospodarką i transportem morskim oraz logistyką. Z kolei w rejonie portu lotniczego dużą rolę odgrywa logistyka oraz usługi i przemysł nowoczesnych technologii składające się na powstające „Airport City”. To także druga, po CPU, koncentracja nowoczesnej powierzchni biurowej w mieście.

Na obszarze miasta występuje też stosunkowo duża powierzchnia terenów rolniczych. Objęte nią są obszerne fragmenty Oruni, Olszynki, Rudników oraz południowa część Wyspy Sobieszewskiej. Dzięki utrzymaniu tej funkcji chronione są żyzne gleby oraz krajobraz Żuław Gdańskich.

Podział Gdańska na obszary wg ich funkcji w oparciu o schemat kierunków zagospodarowania przestrzennego ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta Gdańska.

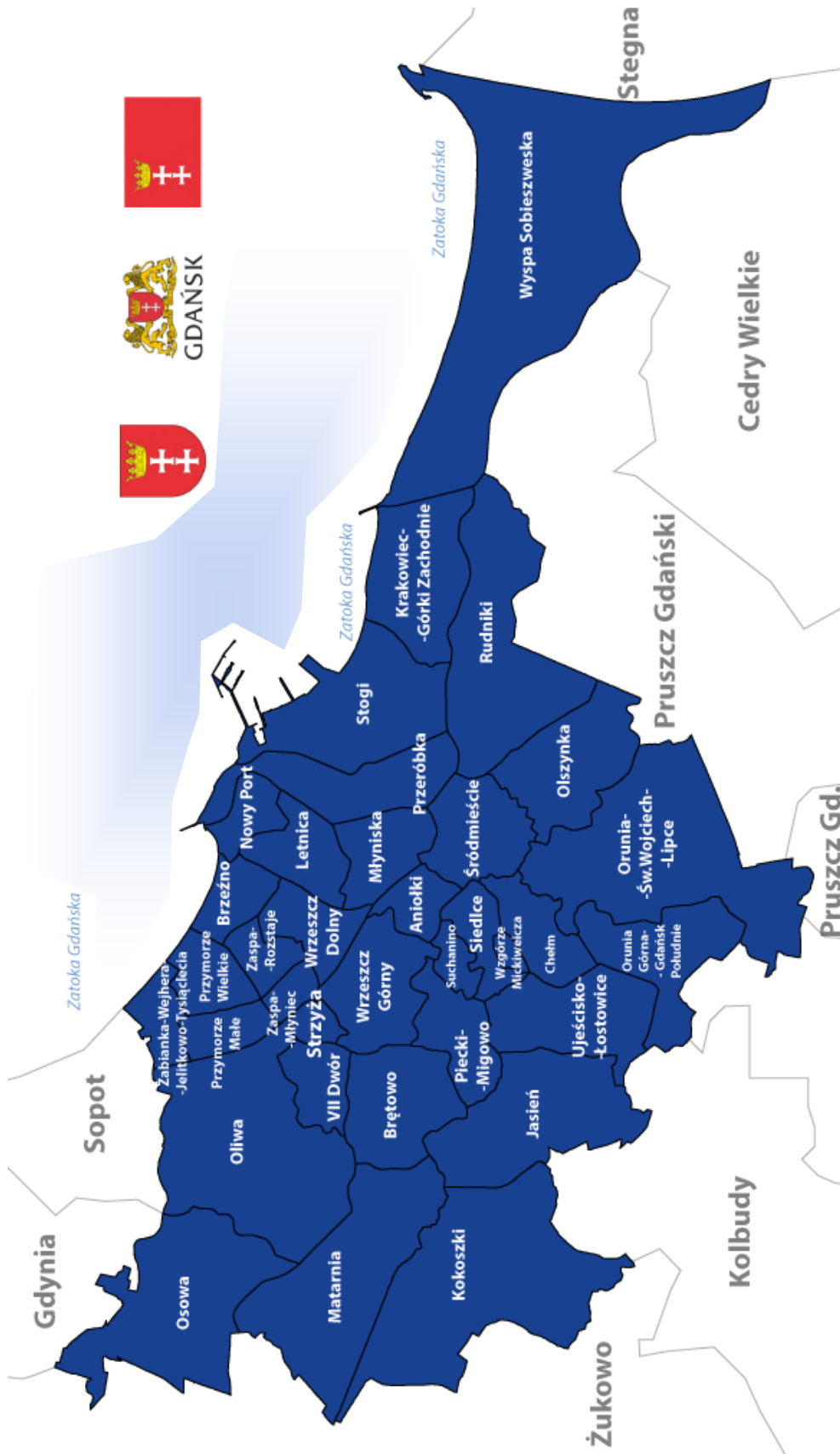

Źródło: Biuro Rozwoju Gdańska.

Dzielnice

Gdańsk podzielony jest na 35 dzielnic: Aniołki, Brętowo, Brzeźno, Chełm, Jasień, Kokoszkki, Krakowiec-Górki Zachodnie, Letnica, Matarnia, Młyniska, Nowy Port, Oliwa, Olszynka, Orunia Górna-Gdańsk Południe, Orunia-Św. Wojciech-Lipce, Osowa, Piecki-Migowo, Przeróbka, Przymorze Małe, Przymorze Wielkie, Rudniki, Siedlce, Stogi, Strzyża, Suchanino, Śródmieście, Ujeścisko-Łostowice, VII Dwór, Wrzeszcz Dolny, Wrzeszcz Górny, Wyspa Sobieszewska, Wzgórze Mickiewicza, Zaspa-Młyniec, Zaspa-Rozstaje, Żabianka-Wejhera-Jelitkowo-Tysiąclecia.

Położenie Gdańska na tle okolicznych gmin oraz podział na dzielnice – stan na 31.12.2019 r.

Źródło: Opracowanie własne Referat Badań i Analiz Społeczno-Gospodarczych, UMG.

2. MIESZKAŃCY

Liczba i struktura ludności

W 2019 r. w Gdańsku mieszkało 470 907 osób. W ciągu roku liczba mieszkańców wzrosła o 4276 osób. Ludność Gdańska stanowiła 62,5% ogólnej liczby mieszkańców Trójmiasta oraz 20,1% województwa pomorskiego. Liczba mieszkańców Gdańska systematycznie wzrasta.

Mieszkańcy Gdańska w latach 2013-2019

Wyszczególnienie		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba ludności ogółem		461 531	461 489	462 249	463 754	464 254	466 631	470 907
w tym	mężczyźni	218 823	218 668	218 901	219 756	220 167	221 187	223 066
	kobiety	242 708	242 821	243 348	243 998	244 087	245 444	247 841
<i>Wskaźnik feminizacji – liczba kobiet na 100 mężczyzn</i>		<i>110,9</i>	<i>111,0</i>	<i>111,0</i>	<i>111,0</i>	<i>110,9</i>	<i>111,0</i>	<i>111,1</i>
Mieszkańcy w wieku	przedprodukcyjnym*	73 911	74 542	75 649	77 467	79 252	81 522	83 686
	produkcyjnym**	289 430	285 517	281 839	278 511	274 719	272 935	273 226
	poprodukcyjnym***	98 190	101 430	104 761	107 776	110 283	112 174	113 995
<i>Wskaźnik obciążenia demograficznego – ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym</i>		<i>59,5</i>	<i>61,6</i>	<i>64,0</i>	<i>66,5</i>	<i>69,0</i>	<i>71,0</i>	<i>72,4</i>

* wiek przedprodukcyjny: 0-17 lat

** wiek produkcyjny: 18-59 lat (kobiety) i 18-64 lata (mężczyźni)

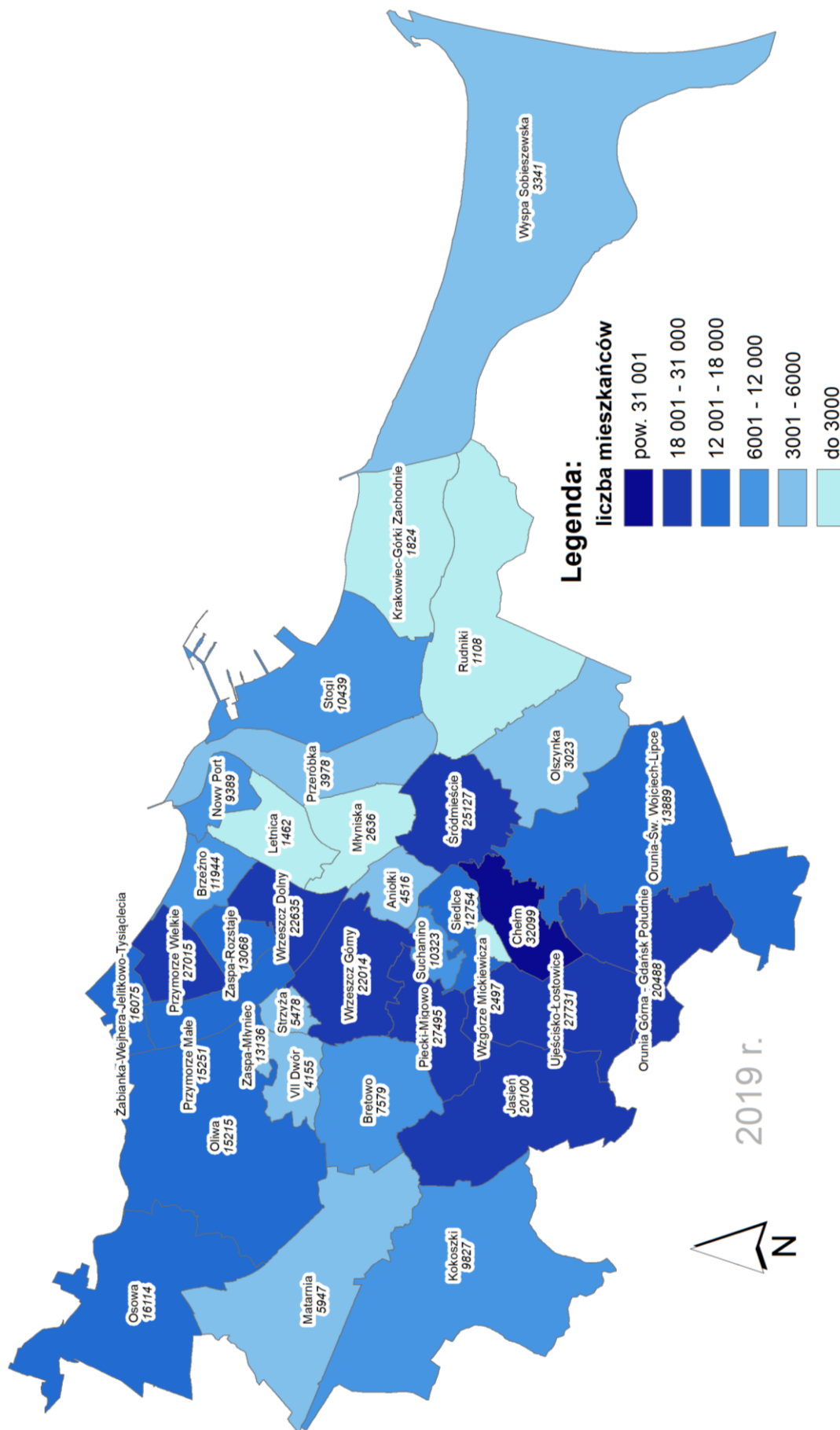
*** wiek poprodukcyjny: powyżej 60 lat (kobiety) i powyżej 65 lat (mężczyźni)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

W 2019 r. odnotowano najwyższą liczbę mieszkańców w całej historii Gdańska wynoszącą 470 907 osób. Tym samym został pobity poprzedni rekord z 1987 r. (469 053 osoby).

W strukturze ludności według płci kobiety stanowiły 52,6% populacji, a współczynnik feminizacji, określający liczbę kobiet przypadających na 100 mężczyzn, wyniósł 111,1.

Mieszkańcy zameldowani na pobyt stały i czasowy w Gdańsku w podziale na dzielnice w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych meldunkowych Wydziału Spraw Obywatelskich, UMG.

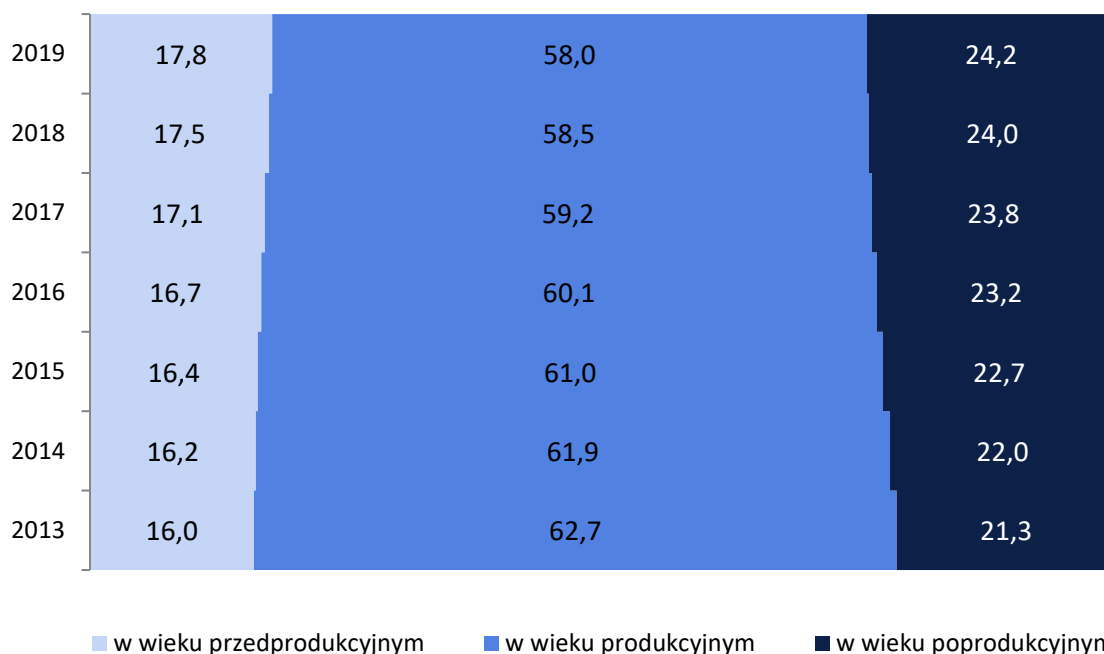
Liczba mieszkańców zameldowanych w poszczególnych dzielnicach Gdańska jest zróżnicowana. W 2019 r. najwięcej osób zamieszkiwało Chełm (32 099 os.). Dalej w kolejności znalazły się: Ujeścisko-Łostowice (27 731 os.), Piecki-Migowo (27 495 os.), Przymorze Wielkie (27 015 os.), Śródmieście (25 127 os.), Wrzeszcz Dolny (22 635 os.) oraz Wrzeszcz Górny (22 014 os.). Najmniej osób zamieszkiwało dzielnice: Rudniki (1108 os.), Letnica (1462 os.) oraz Krakowiec-Górki Zachodnie (1824 os.). Systematyczny wzrost liczby mieszkańców odnotowują dzielnice południowe. Liczba mieszkańców Jasienia wzrosła o 2293 os. (+13% r/r), a Ujeściska-Łostowic o 1487 os. (+5,7% r/r).

Gęstość zaludnienia dzielnic Gdańska zawierała się w przedziale od 76 osób na km² do prawie 11 tys. osób na km². W 2019 r. największa gęstość zaludnienia wystąpiła w dzielnicach: Zaspą Młyniec (10 767 os/km²), Przymorze Wielkie (8338 os/km²), Chełm (8252 os/km²) oraz Suchanino (7169 os/km²). Najmniejsza gęstość zaludnienia cechowała Rudniki (76 os/km²) oraz Wyspę Sobieszewską (93 os/km²).

Ludność w wieku produkcyjnym stanowiła 58% ogólnej liczby mieszkańców miasta. Wskaźnik obciążenia demograficznego, tj. stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, systematycznie wzrasta. Na koniec 2019 r. wyniósł 72,4 os.

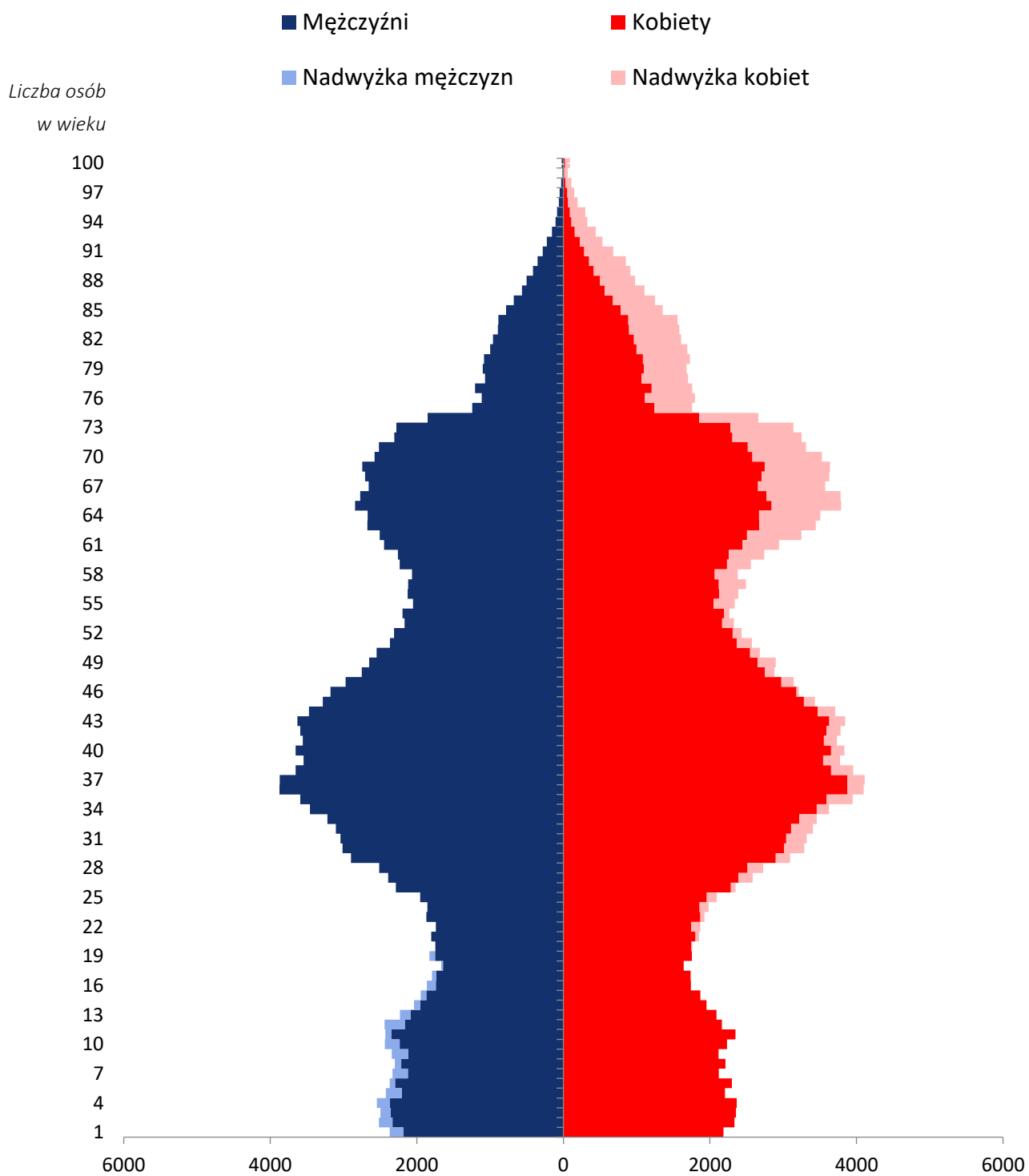
Struktura mieszkańców Gdańska wg kategorii wiekowych w latach 2013-2019

- dane w % -

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Gdańsku.

Piramida płci i wieku – liczba mieszkańców Gdańska zameldowana na pobyt stały i czasowy w podziale na płeć i wiek w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych meldunkowych Wydziału Spraw Obywatelskich, UMG.

Urodzenia i zgony, migracje

W 2019 r. urodziło się 5559 dzieci, o 36 mniej niż rok wcześniej. Liczba zgonów spadła o 267 osób i wyniosła 5096 osoby. Przyrost naturalny był dodatni i wyniósł 463 osoby. Współczynnik przyrostu naturalnego będący odpowiednikiem przyrostu naturalnego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wyniósł 1‰.

Istotnym czynnikiem wpływającym na liczbę ludności w mieście jest saldo migracji, które w 2019 r. wyniosło 3121 os. Niezmiennie od wielu lat głównym kierunkiem napływu mieszkańców do Gdańska są okoliczne miasta oraz większe ośrodki miejskie w Polsce. W 2019 r. mieszkańcy meldujący się w Gdańsku przybyli głównie z: Gdyni, Elbląga, Sopotu, Olsztyna, Warszawy, Bydgoszczy i Słupska. Głównym kierunkiem odpływu były okoliczne miasta i gminy, takie jak: Gdynia, Pruszcz Gdański, Banino, Borkowo, Kowale oraz Warszawa i Sopot.

Ruch naturalny oraz saldo migracji mieszkańców Gdańska w latach 2013-2019

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Przyrost naturalny	-230	35	49	667	655	232	463
w tym urodzenia żywe	4432	4656	4930	5492	5611	5595	5559
zgony	4662	4621	4881	4825	4956	5363	5096
<i>Współczynnik dynamiki demograficznej – stosunek liczby urodzeń do liczby zgonów</i>	0,951	1,008	1,010	1,138	1,132	1,043	1,091
Saldo migracji	1112	861	1167	1242	804	1968	3121
w tym napływ	5723	5204	5480	5271	5309	6781	7691
odpływ	4611	4343	4313	4029	4505	4813	4570

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

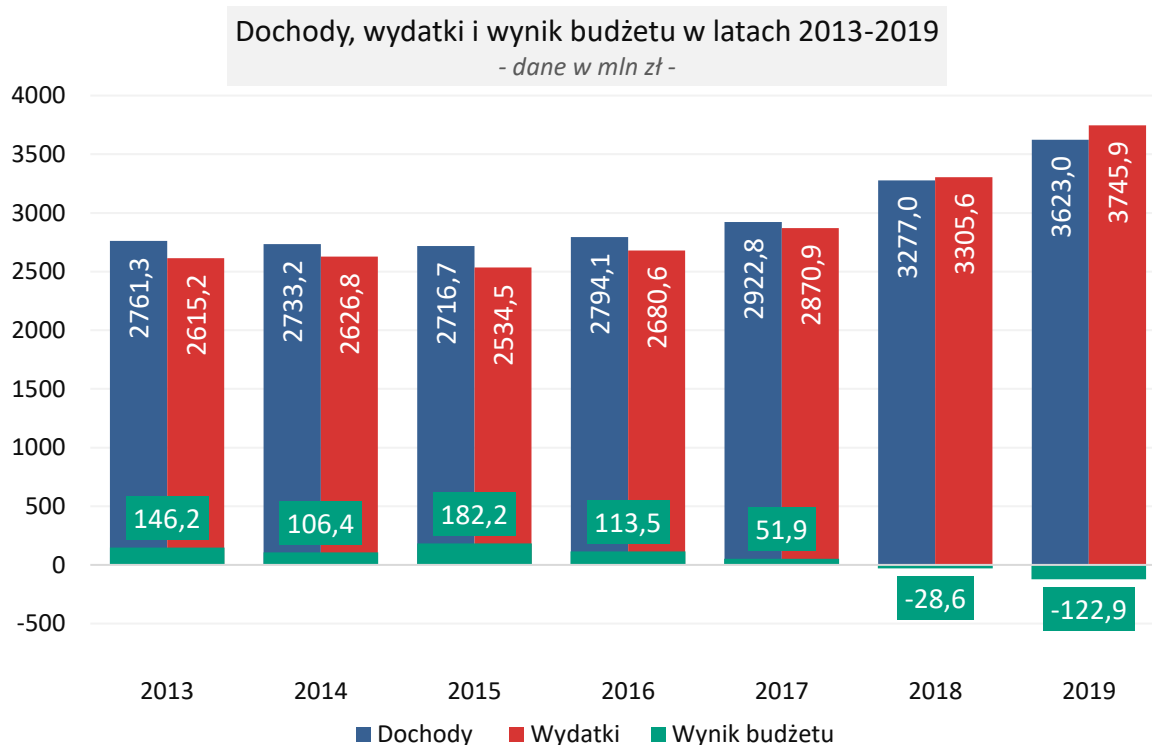
Saldo migracji Gdańska w latach 2013-2019 było dodatnie i wyniosło ponad 10 tys. osób.

Największy dodatni przyrost naturalny w Gdańsku w 2019 r. odnotowano podobnie jak w latach poprzednich w dzielnicach: Jasień (+402 os.), Ujeścisko-Łostowice (+284 os.), Orunia Górna-Gdańsk Południe (+216 os.) oraz Piecki-Migowo (+196 os.). Największy ujemny przyrost naturalny odnotowano w dzielnicach: Przymorze Wielkie (-294 os.), Śródmieście (-221 os.), Oliwa (-143 os.) oraz Żabianka-Wejhera-Jelitkowo-Tysiąclecia (-158 os.).

Śród 35 dzielnic Gdańska największe dodatnie saldo migracji wewnętrznych – w granicach miasta – w 2019 r. odnotowano podobnie jak w latach poprzednich na terenie Ujeściska-Łostowic (+585 os.), Jasienia (+450 os.) oraz Oruni Górnej-Gdańska Południe (+219 os.). Największe ujemne saldo migracji odnotowano na terenie Chełmu (-168 os.), Przymorza Wielkiego (-161 os.), Śródmieścia (-149 os.), Oruni-Św. Wojciecha-Lipc (-142 os.) oraz Wrzeszcza Dolnego (-130 os.).

3. BUDŻET MIASTA

W 2019 r. dochody Gdańska wyniosły 3623 mln zł i wzrosły o 346 mln zł w stosunku do 2018 r. Wydatki Miasta wyniosły 3745,9 mln zł, tj. wzrosły o 440,3 mln zł w stosunku do 2018 r. Deficyt budżetu w 2019 r. wyniósł 122,9 mln zł.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z wykonania budżetu Miasta Gdańska, UMG.

Dochody budżetu Miasta Gdańska w 2019 r. w przeliczeniu na mieszkańca wyniosły 7694 zł, natomiast wydatki 7955 zł.

Dochody

W 2019 r. najważniejszym źródłem dochodów budżetowych był udział w podatkach. Dały one łącznie 1180,8 mln zł, w tym 1099,3 mln zł z podatków PIT i CIT. Na drugiej i trzeciej pozycji pod względem wysokości udziału znalazły się odpowiednio subwencje (14,9%, czyli 541,2 mln zł), w tym część oświatowa w wysokości 516,8 mln zł oraz dotacje na zadania zlecone i realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej 14,7% (531,4 mln zł).

Kluczowymi dla stabilności finansowej miasta są jego dochody własne, do których wlicza się udziały w podatkach, wpływy z podatków i opłat lokalnych, dochody realizowane przez jednostki budżetowe, subwencje, dochody z mienia komunalnego oraz inne, tzw. pozostałe dochody związane działalnością miasta. Dochody własne systematycznie rosną, wyniosły w 2019 r. 2847,1 mln zł i wzrosły o 165,5 mln zł w stosunku do 2018 r. Mimo dobrej kondycji finansowej miasto Gdańsk zostało dotknięte poprzez zmianę zasad opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych: obniżenie stawki podatkowej z 18% do 17%, zwolnienie z podatku dochodowego osób poniżej 26. roku życia oraz podwyższenie kosztów uzyskania przychodów. W wyniku tych zmian Miasto Gdańsk zanotowało utratę dochodów z tytułu PIT na poziomie 13 mln zł.

Grupy dochodów budżetu Miasta Gdańska w latach 2013-2019

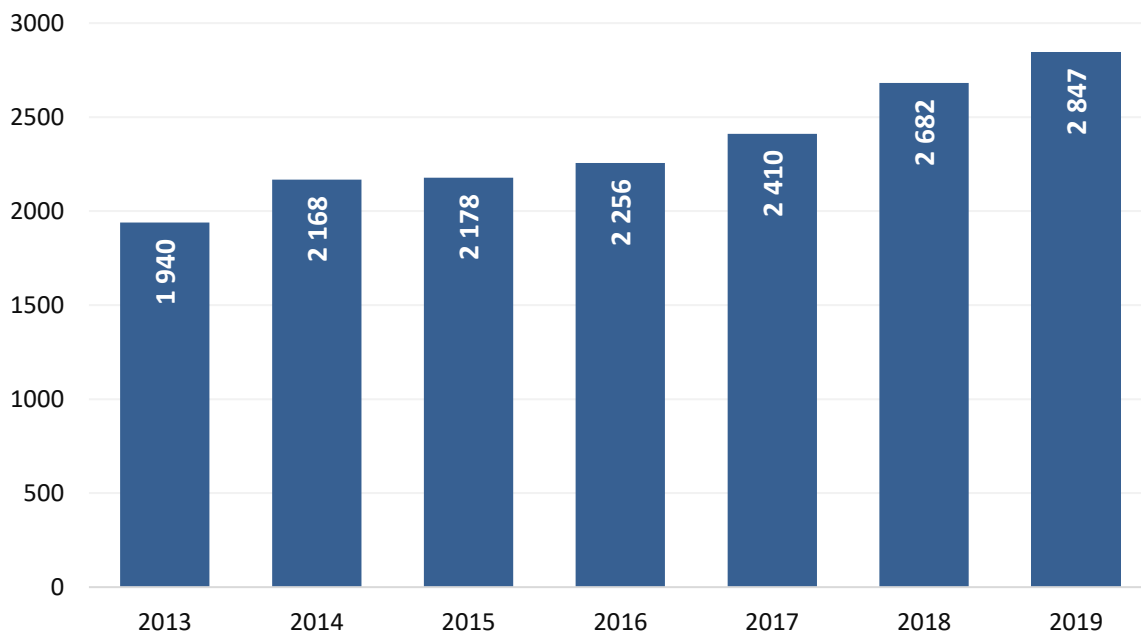
Grupa dochodów	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
	w mln zł							w %
Udziały w podatkach	661,1	709,2	781,3	826,5	920,5	1029,7	1180,8	32,6
Subwencje	427,8	423,5	437,3	472,0	486,0	495,1	541,2	14,9
Dotacje na zadania zlecone i realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej	123,2	125,3	142,2	297,6	370,1	393,6	531,4	14,7
Wpływy z podatków i opłat lokalnych	363,1	406,1	396,3	398,6	434,4	455,6	530,6	14,7
Dotacje na zadania własne	698,2	440,2	396,9	240,4	142,5	201,8	244,5	6,7
Dochody realizowane przez jednostki budżetowe	233,2	296,9	303,0	330,6	339,1	226,2	224,2	6,2
Dochody z mienia komunalnego	188,2	253,1	194,1	154,4	151,0	285,2	186,1	5,1
Pozostałe dochody	66,6	78,9	65,5	74,0	79,3	189,7	184,3	5,1
Ogółem	2761,3	2733,2	2716,7	2794,1	2922,8	3277,0	3623,0	100,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z wykonania budżetu Miasta Gdańska, UMG.

W 2019 r. przeprowadzono kolejną edycję loterii „PIT w Gdańsku. Się optaca!” zachęcającą mieszkańców do rozliczania podatków w Gdańsku. W loterii z atrakcyjnymi nagrodami wzięło udział ponad 27 tys. osób, z czego 1903 zadeklarowały, że rozliczyły podatek w Gdańsku po raz pierwszy!

Dochody własne miasta Gdańska w latach 2013-2019

- dane w mln zł -

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z wykonania budżetu Miasta Gdańska, UMG.

Wydatki

W strukturze wydatków Miasta Gdańska w układzie budżetu zadaniowego największy udział w 2019 r. miały wydatki skierowane na *Edukację i opiekę wychowawczą oraz pomoc materialną* 30,5% (1141,1 mln zł), *System komunikacji miejskiej* 23,0% (860 mln zł) oraz *Pomoc społeczną i realizację instrumentów polityki społecznej* 18,4% (691,3 mln zł), co w sumie stanowi 71,9% wydatków miasta.

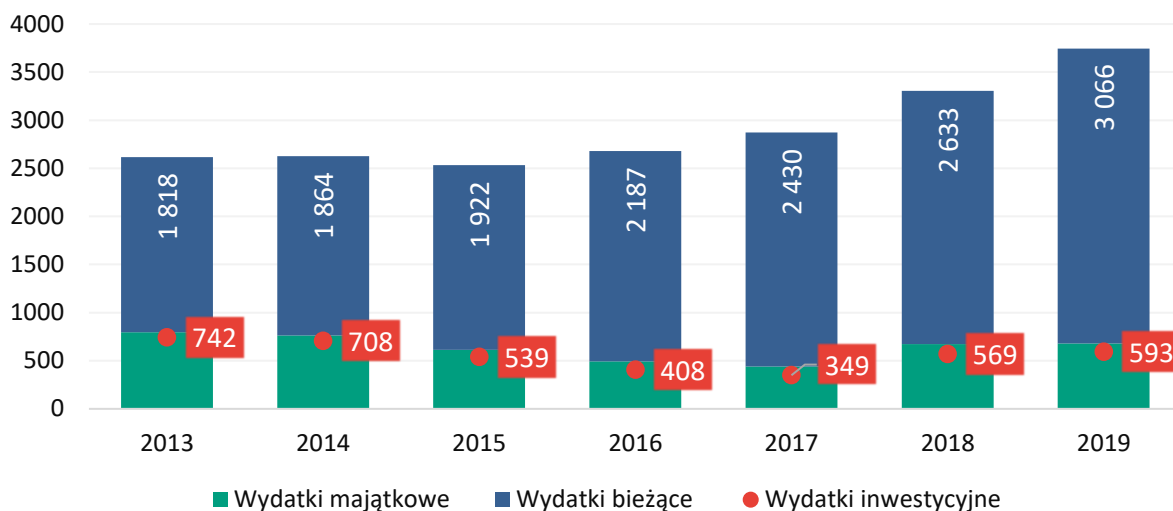
Wydatki budżetowe klasyfikowane są także w podziale na bieżące i majątkowe. Wydatki bieżące to te, które są związane ze świadczeniem przez miasto różnych usług, np. edukacyjnych, społecznych, przewozów komunikacją miejską, oraz z kosztami administracyjnymi funkcjonowania poszczególnych podmiotów. Wydatki bieżące w 2019 r. wyniosły 3066,4 mln zł. Wydatki majątkowe obejmują środki przeznaczone na inwestycje, np. budowę lub modernizację infrastruktury drogowej, oraz te związane z zakupem i objęciem akcji i wniesienia wkładów do spółek prawa handlowego. Wydatki majątkowe wyniosły 679,5 mln zł.

Kategorie wydatków budżetu Miasta Gdańska w latach 2013-2019

Kategoria wydatków	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
	(mln zł)							(%)
Edukacja i opieka wychowawcza oraz pomoc materialna	733,7	768,0	793,2	843,8	951,8	1030,4	1141,1	30,5
System komunikacji miejskiej	930,9	770,5	677,7	586,9	513,2	711,3	859,9	23,0
Pomoc społeczna i realizacja instrumentów polityki społecznej	224,9	228,8	231,8	411,1	494,0	529,2	691,3	18,4
Ochrona środowiska i zieleń miejska	46,2	93,1	111,0	134,9	151,3	189,8	191,4	5,1
Zarządzanie miastem i jego strukturami	86,8	106,0	109,7	114,7	126,7	136,9	174,5	4,7
Sport, rekreacja, wypoczynek i turystyka w mieście	108,3	110,3	113,5	152,3	140,5	143,9	145,5	3,9
Gospodarka komunalna	52,4	87,1	66,5	65,7	78,1	111,5	112,5	3,0
Kształtowanie oraz rozwój kultury i sztuki w mieście	128,3	163,4	90,8	85,2	93,8	105,6	107,0	2,9
Nieruchomości i gospodarka mieszkaniowa	67,8	89,2	118,4	71,6	80,6	80,6	80,4	2,1
Finanse miasta	98,3	79,6	71,9	68,9	70,2	66,5	71,3	1,9
Zapewnianie bezpieczeństwa i porządku publicznego w mieście	46,3	51,2	56,4	55,6	61,4	66,6	68,8	1,8
Sprawy obywatelskie i usługi administracyjne	19,3	22,2	22,7	21,6	23,9	29,1	32,6	0,9
Ład i polityka przestrzenna	26,2	24,6	29,8	29,4	24,9	26,5	25,1	0,7
Zdrowie mieszkańców i przeciwdziałanie patologiom społecznym	13,6	14,1	14,4	17,8	17,7	20,4	23,2	0,6
Rozwój społeczno-gospodarczy miasta	32,4	18,8	26,7	21,0	42,7	57,3	21,5	0,6
Ogółem	2615,2	2626,8	2534,5	2680,6	2870,9	3305,6	3745,9	100,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z wykonania budżetu Miasta Gdańska, UMG.

Wydatki bieżące oraz majątkowe, w tym inwestycyjne
w latach 2013-2019
- dane w mln zł -

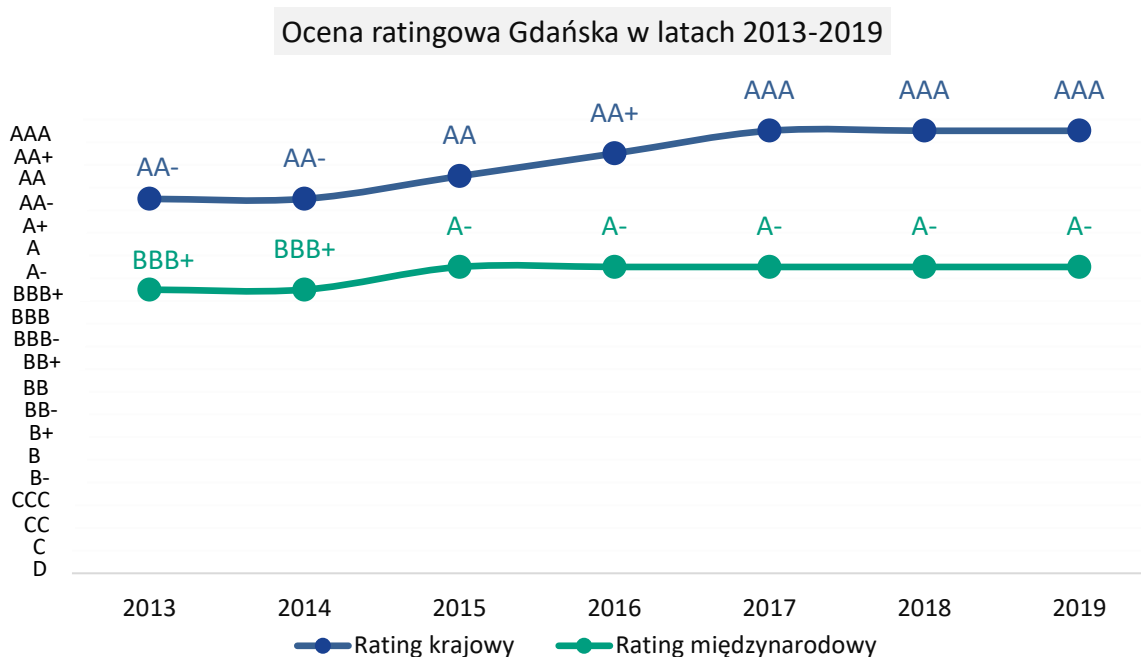

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z wykonania budżetu Miasta Gdańska, UMG.

Ocena ratingowa

Gdańsk był jednym z pierwszych miast w Polsce, które przystąpiły do oceny ratingowej. Ocena ratingowa służy określeniu wiarygodności kredytowej w okresie długoterminowym bądź krótkoterminowym, w odniesieniu do waluty zagranicznej i krajowej. Rating określa się skalą kombinacji liter od „A” do „D” oraz cyfr lub znaków plus i minus, gdzie „A” jest oceną najwyższą, która oznacza wysoką zdolność kredytową, „D” najniższą, która oznacza niewywiązywanie się z zobowiązań finansowych. Elementem ratingu jest również prognoza określająca możliwość zmiany oceny w najbliższym czasie.

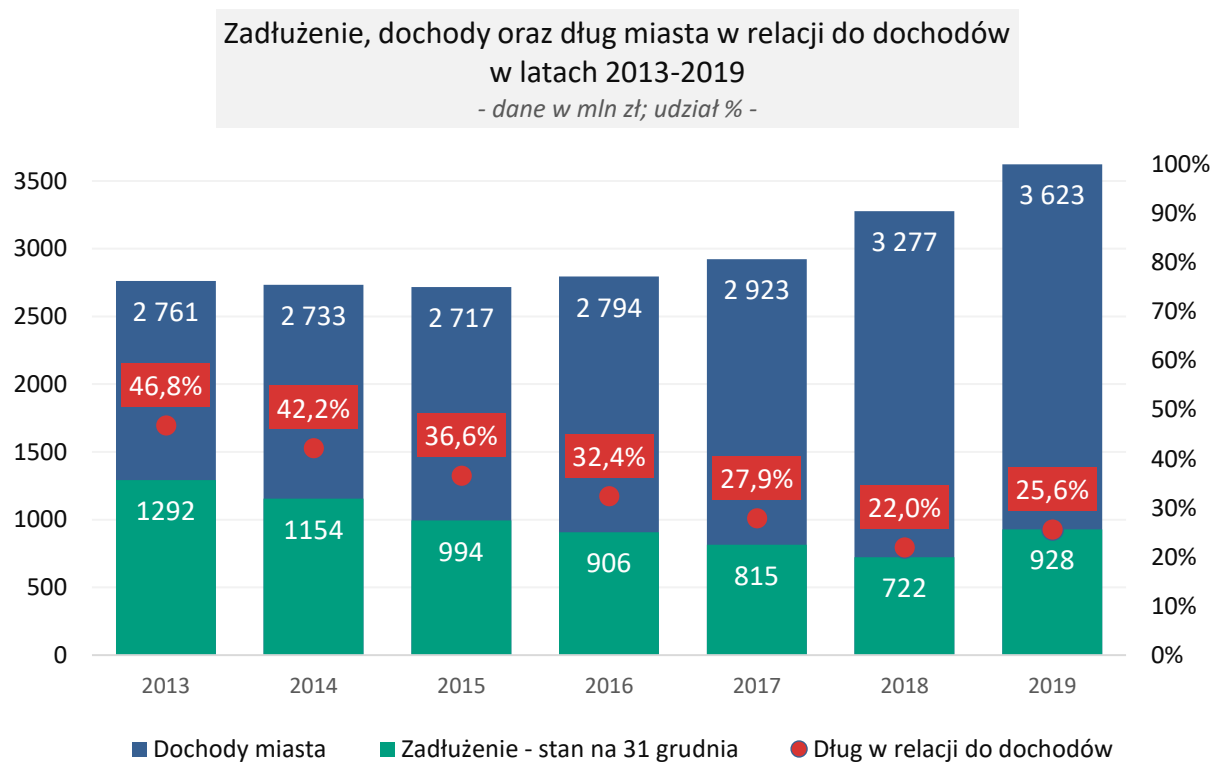
Poddanie się ocenie ratingowej i uzyskanie wysokiej oceny jest świadectwem wiarygodności dla instytucji finansowych. Wysoka ocena w ratingu pozwala Miastu pozyskiwać kredyty na korzystnych warunkach. W 2019 r. Gdańsk uzyskał A- w ocenie ratingu międzynarodowego w walucie zagranicznej i w walucie krajowej, co świadczy o wysokiej zdolności kredytowej Miasta. Ocena ratingowa dla Gdańska była najwyższą z możliwych, czyli taką samą, jaką posiada Polska.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Budżetu Miasta i Podatków, UMG.

Zadłużenie

Zadłużenie miasta w dniu 31 grudnia 2019 r. wynosiło 928,1 mln zł, co w relacji do dochodów ogółem stanowiło 25,6%. Wskaźnik obsługi długu, wynikający z art. 243 ustawy o finansach publicznych, wyniósł 3,95%, przy maksymalnym dopuszczalnym poziomie 13,95%.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Budżetu Miasta i Podatków, UMG.

4. ORGANIZACJA I ZARZĄDZANIE MIASTEM

Prezydent miasta oraz współpracownicy

Styczeń 2019 r. był zaledwie początkiem szóstej kadencji Prezydenta Miasta Gdańska Pawła Adamowicza. O ponownej reelekcji piastującego ten urząd od 1998 r. prezydenta zdecydował wynik wyborów samorządowych, które odbyły się 4 listopada 2018 r. Tragiczne wydarzenie – zamach na życie prezydenta, który miał miejsce 13 stycznia 2019 r. podczas gdańskiego finału 27. edycji Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, przedwcześnie zakończył wieloletnią działalność prezydenta Pawła Adamowicza na rzecz rozwoju Miasta.

Komisarz wyborczy w dniu 16 stycznia 2019 r. Postanowieniem Nr 6/19 stwierdził wygaśnięcie mandatu Prezydenta Miasta Gdańska Pawła Adamowicza w związku z jego śmiercią. Z dniem stwierdzenia wygaśnięcia mandatu Prezydenta Miasta Gdańska swoją funkcję przestali pełnić również jego zastępcy.

W dniu 17 stycznia 2019 r. Prezes Rady Ministrów wyznaczył do pełnienia funkcji Prezydenta Miasta Gdańska Aleksandrę Dulkwicz, która w dniu 21 stycznia 2019 r. powołała swoich zastępców.

W dniu 3 marca 2019 r. przeprowadzono przedterminowe wybory na Prezydenta Miasta Gdańska, w których przy frekwencji 48,98%, największe poparcie (82,22%) uzyskała Aleksandra Dulkwicz (KKW Wszystko dla Gdańska A. Dulkwicz), a w dniu 7 marca 2019 r. oficjalnie objęła to stanowisko.

Władze miasta w 2019 r.:

do 16.01.2019 r.

Paweł Adamowicz – Prezydent Miasta Gdańska

Aleksandra Dulkwicz – Z-ca Prezydenta ds. polityki gospodarczej (od 15.01.2019 do 16.01.2019 Z-ca Prezydenta ds. inwestycji i równouprawnienia)

Piotr Kowalczyk – Z-ca Prezydenta ds. polityki społecznej (od 15.01.2019 do 16.01.2019 Z-ca Prezydenta ds. edukacji i usług społecznych)

Piotr Grzelak – Z-ca Prezydenta ds. polityki komunalnej (od 15.01.2019 do 16.01.2019 Z-ca Prezydenta ds. zrównoważonego rozwoju i mieszkalnictwa)

Wiesław Bielawski – Z-ca Prezydenta ds. polityki przestrzennej (do 14.01.2019)

Piotr Borawski – Z-ca Prezydenta ds. przedsiębiorczości i ochrony klimatu (od 15.01.2019 do 16.01.2019)

Danuta Janczarek – Sekretarz Miasta

Teresa Blacharska – Skarbnik Miasta

Emilia Kosińska – Z-ca Skarbnika Miasta

po 16.01.2019 r.

Aleksandra Dulkwicz – Prezydent Miasta Gdańska (od 17.01 do 6.03.2019 pełniła funkcję Prezydenta Miasta Gdańska)

Piotr Grzelak – Z-ca Prezydenta ds. zrównoważonego rozwoju i mieszkalnictwa (od 21.01.2019 r. do 05.05.2019), a od 6 maja 2019 r. Z-ca Prezydenta ds. zrównoważonego rozwoju

Piotr Borawski – Z-ca Prezydenta ds. przedsiębiorczości i ochrony klimatu (od 21.01.2019)

Piotr Kowalczyk – Z-ca Prezydenta ds. edukacji i usług społecznych (od 21.01.2019)

Alan Aleksandrowicz – Z-ca Prezydenta ds. inwestycji (od 06.05.2019)

Danuta Janczarek – Sekretarz Miasta

Teresa Blacharska – Skarbnik Miasta

Emilia Kosińska – Z-ca Skarbnika Miasta

Rada Miasta Gdańska

Rada Miasta Gdańska jako organ stanowiący (uchwałodawczy) i kontrolny w mieście, odgrywa rolę organu przedstawicielskiego w mieście i jest wybierana na pięcioletnią kadencję.

W wyniku wyborów samorządowych w 2018 r. została wyłoniona Rada VIII kadencji, która liczy 34 osoby reprezentujące sześć okręgów wyborczych w Gdańsku. Skład prezydium Rady stanowią: Przewodnicząca Rady Miasta Gdańska Agnieszka Owczarczak (Koalicja Obywatelska) oraz trzech Wiceprzewodniczących – Mateusz Skarbek (Koalicja Obywatelska), Teresa Wasilewska (Wszystko dla Gdańska; w miejsce Beaty Dunajewskiej, która 20 marca 2019 r. złożyła rezygnację z funkcji Wiceprzewodniczącej Rady) oraz Piotr Gierszewski (Prawo i Sprawiedliwość).

Skład Rady Miasta Gdańska w 2019 r. prezentował się następująco:

Radni Miasta Gdańska VIII kadencji w latach 2018-2023	
Bejm Łukasz	Radny Koalicji Obywatelskiej (KO)
Błaszczyk Kamila	Radna Koalicji Obywatelskiej (KO)
Błaszkowski Wojciech	Radny Wszystko dla Gdańska (WdG)
Cabaj Joanna	Radna Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Czerniewska Katarzyna	Radna Wszystko dla Gdańska (WdG)
Dunajewska Beata	Radna Wszystko dla Gdańska (WdG)
Dzik Piotr	Radny Wszystko dla Gdańska (WdG)
Gierszewski Piotr	Radny Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Gołędzinowska Anna	Radna Koalicji Obywatelskiej (KO)
Hajduk Michał	Radny Koalicji Obywatelskiej (KO)
Imianowska Barbara	Radna Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Jankowiak Beata	Radna Koalicji Obywatelskiej (KO)
Jaroszewicz Waldemar	Radny Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Kłos Krystian	Radny Koalicji Obywatelskiej (KO)
Koralewski Kazimierz	Radny Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Kowalczyk Andrzej	Radny Koalicji Obywatelskiej (KO)
Krupej Dawid	Radny Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Lodzińska Emilia	Radna Koalicji Obywatelskiej (KO)
Majewski Przemysław	Radny Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Malak Przemysław	Radny Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Oleszek Bogdan	Radny Wszystko dla Gdańska (WdG)
Owczarczak Agnieszka	Radna Koalicji Obywatelskiej (KO)
Perucki Jan	Radny Koalicji Obywatelskiej (KO)
Plewa Romuald	Radny Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Rabenda Karol	Radny Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Ryś Przemysław	Radny Koalicji Obywatelskiej (KO)
Skarbek Mateusz	Radny Koalicji Obywatelskiej (KO)
Skiba Andrzej	Radny Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Śpiewak-Dowbór Cezary	Radny Koalicji Obywatelskiej (KO)
Stelmasiwicz Andrzej	Radny Wszystko dla Gdańska (WdG)
Strzelczyk Elżbieta	Radna Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Wałęsa Lech	Radny Koalicji Obywatelskiej (KO)

Wasilewska Teresa	Radna Wszystko dla Gdańska (WdG)
Ważny Karol	Radny Koalicji Obywatelskiej (KO)
<i>Piotr Borawski</i>	<i>Radny Koalicji Obywatelskiej (KO) do 19.12.2018 r.</i>
<i>Kanthak Jan</i>	<i>Radny Prawa i Sprawiedliwości (PiS) do 13.10.2019 r.</i>
<i>Płazyński Kacper</i>	<i>Radny Prawa i Sprawiedliwości (PiS) do 13.10.2019 r.</i>

W 2019 r. Radni VIII kadencji obradowali podczas 14 sesji (w tym 2 specjalnych). Podczas VII sesji RMG w dniu 11 marca 2019 r. miało miejsce ślubowanie Prezydent Miasta Gdańska Aleksandry Dulkiewicz.

W Radzie działa 11 komisji stałych, które odpowiadają za poszczególne dziedziny życia w mieście, są to: Komisja Rewizyjna, Komisja ds. Skarg, Wniosków i Petycji, Komisja Strategii i Budżetu, Komisja Polityki Gospodarczej i Morskiej, Komisja Zagospodarowania Przestrzennego, Komisja Samorządu i Ładu Publicznego, Komisja Edukacji, Komisja Rodziny i Polityki Społecznej, Komisja Kultury i Promocji, Komisja Sportu i Turystyki, Komisja Zrównoważonego Rozwoju, Komisja doraźna ds. Reformy Jednostek Pomocniczych Miasta Gdańska.

W 2019 r. Rada Miasta Gdańska podjęła ogółem 429 uchwał, 5 apeli oraz 2 oświadczenia – jedno podjęte w związku z tragiczną i niespodziewaną śmiercią prezydenta Pawła Adamowicza, drugie w sprawie 40. rocznicy przybycia do Polski św. Jana Pawła II.

Środowisko gdańskiej młodzieży również posiada mandat do reprezentowania siebie w radzie miasta. Przedstawicielami Młodzieżowej Rady Miasta Gdańska są uczniowie z gdańskich szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Radni spotykają się raz w miesiącu na sesji, podczas której podejmują uchwały w sprawach dotyczących młodzieży gdańskiej. Nie są to przepisy prawodawcze, ale mają charakter doradczy dla Rady Miasta Gdańska. To gremium, które ma na celu integrację środowisk młodzieżowych, aktywizowanie młodzieży, promowanie postaw obywatelskich wśród młodych ludzi i upowszechnianie wiedzy o samorządzie.

W 2019 r. kończyła się IV kadencja Młodzieżowej Rady Miasta Gdańska, która liczyła 34 członków. Jej przewodniczącą była Paulina Nowak, wiceprzewodniczącymi – Miłosz Tucki oraz Natalia Brzozowska, sekretarzem – Wiktor Sokół. W dniach 18-25 listopada 2019 r. odbyły się wybory do Młodzieżowej Rady w V kadencji (2020-2022). Mandaty nowo wybranej Rady objęło 33 młodych radnych. Inauguracyjna sesja Młodzieżowej Rady miała miejsce 9 stycznia 2020 r.

Gdańskich seniorów w Radzie Miasta reprezentuje powołana w 2018 r. Rada Seniorów. Do zadań 31 radnych należą działania w obszarze polityki senioralnej. W skład prezydium Rady wchodzi: Przewodniczący Rady Aleksander Żubrys, wraz z Wiceprzewodniczącymi – Anną Butrym i Ireną Samson. W 2019 r. Rada Seniorów obradowała w 2019 r. podczas 6 sesji, podjęła 5 uchwał.

Urząd Miejski w Gdańsku

Zarządzanie miastem wymaga sprawnie działających struktur organizacyjnych. Urząd Miejski jest jednostką organizacyjną, za pomocą której prezydent wykonuje gminne i powiatowe zadania publiczne, w tym zadania z zakresu administracji rządowej wynikające z ustaw. Instytucja ta działa na podstawie przepisów prawa, Statutu Miasta, Regulaminu oraz aktów prawnych wydawanych przez radę i prezydenta.

Organizację i zasady funkcjonowania Urzędu określa Zarządzenie Nr 2165/17 Prezydenta Miasta Gdańska z dnia 21 grudnia 2017 r. z późniejszymi zmianami w sprawie nadania Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Miejskiego w Gdańsku, natomiast szczegółowy zakres zadań wydziałów i komórek Urzędu opisano w Zarządzeniu Nr 2166/17 Prezydenta Miasta Gdańska z dnia 21 grudnia 2017 r. z późniejszymi zmianami.

W skład struktury Urzędu Miejskiego w Gdańsku w 2019 r. wchodziły następujące wydziały zarządzane przez dyrektorów:

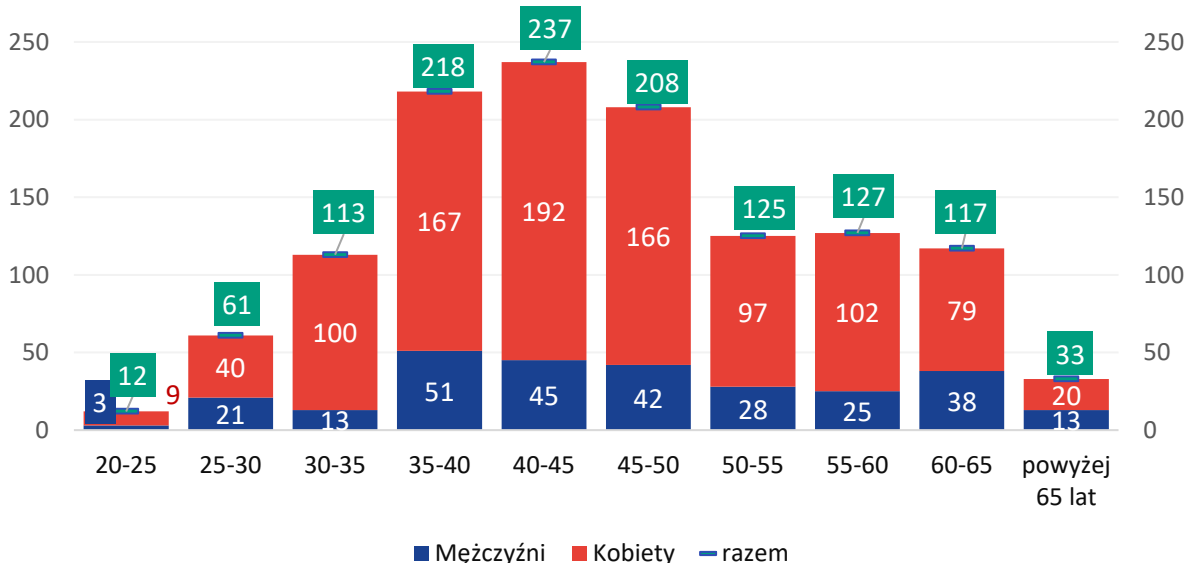
Wydziały i Biura	Dyrektorzy
Biuro Audytu i Kontroli	Zbigniew Macczak
Biuro ds. Nieruchomości – Inwestycji Miejskich	Tomasz Gałązka p.o. (od 01.09.2019)
Biuro Informatyki	Krzysztof Pękala
Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków	Grzegorz Sulikowski
Biuro Prezydenta	Marek Bonisławski

Biuro Prezydenta ds. Kultury	Barbara Frydrych
Biuro Prezydenta ds. Sportu	Andrzej Trojanowski (do 27.07.2019)/Adam Maksim p.o. (od 29.07 do 30.11.2019)/Adam Korol (od 02.12.2019)
Biuro Rady Miasta Gdańska	Piotr Spyra (do 31.08.2019)/Wioletta Krewniak p.o. (od 01.09.2019)
Biuro Zamówień Publicznych	Marek Komorowski
Koordinator Radców Prawnych	Marek Szóstakowski
Miejski Rzecznik Konsumentów	Joanna Popik p.o.
Urząd Stanu Cywilnego	Grażyna Gorczyca
Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego	Joanna Pińska
Wydział Budżetu Miasta i Podatków	Jolanta Ostaszewska
Wydział Finansowy	Agnieszka Trojanowska
Wydział Geodezji	Bogumił Koczoł
Wydział Gospodarki Komunalnej	Sławomir Kiszkurko (do 14.04.2019)/ Piotr Kryszewski (od 01.05.2019)
Wydział Infrastruktury	Piotr Spyra (od 01.09.2019)
Wydział Kadr i Organizacji	Alicja Bielińska-Łoza (do 26.07.2019) / p.o. dyr. Alicja Opała (od 27.07 do 31.08.2019)/ p.o. dyr. Karolina Kucharska (od 01.09.2019)
Wydział Komunikacji	Grzegorz Bystry
Wydział Polityki Gospodarczej	Iwona Bierut
Wydział Programów Rozwojowych	Marcin Dawidowski
Wydział Rozwoju Społecznego	Grzegorz Szczuka
Wydział Skarbu	Tomasz Lechowicz
Wydział Spraw Obywatelskich	Tomasz Filipowicz
Wydział Środowiska	Maciej Lorek
Wydział Urbanistyki i Architektury	Jacek Jabłoński p.o.

W gdańskim magistracie w 2019 r. zatrudnionych było 1229 osób (stan na 31.12.2019), z czego 77,5 % (tj. 952 osób) stanowiły kobiety. Wykształcenie wyższe posiada 86,8% ogółu zatrudnionych osób. Oświadczenie o niepełnosprawności posiadają 83 osoby.

Zatrudnienie w Urzędzie Miejskim w Gdańsku wg grup wiekowych

- stan na 31.12.2019 r. -

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Kadr i Organizacji Urzędu Miejskiego w Gdańsku.

Obsługa klientów w Urzędzie Miejskim w Gdańsku

Każdego dnia z usług Urzędu Miejskiego w Gdańsku korzysta ponad 4 tys. osób. Aby obsługa mieszkańców i klientów była sprawniejsza, a dostęp do magistratu łatwiejszy, od 2001 r. funkcjonują cztery Zespoły Obsługi Mieszkańców (ZOM) oraz Urząd Stanu Cywilnego.

ZOM	Obsługiwane sprawy i procedury
Zespół Obsługi Mieszkańców Nr 1, ul. Partyzantów 74	Rejestracja pojazdów, prowadzenie postępowań i wydawanie decyzji administracyjnych dotyczących rejestracji pojazdów, prawo jazdy, dowody osobiste, potwierdzanie Profilu Zaufanego ePUAP, wydawanie Karty Mieszkańca oraz prowadzenie ewidencji ludności i ewidencjonowanie działalności gospodarczej w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG). W 2019 r. Krajowa Izba Doradców Podatkowych świadczyła nieodpłatnie porady dla przedsiębiorców rozpoczynających działalność gospodarczą w Gdańsku w każdą środę w ramach akcji „Biznes w Gdańsku – bezpłatne doradztwo podatkowe na start”. Dodatkowo, w 2019 r. uruchomiony został punkt informacji dot. możliwości pozyskania wsparcia z Funduszy Europejskich dla przedsiębiorców. Usługi świadczyli nieodpłatnie pracownicy Mobilnego Punktu Funduszy Europejskich.
Zespół Obsługi Mieszkańców Nr 2, ul. Miłskiego 1	Rejestracja pojazdów, odbiór zatrzymanych dowodów rejestracyjnych, przyjmowanie podań i składanie wniosków dotyczących Wydziału Komunikacji, nadzór nad stacjami kontroli pojazdów, nadzór nad ośrodkami szkolenia kierowców, licencje, zezwolenia, zaświadczenia w zakresie transportu drogowego osób i towarów.
Zespół Obsługi Mieszkańców Nr 3, ul. Nowe Ogrody 8/12	Ewidencja ludności, dowody osobiste, Karta Mieszkańca. Dodatkowa usługa dla Klientów dot. wniosków PIT, wniosków w Budżecie Obywatelskim, informacje dot. użytkowania wieczystego. Na sali obsługi mieszkańców istnieje również możliwość złożenia korespondencji. Obsługa dostępna jest również w języku angielskim.
Zespół Obsługi Mieszkańców Nr 4, ul. Wilanowska 2	Prawo jazdy, odbiór zatrzymanych praw jazdy, zamawianie praw jazdy po egzaminie, ewidencja ludności, dowody osobiste, ewidencjonowanie działalności gospodarczej w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG), potwierdzanie Profilu Zaufanego ePUAP oraz Karta Mieszkańca.
Urząd Stanu Cywilnego, ul. Nowe Ogrody 8/12	Akty stanu cywilnego, rejestracja stanu cywilnego, urodzenia, małżeństwa, zgony, zmiana imion i nazwisk, sprostowanie i uzupełnienie aktu stanu cywilnego, zagraniczne akty stanu cywilnego, uznanie ojcostwa, archiwum akt niemieckich Urzędu Stanu Cywilnego do 1945 r.

W celu jak najlepszego zaspokajania potrzeb mieszkańców, w urzędzie i jednostkach miejskich cały czas wprowadzane są nowe rozwiązania i udogodnienia. Niektóre ze względu na nieustanny rozwój wykorzystywanych technologii, inne po sugestjach ze strony klientów. Udogodnieniem dla mieszkańców, minimalizującym jednocześnie liczbę wizyt w urzędzie, było wprowadzenie telefonicznej oraz internetowej rezerwacji wizyt dla osób chcących załatwić sprawy związane z ewidencją działalności gospodarczej, urzędem stanu cywilnego, złożyc wniosku o wydanie dowodu osobistego, prawa jazdy czy zarejestrowanie pojazdu. Usługa ta umożliwia wybranie terminu i miejsca rezerwacji wizyty dla jednej z 47 spraw. W 2019 r. z usługi tej skorzystało 49 tys. osób.

Aby usprawnić obsługę klientów, w każdym z ZOM, a także w Urzędzie Stanu Cywilnego, funkcjonuje przywoławczy system kolejkowy. System daje możliwość sprawdzenia na stronie <https://www.gdansk.pl/numerek> przewidywanego czasu oczekiwania w poszczególnych ZOM-ach. Dzięki systemowi w ciągu ostatnich lat udało się skrócić czas oczekiwania na obsługę z kilkudziesięciu do maksymalnie kilkunastu minut. W 2019 r. za pomocą systemu numerkowego w Zespołach Obsługi Mieszkańców oraz w Urzędzie Stanu Cywilnego obsłużono prawie 470 tys. klientów.

W zrealizowanych w lipcu 2019 r. badaniach satysfakcji Klientów Urzędu, pracowników Urzędu pozytywnie oceniło 98,3% respondentów. Najlepiej zostały ocenione kwestie, takie jak: „kompetencje”, „zaangażowanie”, „kultura osobista” oraz „terminowość”.

W związku z rozwojem nowych technologii, coraz więcej klientów korzysta z elektronicznej formy kontaktu z Urzędem, wykorzystując również podpis elektroniczny czy profil zaufany. Urząd posiada także Elektroniczną Skrzynkę Podawczą (ESP), która prowadzona jest na elektronicznej Platformie Usług Administracji Publicznej (e-PUAP). W 2019 r. na ESP wpłynęło 56 898 pism. Aby zachęcić mieszkańców do korzystania z elektronicznych usług, w lipcu 2013 r. Urząd Miejski w Gdańsku uruchomił punkty potwierdzające profil zaufany.

Zainteresowani bezpłatną metodą uwierzytelnienia w systemach e-administracji mogą zrealizować na miejscu cały proces, tj.: uzyskać pomoc pracownika przy zakładaniu konta na platformie www.pz.gov.pl oraz przy składaniu wniosku o uzyskanie profilu zaufanego, a następnie potwierdzić swoje dane i uzyskać profil zaufany. W 2019 r. profil zaufany w Urzędzie Miejskim potwierdziły 3323 osoby.

Równe szanse w dostępie do Urzędu

W odpowiedzi na potrzeby Klientów załatwiających sprawy urzędowe, przy każdym Zespole Obsługi Mieszkańców (ZOM) zapewniono miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnością, a przy budynku głównym Urzędu dodatkowo miejsce parkingowe dla kierowców z małymi dziećmi. Aby zwiększyć komfort oczekiwania, Gdańsk jako jedno z pierwszych miast w Polsce uruchomił w budynkach urzędowych pokoje dla rodzica z dzieckiem.

Dla osób głuchych i niedosłyszących oraz mających trudności w komunikowaniu się, a chcących załatwić sprawę zarówno w Urzędzie, jak i w Gdańskim Centrum Świadczeń, nieodpłatnie dostępna jest usługa tłumacza języka migowego. Na stronie internetowej Miasta www.gdansk.pl uruchomiono automatyczny translator, dzięki któremu opisy wszystkich spraw realizowanych w UMG dostępne są w wielu językach. Dodatkowo, w 2019 r. wzory wniosków dot. wpisu do CEIDG przetłumaczono na języki: angielski, rosyjski i ukraiński.

Kolejnym udogodnieniem dostępnym dla mieszkańców na stronach internetowych Miasta, jest system płatności on-line. Dzięki temu klienci magistratu mogą szybko i wygodnie dokonywać opłat za czynności urzędowe za pośrednictwem płatności internetowych. Istnieje także możliwość dokonywania opłat kartą płatniczą na miejscu w Urzędzie.

Gdańskie Centrum Kontaktu

Uruchomione w 2018 r. Gdańskie Centrum Kontaktu (GCK) jest wspólnym punktem zdalnego kontaktu dla mieszkańców Gdańska, studentów, przedsiębiorców czy osób odwiedzających miasto. Ideą GCK jest udzielanie informacji o wszelkich istotnych sprawach dziejących się w mieście, o usługach świadczonych przez wszystkie jednostki miejskie, a także przyjmowanie zgłoszeń wymagających interwencji służb miejskich.

Gdańskie Centrum Kontaktu funkcjonuje całą dobę przez 7 dni w tygodniu przy wykorzystaniu elektronicznych kanałów komunikacji, takich jak:

- całodobowa infolinia dla klientów ceniących kontakt tradycyjny (tel. 58 52 44 500),
- dedykowane formularze dostępne na portalu GCK – www.gdansk.pl/kontaktgdansk,
- e-mail: kontakt@gdansk.gda.pl,
- media społecznościowe: Facebook Messenger,
- mapę porządku – dającą możliwość całodobowego zgłaszania różnych interwencyjnych problemów w mieście – <http://mapa.gdansk.gda.pl/mp/app/index>,
- SMS (tel. 500 105 115, to kanał dedykowany głównie osobom głuchym i niedosłyszącym),
- czat poprzez stronę internetową oraz kontakt za pośrednictwem mediów społecznościowych Facebook lub Messenger.

Poprzez Gdańskie Centrum Kontaktu można również:

- umówić się na wizytę w Urzędzie Miejskim oraz w wybranych miejskich jednostkach,
- uzyskać informacje na temat usług świadczonych przez wszystkie jednostki miejskie,
- dokonać płatności on-line,
- uzyskać pomoc przy głosowaniu nad Budżetem Obywatelskim.

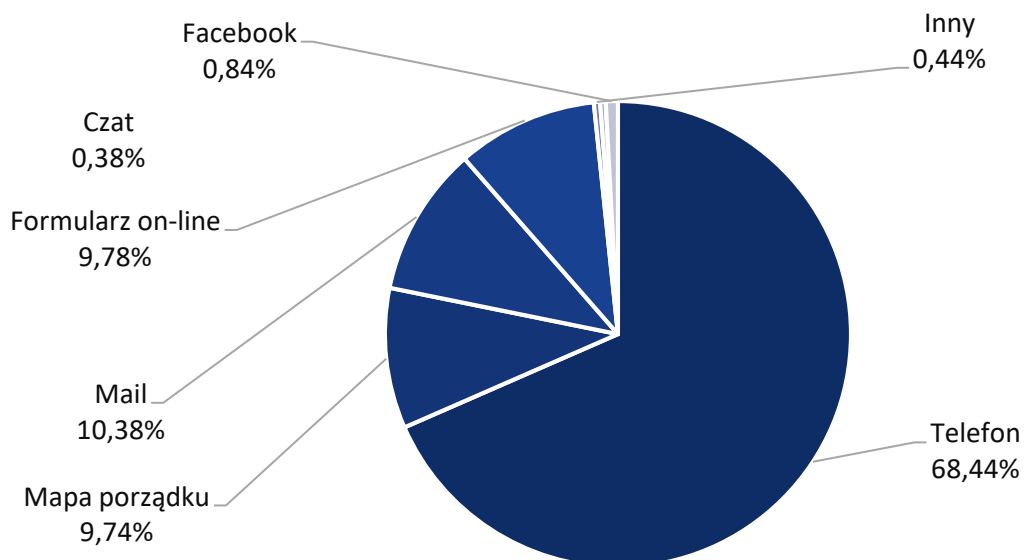
Gdańskie Centrum Kontaktów stanowi dodatkowe wsparcie linii 986 i 112 oraz Miejskiego Centrum Zarządzania Kryzysowego w sprawach, które nie są związane z zagrożeniem życia lub zdrowia.

Mieszkańcy zgłaszają do GCK wiele spraw, do najliczniej zgłaszanych tematów należą: uszkodzenia dróg, chodników i ścieżek rowerowych; nieprzepisowe parkowanie; nielegalne wysypiska, brak odbioru odpadów; chore i martwe zwierzęta; porządek i bezpieczeństwo (graffiti, zakłócanie porządku, dewastacje, hałas).

W 2019 r. zarejestrowano w GCK 60 327 kontaktów. Najpopularniejszym kanałem kontaktu był telefon (68,44% wszystkich zgłoszeń). Średni czas rozmowy z konsultantami GCK wyniósł 2 min 25 sek.

Rozkład procentowy kontaktów obsługiwanych przez GCK w poszczególnych kanałach w 2019 r.

- dane w % -

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Spraw Obywatelskich, UMG.

Zgłoszenia, które są kierowane do GCK obsługiwane i rozwiązywane są przez różne miejskie służby, jednostki oraz wydziały Urzędu Miejskiego w Gdańsku. Z racji tematyki podejmowanych interwencji, największy udział w rozwiązywaniu zgłoszeń przypada Gdańskiemu Zarządowi Dróg i Zieleni (60%), Straży Miejskiej (niemal 20%), Gdańskimi Nieruchomościami (5%) oraz Dyrekcji Rozbudowy Miasta Gdańska (3%). Z kolei, wśród wydziałów Urzędu Miejskiego w Gdańsku, najwięcej zgłoszeń obsługuje Wydział Gospodarki Komunalnej (658 w 2019 r.) oraz Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego (274).

System Zarządzania Jakością

Urząd Miejski w Gdańsku opracował i wdrożył system zarządzania jakością w celu doskonalenia metod świadczenia usług oraz zaspokojenia potrzeb swoich klientów. System jakości jest zgodny z wymaganiami normy ISO 9001:2015. Polityka jakości w Urzędzie Miejskim w Gdańsku zakłada stałe ulepszanie metod świadczenia usług w celu zapewnienia terminowej ich realizacji oraz sprostania wymaganiom klientów. Ujednolicony opis funkcjonowania Urzędu zawarty w Księdze Jakości i procedurach stwarza możliwości aktywnego włączenia się jego pracowników w proces stałego ulepszania organizacji i świadczonych usług. Skuteczność funkcjonowania systemu została potwierdzona auditem w nadzorze 2 kwietnia 2019 r. i utrzymaniem certyfikatu na kolejny rok.

W 2017 r. Urząd Miejski w Gdańsku uzyskał certyfikat potwierdzający zgodność z wymaganiami Normy ISO 37120:2014 Zrównoważony rozwój społeczny – wskaźniki usług miejskich i jakości życia. Norma stanowi narzędzie do mierzenia efektów zarządzania usługami miejskimi i jakością życia. Do uzyskania certyfikatu niezbędne było podanie wartości wskaźników potwierdzających wiedzę o funkcjonowaniu miasta. W dniach 3-4 lipca 2019 r. został przeprowadzony audit potwierdzający zgodność z Normą ISO 37120:2014 i utrzymanie ważności certyfikatu.

Jednostki organizacyjne Miasta Gdańska

Zarządzenie Nr 19/20 Prezydenta Miasta Gdańska z dnia 10 stycznia 2020 r. reguluje wykaz zarówno jednostek pomocniczych, jak i jednostek organizacyjnych, podmiotów gospodarczych z udziałem Miasta Gdańska oraz miejskich służb, inspekcji i straży. Na rzecz realizacji zadań w różnych aspektach rozwoju Gdańska działają następujące jednostki (stan na 31.12.2019 r.):

- Biuro Rozwoju Gdańska
- Capella Gedanensis
- Centrum Sztuki Współczesnej ŁAŻNIA
- Dom Pomocy Społecznej „Polanki”
- Dom Pomocy Społecznej „Orunia”
- Dom pomocy Społecznej „Ostoja”
- Dyrekcja Rozbudowy Miasta Gdańska
- Europejskie Centrum Solidarności
- Gdańska Galeria Miejska
- Gdański Archipelag Kultury
- Gdański Dom Integracyjno-Rodzinny
- Gdański Ogród Zoologiczny oraz jednostka strukturalna Schronisko dla Bezdomnych Zwierząt „Promyk”
- Gdański Ośrodek Pomocy Psychologicznej dla Dzieci i Młodzieży
- Gdański Ośrodek Promocji Zdrowia
- Gdański Ośrodek Sportu
- Gdański Teatr Szekspirowski
- Gdański Zespół Żłobków
- Gdańskie Centrum Informatyczne
- Gdańskie Centrum Profilaktyki Uzależnień
- Gdańskie Centrum Świadczeń
- Gdańskie Centrum Usług Wspólnych
- Gdańskie Domy dla Dzieci
- Gdańskie Nieruchomości
- Gdańskie Pogotowie Opiekuńcze
- Gdański Zarząd Dróg i Zieleni
- Hevelianum
- Instytut Kultury Miejskiej
- Klub ŻAK
- Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku oraz jednostka strukturalna Ośrodek Interwencji Kryzysowej
- Miejski Teatr Miniatura
- Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku oraz jednostka strukturalna Ośrodek Interwencji Kryzysowej
- Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności
- Muzeum Gdańska
- Placówki oświatowe (przedszkola, szkoły podstawowe, placówki specjalne, zespoły kształcenia przedszkolnego i podstawowego, zespołu szkół ogólnokształcących i licea ogólnokształcące, szkoły zawodowe, inne placówki oświaty)
- Polski Chór Kameralny – Schola Cantorum Gedanensis
- Straż Miejska w Gdańsku
- Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Josepha Conrada Korzeniowskiego
- Zarząd Transportu Miejskiego w Gdańsku

Powiatowe jednostki administracji zespolonej

- Gdański Urząd Pracy
- Komenda Miejska Policji
- Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej
- Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego
- Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna

Spółki z udziałem Gminy Miasta Gdańska

Gmina Miasta Gdańska utworzyła lub przystąpiła do spółek prawa handlowego, w których posiada udziały lub akcje.

Spółki z udziałem Gminy Miasta Gdańska (stan na 31.12.2019 r.):

Nazwa spółki	Odsetek udziałów/odsetek akcji
Gdańska Infrastruktura Wodociągowo-Kanalizacyjna Sp. z o.o.	100%
Arena Gdańsk Sp. z o.o.	100%
Gdańska Agencja Rozwoju Gospodarczego Sp. z o.o.	100%
Gdańskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	100%
Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Motława” Sp. z o.o.	100%
Gdańska Infrastruktura Społeczna Sp. z o.o.	100%
Gdańskie Autobusy i Tramwaje Sp. z o.o.	100%
Gdańskie Wody Sp. z o.o.	100%
Zakład Utylizacyjny Sp. z o.o.	100%
Gdańskie Usługi Komunalne Sp. z o.o.	100%
Port Czystej Energii Sp. z o.o.	100%
Międzynarodowe Targi Gdańskie S.A.	60,569%
Hala Gdańsk-Sopot Sp. z o.o.	50%
Saur Neptun Gdańsk S.A.	49%
Forum Gdańsk Sp. z o.o.	44,97%
Port Lotniczy Gdańsk Sp. z o.o.	33,63%
InnoBaltica Sp. z o.o.	32,68%
Gdańskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.	17,14%
PKP Szybka Kolej Miejska w Trójmieście Sp. z o.o.	12,66%
Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.	5,79%
Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna Sp. z o.o.	3,38%
Pomorski Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	2,43%
Zarząd Morskiego Portu Gdańsk S.A.	2,32%
Pomorskie Hurtowe Centrum Rolno-Spożywcze S.A.	0,88%
UNIMOR RADIOCOM Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej	0,20%
Stocznia „Gdynia” S.A. w upadłości likwidacyjnej	0,0005%

Rankingi, wyróżnienia oraz konkursy

O utrwalonej silnej pozycji Gdańska jako lidera rozwoju świadczą wysokie miejsca w krajowych i międzynarodowych rankingach, konkursach oraz plebiscytach.

Ranking/konkurs/certyfikat	Nagroda/wyróżnienie przyznane w 2019 r.
European Entrepreneurial Region 2020	Europejski Komitet Regionów nagroził Gdańsk tytułem „Europejskiego Regionu Przedsiębiorczości”. W 2019 r. Miasto Gdańsk, we współpracy z województwem pomorskim, zostały laureatami tego konkursu w uznaniu wybitnych strategii i zaangażowania na rzecz pobudzania przedsiębiorczości.
Nagroda Księżnej Asturii 2019	Nagrodę dla Gdańska przyznano w kategorii „Zgoda”. Kapituła Fundacji Księżnej Asturii przyznająca nagrody uhonorowała miasto za wrażliwość na solidarność, obronę wolności oraz praw człowieka, a także ochronę pokoju w ramach realizowanych działań miejskich.
Nagroda imienia Benjamina Barbera	Prestiżowa nagroda jest wyróżnieniem za wyjątkowe zasługi dla wspierania globalnej polityki miast. W 2019 r. została przyznana podczas dorocznego szczytu Światowego Parlamentu Burmistrzów (Global Parliament of Mayors) dla Gdańska i prezydenta Pawła Adamowicza, który aktywizował Gdańsk na arenie międzynarodowej.
Honorowa Nagroda im. Sérgio Vieira de Mello	Nagroda im. Sérgio Vieira de Mello – Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka – przyznawana jest za działania na rzecz pokojowego współistnienia i współdziałania społeczeństw, religii i kultur. W 2019 r. Nagrodę Honorową przyznano pośmiertnie prezydentowi Gdańska Pawłowi Adamowiczowi.
Nagroda Pontifici – Budowniczemu Mostów	Prezydent Gdańska Aleksandra Dulkiewicz została laureatką XIV edycji Nagrody przyznawanej przez warszawski Klub Inteligencji Katolickiej „za zasługi w szerzeniu wartości dobra wspólnego, dialogu i poświęcenia na rzecz bliźnich”.
Perły Samorządu 2019 (organizatorzy rankingu: Dziennik Gazeta Prawna i Deloitte Consulting S.A.)	2. miejsce Gdańska w kategorii „Gmina miejska powyżej 100 tys. mieszkańców”. Dodatkowo w 2019 r. po raz pierwszy nagrodzono liderów innowacyjnych rozwiązań w zakresie gospodarki, oświaty, ochrony środowiska i polityki senioralnej – Gdańsk otrzymał dwie nagrody w kategorii Dobrych Praktyk. W kategorii Oświata (gmina miejska pow. 100 tys. mieszkańców) został doceniony za eksperyment pedagogiczny „Model edukacji włączającej dla uczniów z zaburzeniami ze spektrum autyzmu”. Z kolei w kategorii Polityka senioralna (gmina miejska pow. 100 tys. mieszkańców) – za aktywizację seniorów, czyli utworzenie pierwszego w Polsce Centrum Pracy dla Senierek i Seniorów.
Skarbnik Samorządu 2019 (organizator rankingu: Dziennik Gazeta Prawna)	Kolejny rok z rzędu 1. miejsce w kategorii Skarbnik Samorządu 2019 wśród miast na prawach powiatu pow. 120 tys. mieszkańców przyznano Skarbnik Miasta Gdańska – Pani Teresie Blacharskiej.
Forbes Kongres Regionów 2019	Podczas X Kongresu Regionów we Wrocławiu (11-12 czerwca 2019 r.), Gdańsk został nagrodzony przez magazyn Forbes w następujących kategoriach: pierwsze miejsce Najbardziej Innowacyjne Miasta w Polsce i dwukrotnie miejsce trzecie dla Miasta Przyjaznego dla Biznesu oraz Miasta Otwartego na Ludzi.
Ranking N15 Prezydenci miast Newsweek	Również podczas X Kongresu Regionów we Wrocławiu, ogłoszono wyniki rankingu tygodnika Newsweek, w którym prezydent Paweł Adamowicz znalazł się na czele w kategorii Najlepszy Prezydent roku 2018.
Ranking Samorządów „Rzeczpospolitej” 2019	Gdańsk, spośród 565 miast, zajął 6. miejsce w kategorii Miasta na prawach powiatu.
Top Inwestycje Komunalne 2019	Nagroda dla Gdańska za budowę mostu zwodzonego na Wyspę Sobieszewską w ciągu drogi nr 501.

Gryf Gospodarczy 2019	Gdańsk został laureatem konkursu Gryf Gospodarczy 2019 w kategorii Gmina przyjazna przedsiębiorcom.
Gała ABSL (Związku Liderów Sektora Usług Biznesowych)	Wyróżnienie Gdańska za znaczące zasługi dla rozwoju sektora nowoczesnych usług biznesowych w Polsce.
Innowacyjny Samorząd 2020 (organizator: Serwis Samorządowy Polskiej Agencji Prasowej S.A.)	Gdańsk znalazł się w gronie finalistów w kategorii „Duże miasta” za projekt Gdańskie Centrum Kontaktów.
Wykorzystanie środków z funduszy UE – Inwestycje transportowe (organizator: Pismo Samorządu Terytorialnego Wspólnota)	Gdańsk zajął 5 miejsce w rankingu wykorzystania środków europejskich na inwestycje transportowe 2014-2018, w którym znalazło się 16 miast wojewódzkich oraz Bydgoszcz i Gorzów Wlkp.
PLGBC Green Building Awards	Wyróżnienie za realizację ekologicznego budynku wielorodzinnego ze wsparciem, zlokalizowanego w Gdańsku przy ul. Dolne Młyny 4C.
Konkurs na najlepiej zagospodarowaną przestrzeń publiczną w Polsce	Wyróżnienie przyznane przez Towarzystwo Urbanistów Polskich w kategorii Przestrzeń Publiczna w Zieleni za rewaloryzację Parku Oruńskiego w Gdańsku.
Lider zrównoważonego gospodarowania przestrzenią (organizator: Instytut Rozwoju Miast i Regionów oraz Związek Miast Polskich)	Gdańsk otrzymał tytuł Lidera zrównoważonego gospodarowania przestrzenią w kategorii miast wojewódzkich.
Gmina na 5! (organizator: Studenckie Koło Naukowe Akceleracji Instytut Przedsiębiorstwa Szkoła Główna Handlowa)	Tytuł Gmina na 5! oraz specjalny tytuł Złota Gmina na 5! Zostały przyznane za wysoką jakość obsługi potencjalnych inwestorów i przedsiębiorców w Gdańsku.
Aktywizacja sportowa dzieci i młodzieży 2019 (organizator: Dziennik Gazeta Prawna)	1. miejsce w kategorii Miasta powyżej 100 tys. mieszkańców.
Puchar Recyklingu 2019	Kapituła Konkursu przyznała nagrodę główną Puchar Recyklingu Związku Miast Polskich dla Gdańska za gospodarkę odpadami i edukację ekologiczną. Gdańsk zdobył także „Szklaną Statuetkę” za osiągnięcia w odzysku frakcji szklanej .
Konkurs Kryształ PR-u (organizator: Grupa PRC Holding Sp. z o.o.)	Wyróżnienie w kategorii „Najlepsza kampania promocyjno-informacyjna spółki samorządowej” dla Zakładu Utylizacyjnego w Gdańsku za projekt badawczo-edukacyjny „Szanuję-Segreguję”.
European Best Christmas Market 2020	3. miejsce dla gdańskiego jarmarku świątecznego w plebiscycie na najlepszy świąteczny jarmark.
Turystyczny Produkt Roku 2019	Podczas Kongresu Turystyki Polskiej Hevelianum otrzymało wyróżnienie przyznawane instytucjom i inicjatywom, które wyróżniają się na turystycznej mapie Polski. Hevelianum zostało docenione za unikatową, interdyscyplinarną ofertę kulturalno-edukacyjną oraz wzorową dbałość o lokalne dziedzictwo historyczne i zwiększanie atrakcyjności turystycznej Gdańska.

Gdańsk w krajowych fundacjach, stowarzyszeniach i związkach

Gdańsk przynależy do następujących krajowych fundacji, związków i stowarzyszeń (stan na dzień 31.12.2019 r.):

Fundacje:

- Fundacja Gdańska
- Gdańska Fundacja Przedsiębiorczości
- Gdańska Fundacja Wody
- Fundacja Centrum Solidarności
- Fundacja „Agencja Regionalnego Monitoringu Atmosfery Aglomeracji Gdańskiej”
- Unia Metropolii Polskich

Stowarzyszenia:

- Gdańska Organizacja Turystyczna
- Pomorska Regionalna Organizacja Turystyczna
- Pomorskie w Chinach
- Obszar Metropolitalny Gdańsk – Gdynia – Sopot
- Stowarzyszenie Gmin Rzeczypospolitej Polskiej Euroregion Bałtyk
- Pomorskie w Unii Europejskiej
- Stowarzyszenie Żuławy
- Polska Unia Mobilności Aktywnej (PUMA)

Związki:

- Metropolitalny Związek Komunikacyjny Zatoki Gdańskiej
- Związek Miast i Gmin Morskich
- Związek Miast Nadwiślańskich
- Związek Miast Polskich

Współpraca międzynarodowa

Na rozwój Gdańska w znacznej mierze wpływa również wielowymiarowa współpraca o charakterze ponadnarodowym. Dotyczy to zarówno współpracy bilateralnej z miastami partnerskimi (Brema/Niemcy, Kalmar/Szwecja, Marsylia/Francja, Nicea/Francja, Rotterdam/Holandia, Sefton/Wielka Brytania, Turku/Finlandia, Narsułtan [dawniej Astana]/Kazachstan, Odessa/Ukraina, Kaliningrad/Federacja Rosyjska, Sankt Petersburg/Federacja Rosyjska, Wilno/Litwa), jak i podejmowanych inicjatyw i zawiązywanych form współpracy w obrębie basenu Morza Bałtyckiego, aktywnych działań w ramach członkostwa w międzynarodowych organizacjach, współpracy w ramach projektów europejskich oraz szerokiej współpracy zagranicznej.

W celu wymiany doświadczeń i wzajemnego wsparcia w ramach różnotematycznych aktywności, Gdańsk podpisał listy intencyjne i memoranda porozumienia z miastami współpracującymi: Gandawą/Belgia, Nowopołockiem/Federacja Rosyjska, Palermo/Włochy, Szanghajem/Chiny, Rijeką/Chorwacja, Lipskiem/Niemcy, Qingdao/Chiny, Mariupolem/Ukraina.

Dostrzegając potrzebę integracji regionalnej, pogłębiania wiedzy oraz zdobywania partnerów do wspólnych inicjatyw, już na początku lat 90. XX wieku Gdańsk założył Związek Miast Bałtyckich, który realnie wpływa na rozwój gospodarczy makroregionu bałtyckiego. Związek zrzesza 67 miast członkowskich, a siedziba jego sekretariatu generalnego mieści się w Gdańsku.

Gdańsk i Pomorskie poprzez Biuro Regionalne Województwa Pomorskiego w Brukseli (działające w ramach Stowarzyszenia „Pomorskie w Unii Europejskiej”) włączają się aktywnie we flagowe wydarzenia na szczeblu europejskim, organizowane przez Komitet Regionów oraz Komisję Europejską.

Poprzez wspólne biuro „Pomorskie w Chinach” (z siedzibą w Pekinie) Gdańsk również aktywnie włącza się w rozwój współpracy gospodarczej miasta i regionu z chińskimi partnerami. Celem Biura jest przede wszystkim wspieranie pomorskich przedsiębiorców, a także promocja województwa w Państwie Środka.

W ramach szeroko pojętej współpracy zagranicznej, Gdańsk otwiera się także coraz bardziej na wschód, służąc partnerom ze wschodu swoimi doświadczeniami zdobywanymi na drodze do demokracji. Różnego rodzaju działania (szkolenia, wizyty studyjne, konferencje etc.,) podejmowane są w ramach istniejących umów bilateralnych (np. z Mariupolem) lub też w ramach członkostwa w organizacjach (ALDA – wspólne założenie ośrodka demokracji lokalnej LDA w Odessie) czy też we współpracy z amerykańskim International Republican Institute (IRI).

Międzynarodowe związki i stowarzyszenia, do których przynależy Gdańsk (stan na 31.12.2019 r.):

- ALDA – Stowarzyszenie Ośrodków Demokracji Lokalnych
- Cities For Cyclists (Miasta Dla Rowerzystów)
- Eurocities

- European Network of Science Centres And Museums (ECSITE)
- Europejskie Forum Na Rzecz Bezpieczeństwa w Miastach/European Forum For Urban Security (EFUS)
- ICORN – Międzynarodowa Sieć Miast Pisarzy Uchodźców
- Międzynarodowy Związek Hanzy
- Stowarzyszenie EUROB – Europejski Szlak Gotyku Ceglanego
- Związek Miast Bałtyckich/Union of the Baltic Cities (UBC)
- Światowa Rada Bursztynu – powołana przez prezydenta Pawła Adamowicza w 2006 r. i zrzeszająca ekspertów w zakresie badania oraz przetwarzania bursztynu z całego świata; od początku istnienia rada co roku zbiera się w Gdańsku.

W ramach działań na rzecz wzmocnienia relacji międzynarodowych, czerpania najlepszych praktyk i doświadczeń innych miast i organizacji w różnych obszarach tematycznych, Gdańsk był aktywny w 2019 r. w zakresie współpracy w międzynarodowych sieciach oraz prezentowania swojego dorobku bądź oferty promocyjno-gospodarczej na różnego rodzaju wydarzeniach i targach, w tym m.in. podczas:

- Międzynarodowych Targów Inwestycyjnych MIPIM 2019 w Cannes (marzec 2019)
- 83 spotkania Zarządu Związku Miast Bałtyckich w St. Petersburgu (kwiecień 2019)
- Spotkania grupy roboczej „Migration and Integration” platformy EUROCITIES w Tuluzie (kwiecień 2019)
- Spotkania miast partnerskich ICORN (Międzynarodowa Sieć Miast Schronienia) w Rotterdamie (maj 2019)
- Walnego Zgromadzenia Ośrodków Demokracji Lokalnej ALDA w Caen (Francja) (maj 2019)
- Spotkania grupy roboczej „Migration and Integration” w Amsterdamie w ramach platformy współpracy Eurocities w Antwerpii (maj 2019)
- Dorocznego spotkania Platformy Współpracy (Cooperation Platform) w ramach EUROCITIES oraz grupy Roboczej Europejskiej Polityki Sąsiedztwa w Tallinie (maj 2019)
- 39. Międzynarodowego Zjazdu Miast Hanzeatyckich w Pskowie (czerwiec 2019)
- Odbioru nagrody dla Miasta Gdańska – Europejski Region Przedsiębiorczości 2020 w Brukseli (czerwiec 2019)
- Venice Biennale 2019 – prezentacja wystawy „Bursztyn Bałtycki. Dziedzictwo i nowoczesność” (czerwiec / lipiec 2019)
- Konferencji „Pokój bez granic” w Madrycie – wystąpienie Prezydent Miasta Gdańska podczas w panelu „Living together in the City” (wrzesień 2019)
- V Lwowskiej Konferencji Ekologicznej (wrzesień 2019)
- wizyty studyjnej organizowanej z okazji Europejskiego Tygodnia Regionów i Miast 2019 – 17 edycja (październik 2019)
- XV Konferencji generalnej Związku Miast Bałtyckich w Kownie (październik 2019)
- Uroczystości wręczenia Nagród Księżnej Asturii (Princess of Asturias Awards) w Oviedo – Gdańsk otrzymał nagrodę w kategorii Concord (Zgoda) za rok 2019 (październik 2019)
- Konferencji generalnej Global Parliament of Mayors w Durbanie (obiór nagrody Bejamina Barbera dla miasta Gdańska) (listopad 2019)

Z wydarzeń o charakterze międzynarodowym, które odbyły się w Gdańsku w 2019 r. należy wymienić:

- Międzynarodowe Targi Bursztynu i Biżuterii Amberif (marzec 2019)
- VII. edycję Personal Democracy Forum (kwiecień 2019)
- Konferencję technologiczną infoShare (maj 2019)
- Obchody 30. rocznicy częściowo wolnych wyborów parlamentarnych w Polsce (czerwiec 2019)
- Posiedzenie Światowej Rady Bursztynu (czerwiec 2019)
- Międzynarodowe Targi Bursztynu Ambermart (sierpień 2019)
- Obchody 80. rocznicy wybuchu II Wojny Światowej na Westerplatte (1 września 2019) z udziałem miast partnerskich i Miast Pamięci
- Międzynarodowe Targi Kolejowe TRAKO (wrzesień 2019)

5. EDUKACJA

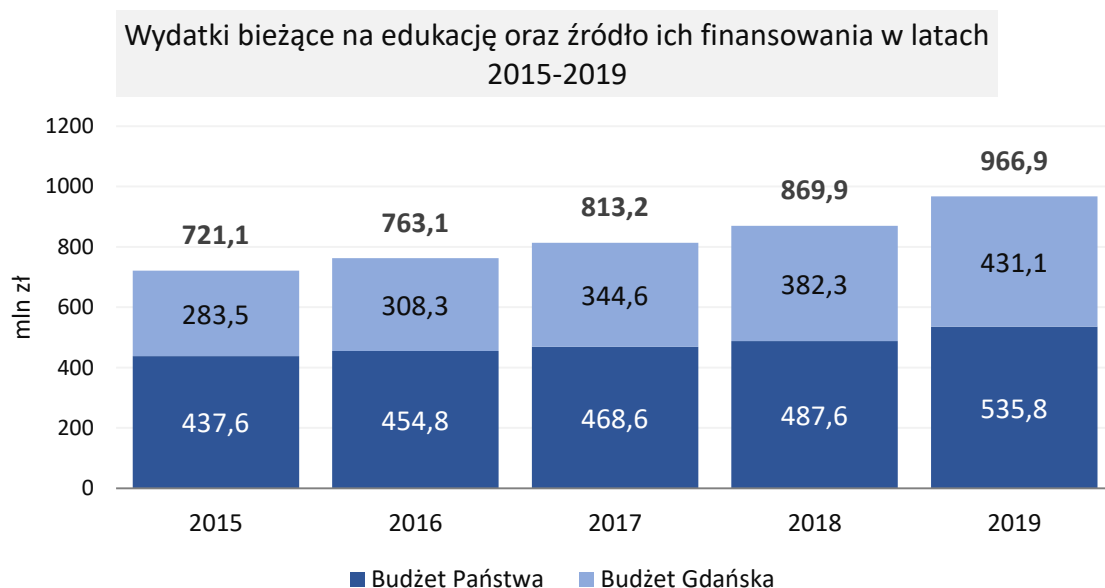
Edukacja to z jednej strony proces zdobywania wiedzy i kompetencji, a z drugiej – kreowania postaw i cech niezbędnych w nowoczesnym społeczeństwie. Miejskie inwestycje i projekty zmierzają do podniesienia jakości i dostępności edukacji oraz takiej organizacji systemu kształcenia, która będzie sprzyjać wyrównywaniu szans edukacyjnych tak, by dawać każdemu młodemu człowiekowi możliwość rozwinięcia naturalnego potencjału. Priorytetem jest zapewnienie uczniom gdańskich placówek warunków do odkrywania i rozwijania talentów. Jednym z głównych kierunków rozwoju gdańskiej edukacji jest również zwiększenie atrakcyjności oferty kształcenia zawodowego. Skuteczność działań zwiększana jest dzięki angażowaniu rodziców, nauczycieli, społeczności lokalnej, pracodawców, organizacji pozarządowych oraz innych partnerów.

Rok 2019 przyniósł duże wyzwania w obszarze edukacji. W kwietniu miał miejsce strajk pracowników oświaty. Przez 3 tygodnie nie odbywały się zajęcia w szkołach i przedszkolach. Podstawowym działaniem podejmowanym wobec placówek oświatowych w czasie strajku było codzienne komunikowanie w zakresie procedur i zasad postępowania. Brak wyraźnych wytycznych na szczeblu centralnym spowodował konieczność poszukiwania rozwiązań przez samorząd. Jednym z najtrudniejszych momentów była organizacja egzaminów ósmoklasisty i gimnazjalnego. Przy pełnej mobilizacji całej społeczności edukacyjnej udało się to zadanie z sukcesem skoordynować, egzaminy odbyły się bez zakłóceń.

Kolejnym wyzwaniem było zapewnienie miejsc w klasach I szkół średnich dla tzw. podwójnego rocznika, czyli absolwentów szkół podstawowych i likwidowanych gimnazjów, którzy jednocześnie zaczęli naukę w szkołach średnich. Od 1 września 2019 r. w klasach I naukę rozpoczęło 9,3 tys. uczniów, o 4,9 tys. więcej niż w roku szkolnym 2018/2019.

W roku szkolnym 2019/2020 z publicznych i niepublicznych form wychowania przedszkolnego oraz edukacji szkolnej korzysta ponad 80 tys. dzieci, młodzieży i dorosłych.

Pogłębiającym się problemem jest finansowanie systemu oświaty. Modernizację szkół podstawowych związane z reformą systemu oświaty, zapewnienie podwójonej liczby miejsc w klasach I szkół średnich czy podwyżki dla nauczycieli tylko częściowo finansowane z budżetu centralnego znacznie zwiększyły koszty pokrywane z budżetu miejskiego. Środki z budżetu centralnego w coraz mniejszym stopniu wystarczają na finansowanie bieżącego funkcjonowania systemu edukacji w mieście. Mimo tego kontynuowane i inicjowane są liczne projekty i programy dodatkowe, które przyczyniają się do budowania unikatowej oferty edukacji i wychowania w Gdańsku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Społecznego, UMG

Równe szanse w edukacji

Wyrównywanie szans w edukacji to zapewnienie optymalnych możliwości rozwoju każdemu uczniowi. W warunkach szkolnych zwiększonej uwagi i zaangażowania ze strony nauczycieli wymagają m.in. uczniowie z niepełnosprawnością, z chorobą przewlekłą, znajdujący się w sytuacji kryzysowej, zagrożeni niedostosowaniem społecznym, z trudnościami edukacyjnymi, adaptujący się w nowym środowisku (np. imigranci), jak również uczniowie szczególnie uzdolnieni. Istotne w tym kontekście jest zwiększenie kompetencji całej społeczności edukacyjnej: nauczycieli w zakresie zindywidualizowanych form nauczania, rodziców w zakresie wspierania rozwoju swoich dzieci, a uczniów – rozwijania wrażliwości na potrzeby innych. Równie ważne jest tworzenie mechanizmów oraz poprawianie warunków organizacyjnych wspierających wyrównywanie szans (stypendia, procedury reagowania, programy edukacyjne itp.). Kolejnym wyzwaniem jest podniesienie jakości edukacji przedszkolnej tak, by diagnozę i wsparcie rozwoju dziecka przeprowadzać na możliwie wczesnym etapie.

Z zajęć specjalistycznych* w roku szkolnym 2018/2019 w gdańskich przedszkolach i szkołach korzystało 13,7 tys. uczniów.

*rewalidacyjnych, socjoterapeutycznych, wyrównawczych, terapii pedagogicznej, biblioterapii, zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, terapii logopedycznej, gimnastyki korekcyjnej, rehabilitacji ruchowej.

W Gdańsku funkcjonuje 6 samorządowych poradni psychologiczno-pedagogicznych. Do zadań poradni należy: diagnozowanie dzieci i młodzieży, udzielanie dzieciom i młodzieży oraz ich rodzicom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, realizowanie zadań profilaktycznych oraz wspierających wychowawczą i edukacyjną funkcję placówki oświatowej, wspomaganie placówek w realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych. W 2019 r. ze wsparcia poradni skorzystało 22,6 tys. dzieci, młodzieży, rodziców i nauczycieli.

W roku szkolnym 2018/2019 w gdańskich placówkach uczyło się 1854 dzieci i młodzieży z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego. Kształcenie specjalne realizowane jest przez 4 przedszkola, 9 szkół podstawowych, 1 liceum ogólnokształcące, 2 szkoły branżowe I stopnia i 2 szkoły przysposabiające do pracy. Ponadto Specjalny Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem, który w 2019 r. zapewnił opiekę, edukację i terapię 58 wychowankom. Z kolei Ośrodek Koordynacyjno-Rehabilitacyjno-Opiekuńczy, funkcjonujący w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym Nr 2, udziela kompleksowej pomocy dzieciom niepełnosprawnym i zagrożonym niepełnosprawnością oraz ich rodzicom do czasu ukończenia rocznego obowiązkowego przygotowania przedszkolnego. W 2019 r. ośrodek udzielił wsparcia 190 dzieciom oraz konsultacji specjalistycznych 208 rodzicom.

W 2019 r. do gdańskich szkół i przedszkoli uczęszczało 1,3 tys. dzieci cudzoziemców. W celu zapewnienia jak najszerszej oferty dydaktyczno-opiekuńczej dla uczniów cudzoziemskich i powracających z zagranicy pobierających naukę w gdańskich szkołach publicznych samorząd realizuje szereg działań wynikających zarówno z przepisów oświatowych, jak i decyzji wynikających z polityki miasta, które m.in. zawarte są w „Modelu Integracji Imigrantów”. Każdemu takiemu uczniowi przyznane są godziny na realizację dodatkowego języka polskiego, a w razie konieczności uczniowi zostają przyznane również godziny wyrównawcze z poszczególnych przedmiotów wymagających dodatkowego wsparcia. Dodatkowo miasto wspomaga proces adaptacji uczniów przybywających z zagranicy m.in. poprzez: tworzenie oddziałów przygotowawczych dla uczniów z tej samej grupy etnicznej, organizowanie nauki języka mniejszości narodowej lub języka regionalnego w szkołach, wspieranie szkół przez koordynatora zatrudnionego w jednej ze szkół, zatrudnianie nauczycieli władających językiem uczniów, tworzenie klubów i świetlic integracyjnych dla cudzoziemców i uczniów polskich.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO EDUKACJA

Wyrównywanie szans edukacyjnych

- **Szkoła i przedszkole współpracy. Partnerstwo na rzecz rozwoju** – kilkuletni program rozpoczęty w 2017 r. Jego celem jest wspieranie wszelkich form współpracy na liniach: dyrektor placówki–kadra nauczycielska oraz obsługa–rodzice–dzieci. Rozwijane są mechanizmy, programy i projekty poprawiające komunikację i obieg informacji oraz angażujące w rozwój i budowanie naszych przedszkoli, szkół i placówek. Przykładami inicjatyw i działań są:
 - **Gdańskie Forum Edukacyjne** – platforma wymiany myśli i pomysłów na temat kierunku rozwoju gdańskiej edukacji powstała na bazie oddolnych inicjatyw i debat społeczności szkolnej. Forum zostało zainaugurowane

w czerwcu 2019 r. Podczas cyklicznych spotkań przedstawicieli całej społeczności szkolnej wypracowano m.in. priorytety edukacyjne na rok szkolny 2019/2020;

- Stowarzyszenie Educational Cha(lle)nge przeprowadziło spotkania w ramach **Forum Specjalistów** (dla logopedów, psychologów i pedagogów z gdańskich placówek), **Forum Pracowników Sekretariatów** oraz **Forum Rodziców**. Dla każdej grupy zorganizowano 6 spotkań w 2019 r.;
- przewodnik po edukacji w mieście „**Szkoła i przedszkole współpracy**” – prezentuje m.in. sieć gdańskich szkół po reformie oświaty, ofertę placówek oraz możliwości skorzystania z zajęć pozaszkolnych. Publikacja ta ma pomagać, kierować, podpowiadać i prezentować pełne możliwości gdańskich szkół i przedszkoli. W 2019 r. wydano 3. edycję przewodnika;
- rozwijanie funkcji komunikacyjnych **Gdańskiej Platformy Edukacyjnej** – od roku szkolnego 2018/2019 ujednoliceniu uległy wszystkie adresy oraz układ graficzny stron www miejskich placówek oświatowych. Usprawnione zostało przekazywanie komunikatów skierowanych do poszczególnych grup użytkowników (sekretariaty, dyrektorzy, nauczyciele, pozostali pracownicy). Pod koniec 2019 r. było 209 tys. aktywnych kont na GPE (uczniów, rodziców i pracowników placówek).
- **Komitety powitalne** – w 2019 r. rozpoczął się pilotażowy projekt, obejmujący wstępnie 5 gdańskich szkół podstawowych, skierowany do rodziców oraz opiekunów nowych uczniów i uczennic, grup z doświadczeniem migracyjnym oraz innych grup zagrożonych wykluczeniem. Celem projektu jest wsparcie procesu poznania szkoły, umożliwienie aktywnego włączenia się w życie instytucji, wzmacnianie poczucia przynależności oraz rozwijanie świadomości własnych swobód, praw oraz obowiązków.
- **Kreatywna Pedagogika** – projekt wymiany wiedzy i doświadczeń nauczycieli opierający się na stałej współpracy w grupach samodoskonalenia zawodowego.
- Jednorazowe **stypendia Prezydenta Miasta Gdańska** dla uzdolnionych uczniów i maturzystów przyznawane w ramach Lokalnego Programu Wspierania Edukacji Uzdolnionych Dzieci i Młodzieży – w 2019 r. przyznano 785 jednorazowych stypendiów o łącznej wartości 306,1 tys. zł. Przyznawane jest w pięciu kategoriach, służy promowaniu uzdolnionych uczniów i maturzystów, zwiększaniu ich szans na sukces edukacyjny oraz nagradzaniu za zaangażowanie i codzienną pracę.
- Projekt **Zdolni z Pomorza** – w 2019 r. kontynuowano zajęcia pozalekcyjne dla 471 uczniów i uczennic klas VII i VIII szkół podstawowych oraz szkół ponadgimnazjalnych/ponadpodstawowych, wybitnie uzdolnionych w zakresie matematyki, fizyki, informatyki, nauk przyrodniczych i kompetencji społecznych. Dzięki projektowi mogli oni uczestniczyć także w spotkaniach organizowanych przez uczelnie wyższe i obozach naukowych oraz korzystać z opieki mentora wspierającego rozwój ucznia.
- **Stypendium Naukowe Prezydenta Miasta Gdańska im. G.D. Fahrenheita** – ułatwia najzdolniejszym absolwentom szkół ponadpodstawowych podjęcie studiów na renomowanych uczelniach. W 2019 r. przyznano je po raz 15., otrzymało je 20 studentów, w tym 17, którzy kontynuowali swoje studia, oraz 3 maturzystów, którzy w roku akademickim 2019/2020 rozpoczynają naukę za granicą. Łączna wartość stypendiów przyznanych na rok akademicki 2019/2020 wyniosła 437 tys. zł.
- W związku z rosnącą liczbą dzieci cudzoziemskich w gdańskich placówkach rozwijana jest oferta wsparcia i integracji imigrantów.
 - W ramach Modelu Integracji Imigrantów kontynuowany był program **Szkoła Różnorodności** – cykl warsztatów z wrażliwości kulturowej w szkołach z udziałem przedstawicieli Rady Imigrantów i Imigrantek.
 - Od roku szkolnego 2018/2019 w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 1 w ramach obszaru edukacja zatrudniano **koordynatora do spraw dzieci z doświadczeniem migracyjnym**. Funkcję tę pełni pedagoga pochodząca z Ukrainy.
 - **Dodatkowe zajęcia lekcyjne z języka polskiego** dla uczniów, którzy nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki. W 2019 r. korzystało z nich 336 uczniów.
 - **Zajęcia wyrównawcze** organizowane, jeśli zachodzi konieczność zniwelowania różnic programowych.
 - **Oddziały przygotowawcze** dla uczniów z tej samej grupy etnicznej, którzy mają trudności w komunikacji związanej z nieznaną lub słabą znajomością języka polskiego lub trudności adaptacyjne związane z wcześniejszym kształceniem za granicą. W roku szkolnym 2018/2019 w gdańskich szkołach samorządowych funkcjonowały cztery takie oddziały.
- **Model edukacji włączającej dla uczniów z zaburzeniami ze spektrum autyzmu** – nowatorski program realizowany w Szkole Podstawowej nr 69. Dla uczniów z autyzmem została stworzona klasa, w której otoczeni są oni opieką wykwalifikowanych nauczycieli i specjalistów. Ważnym aspektem jest wzmacnianie samodzielności uczniów oraz stopniowe i elastyczne włączanie ich do grupy rówieśniczej. Projekt został zainaugurowany w roku szkolnym 2017/2018. W roku 2019/2020 naukę w klasie I rozpoczęło kolejnych 4 uczniów.
- **Klasa z częściową integracją jako optymalna forma włączania dzieci z zespołem Downa do szkół ogólnodostępnych** – innowacja realizowana w Szkole Podstawowej nr 57 w formie klasy integracyjnej. Realizacja innowacji wpływa

korzystnie na wszechstronny rozwój dzieci z zespołem Downa. Mają one możliwość integracji z pełnosprawnymi rówieśnikami oraz bycia wśród dzieci podobnych, przy jednoczesnej edukacji dostosowanej do własnych, indywidualnych potrzeb i możliwości.

- **Miejski System Interwencji Kryzysowej (MSIK)** – w 2019 r. podpisano porozumienie o współpracy pomiędzy instytucjami, organizacjami pozarządowymi, osobami fizycznymi i prawnymi. Wprowadzenie MSIK ma na celu podniesienie skuteczności działań, przede wszystkim we wsparciu w obszarze szeroko rozumianej pomocy psychologicznej i socjalno-bytowej dla osób potrzebujących, stanowiącego ważne wsparcie obszaru edukacji w zakresie pomocy dzieciom znajdującym się w szczególnej, trudnej sytuacji. Do Miejskiego Systemu Interwencji Kryzysowej przystąpiło 31 podmiotów.
- Podnoszenie **jakości edukacji przedszkolnej**. Wśród podjętych działań są m.in.:
 - **zwiększenie dostępności logopedów** – w dzielnicowych ośrodkach wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka (mieszczących się w 16 przedszkolach i 2 szkołach podstawowych) zwiększono o 36 liczbę etatów specjalistów, w tym logopedów, pedagogów, psychologów, nauczycieli wspomagających. Umożliwiono ponadto zatrudnienie logopedy na część etatu w każdym przedszkolu niebędącym ośrodkiem dzielnicowym;
 - **FONOLANDIA** – pilotażowy program, którego założenia to profilaktyka, ale też budowanie pozytywnych postaw w zakresie używania mediów cyfrowych wśród dzieci. Skierowany jest do pięcio- i sześciolatków oraz uczniów klas I-III;
 - **ABC Ekonomii** – projekt, którego celem jest upowszechnianie edukacji ekonomicznej i finansowej wśród przedszkolaków oraz uczniów szkół podstawowych. W 2019 r. zakupione zostały pakiety edukacyjne dla 62 przedszkoli;
 - **ogródki przedszkolne** – w roku szkolnym 2018/2019 rozpoczęła się realizacja 5-letniego programu, w ramach którego przy przedszkolach powstaną ogródki, w których dzieci będą mogły spędzać czas w kontakcie z naturą, prowadzić drobne uprawy czy obserwować procesy przyrodnicze. W pilotażu udział wzięło 25 przedszkoli. Placówki otrzymały pakiety startowe, tj. skrzynie na rabaty, nasiona warzyw i roślin ozdobnych oraz mini narzędzia ogrodnicze. Przeprowadzono szkolenia dla ok. 80 nauczycieli z zakresu zakładania ogrodu oraz uprawy roślin;
 - **system ewidencji czasu pobytu dziecka** – w 2019 r. wprowadzono we wszystkich placówkach przedszkolnych system ewidencji czasu pobytu dziecka. Zamontowano czytniki kart magnetycznych oraz dostarczono ok. 6,5 tys. kart zbliżeniowych dla rodziców. System ten usprawnił ewidencjonowanie obecności dziecka w przedszkolu do ustalenia miesięcznej wysokości opłat z tytułu żywienia;
 - **Gdański Dzień Przedszkolaka** – między 20 a 30 września 2019 r. odbyła się 6. edycja wydarzenia, uczestniczyło w nim 39 przedszkoli publicznych i niepublicznych. W ramach obchodów dzieci uczestniczyły w zajęciach dotyczących takich zagadnień, jak wolność, samodzielność, współpraca, ale także marnowanie żywności czy segregacja śmieci;
 - **standard przedszkolny w zerówkach** – od września 2019 r. zerówki w szkołach podstawowych zapewniają podobne warunki jak przedszkola, czyli całodienne wyżywienie, 10-godzinną bezpłatną opiekę, a także opiekę podczas ferii zimowych i letnich w ramach organizowanego dyżuru.

Jakość edukacji

Dobra edukacja pozwala realizować aspiracje zawodowe i finansowe oraz stanowi fundament rozwoju osobistego i świadomego życia. Dlatego podnoszenie jakości kształcenia jest jednym z głównych wyzwań w obszarze edukacji. Realizowane jest poprzez rozwijanie systemu wsparcia i organizacji pracy gdańskich placówek oświatowych. Duży nacisk kładziony jest na sieciowanie i tworzenie warunków do współpracy między szkołami i przedszkolami. Ważnym kierunkiem jest również wspieranie innowacyjności w pracy dydaktycznej i wychowawczej oraz organizacji pracy placówek. Podejmowane są działania zmierzające do systematycznej poprawy warunków rozwoju zawodowego i osobistego kadry gdańskiego systemu edukacji, wychowania i opieki. Wspierane są inicjatywy służące samodoskonaleniu się nauczycieli, wymianie doświadczeń i umiejętności. Podnoszeniu jakości edukacji sprzyja również włączanie rodziców i społeczności lokalnej w działania służące rozwojowi placówek.

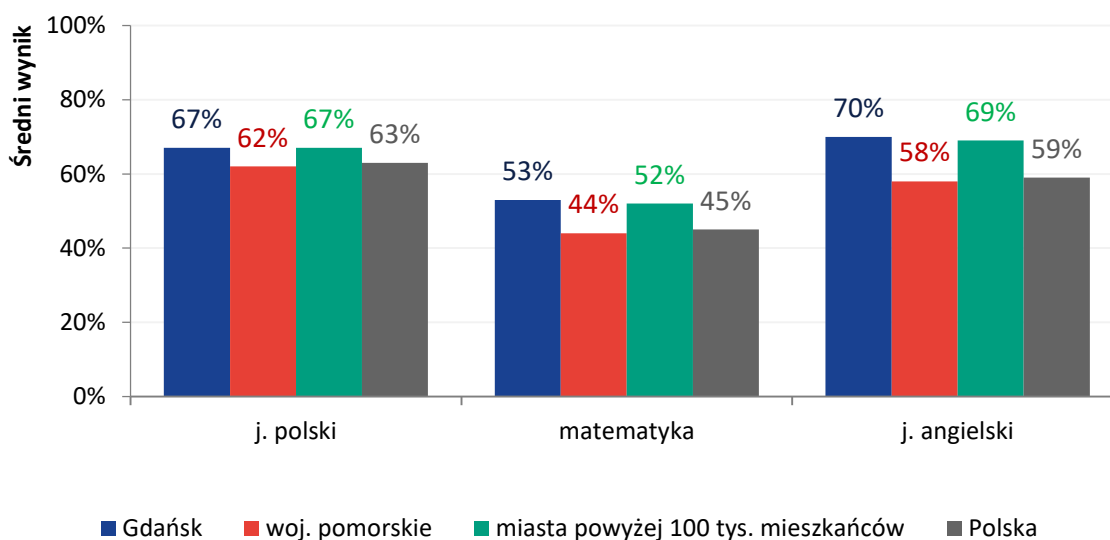
W roku szkolnym 2019/2020 miasto prowadzi 202 szkoły i placówki oświatowe, niektóre z nich funkcjonują w ramach zespołów szkolnych lub szkolno-przedszkolnych. Wydział Rozwoju Społecznego Urzędu Miejskiego w Gdańsku wspiera placówki oświatowe w podnoszeniu jakości pracy, m.in. przez pozyskiwanie funduszy na realizację projektów edukacyjnych, wsparcie organizacji pracy placówek, doposażanie, koordynowanie oferty dokształcania i doskonalenia nauczycieli oraz wspieranie współpracy pomiędzy placówkami.

Pozytywnie współpracę z Wydziałem Rozwoju Społecznego w Urzędzie Miejskim w Gdańsku ocenia 92% dyrektorów i wicedyrektorów gdańskich placówek oświatowych.

WYNIKI EGZAMINÓW

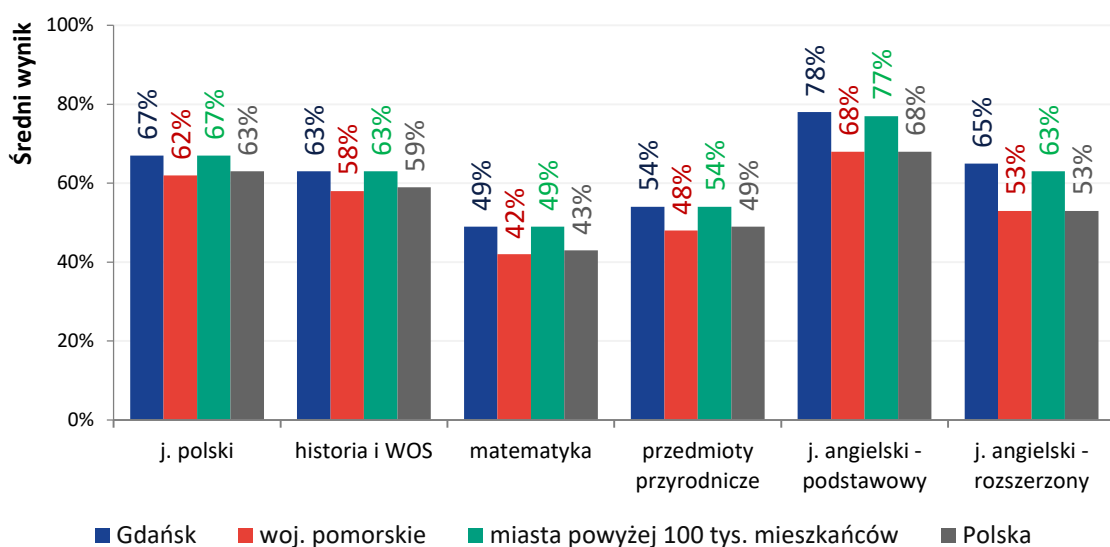
Jednym z mierników jakości kształcenia w placówkach szkolnych są egzaminy końcowe. W 2019 r., po raz pierwszy po reformie systemu oświaty, odbył się egzamin ósmoklasisty. Gdańscy uczniowie osiągnęli lepsze wyniki od średnich wojewódzkich i krajowych. Różnice osiągnięty 4-5 pkt. proc. w przypadku języka polskiego, 8-9 pkt. proc. w przypadku matematyki i 11-12 pkt. proc. w przypadku języka angielskiego. Były to jednocześnie wyniki zbliżone do średnich dla miast powyżej 100 tys. mieszkańców. W 2019 r. po raz ostatni odbył się egzamin gimnazjalny. Wyniki tego egzaminu również były w Gdańsku lepsze niż ogólnie w Polsce i województwie pomorskim i zbliżone do średnich osiągnięć w dużych miastach (powyżej 100 tys. mieszkańców). Zdawalność matury w gdańskich szkołach była na poziomie średniej krajowej (81%). Był to wynik o 3 pkt. proc. niższy niż w dużych miastach, ale wyższy o 3 pkt. proc. niż w województwie pomorskim.

Średni wynik egzaminu ósmoklasisty w 2019 r.

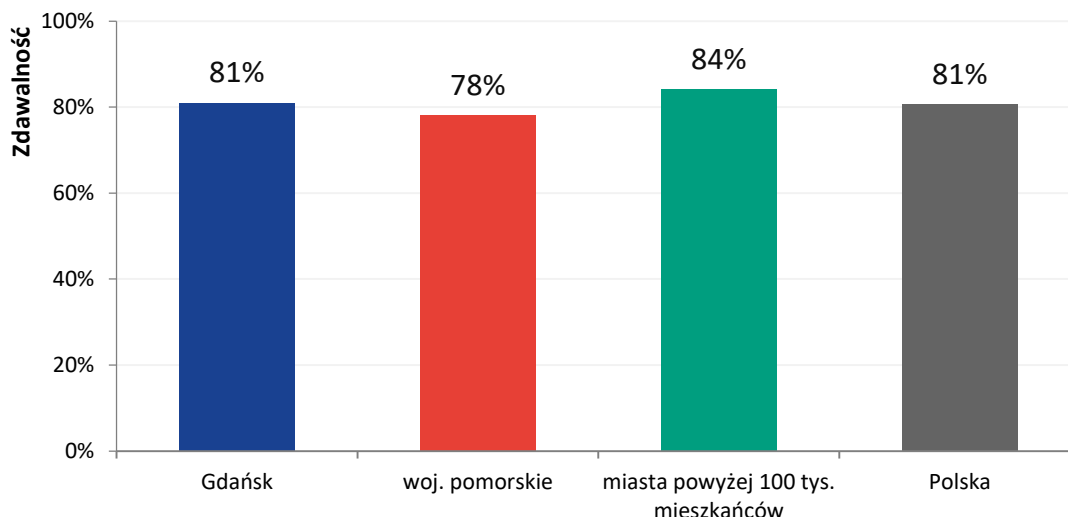
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej oraz Informatora o sytuacji społeczno-gospodarczej Gdańska.

Średni wynik egzaminu gimnazjalnego w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej oraz Informatora o sytuacji społeczno-gospodarczej Gdańska.

Zdawalność egzaminu maturalnego w 2019 r.

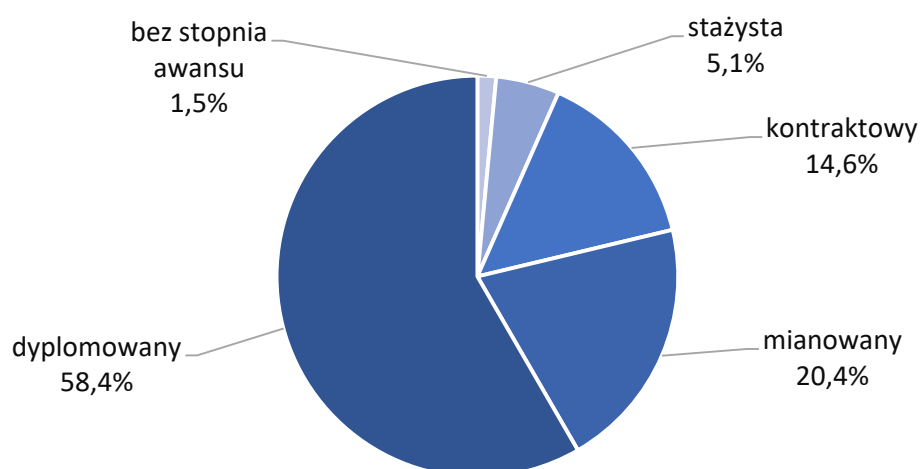
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej oraz Informatora o sytuacji społeczno-gospodarczej Gdańska.

KADRA PEDAGOGICZNA

Podnoszenie kompetencji nauczycieli i pracowników placówek realizowane jest w różnych formach. Miasto wspiera funkcjonowanie grup samokształcenia i wymiany doświadczeń, takich jak Kreatywna Pedagogika czy Forum Specjalistów Szkolnych. Dzięki współpracy z Centrum Edukacji Nauczycieli organizowane są szkolenia i studia podyplomowe, w tym z zakresu zarządzania oświatą. Gdański Inkubator Przedsiębiorczości STARTER wspiera dyrektorów i nauczycieli w zakresie rozwijania kompetencji przedsiębiorczych. Środkami na doskonalenie i doksztalcenie nauczycieli dysponują również dyrektorzy placówek.

Samorządowymi przedszkolami i szkołami kieruje 168 dyrektorów. W 2019 r. przeprowadzono 35 konkursów na stanowisko dyrektora. Konkursy są otwarte dla publiczności, dzięki czemu wybór staje się bardziej przejrzysty dla obserwatorów i zostaje wzmocniona rola społeczności szkolnej w podejmowaniu kluczowych decyzji.

Struktura zatrudnienia nauczycieli w gdańskich placówkach samorządowych w roku szkolnym 2019/2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z System Informacji Oświatowej wg stanu na 30 września 2019 r.

W roku szkolnym 2019/2020 przedszkola i szkoły samorządowe zatrudniały prawie 8,1 tys. nauczycieli w łącznym wymiarze ponad 7,8 tys. etatów. W porównaniu z rokiem szkolnym 2018/2019 liczba etatów nauczycielskich wzrosła o 14%. W placówkach niesamorządowych zatrudnionych było 3,5 tys. nauczycieli na 2,2 tys. etatach.

Wśród nauczycieli placówek samorządowych najliczniej reprezentowani są nauczyciele dyplomowani, którzy stanowią ponad 58% kadry, najmniejszą grupą są nauczyciele stażyści (ok. 5%) i bez stopnia awansu (2%). Gmina Miasta Gdańska, jako organ prowadzący szkoły i placówki oświatowe, przeprowadza sesje egzaminacyjne dla nauczycieli ubiegających się o stopień nauczyciela mianowanego. W 2019 r. nominację na nauczyciela mianowanego – po zdaniu egzaminu z wiedzy zawodowej i prawa oświatowego – odebrało 124 gdańskich nauczycieli.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO EDUKACJA Podniesienie jakości pracy placówek gdańskiego systemu edukacji, wychowania i opieki

- **Cykliczne spotkania dyrektorów** gdańskich placówek oświatowych służą wspieraniu pracy placówek i rozwijaniu współpracy. Odbywają się w formule plenarnej – z udziałem dyrektorów wszystkich placówek w Gdańsku – oraz dzielnicowej. Dodatkowo dwa razy w roku odbywa się konferencja wyjazdowa, 2-dniowa połączona z pracami metodą warsztatową. W 2019 r. do udziału w konferencjach wyjazdowych zaproszono także wicedyrektorów placówek.
- **Podwyżki dla nauczycieli** – decyzją Rady Miasta Gdańska od września 2019 r. wprowadzone zostały m.in. podwyżki dodatków motywacyjnych i dodatków dla wychowawców oraz zmiany w dodatkach funkcyjnych. Do końca roku wydano na ten cel 3,9 mln zł.
- **Nagrody finansowe Prezydenta Miasta Gdańska** – przyznawane za wybitne osiągnięcia w pracy dydaktycznej wychowawczej i opiekuńczej lub znaczące podniesienie kwalifikacji zawodowych. W 2019 r. otrzymało je 117 nauczycieli i dyrektorów.
- **Kreatywna Pedagogika** – projekt wymiany wiedzy i doświadczeń nauczycieli opierający się na stałej współpracy w grupach samodoskonalenia zawodowego. W Akademii Kreatywnego Nauczyciela uczestniczyło ok. 400 osób, a w otwartych konferencjach i wykładach – ok. 1 tys. Ponadto 24 osoby brały udział w tygodniowym wyjazdowym kursie Akademii Liderów Kreatywnej Pedagogiki.
- **Studia podyplomowe dla nauczycieli** – realizowane na mocy porozumienia zawartego pomiędzy miastem a Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku. W 2019 r. zrealizowano studia podyplomowe z zakresu zarządzania oświatą i wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka (2 grupy). Rozpoczęto kolejną turę studiów podyplomowych z zarządzania oświatą (2 grupy) oraz pierwszą turę szkolenia kwalifikacyjnego dla przyszłych tutorów (1 grupa).
- **Konferencje edukacyjne dla nauczycieli** – w 2019 r. odbyły się kolejne edycje cyklicznych konferencji służących wymianie doświadczeń oraz wspieraniu innowacyjności w edukacji: BeZee i Educational Cha(lle)nge. Zorganizowana została również konferencja „Edukacja pozytywna jako narzędzie profilaktyki zdrowia psychicznego”, przeznaczona m.in. dla nauczycieli, dyrektorów, pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznych. Realizowany był również projekt Edu Generator – cykl spotkań i szkoleń skierowanych do nauczycieli oraz osób zajmujących się edukacją, zainteresowanych innowacyjnymi metodami nauczania. W 2019 r. uczestniczyło w nim ok. 80 nauczycieli.
- **Innowacje pedagogiczne** – realizowane są w większości gdańskich szkół. W niektórych szkołach podstawowych realizowane są również innowacje językowe: z języka niemieckiego (12 szkół), z języka angielskiego (6), z języka ukraińskiego (1), z języka kaszubskiego (1) i z języka hiszpańskiego (1).

Rozwój osobisty dzieci i młodzieży

Jednym z głównych kierunków polityki edukacyjnej miasta jest zapewnienie uczniom gdańskich placówek warunków, które w istotny sposób przyczyniają się do odkrywania i wspierania talentów oraz zainteresowań młodych gdańszczan. Dodatkowe programy i projekty edukacyjne służą rozwijaniu kompetencji, postaw i zainteresowań w zakresie m.in. zdrowia, aktywności fizycznej, przedsiębiorczości, kultury, aktywności obywatelskiej. Wiele z nich realizowanych jest we współpracy z podmiotami zewnętrznymi. Przyczyniają się do budowania unikatowej oferty edukacji i wychowania w naszym mieście.

W roku szkolnym 2018/2019 gdańskie szkoły realizowały łącznie ponad 9,1 tys. godzin zajęć dodatkowych tygodniowo (o 1,7 tys. godzin więcej niż w roku 2017/2018), z czego połowę stanowiły zajęcia w świetlicy oraz zajęcia indywidualne i terapia. Zajęcia prowadzone były przez nauczycieli w ramach wolontariatu (38% wszystkich zajęć), programów realizowanych w Gdańsku, ze środków unijnych, środków od klubów sportowych oraz godzin z puli dyrektora szkoły.

Gdańskie szkoły zapewniają dobre warunki do rozwijania talentów sportowych. Uczniowie mogą korzystać z coraz nowocześniejszej infrastruktury (boiska, baseny, hale) oraz oferty oddziałów mistrzostwa sportowego i sportowych (łącznie 2,7 tys. uczniów w roku szkolnym 2019/2020). W Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 6 działa Gdańskie Centrum Sportów Wodnych, gdzie w ramach obowiązkowych zajęć szkolnych realizowane są zajęcia sportowe z wioślarstwa, żeglarstwa, kajakarstwa, ratownictwa wodnego. Z infrastruktury i wyposażenia centrum korzystają także uczestnicy innych miejskich programów, np. Edukacja Morska, Żyj z Pasją, Dzielnicowe Centrum Sportu. łącznie w zajęciach w ramach Gdańskiego Centrum Sportów Wodnych w 2019 r. uczestniczyło ok. 2,2 tys. osób. Gdańska Szkoła Szermierki daje możliwości rozwoju w klasach o profilu szermierczym.

Rozwijanie różnorodnych talentów i pasji młodych gdańszczan to podstawowe zadanie Pałacu Młodzieży. Jest to placówka oświatowa z ponad 40-letnim doświadczeniem w wypełnianiu dzieciom i młodzieży czasu wolnego. Główną siedzibą placówki jest budynek przy ul. Ogarnej w samym sercu Gdańska. Działa tam ponad 40 pracowni tematycznych. Wychodząc na przeciw oczekiwaniom rodziców, powstał projekt „Pałac Młodzieży w dzielnicach”, w ramach którego zajęcia prowadzone są również w sześciu innych lokalizacjach (Wrzeszcz Dolny, Strzyża, Ujeścisko-Łostowice, Osowa, Śródmieście, Jasień). W 2019 r. w zajęciach organizowanych przez Pałac Młodzieży uczestniczyło 2,8 tys. dzieci i młodzieży. W czasie ferii zimowych i wakacji letnich Pałac organizuje półkolonie dla dzieci.

Inną placówką oświatową powołaną do rozwijania talentów i kształtowania postaw młodych gdańszczan jest Gdański Zespół Schronisk i Sportu Szkolnego (GZSiSS). Zadaniem tej jednostki jest tworzenie warunków do uczestnictwa w różnych formach aktywności fizycznej. Jest organizatorem współzawodnictwa sportowego szkół w ramach całorocznej rywalizacji zwanej Gdańską Olimpiadą Młodzieży. W 2019 r. rywalizacja toczyła się w 18 dyscyplinach sportowych, uczestniczyło w niej ponad 11 tys. dzieci i młodzieży. Gdański Zespół Schronisk i Sportu Szkolnego organizuje również stałe zajęcia sportowe (1,5 tys. uczestników w 2019 r.) oraz prowadzi Dzielnicowe Centra Sportu, oferujące zajęcia sportowe dla osób w różnym wieku i na różnym poziomie aktywności (22,6 tys. uczestników). W ramach GZSiSS funkcjonuje także Centrum Mediacji Szkolnej i Rówieśniczej.

W realizacji projektów i programów rozwijających podstawową ofertę edukacyjną gdańskich placówek oświatowych włączają się również inne miejskie jednostki, zwłaszcza instytucje kultury, oraz organizacje pozarządowe.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO EDUKACJA Wspieranie rozwoju osobistego dzieci i młodzieży

- **Gdańska Akademia Przedszkolaków** – projekt służący rozwijaniu postaw obywatelskich i wzmocnieniu tożsamości lokalnej wśród najmłodszych gdańszczan. W 2019 r. w ramach projektu odbyło się prawie 400 godzin spotkań i spacerów tematycznych dla przedszkolaków prowadzonych przez miejskich przewodników. W ramach akademii odbywa się także przegląd piosenek „Przedszkolaki śpiewają o Gdańsku”, w którym w 2019 r. zaśpiewało 660 dzieci z 42 zespołów.
- **Akademia Gdańskich Lwiątek** – projekt, którego celem jest zachęcanie dzieci z klas I-III szkół podstawowych do uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych. Udział w projekcie trwa 3 lata. W roku szkolnym 2018/2019 udział w Akademii rozpoczęło prawie 1,2 tys. dzieci z 52 szkół.
- **Oferta zajęć wakacyjnych i feryjnych** – systematycznie rozwijana, zajęcia przygotowane są przez placówki oświatowe i organizacje pozarządowe oraz instytucje miejskie. Zapewniają opiekę przez minimum 8 godzin dziennie tak, by z oferty miejskich półkolonii mogli skorzystać pracujący rodzice. W czasie ferii zimowych w 2019 r. przygotowano 4,7 tys. miejsc w 54 szkołach, a podczas wakacji 6 tys. miejsc w 51 szkołach. łącznie w czasie ferii i wakacji z miejskiej oferty zajęć skorzystało 10,2 tys. uczniów.
- **Program Edukacji Morskiej** – celem programu jest promocja sportu oraz przybliżenie i popularyzacja wśród młodych mieszkańców Gdańska tradycji morskiej, historii i bogatego dziedzictwa ich miasta. Uczestnicy – przedszkolaki, uczniowie szkół podstawowych i ponadpodstawowych – biorą udział w cyklu zajęć dostosowanych do ich wieku. W 2019 r. w programie wzięło udział 4 tys. uczniów i ponad 400 nauczycieli.
- Do edukacji morskiej młodzieży wykorzystywany jest należący do miasta żaglowiec „Generał Żaruski”. W sezonie 2019 zorganizowano dla dzieci i młodzieży 21 rejsów, na co składa się 6 rejsów pełnomorskich (wraz z „Gdańską Szkołą pod Żaglami”) oraz 15 rejsów 1-dniowych. Udział w nich wzięło 560 uczestników.
- Rozwijanie kompetencji przedsiębiorczych wspierane jest przez Gdański Inkubator Przedsiębiorczości STARTER. Kontynuowane były **Lekcje Przedsiębiorczości** – projekt skierowany do uczniów w wieku 13-18 lat, służący rozwijaniu przedsiębiorczości przy wykorzystaniu innowacyjnych metod nauczania. W 2019 r. uczestniczyło w nim 1,4 tys. uczniów z 67 szkół. Przygotowany został **Starter Pack**, czyli innowacyjny pakiet edukacyjny dla gdańskich szkół oraz

rodziców dotyczący podnoszenia wiedzy i kompetencji dzieci i młodzieży w zakresie ekonomii. W 2019 r. odbyła się również 9. edycja **Gdańsk Business Week** – tygodniowych warsztatów przedsiębiorczości dla młodzieży (15-19 lat) prowadzonych przez polskich, amerykańskich oraz europejskich menedżerów. Udział wzięło 99 uczestników i 20 biznesowych mentorów młodzieży.

- **6-10-14-18+ dla Zdrowia** – kompleksowy program profilaktyki zdrowia dzieci i młodzieży, służący wczesnemu wykrywaniu chorób cywilizacyjnych. Kontynuowano również wprowadzony pilotażowo w 2018 r. program „18+ dla Zdrowia” skierowany do osiemnastolatków. W 2019 r. w programie 6-10-14-18+ uczestniczyło prawie 14,2 tys. dzieci.
- **Gdańsk-jeMy zdrowo** – program skierowany do placówek edukacyjnych, w których odbywa się żywienie zbiorowe, a jego głównymi celami są poprawa jakości żywienia i kształtowanie właściwych nawyków żywieniowych. Od pierwszej edycji, tj. od 2015 r., do programu przystąpiło 145 placówek (72 przedszkola i 73 szkoły), a w szkoleniach wzięło udział 717 pracowników placówek. W 2019 r. prowadzone były konsultacje dietetyczne dla placówek i audyty dietetyków. Odbyła się również kolejna edycja konkursu dla placówek na smaczne i zdrowe menu.
- **GratoSfera** – projekt, w ramach którego przy szkołach powstają miejsca swobodnej i kreatywnej zabawy na świeżym powietrzu dla dzieci z klas 1-3. Strefy składają się z kontenera, w którym gromadzone są elementy służące zabawie (niepotrzebne przedmioty, tzw. graty, np. plastikowe rury i pudła, drewniane skrzynie, beczki, drewniane szpule, opony, siatki, tkaniny) oraz niewielkiego terenu zieleni. W pilotażu realizowanym od września 2019 r. uczestniczy 9 szkół podstawowych.
- **Fitklasa** – pilotażowy program rozpoczęty we wrześniu 2019 r. będący nową formą ćwiczeń korekcyjnych dla dzieci w klasach 0-III. Zajęcia prowadzone są w taki sposób, by dzieci podczas zajęć wykonywały odpowiednio długie intensywne ćwiczenia, które kształtują sprawność krążeniowo-oddechową, a tym samym obniżają ryzyko chorób sercowo-naczyniowych. Pilotaż odbywa się w 10 szkołach podstawowych, uczestniczy w nim prawie 2 tys. dzieci.
- **Forum Młodych** – w 2019 r. odbyła się 11. edycja corocznej konferencji młodzieżowej organizowanej w Europejskim Centrum Solidarności. Tematem przewodnim spotkania było „Pogadajmy o przyszłości”, a debaty dotyczyły m.in. zapobiegania katastrofie klimatycznej, szukania rzetelnych informacji, strajków i protestów społecznych czy zaufania młodych do polityków. W forum uczestniczyło ponad 450 uczniów z województwa pomorskiego.
- **Klasa w drodze** – program, w ramach którego część zajęć realizujących podstawę programową odbywa się poza szkołą (np. w instytucjach kulturalnych, edukacyjnych). Stanowi urozmaicenie oferty edukacyjnej. Realizowany jest od roku szkolnego 2018/2019 w 4 gdańskich szkołach.

Kompetencje zawodowe

Rozwój kompetencji zawodowych to odpowiedź na potrzeby zmieniającego się świata, przemiany technologiczne i społeczne, jak również wymagania rynku pracy. Coraz większego znaczenia nabiera szkolnictwo zawodowe. Kształcąc fachowców potrzebnych na rynku pracy, daje dobre perspektywy atrakcyjnego zatrudnienia. Podejmowane są działania promujące gdańskie szkoły zawodowe, poprawiające ich ofertę oraz infrastrukturę i wyposażenie, a także zwiększające zaangażowanie przedsiębiorców w proces kształcenia zawodowego. Istotnym zadaniem jest również ułatwienie mieszkańcom, a szczególnie uczniom, dostępu do poradnictwa edukacyjno-zawodowego. Coraz lepsza oferta w tym zakresie ułatwia podjęcie świadomego wyboru ścieżki edukacyjnej i rozwoju kariery zawodowej. Rozwijana jest również oferta kształcenia ustawicznego, w tym dla osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów.

W 12 samorządowych placówkach zawodowych i technicznych w roku szkolnym 2019/2020 kształcą się 8,2 tys. uczniów. Placówki te oferują kształcenie w 92 zawodach i współpracują z 458 pracodawcami.

W 2019 r. kształcenie ustawiczne realizowały samorządowe placówki przeznaczone dla osób dorosłych: 1 szkoła podstawowa, 1 liceum i 3 szkoły policealne. Kształcenie zawodowe osób dorosłych było prowadzone w 4 szkołach w ramach 3 zawodów oraz 32 kwalifikacji w ramach kwalifikacyjnych kursów zawodowych, które są pozaszkolną formą kształcenia ustawicznego skierowaną do osób dorosłych zainteresowanych uzyskiwaniem i uzupełnianiem wiedzy, umiejętności oraz kwalifikacji zawodowych.

Kształcenie zawodowe osób z niepełnosprawnościami prowadzą 3 szkoły samorządowe. Uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim mogą korzystać z oferty Zespołu Szkół Specjalnych nr 1 i Zespołu Szkół Specjalnych nr 2. Dla uczniów z niepełnosprawnością ruchową ofertę edukacyjną przygotowało Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 1. Placówka ta umożliwia kształcenie w zawodach: technik grafiki i poligrafii cyfrowej oraz technik fotografii i multimediiów.

Od 2016 r. funkcjonuje Centrum Rozwoju Talentów, jednostka Gdańskiego Urzędu Pracy wspierająca mieszkańców w rozwoju osobistego potencjału i znajdowaniu optymalnej ścieżki zawodowej. Oferta centrum skierowana jest do osób pracujących, szukających pracy oraz młodzieży szkolnej. Usługi doradztwa edukacyjno-zawodowego dla uczniów świadczą również poradnie psychologiczno-pedagogiczne. Ponadto w 54 gdańskich szkołach dostępni są nauczyciele doradcy zawodowi.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO EDUKACJA Rozwój kompetencji zawodowych mieszkańców dla sprostowania wyzwaniom dynamicznie zmieniającego się świata

- Projekt „Gdańsk Miastem Zawodowców – podniesienie jakości edukacji zawodowej” realizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 daje szerokie możliwości rozwoju i podnoszenia kompetencji uczniów gdańskich szkół zawodowych. Wsparcie zostało udzielone w trzech formach: doradztwo zawodowe, staże oraz kursy i szkolenia specjalistyczne. W 2019 r. staże rozpoczęło 614 uczniów, a zakończyło 501 uczniów. Realizowano również moduł doradztwa zawodowego: uczniowie biorą udział w warsztatach grupowych, konsultacjach indywidualnych. Organizowano również wycieczki zawodoznawcze.
- **Centrum Rozwoju Talentów** – jednostka Gdańskiego Urzędu Pracy oferująca uczniom gdańskich szkół usługi w zakresie poradnictwa edukacyjno-zawodowego. W ramach Młodzieżowej Krainy Talentów prowadzone są warsztaty dla szkół oraz kompleksowe poradnictwo indywidualne dla młodzieży szkolnej, absolwentów, rodziców, nauczycieli i szkolnych doradców zawodowych. W 2019 r. odbyły się łącznie 193 warsztaty (w tym 73 w ramach projektu „Gdańsk Miastem Zawodowców”), w których wzięło udział 3282 uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Ponadto udzielono porad indywidualnych dla 1133 uczniów (w tym 684 uczniów uczestniczących w projekcie "Gdańsk Miastem Zawodowców").
- **Tydzień Zawodowca** – cykl wydarzeń, w czasie których gimnazjaliści i ósmoklasiści oraz ich rodzice mogą przyjrzeć się, jak funkcjonują szkoły zawodowe i techniczne oraz w jakich profesjach kształcą uczniów – m.in. targi szkół, dni otwarte szkół, spotkania z doradcami zawodowymi. W 2019 r. odbył się w dniach 4-9 marca. Kolejny raz wręczono wyróżnienia „Pracodawca przyjazny gdańskiej szkole zawodowej”.
- Systematyczne **wzbogacanie oferty szkół zawodowych**:
 - od września 2019 r. 4 nowe zawody: pracownik obsługi hotelowej (w Zespole Szkół Gastronomiczno-Hotelarskich), technik programista (w Zespole Szkół Energetycznych i Zespole Szkół łączności), magazynier logistik (w Zespole Szkół Morskich), pracownik pomocniczy gastronomii (w Zespole Szkół Specjalnych nr 2);
 - 13 nowych klas patronackich;
 - w 2019 r. podpisano porozumienie o współpracy pomiędzy spółką Międzynarodowe Targi Gdańskie, miastem Gdańsk i 13 gdańskimi szkołami. Były to wszystkie gdańskie szkoły zawodowe, które oferują tzw. szkolenie branżowe, a także technika i Liceum Ogólnokształcące nr 4, które posiada klasy mundurowe.
- **Gdańska Akademia Seniora** – skierowana do osób w wieku 50+ w celu stymulowania ich rozwoju osobowego oraz intelektualnej i fizycznej sprawności, aktywizacji społecznej, propagowania aktywnego trybu życia i prowadzenia działalności edukacyjnej. Swoje cele Akademia realizuje m.in. przez kursy, wykłady, seminaria i warsztaty dla seniorów. Funkcjonuje w ramach Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 1, posiada również filie w Osowej i Śródmieściu. W 2019 r. z oferty akademii skorzystało 560 seniorów.

Infrastruktura edukacyjna

Placówki oświatowe wymagają ciągłego rozwoju i elastycznego dostosowywania do zmieniających się uwarunkowań. Celem miejskich działań jest zapewnienie dostępności i wysokiej jakości infrastruktury. Sieć placówek edukacyjnych dostosowywana jest do sytuacji demograficznej miasta i dzielnic, a ich dostępność zwiększana jest dzięki budowie nowych obiektów oraz tworzeniu placówek w partnerstwie z podmiotami zewnętrznymi. Równie ważnym kierunkiem działań jest unowocześnianie istniejących placówek. Ich stan i użyteczność poprawiają: remonty budynków, modernizacje pracowni i warsztatów, zakupy wyposażenia, w tym sprzętu multimedialnego, oraz modernizacje infrastruktury sportowej. Dzięki konsekwentnie prowadzonym inwestycjom poprawiają się warunki nauki i rozwoju gdańskich dzieci i młodzieży.

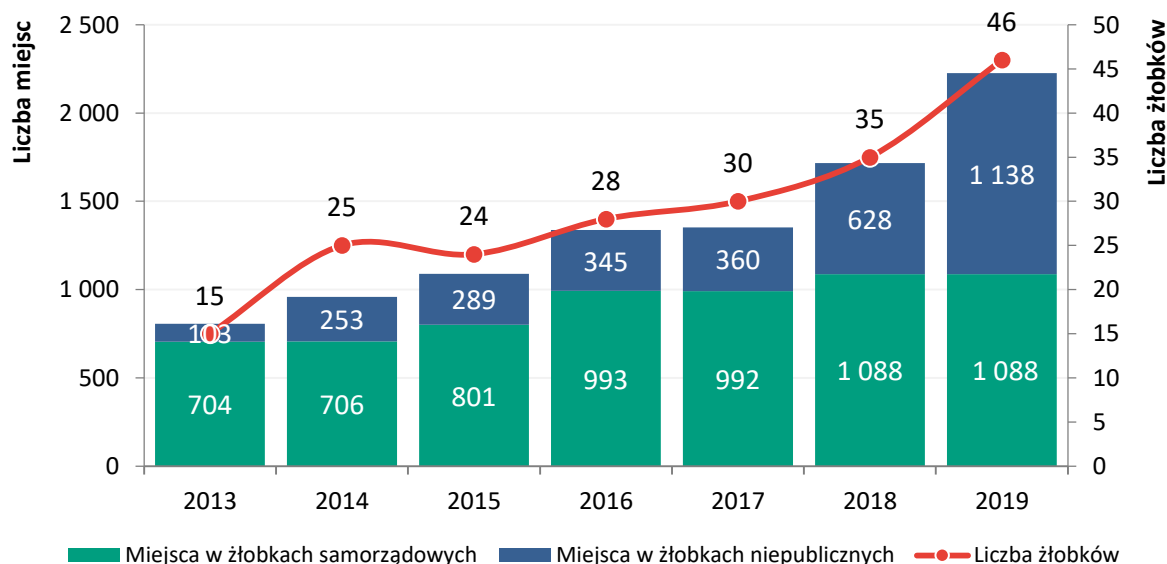
W roku szkolnym 2019/2020 gdańską sieć placówek samorządowych tworzy:

- 13 żłobków,
- 62 przedszkola,
- 76 szkół podstawowych (w tym 1 dla dorosłych),
- 21 liceów ogólnokształcących (w tym 1 dla dorosłych),
- 13 techników,
- 12 szkół branżowych I stopnia,
- 4 szkoły policealne (w tym 3 dla dorosłych),
- 2 szkoły przysposabiające do pracy,
- 10 innych placówek (6 poradni psychologiczno-pedagogicznych, Pałac Młodzieży, Państwowa Szkoła Muzyczna I Stopnia, Gdański Zespół Schronisk i Sportu Szkolnego, Bursa Gdańska).

OPIEKA NAD DZIEĆMI DO LAT 3

Pod koniec 2019 r. w Gdańsku funkcjonowało 46 żłobków, oferujących łącznie ponad 2,2 tys. miejsc dla dzieci. W 2019 r. powstało 11 nowych placówek niepublicznych, dzięki czemu o 0,5 tys. wzrosła liczba miejsc. W skład Gdańskiego Zespołu Żłobków wchodziło 13 żłobków, które oferowały łącznie 1088 miejsc dla dzieci, czyli prawie 50% wszystkich miejsc w żłobkach na terenie Gdańska. Sieć żłobków samorządowych od 2015 r. wzbogaciła się o 4 nowe placówki. Ostatnia z nich – Żłobek Skarbek przy ul. Kolorowej – została otwarta w marcu 2018 r. Dynamicznie rozwijają się żłobki niepubliczne. W 2019 r. było ich 33, czyli o 11 więcej niż rok wcześniej. By umożliwić dostęp do opieki żłobkowej większej liczbie rodziców, w 2019 r. wprowadzono bon żłobkowy, czyli dopłatę w wysokości do 500 zł do pobytu dziecka w placówce niepublicznej. Ofertę opieki nad dziećmi do lat 3 uzupełniały niepubliczne kluby dziecięce (51 placówek i 990 miejsc) oraz dzienni opiekunowie (51 opiekunów, każdy może zapewnić opiekę 5 dzieciom do lat 3). Łącznie wszystkie formy opieki nad dziećmi do lat 3 oferowały prawie 3,5 tys. miejsc.

Żłobki i miejsca w żłobkach w Gdańsku w latach 2013-2019

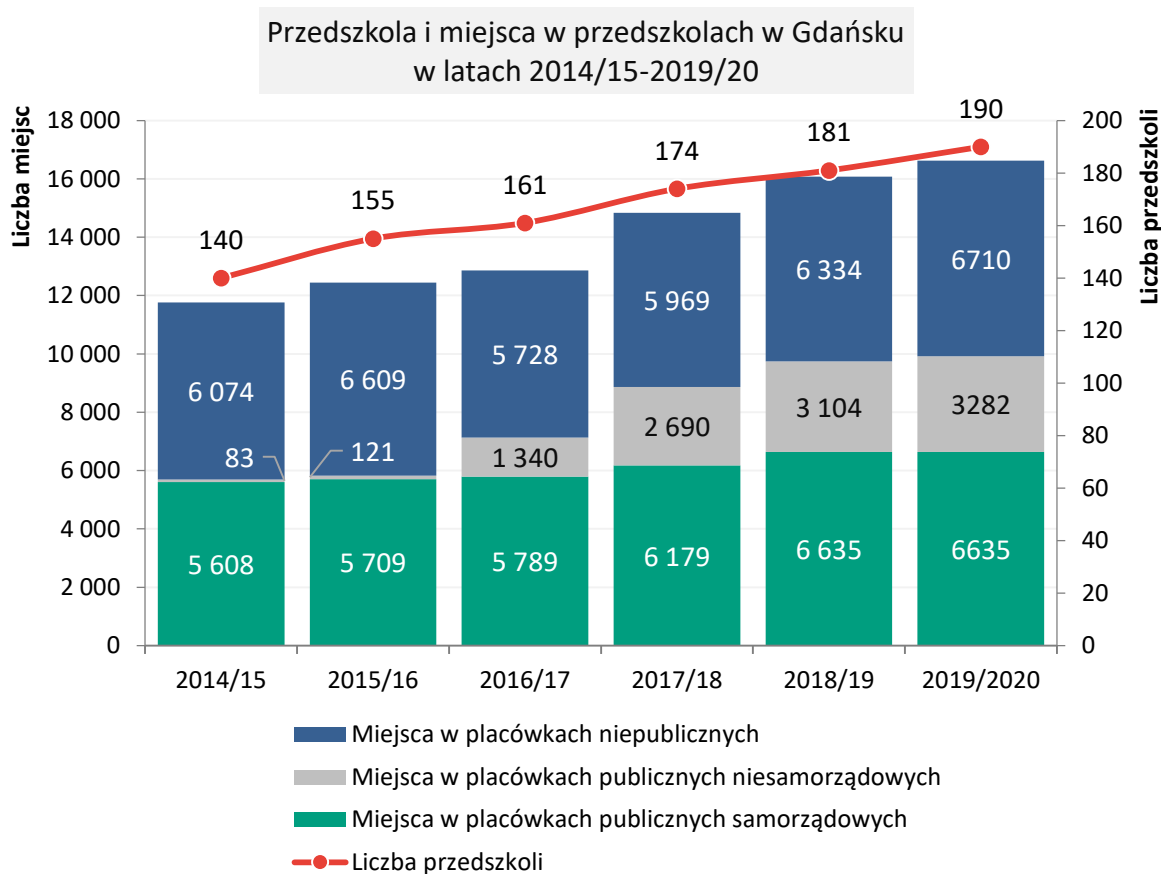

W liczbie miejsc w żłobkach samorządowych w 2019 r. uwzględniono żłobek przy ul. Malczewskiego (100 miejsc), który był czasowo zamknięty ze względu na remont.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Informatorów o sytuacji społeczno-gospodarczej Gdańska oraz danych Wydziału Rozwoju Społecznego, UMG.

WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE

Wychowanie przedszkolne zapewniają przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz punkty przedszkolne. Na początku roku szkolnego 2018/2019 w Gdańsku działało 190 przedszkoli, oferujących 16,6 tys. miejsc dla dzieci. Z roku na rok rośnie liczba placówek oraz liczba miejsc w przedszkolach. W ogólnej liczbie przedszkoli zawierają się 62 przedszkola publiczne samorządowe, prowadzone przez miasto (6,6 tys. miejsc). W wyniku realizowanych od 2016 r. działań miasta polegających na upublicznianiu placówek niepublicznych oraz tworzeniu nowych miejsc przedszkolnych w partnerstwie z podmiotami zewnętrznymi, systematycznie rośnie liczba miejsc publicznych w placówkach niesamorządowych. We wrześniu 2019 r. funkcjonowało 30 takich placówek, oferujących prawie 3,3 tys. miejsc dla dzieci. W 2019 r. powstało 1 nowe przedszkole publiczne niesamorządowe – przy ul. Stężyckiej (175 miejsc). Ogółem liczba miejsc w przedszkolach publicznych (samorządowych i niesamorządowych) przekracza 9,9 tys., co stanowi 60% wszystkich miejsc w gdańskich przedszkolach. Przedszkola niepubliczne zapewniają 6,7 tys. miejsc. Ofertę wychowania przedszkolnego uzupełniają oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych (tzw. zerówki), do których uczęszcza 2,7 tys. dzieci (z czego prawie 90% w szkołach samorządowych), oraz 40 niesamorządowych punktów przedszkolnych, które oferują 802 miejsca dla dzieci (w tym 2 placówki publiczne, 50 miejsc). Dzięki nowym inwestycjom i zmianom organizacyjnym coraz większy odsetek gdańskich dzieci może korzystać z wychowania przedszkolnego – w 2018 r. ponad 92% dzieci w wieku 3-5 lat objętych było wychowaniem przedszkolnym.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Społecznego, UMG.

Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w Gdańsku w latach 2013-2018

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018
W grupie wiekowej 3-5 lat	79,3%	84,5%	89,7%	85,9%	91,7%	92,1%

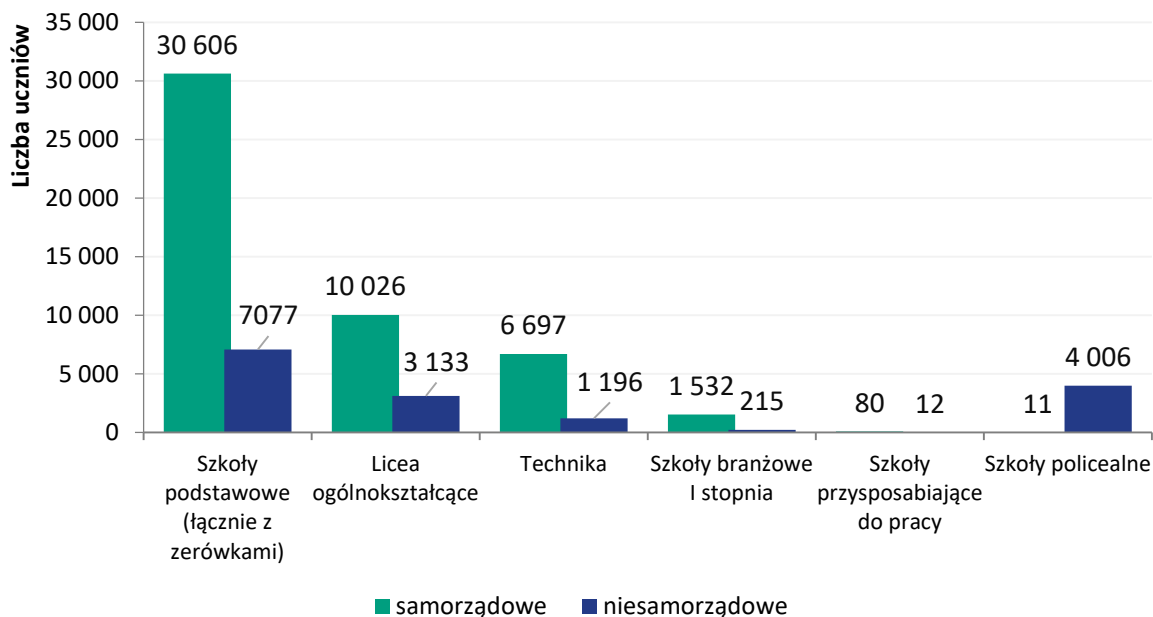
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

SZKOŁY

W gdańskich szkołach rok szkolny 2019/2020 rozpoczęło – łącznie z dziećmi w zerówkach – 64,6 tys. uczniów (dzieci, młodzieży oraz dorosłych). Do szkół samorządowych uczęszcza 49 tys. uczniów, tj. 76% uczniów w gdańskich szkołach. Najwięcej jest uczniów szkół podstawowych – 37,7 tys. (58% ogólnej liczby uczniów). W 2019 r. zakończyły funkcjonowanie gimnazja i oddziały gimnazjalne. Od września 2019 r. do szkół ponadpodstawowych uczęszcza łącznie 22,8 tys. młodzieży i dorosłych, najwięcej do liceów ogólnokształcących (13,2 tys.) i techników (7,9 tys.). W porównaniu z poprzednim rokiem liczba uczniów na tym etapie edukacji wzrosła o 5,4 tys., co wynika z głównej mierze z przyjęcia „podwójnego rocznika”, tj. absolwentów gimnazjów i szkół podstawowych. Ponad 4 tys. osób kontynuuje naukę w szkołach policealnych, głównie niesamorządowych.

Nową placówką samorządową, działającą od września 2019 r., jest Szkoła Podstawowa nr 6 przy ul. Lawendowe Wzgórze. Ponadto w rezultacie połączenia Przedszkola nr 73 i Szkoły Podstawowej nr 42 został utworzony Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 2.

Liczba uczniów w szkołach samorządowych i niesamorządowych w Gdańsku w roku szkolnym 2019/2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z System Informacji Oświatowej wg stanu na 30 września 2019 r.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO EDUKACJA Rozwijanie zasobów infrastruktury edukacyjnej, wychowania i opieki

- Przygotowanie do **budowy nowych żłobków** – w 2019 r. prowadzono działania zmierzające do powstania kolejnych żłobków na terenie Gdańska. Uzyskano cztery pozwolenia na budowę. Termin realizacji został wskazany na IV kwartał 2020 r.
- **Gdański Bon Żłobkowy** – dopłata w wysokości maksymalnie 500 zł do pobytu dziecka w niepublicznym żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna. Celem wprowadzenia bonu jest wyrównanie dostępu do usług opiekuńczych dla dzieci do lat 3 dla osób aktywnych zawodowo i osób wracających na rynek pracy. Funkcjonuje od września 2019 r. Do końca roku skorzystało z niego blisko 600 rodzin.
- **Zwiększenie liczby publicznych miejsc przedszkolnych** – w 2019 r. we współpracy z organizacją Pozytywne Inicjatywy otwarto nowe przedszkole publiczne niesamorządowe przy ul. Stężyckiej (175 miejsc).

- **Otwarcie Szkoły Podstawowej nr 6** przy ul. Lawendowe Wzgórze. Nowa placówka rozpoczęła działalność we wrześniu 2019 r. W ramach inwestycji oprócz budynków dydaktycznych powstały m.in.: sale gimnastyczne i aula widowiskowo-konferencyjna, biblioteka dostępna dla mieszkańców, kompleks boisk, plac zabaw.
- Zakończono kolejny etap (budynek B) realizacji inwestycji związanej z budową **szkoły metropolitalnej w Kowalach** (dla uczniów z 3 sąsiadujących gmin). Uczniowie od września 2019 r. korzystają z nowej sali gimnastycznej, auli widowiskowo-konferencyjnej, sal pomocniczych do zajęć wychowania fizycznego, sali do zajęć korekcyjnych, kuchni wraz ze stołówką, boisk do piłki ręcznej, koszykówki i siatkówki.
- **Rozpoczęcie działalności Uniwersyteckiego Liceum Ogólnokształcącego.** W nowo powstałym liceum naukę we wrześniu rozpoczęło 96 uczniów w 4 klasach o profilach matematyczno-fizycznym i biologiczno-chemicznym. Jest to placówka publiczna niesamorządowa, mieści się w Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego. Zajęcia laboratoryjne (z biologii, fizyki, chemii oraz informatyki) prowadzone są na poszczególnych wydziałach uczelni.
- Projekt „**Gdańsk miastem zawodowców — rozwój infrastruktury szkół zawodowych**” – powstanie nowych pracowni, laboratoriów, warsztatów oraz modernizacja istniejącej infrastruktury ośmiu szkół zawodowych i technicznych. W 2019 r. w większości placówek trwały roboty budowlano-montażowe, ich koszt wyniósł niemal 38 mln zł. Zakończenie prac planowane jest w 2020 r.
- Kolejny etap **dostosowywania placówek oświatowych do wymogów związanych z reformą oświaty.** W 2019 r. modernizację z tego tytułu prowadzono w 29 szkołach podstawowych, łączny ich koszt wyniósł 17,4 mln zł.
- **Termomodernizacja placówek oświatowych** – kontynuowany był program modernizacji energetycznej miejskich budynków oświatowych i sportowych. Prace termomodernizacyjne mają nie tylko podnieść komfort użytkowania placówek, ale także znacznie obniżyć koszt ich utrzymania. W ramach programu została zaplanowana modernizacja 30 obiektów (29 placówek oświatowych i jednej hali sportowej). W 2019 r. trwały roboty budowlane w Szkole Podstawowej nr 95, Szkole Podstawowej nr 24 i Żłobku nr 1. Dla 6 placówek ogłoszony został przetarg na prace budowlane.
- Unowocześnianie **infrastruktury sportowo-rekreacyjnej** przy placówkach oświatowych:
 - przystąpiono do robót budowlanych przy realizacji boisk przyszkolnych oraz zagospodarowania terenu przy 2 placówkach (Szkoła Podstawowa Specjalna nr 26, Szkoła Podstawowa nr 52);
 - sporządzono dokumentację projektową dla budowy boisk przy 3 placówkach (Szkoła Podstawowa nr 55, Szkoła Podstawowa nr 83, Zespół Szkół Energetycznych);
 - prowadzono modernizację sali gimnastycznej w Szkole Podstawowej nr 46;
 - rozpoczęto przebudowę basenu w Zespole Szkół Energetycznych;
 - doposażono place zabaw przy przedszkolach nr 5 i 60;
 - w ramach Budżetu Obywatelskiego wykonano m.in. centrum zabawy i rekreacji przy Szkole Podstawowej nr 69; parki naukowo-muzyczne przy szkołach podstawowych nr 17, 27, 39 i 45; rozpoczęto prace nad stworzeniem ogrodów sensorycznych przy przedszkolach nr 48, 60 i 64; sporządzono dokumentację projektową dla boiska przy II Liceum Ogólnokształcącym.
- Unowocześnienie **wyposażenia** placówek:
 - zmodernizowano pracownie komputerowe w 20 placówkach oświatowych – w wyniku wspólnego zamówienia publicznego zapewniono dostawę 394 zestawów komputerów stacjonarnych oraz 32 laptopów;
 - zakupiono pomoce dydaktyczne w zakresie technologii informatyczno-komunikacyjnych dla 21 placówek oświatowych, dofinansowane z dotacji celowej z budżetu państwa w ramach programu Aktywna Tablica;
 - przystąpiono do rządowego programu Ogólnopolska Sieć Edukacyjna, dzięki któremu placówki otrzymają dostęp do szybkiego, bezpłatnego i bezpiecznego Internetu. Docelowo w Gdańsku do sieci zostanie podłączonych 75 szkół podstawowych, 21 liceów, 13 techników, 12 szkół branżowych, 2 szkoły przysposabiające do pracy.
- **Bezpieczeństwo w otoczeniu szkół** – w 2019 r. rozpoczęto projekt „Audyty i certyfikacja warunków dla ruchu rowerowego i pieszego w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych”. W pilotażu wzięło udział 10 gdańskich szkół. Dla każdej z nich został przeprowadzony audyt uwzględniający m.in.: możliwość bezpiecznego dojazdu rowerem i dojścia pieszo oraz ograniczenie dojazdu samochodem bezpośrednio przed szkołę.

6. ZDROWIE PUBLICZNE I SPORT

Zdrowie jest jednym z kluczowych czynników wpływających na jakość życia, pozwala wykorzystywać efektywnie nasz potencjał, wpływa znacząco na sytuację zawodową i społeczną. Właściwe zachowania żywieniowe, profilaktyka chorób cywilizacyjnych, aktywność fizyczna, umiejętność radzenia sobie ze stresem czy korzystania ze wsparcia psychicznego odgrywają ważną rolę w budowaniu potencjału zdrowotnego człowieka.

Podejmowane przez miasto działania z zakresu szeroko rozumianej edukacji zdrowotnej, tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu, służą zachowaniu i umocnieniu zdrowia wszystkich mieszkańców. W dążeniu do zachowania zdrowia duże znaczenie ma sport, zwłaszcza powszechny, gdyż sprzyja ugruntowaniu właściwych zachowań prozdrowotnych. Rozwijane są programy z zakresu profilaktyki chorób, skierowane przede wszystkim do grup zwiększonego ryzyka zachorowań. Podejmowane są również działania mające na celu podniesienie jakości opieki medycznej i społecznej.

W 2019 r. Gdańsk otrzymał dwie nagrody przyznane w obszarze zdrowia publicznego:

w kategorii Zdrowa Gmina za programy Gdańsk JeMY Zdrowo i #oznaczeni – kampania: „Nie udawaj, że nie widzisz”;

w konkursie Zdrowy Samorząd za program profilaktyki grypy, otrzymując jednocześnie tytuł „Honorowego Eksperta w zakresie profilaktyki grypy”, przyznawany w ramach projektu „Samorządowy Lider Ogólnopolskiego Programu Zwalczania Grypy”.

Edukacja zdrowotna i promocja zdrowia

Edukacja zdrowotna kształtuje świadomość i zwiększa szanse na podejmowanie zachowań służących zdrowiu. Działania w tym zakresie kierowane są w pierwszej kolejności do najmłodszych gdańszczan, stanowią wsparcie wychowania do zdrowia realizowanego w rodzinie oraz żłobkach, przedszkolach, szkołach i innych ośrodkach edukacji. W ten sposób utrwalane są postawy i zachowania służące zdrowiu. Adresatami projektów i kampanii edukacyjnych są również osoby dorosłe i seniorzy. Skuteczność edukacji zdrowotnej wzmacnia wielosektorowa współpraca różnych środowisk: rodzinnego, oświatowego, naukowego oraz wsparcie organizacji pozarządowych, instytucji publicznych przedsiębiorców i pracodawców.

Prawidłową masą ciała charakteryzuje się 53,2% mieszkańców Gdańska.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO ZDROWIE PUBLICZNE I SPORT Zwiększenie wiedzy dotyczącej wpływu stylu życia i warunków środowiskowych na zdrowie

- **Program Kierunek Zdrowie** – program promocji zdrowego stylu życia dla gdańskich dzieci 6- i 7-letnich oraz ich rodziców i opiekunów. Polega na identyfikacji zagrożeń zdrowotnych u dziecka oraz określeniu indywidualnego, kompleksowego planu postępowania prozdrowotnego, z uwzględnieniem zaleceń lekarskich, dietetycznych, psychologicznych oraz działań dotyczących aktywności fizycznej. W 2019 r. przygotowano dla dzieci 2076 planów zdrowotnych.
- **Program Zdrowy Uczeń** – promocja zdrowego stylu życia oraz określenie postępowania prozdrowotnego dla dziecka w wieku 9-11 lat. Celem programu jest wykrycie zaburzeń zdrowotnych oraz niekorzystnych czynników mogących oddziaływać na zdrowie. Dzieci z wysokim ryzykiem rozwoju chorób cywilizacyjnych (np. nadmiar masy ciała) kierowane są do interwencyjnego programu medycyny behawioralnej, który jest realizowany przez Uniwersyteckie Centrum Kliniczne. W 2019 r. zbadano 2057 uczniów z kilkunastu placówek oświatowych.
- **#Zdrowie** – program kierowany do młodzieży w wieku 17-18 lat, uczącej się w gdańskich szkołach ponadpodstawowych. Ma na celu zwiększenie poziomu osobistej odpowiedzialności za zdrowie, podniesienie poziomu wiedzy na temat organizacji systemu ochrony zdrowia w Polsce, zwiększenie umiejętności pozyskiwania wiarygodnych treści dotyczących zdrowia oraz promocję prawidłowego gromadzenia i przechowywania informacji o swoim zdrowiu. W 2019 r. w programie uczestniczyło 913 osób.

- **Gdańsk Jemy Zdrowo** – celem programu jest poprawa jakości żywienia dzieci i młodzieży w gdańskich placówkach oświatowych oraz poprawa jakości komunikacji dotyczącej żywienia dzieci pomiędzy placówkami a rodzicami i opiekunami. Od pierwszej edycji, tj. od 2015 r., do programu przystąpiło 145 placówek (72 przedszkola i 73 szkoły), a w szkoleniach wzięło udział 717 pracowników. W 2019 r. prowadzone były konsultacje dietetyczne dla placówek i audyty dietetyków. Odbyła się również kolejna edycja konkursu dla placówek na smaczne i zdrowe menu. Odnotowano ponad 12 tys. użytkowników aplikacji mobilnej, która informuje o składzie i sposobie przyrządzania posiłków serwowanych w stołówkach szkolnych.
- **Koszyk Edukacyjny Zdrowie w szkole** – ukierunkowany jest na edukację dzieci, rodziców i nauczycieli w obszarze prowadzenia zdrowego trybu życia, tj. aktywności fizycznej, zdrowej diety, aspektów psychologicznych w odżywianiu. W 2019 r. w warsztatach wzięło udział 1229 osób.
- **FitKlasa** – nowa formuła gimnastyki korekcyjnej dla dzieci w klasach 0-III. Zajęcia prowadzone są w taki sposób, by dzieci podczas zajęć wykonywały odpowiednio długo intensywne ćwiczenia, które kształtują sprawność krążeniowo-oddechową, a tym samym obniżają ryzyko chorób sercowo-naczyniowych. Od września 2019 r. pilotaż programu odbywa się w 10 szkołach podstawowych (prawie 2 tys. dzieci). Od roku szkolnego 2020/2021 projekt obejmie wszystkie samorządowe szkoły podstawowe (ok. 14 tys. dzieci).
- **Program Ekstra Fan/Ekstra Fanka** – program promocji zdrowego stylu życia dla osób w wieku 35-60 lat, które zmagają się z nadwagą lub otyłością. Realizowany przez Gdański Ośrodek Promocji Zdrowia, operatorów stadionu Energa Gdańsk i hali Ergo Arena oraz kluby sportowe (Lechia Gdańsk, Trefl Gdańsk, Trefl Sopot oraz Wybrzeże Gdańsk). Głównym celem jest poprawa stanu zdrowia oraz redukcja masy ciała uczestników. Plan ten jest realizowany podczas 12-tygodniowego cyklu zajęć edukacyjnych i treningów. W 2019 r. odbyły się po 2 edycje programów Ekstra Fan i Ekstra Fan Ladies. Udział wzięło 126 osób, większość z nich osiągnęła trwałą poprawę stanu zdrowia i stylu życia.
- Promocja aktywnego starzenia się – **Trzeci wiek w zdrowiu** – program zaprojektowany specjalnie dla seniorów, w ramach którego ustalany jest indywidualny plan postępowania zdrowotnego. Plan ten jest realizowany przez udział w 8-tygodniowym cyklu obejmującym wykłady i zajęcia z aktywności fizycznej. W 2019 r. w projekcie uczestniczyło ponad 250 seniorów.
- **Koszyk Edukacyjny Zdrowy Senior** – działania na rzecz umacniania potencjału zdrowotnego gdańskich seniorów poprzez promocję zdrowego stylu życia. Usługi edukacyjne w ramach programów prowadzone były w formie szkoleń i warsztatów dotyczących różnych zagadnień związanych z osobistą odpowiedzialnością za zdrowie. W programie uczestniczyły 1444 osoby.
- **Zachowania ryzykowne seniorów – jak rozpoznawać i przeciwdziałać?** – działania na rzecz podniesienia poziomu świadomości seniorów w zakresie zachowań ryzykownych oraz budowania kompetencji umożliwiających im skuteczne przeciwdziałanie zachowaniom antyzdrowotnym. W 2019 r. w programie uczestniczyły 403 osoby.

Profilaktyka chorób i uzależnień

Stan zdrowia w największym stopniu kształtowany jest przez styl życia i środowisko. Promocja zdrowego stylu życia i profilaktyka chorób to obszary, w których upatruje się największych rezerw służących budowaniu potencjału zdrowotnego. Szczególnie istotne jest podejmowanie tego typu działań wobec dzieci i młodzieży. Zgodnie z wytycznymi Światowej Organizacji Zdrowia działania dotyczące promocji zdrowia i profilaktyki powinny mieć charakter interdyscyplinarny, łączący wiele dziedzin nauki i różnorodne formy oddziaływania.

Edukacja zdrowotna rodziców, podnoszenie jakości medycyny szkolnej, wczesne wykrywanie zagrożeń zdrowotnych i wspieranie wychowania zdrowotnego w rodzinie i szkole stanowią zadania statutowe Gdańskiego Ośrodka Promocji Zdrowia. Zespół specjalistów ośrodka (lekarzy, psychologów, edukatorów zdrowia oraz specjalistów kultury fizycznej i zdrowia publicznego), wsparty merytorycznie przez gdańskie środowisko naukowe, przygotowuje i wdraża interdyscyplinarne programy zdrowotne kierowane do gdańskich dzieci przedszkolnych i uczniów szkół oraz osób dorosłych. Jednym z kluczowych elementów prowadzenia gdańskiej polityki zdrowotnej jest realizacja Gdańskiego Programu Promocji Zdrowia i Przeciwdziałania Chorobom Cywilizacyjnym na lata 2017-2020.

Gdański Ośrodek Promocji Zdrowia jest jednostką organizacyjną Miasta Gdańska realizującą interdyscyplinarne programy promocji zdrowia kierowane do różnych grup odbiorców. W 2019 r. z różnych form wsparcia edukacyjnego, diagnostycznego oraz interwencji zdrowotnych skorzystało 5 tys. dzieci oraz 22 tys. dorosłych mieszkańców Gdańska.

Osoby z zaburzeniami psychicznymi mogą liczyć na szerokie wsparcie. Gdański Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2016-2023 ma na celu tworzenie lokalnego systemu zapewniającego optymalne warunki i szanse rozwoju psychicznego mieszkańców Gdańska oraz poprawę jakości życia osób w trudnościach i

kryzysach psychicznych oraz z zaburzeniami psychicznymi, ich rodzin, opiekunów i otoczenia społecznego. Działania realizowane są przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku, inne jednostki organizacyjne miasta, a także przez organizacje pozarządowe i podmioty lecznicze.

W 2019 r. w ramach Gdańskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego bezpośrednim wsparciem psychologicznym objęto blisko 10 tys. osób.

Ograniczanie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania napojów alkoholowych lub używania innych substancji psychoaktywnych jest celem Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Działania z zakresu programu prowadzą: Gdańskie Centrum Profilaktyki Uzależnień, Gdański Ośrodek Pomocy Psychologicznej dla Dzieci i Młodzieży, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku, Gdański Zespół Schronisk i Sportu Szkolnego, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, podmioty lecznicze, organizacje pozarządowe, a także inne placówki realizujące zadania w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

W 2019 r. w ramach Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii zrealizowano 217 zdań, projektów i programów, z których skorzystało ponad 130 tys. osób.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO ZDROWIE PUBLICZNE I SPORT Podniesienie efektywności programów profilaktyki chorób i uzależnień

- **Gdański Program Promocji Zdrowia i Przeciwdziałania Chorobom Cywilizacyjnym na lata 2017-2020** – program, którego celem jest wydłużenie życia w zdrowiu, poprawa zdrowia i związanej z nim jakości życia ludności oraz zmniejszenie nierówności społecznych w zdrowiu mieszkańców Gdańska. W 2019 r. zrealizowano m.in. następujące działania:
 - **6-10-14-18+ dla Zdrowia** – program w zakresie prewencji i wczesnego wykrywania chorób cywilizacyjnych u dzieci i młodzieży. W 2019 r. w programie uczestniczyło prawie 14,2 tys. osób;
 - program **zapobiegania chorobie próchnicowej u dzieci w wieku 1-6 lat** – przeglądy stomatologiczne u dzieci, edukacja właściwego mycia zębów oraz prawidłowego odżywiania. W wizytach adaptacyjno-edukacyjnych udział wzięło 152 dzieci, w 47 warsztatach edukacyjnych uczestniczyło 1,1 tys. dzieci;
 - **profilaktyka zakażeń grypy** – bezpłatne szczepienia dla seniorów w ramach programu „Zaszczep się przeciwko grypie, a będziesz cieszył się jesienią życia”. W 2019 r. z możliwości zaszczepienia się skorzystało 3,8 tys. seniorów;
 - **profilaktyka HIV/AIDS** – warsztaty profilaktyczne skierowane do uczniów szkół ponadpodstawowych oraz kampanie informacyjno-edukacyjne skierowane do studentów. W 2019 r. działaniami objęto 2,2 tys. osób;
 - **kampania informacyjna „TAK warto żyć”** – powstała seria trzech krótkometrażowych filmów edukacyjno-informacyjnych, wydano 500 kalendarzy, 2000 ulotek informacyjnych oraz 1000 broszur informacyjnych;
 - uchwalony został **Program profilaktyki zakażeń wirusami brodawczaka ludzkiego (HPV) na terenie Gminy Miasta Gdańska na lata 2019-2021**, ma on służyć zwiększeniu odporności osobniczej na zakażenia wirusem HPV gdańskich dziewcząt i chłopców w wieku 12-14 lat oraz zwiększeniu poziomu wiedzy w zakresie zapobiegania chorobom nowotworowym i zakażeniom wywołanym przez wirusy brodawczaka ludzkiego. Przeprowadzono otwarty konkurs ofert na realizację zadania, lecz z powodu braku dostępności szczepionek na polskim rynku nie było możliwe rozpoczęcie Programu.
- **Gdański Program Profilaktyki Cukrzycy** – projekt skierowany do aktywnych zawodowo mieszkańców Gdańska i gminy Stegna, będących w grupie podwyższonego ryzyka, w szczególności do osób w wieku 35-64 lat. Jego celem jest zmniejszenie zachorowalności na cukrzycę typu 2 u osób z rozpoznanym stanem przedcukrzycowym. Realizacja projektu rozpoczęła się w 2019 r. i potrwa do 2023 r.
- **Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii** – kompleksowy program przeciwdziałania i rozwiązywania problemów uzależnień, obejmujący działania w czterech obszarach: edukacja zdrowotna/promocja zdrowia; profilaktyka; redukcja szkód, rehabilitacja (readaptacja, reintegracja) zdrowotna, społeczna i zawodowa; organizacja programu oraz badania i analizy. W 2019 r. realizowano m.in.:
 - **kampanię „Młodość bez procentów”** – profilaktyczną kampanię informacyjno-edukacyjną, skierowaną głównie do młodzieży niepełnoletniej. Podejmowała tematy z zakresu działania alkoholu na organizm oraz zachęcała do korzystania z ciekawych form spędzania czasu wolnego i realizacji pasji;

- program profilaktyki uniwersalnej **#ważnewybory** skierowany był do młodzieży w wieku 13-14 lat. Głównym celem programu było kształtowanie postaw prospołecznych i prozdrowotnych w kontekście zachowań ryzykownych związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych. W spotkaniach warsztatowych uczestniczyło 396 odbiorców z 6 placówek edukacyjnych;
- **„FreD goes net”** – program rekomendowany profilaktyki selektywnej, skierowany był do osób w wieku 14-21 lat, które używały substancji psychoaktywnych w sposób okazjonalny lub szkodliwy. Oparty na metodzie krótkiej interwencji profilaktycznej, prowadzony jest w formie warsztatów z wykorzystaniem metod i założeń dialogu motywującego. Celem zajęć było podniesienie wiedzy uczestników na temat szkodliwości używania substancji psychoaktywnych oraz zachęcenie ich do zmiany postaw i zachowania. W 2019 r. zrealizowano 3 cykle warsztatów, 19 nastolatków ukończyło program, przeprowadzono 62 konsultacje z rodzicami i nastolatkami;
- **Netporadnię**, w której specjaliści Gdańskiego Centrum Profilaktyki Uzależnień udzielali bezpłatnych porad i konsultacji. W 2019 r. odbyło się 725 spotkań indywidualnych, przeprowadzono 350 konsultacji telefonicznych i 605 on-line;
- **Żyj z pasją** – program, którego celem było ograniczenie przez dzieci i młodzież sięgania po szkodliwe dla nich substancje (papierosy, alkohol, używki) oraz zaopatrzenie ich w umiejętności radzenia sobie z sytuacjami trudnymi w życiu poprzez udział w zorganizowanych zajęciach sportowych, turystycznych, rekreacyjnych i profilaktycznych. Zajęcia profilaktyczne w ramach programu odbywały się w 18 dzielnicach Gdańska, blisko miejsca zamieszkania uczestników z wykorzystaniem lokalnej infrastruktury. Uczestnikom programu oferowana była różnorodna gama zajęć w grupach sportowych.
- **projekty profilaktyki szkolnej**, realizowane były przez placówki oświatowe i opiekuńczo-wychowawcze. W 2019 r. zrealizowano 104 projekty;
- **szkolenia i konferencje** dla osób pracujących w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom, w tym program Szkoła Animatorów Profilaktyki, program szkoleniowy Skuteczni Profilaktycy, szkolenia skierowane do personelu medycznego i służb mundurowych;
- **Punkt Pomocy Psychologicznej**, w ramach którego odbywały się m.in. superwizje dla asystentów rodzin i pracowników socjalnych z MOPR (42 osoby);
- **Szkołę dla rodziców i wychowawców** – program skierowany do rodziców, opiekunów, wychowawców i profesjonalistów pracujących z rodzicami. Jego celem było zwiększenie umiejętności i zmiana postaw wychowawczych. W 2019 r. 63 odbiorców uczestniczyło w warsztatach, a 149 rodziców skorzystało z konsultacji indywidualnych;
- **„Model pomocy dzieciom z podejrzeniem wykorzystania seksualnego”**, w ramach którego prowadzona jest diagnoza dziecka w kierunku identyfikacji objawów traumy seksualnej. W 2019 r. GOPP przeprowadził 23 programy diagnostyczne, w których oprócz diagnozy przygotowano dzieci do udziału w czynnościach procesowych i udzielono konsultacji rodzicom, udzielono 414 konsultacji dzieciom i rodzicom, przeprowadzono 204 sesje indywidualnej psychoterapii;
- kompleksową **pomoc dla dzieci z FASD** (Fetal Alcohol Spectrum Disorder - Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych) **oraz ich rodziców** realizowaną przez GOPP, obejmującą badanie psychologiczne i lekarskie (neurologiczne) wraz z wydaniem opinii, diagnozę neuropsychologiczną, badanie i konsultacje fizjoterapeutyczne, terapię oraz grupę wsparcia dla rodziców/opiekunów dzieci z FASD. W 2019 r. pomocą objęto 42 dzieci oraz 109 opiekunów;
- program zdrowotny **Miejska Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnienia**, który zapewnia pomoc terapeutyczną dla osób uzależnionych od alkoholu i członków ich rodzin, a także dla osób z niepełnosprawnością intelektualną uzależnionych od alkoholu;
- programy **pomocy psychologicznej i psychoterapii dla osób dorosłych, wychowujących się w rodzinach z problemem alkoholowym** (DDA – Syndrom Dorosłego Dziecka Alkoholika), realizowane przez Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień w Gdańsku. W 2019 r. wsparciem objęto 67 osób;
- **„Interwencyjny program psychoterapii motywacyjnej osób pijących ryzykownie**, szkodliwie lub uzależnionych od alkoholu, które ze względu na stan bezpośredniego zagrożenia życia wymagały leczenia w Regionalnym Ośrodku Toksykologicznym. Wsparciem psychoterapeutycznym i medycznym objęto 102 pacjentów, działania psychoedukacyjne skierowano również do rodzin i osób bliskich pacjentów;
- **Pogotowie Socjalne dla Osób Nietrzeźwych** świadczy pomoc osobom dorosłym doprowadzonym do placówki przez służby miejskie i porządkowe z powodu nietrzeźwości. Prowadzi działania profilaktyczne, których celem jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych (alkohol, nikotyna, narkotyki, nowe substancje psychoaktywne, leki) oraz zapobieganie różnorodnym szkodom zdrowotnym i społecznym, które są z tym związane;
- **Centrum Integracji Społecznej** w Gdańsku – podmiot realizujący reintegrację zawodową i społeczną opartą na Ustawie o zatrudnieniu socjalnym. Z usług centrum korzystało 89 osób;

- **Centrum Pomocy Dzieciom**, powołane w 2019 r. przez MOPR. Celem projektu było zapewnienie dzieciom – ofiarom różnych przestępstw oraz ich rodzinom, możliwości korzystania z bezpłatnej pomocy psychologicznej prawnej oraz dostępu do wsparcia edukacyjnego i socjalnego dziecka i jego rodziców w jednym miejscu. Centrum udzieliło wsparcia 405 osobom.
- **Gdański Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2016-2023** – program kompleksowej opieki i wsparcia mieszkańców Gdańska dotkniętych problemami, zaburzeniami i chorobami psychicznymi. Oferta działań wspierających jest szeroka, jako przykładowe można wymienić:
 - **promocję zdrowia psychicznego** – projekty informacyjno-edukacyjne, kampanie społeczne, inicjowanie i wspieranie działań z zakresu profilaktyki zaburzeń adaptacyjno-rozwojowych. W 2019 r. było 19,7 tys. beneficjentów tych działań;
 - **przeciwdziałanie uzależnieniom behawioralnym**, w tym zaburzeniom jedzenia, uzależnieniom od pornografii, seksu, hazardu, Internetu, gier komputerowych. Z zajęć edukacyjno-informacyjnych, terapii indywidualnej i poradnictwa rodzinnego skorzystało 258 osób;
 - prowadzenie pogłębionej **holistycznej/systemowej diagnozy funkcjonalnej oraz kompleksowych działań interwencyjnych** dla osób potrzebujących, ich rodzin i opiekunów oraz otoczenia. Działaniami objęto 533 beneficjentów;
 - wspieranie **świadczących specjalistycznych**, usług z zakresu pomocy psychologicznej i terapeutycznej dla osób dotkniętych kryzysem psychicznym, trudnościami, zaburzeniami i chorobami psychicznymi oraz ich rodzin i opiekunów – prawie 1,1 tys. beneficjentów;
 - wspieranie **działań edukacyjnych** z zakresu podnoszenia wiedzy i kompetencji oraz wsparcie (superwizja, szkolenia, programy edukacyjne) kadry podmiotów zaangażowanych w działaniach związane z ochroną zdrowia psychicznego. W 2019 r. przeszkolono 669 osób;
 - **Punkt Informacyjno-Konsultacyjny** informujący o dostępnych usługach z zakresu zdrowia psychicznego. Z usług punktu korzystało 2750 beneficjentów;
 - **środowiskowe domy samopomocy**, świadczące usługi w zakresie treningów samoobsługi i umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu i podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym. W 2019 r. funkcjonowało 12 domów, z których skorzystało 368 osób;
 - **kluby samopomocy** – w 2019 r. z usług 6 klubów skorzystało 120 osób;
 - **warsztaty terapii zajęciowej**, zapewniające osobom z niepełnosprawnościami rehabilitację społeczną i zawodową w zakresie pozyskania lub przywrócenia umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. W 2019 r. funkcjonowało 6 warsztatów, z usług skorzystało 246 osób;
 - **domy pomocy społecznej** dla osób psychicznie chorych, wymagających całodobowej opieki, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Przebywało w nich 159 osób;
 - wsparcie środowiskowe w formie **specjalistycznych usług opiekuńczych** dla osób z zaburzeniami psychicznymi dla 179 osób;
 - wsparcie środowiskowe prowadzone w formie usług **asystenta osobistego** osoby z zaburzeniami psychicznymi. W 2019 r. zrealizowano ogółem 15,1 tys. godzin takich usług;
 - wsparcie środowiskowe w formie **konsultacji specjalistycznych** dla 30 rodzin;
 - **punkt wsparcia środowiskowego** dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w którym udzielono 2,5 tys. porad;
 - wsparcie środowiskowe świadczone także w formie zabezpieczenia opieki dla osób z niepełnosprawnością oraz wsparcia członków rodziny w opiece nad osobą z niepełnosprawnością poprzez możliwość uzyskania pomocy w formie **opieki wytchnieniowej**;
 - **mieszkania wspomagane** – zapewniono 19 mieszkań, oferujących 61 miejsc oraz wsparcie psychospołeczne z zakresu usamodzielniania. W 2019 r. z usługi skorzystały 74 osoby;
 - kampania społeczna **Gdańskie Dni Pomocy Psychologicznej** – inicjatywa mająca na celu propagowanie troski o zdrowie psychiczne jako przejaw dbania o siebie. W ramach czwartej edycji, która odbyła się w maju 2019 r., przebiegającej pod hasłem „Zdrowie zaczyna się w głowie – EMOCJE” mieszkańcy mogli skorzystać z bezpłatnych konsultacji psychologicznych. Zorganizowano szereg warsztatów psychologicznych dla uczniów, rodziców, a także specjalistów.
- **Gdański model deinstytucjonalizacji usług na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi** – projekt uzupełniający ofertę wsparcia zdrowia psychicznego, realizowany od 2017 r. Model prezentuje innowacyjne rozwiązania w zakresie międzyresortowych, środowiskowych form leczenia i rehabilitacji osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin. Celem jest minimalizacja zjawiska częstej hospitalizacji i stosowania instytucjonalnych form zabezpieczenia egzystencji tych osób. W ramach projektu realizowane są następujące formy wsparcia: praca socjalna, asystentura środowiskowa, poradnictwo rodzinne, specjalistyczne usługi opiekuńcze, pobyt w mieszkaniu

wspomagany/chroniony, readaptacja społeczna i zawodowa w klubie integracji społecznej, ambulatoryjne leczenie psychiatryczne, leczenie na dziennym oddziale psychiatrycznym, konsultacje internistyczne, trening usamodzielniający w specjalistycznym domu samopomocy oraz terapia. Dodatkowym działaniem są szkolenia specjalistów wspierających osoby z zaburzeniami psychicznymi i ich rodziny. W 2019 r. wsparciem objęto 328 osób (145 zakończyło udział). Powstało także dodatkowe mieszkanie wspomagane dla 5 osób z zaburzeniami psychicznymi przechodzących trening samodzielnego prowadzenia gospodarstwa domowego.

Wsparcie usług z zakresu ochrony zdrowia

Miasto Gdańsk nie jest organem założycielskim żadnego z funkcjonujących w mieście samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, natomiast od wielu lat prowadzi politykę wspierania usług z zakresu ochrony zdrowia, m.in. poprzez stosowanie preferencyjnych stawek najmu lokali z gminnego zasobu komunalnego podmiotom leczniczym, zakup sprzętu dla placówek medycznych, kształtowanie postaw pacjentów zwiększających skuteczność leczenia i działań profilaktycznych, integrację działań pomocy społecznej, psychologicznej i opieki medycznej, działania uzupełniające i komplementarne do zadań finansowanych z ramach ubezpieczenia zdrowotnego.

Gdańsk jako największe miasto regionu i lider rozwoju pełni funkcję ważnego ośrodka na mapie usług z obszaru zdrowia. Na koniec 2018 r. w mieście działalność prowadziło 13 szpitali, które dysponowały blisko 2,9 tys. łóżek. Należy mieć na względzie, że usługi medyczne w gdańskich szpitalach i placówkach leczniczych świadczone są nie tylko mieszkańcom Gdańska, ale także mieszkańcom województwa pomorskiego i innych regionów Polski. Na terenie miasta w 2018 r. działały 264 przychodnie, a liczba pracowników medycznych liczonych według podstawowego miejsca pracy wyniosła: 2083 lekarzy, 318 lekarzy dentystów, 652 farmaceutów, 3141 pielęgniarek oraz 477 położnych.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO ZDROWIE PUBLICZNE I SPORT Podniesienie jakości opieki medycznej

- **Koperta Życia** – upowszechnienie wśród mieszkańców Gdańska idei posiadania w domu, w oznakowanym miejscu krótkiej informacji o zdrowiu osoby, do której wezwano pomoc medyczną. Projekt zwiększa szanse na skuteczną pomoc w nagłych zdarzeniach zdrowotnych oraz kształtuje umiejętności odpowiedniego gromadzenia i przechowywania dokumentacji medycznej. W 2019 r. w projekcie wzięło udział 4500 seniorów.
- **Szkolenia dla personelu medycznego i służb mundurowych** w zakresie umiejętności rozpoznawania substancji psychoaktywnych oraz podejmowania interwencji – X edycja – program skierowany był do studentów kierunków medycznych i osób pracujących w służbie zdrowia. Przeszkolono 58 osób. Program został zrealizowany przez Towarzystwo Profilaktyki Środowiskowej „Mrowisko”.
- **Program wsparcia prokreacji dla mieszkańców Gdańska** – program składający się z trzech modułów: edukacyjnego, wsparcia psychologicznego i wsparcia finansowego par decydujących się na zapłodnienie pozaustrojowe. W 2019 r. z procedury in vitro skorzystało 480 par. Od początku istnienia programu do końca 2019 r. na świat przyszły 184 dzieci.
- **Edukacja w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej** – w ramach działania finansowanego z Budżetu Obywatelskiego „Bezpieczny Gdańsk – zostań bohaterem, uratuj komuś życie, naucz się jak to robić” w 35 dzielnicach odbyło się 71 szkoleń, podczas których doświadczeni ratownicy medyczni uczyli, w jaki sposób udzielić pierwszej pomocy. Wzięło w nich udział 947 osób. Ponadto straż miejska przeprowadziła warsztaty z zakresu pomocy przedmedycznej w szkołach, w których uczestniczyło 3,6 tys. uczniów.
- **Doposażenie placówek medycznych** – w 2019 r. zakupiono mikroskop operacyjny, przezierny stół operacyjny oraz tor wizyjny do zabiegów z zakresu endoskopii centralnego układu nerwowego oraz kręgosłupa. Zakupiony sprzęt o wartości ponad 1,2 mln zł użyczono na czas nieokreślony Szpitalowi im. Mikołaja Kopernika w Gdańsku.
- **Defibrylatory** – w ramach zadań finansowych z Budżetu Obywatelskiego w przestrzeni miejskiej pojawiło się 31 nowych urządzeń, pozwalających uratować życie ludziom, u których nagle doszło do poważnych zaburzeń pracy serca. Pod koniec 2019 r. było łącznie 47 ogólnodostępnych defibrylatorów w przestrzeni miejskiej oraz 71 w pojazdach komunikacji miejskiej.
- **Preferencyjne stawki najmu lokali komunalnych podmiotom leczniczym** – w 2019 r. z preferencyjnych stawek najmu lub użyczenia skorzystało 49 podmiotów w 80 nieruchomościach i lokalach o łącznej powierzchni 47,9 tys. m².

Sport powszechny i wyczynowy

Aktywność fizyczna mieszkańców oraz sport powszechny to aspekt funkcjonowania miasta, do którego rozwoju w Gdańsku przykładana jest znacząca waga. Sport rozumiany szeroko jest przestrzenią samorealizacji, budowania kapitału społecznego, prowadzony w sposób świadomy jest także narzędziem służącym profilaktyce zdrowia. Aktywność fizyczna jest nieodzownym elementem zdrowego stylu życia. Gdańsk wspiera sport powszechny, gdańskich sportowców osiągających wybitne wyniki w swoich dyscyplinach, prowadzi aktywną promocję sportu oraz organizuje wydarzenia sportowe o zasięgu krajowym i międzynarodowym.

Działania na rzecz rozwoju sportu w Gdańsku oraz organizacji wydarzeń sportowych realizowane są przez Biuro Prezydenta ds. Sportu w Urzędzie Miejskim w Gdańsku. Na rzecz promowania zdrowego stylu życia, aktywnego wypoczynku i dbania o formę fizyczną działa Gdański Ośrodek Sportu. Jednostka ta zarządza również miejskimi obiektami sportowo-rekreacyjnymi. Natomiast Gdański Zespół Schronisk i Sportu Szkolnego tworzy warunki do rozwijania aktywności fizycznej przede wszystkim młodych gdańszczan.

Aktywność sportowa mieszkańców nie byłaby możliwa bez utrzymywania odpowiedniej infrastruktury sportowej. W 2019 r. na terenie Gdańska funkcjonowały następujące obiekty: 5 stadionów, 8 kąpielisk, 28 hal szkolnych, 16 pływalni, 2 lodowiska, 121 boisk przyszkolnych i osiedlowych, 5 przystani jachtowych.

Kształceniu żeglarskiemu gdańszczan oraz pracy edukacyjnej i profilaktycznej z młodzieżą służy żaglowiec STS „Generał Zaruski”. W 2019 r. w 21 rejsów udział wzięło ok. 560 osób, jacht reprezentował Gdańsk w regatach oraz w portach Polski i Europy.

WSPARCIE GDAŃSKIEGO SPORTU

Sport w Gdańsku rozwija się dynamicznie dzięki ciężkiej pracy zawodników, trenerów i organizacji sportowych. Doceniając ich starania, miasto nagradza i wyróżnia osoby szczególnie zasłużone. Przykładem takich działań są nagrody finansowe za osiągnięcia sportowe i promocję Gdańska oraz wsparcie w przygotowaniach do igrzysk olimpijskich. W sprawach sportu Prezydentowi Miasta Gdańska doradza Gdańska Rada Sportu działająca od 2007 r., skupiająca największe osobistości gdańskiego świata sportu: naukowców, trenerów, sportowców, działaczy.

Liczba nagrodzonych oraz suma nagród w latach 2013-2019

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nagrody przyznane w ramach Gdańskiej Gali Sportu							
Liczba nagrodzonych	61	48	46	54	47	55	71
Suma nagród (zł)	181 000	156 700	146 600	184 000	154 900	201 700	272 100
Nagrody przyznane w ramach Gdańskiej Gali Sportu Młodzieżowego							
Liczba nagrodzonych	128	145	163	203	131	233	371
Suma nagród (zł)	78 750	103 900	108 400	122 600	85 700	178 500	242 500
Nagrody za osiągnięcia sportowe							
Liczba nagrodzonych	133	197	307	323	212	295	392
Suma nagród (w zł)	259 750	413 026	431 244	418 950	293 569	404 300	514 600

Źródło: Biuro Prezydenta ds. Sportu, UMG.

PROMOCJA GDAŃSKA PRZEZ SPORT

Wspieranie kultury sportu, kibicowania i budowania sportowego kapitału społecznego przebiega poprzez działania promocyjne miasta – organizację wydarzeń sportowych oraz wspieranie działalności klubów sportowych. W 2019 r. przeznaczono na ten cel 19,8 mln zł, współpracując z 14 klubami sportowymi oraz

organizując wiele wydarzeń, takich jak Water Show na Motławie, mecz z Holandią w kwalifikacjach do mistrzostw świata w koszykówce mężczyzn, Maraton Solidarności, międzynarodowy turniej żużlowy o Puchar Prezydenta Miasta Gdańska, drużynowe mistrzostwa Europy w motocrossie, czy wreszcie turniej kwalifikacyjny siatkarzy do igrzysk olimpijskich w Tokio, wygrany przez reprezentację Polski.

Wydatki na promocję Gdańska poprzez organizację wydarzeń sportowych oraz kluby sportowe w latach 2013-2019

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	w tys. zł						
Wydatki na promocję Gdańska poprzez wydarzenia sportowe	2068	4693	3527	3929	4475	4269	5120
Wydatki na promocję Gdańska poprzez kluby sportowe	8529	6403	8821	9691	11 693	13 402	14 710
Razem	10 596	11 096	12 348	13 619	16 168	17 671	19 830

Źródło: Biuro Prezydenta ds. Sportu, UMG.

Dzięki rozwojowi infrastruktury sportowej i wspierania sportu Gdańsk stał się miejscem ważnych wydarzeń sportowych rangi krajowej i międzynarodowej. Gdańczanie mogą uczestniczyć w tych wydarzeniach jako widzowie i wspierać swoje ulubione drużyny i sportowców. Budowanie kultury kibicowania, dopingowania sportowców jest elementem rozwoju sportu w wymiarze społecznym. W 2019 r. w najważniejszych wydarzeniach sportowych w Gdańsku uczestniczyło ok. 125 tys. widzów.

Najważniejsze wydarzenia sportowe zorganizowane w Gdańsku w 2019 r.

Nazwa	Termin	Szacunkowa liczba widzów
Mecz eliminacyjny mistrzostw świata koszykarzy Polska-Holandia	02.02	9500
Międzynarodowy turniej żużlowy o Puchar Prezydenta Miasta Gdańska	30.03	6000
Water Show na Motławie	29-30.06	68 000
Olimpijski turniej kwalifikacyjny siatkarzy	9-11.08	42 000

Źródło: Biuro Prezydenta ds. Sportu, Gdański Ośrodek Sportu.

ROZWÓJ SPORTU POWSZECHNEGO

Bieganie jest jedną z dyscyplin sportu, która na przestrzeni ostatnich lat znacznie zyskała na popularności. Gdańsk, odpowiadając na potrzeby i zainteresowania mieszkańców, wspiera i współorganizuje wiele imprez biegowych, nie tylko dla profesjonalistów, ale także dla osób, które pokonują swoje pierwsze kilometry.

Najważniejsze gdańskie imprezy biegowe zorganizowane w 2019 r.

Nazwa imprezy	Termin	Opis imprezy
Biegowe Grand Prix Dzielnic	IV-IX	Cykl dzielnicowych imprez biegowych dla różnych grup wiekowych
Gdańsk Maraton	14.04	Piąta edycja jednej z najważniejszych imprez biegowych w Polsce
Rodzinny Bieg Gdańczan	08.06	Start i meta biegu znajdują się na Targu Węglowym, zawodnicy pokonują dystans 2,6 km
VI Bieg do Źródeł	15.06	Wydarzenie o charakterze rodzinnym, bieg w pasie nadmorskim, w otoczeniu ujęć wody pitnej na dystansie 3 km oraz 10 km
Triathlon Gdańsk	13-14.07	W triathlonie zawodnicy pokonują dystans wpływ 1,5 km, na rowerze 40 km, biegnąc 10 km
Bieg Św. Dominika	08.08	Impreza rozgrywana w okolicach Starego Miasta, składa się z 6 biegów. Najkrótszy – na 1,2 km – głównie dla dzieci z rodzicami i seniorów, najdłuższy – na 10 km – to oficjalne mistrzostwa Polski na tym dystansie w biegu terenowym

Maraton Solidarności	15.08	Bieg odbywa się w rocznicę Porozumień Sierpniowych, na trasie Gdynia – Sopot – Gdańsk
Bieg Westerplatte	14.09	Najstarszy w Polsce bieg uliczny na 10 km. Pierwsza edycja odbyła się w 1962 r.
Bieg Czyste Miasto	15.09	Impreza skierowana do rodzin, której celem jest promocja aktywnego spędzania czasu i dbania o nasze środowisko
Runmageddon	28-29.09	Bieg z licznymi przeszkodami
Gdańsk Biega	20.10	Bieg rozpoczyna się i kończy w Brzeźnie, odbywa się na dystansach 3,3 km i 6 km
AmberExpo półmaraton	16-17.11	Szósta edycja. Od 2017 r., oprócz biegu na dystansie 21 km, rozgrywane są także Nocna Dycha (bieg na 10 km) oraz Bieg na Piątkę (5 km)

Źródło: Biuro Prezydenta ds. Sportu, Gdański Ośrodek Sportu, Gdański Zespół Schronisk i Sportu Szkolnego.

20% gdańszczan deklaruje, że podejmuje aktywność fizyczną ukierunkowaną na wyniki i osiągnięcia sportowe (wyczynowo lub amatorsko).

Liczba uczestników wybranych gdańskich imprez biegowych w latach 2013-2019

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gdańsk Maraton	■	■	1857	1825	2919	3320	2453
AmberExpo półmaraton	■	1028	1348	2790	4420	6320	4614
Bieg Westerplatte	■	2568	3150	3052	3452	3480	3479
Bieg Św. Dominika	3267	3809	4105	5400	5743	6234	2170
Gdańsk Biega	4500	4500	3900	3300	3500	2500	2350
Maraton Solidarności	739	877	724	741	738	610	717
Runmageddon	■	■	■	■	■	3041	2257
Triathlon Gdańsk	■	420	490	524	720	675	666
Rodzinny Bieg Gdańszczan	1175	1098	1318	1230	1410	1482	1365

■ brak danych lub zjawisko nie wystąpiło

Źródło: Biuro Prezydenta ds. Sportu, Gdański Ośrodek Sportu, Gdański Zespół Schronisk i Sportu Szkolnego.

Wraz z budową nowych tras rowerowych rośnie popularność roweru jako środka transportu i formy rekreacji. Miasto – poprzez atrakcyjne projekty – zachęca mieszkańców do wykorzystywania roweru w dojazdach do pracy, miejsca nauki i podróżach po mieście. Organizowane są również imprezy o charakterze sportowym, dające okazję do rywalizacji. W 2019 r. odbyły się kolejne edycje takich imprez sportowych, jak: Vienna Life Bike Maraton, XC Gdańsk o Puchar Prezydenta Miasta Gdańska, Cross Duathlon, Gdańskie Rodzinne Zawody na Kółkach. Łącznie wzięło w nich udział 3,3 tys. osób.

DZIAŁANIA NA RZECZ SPORTU SZKOLNEGO I MŁODZIEŻOWEGO

Rozwój sportu nie byłby możliwy bez kształcenia i treningu dzieci i młodzieży. Wspieranie sportu szkolnego i młodzieżowego to ważne zadanie realizowane przez miasto i jego jednostki we współpracy z organizacjami sportu. Corocznie organizowane są dwa konkursy, podczas których gdańskie kluby szkolące dzieci i młodzież składają wnioski o dofinansowanie swojej działalności. Dotacje przeznaczone są na szkolenie, zakupy sprzętu sportowego i organizację imprez.

TOP Talent to jedyny w Polsce wieloletni program rozwoju wyróżniających się młodych piłkarzy w wieku 11-15 lat. Opiekę nad realizacją projektu sprawuje Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu. Program zainaugurowano w 2014 r. We wstępnej selekcji bierze udział co rok 500-800 gdańskich piłkarzy, z których 24 trafia do TOP Talent. Zawodnicy nadal szkolą się w macierzystych klubach, a w ramach TOP Talent spotykają się jeden raz w tygodniu. Celem tych spotkań jest doskonalenie ich umiejętności, korygowanie mankamentów oraz poprawienie jakości gry na optymalnej dla nich pozycji. TOP Talent zapewnia m.in.: indywidualny program szkolenia opracowany przez naukowców Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku oraz trenerów Pomorskiego Związku Piłki Nożnej, dostęp do wykwalifikowanej kadry szkoleniowej, dostęp do specjalistów AWFIS z dziedziny antropologii, fizjologii, żywienia, zespołowych gier sportowych, motoryczności człowieka i psychologii, opiekę psychologa, stomatologa i lekarza sportowego oraz ubezpieczenie.

Liczba beneficjentów, którzy uzyskali dotację oraz łączna kwota dotacji w latach 2013-2019

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba beneficjentów	211	231	198	197	182	168	154
łączna kwota dotacji (zł)	3 129 014	2 930 046	3 181 617	3 593 899	3 463 902	3 272 605	3 549 569

Źródło: Biuro Prezidenta ds. Sportu, UMG.

W lipcu 2019 r. zainaugurowano projekt TOP Talent dziewcząt, prowadzony przez gdańską Akademię Piłkarską LG, współpracującą z Pomorskim Związkiem Piłki Nożnej oraz Akademią Wychowania Fizycznego i Sportu. Projekt ma pomóc w sportowym rozwoju najbardziej uzdolnionym piłkarkom nożnym w wieku 11-14 lat.

Liczba uczestników, liczba aplikujących oraz łączna kwota finansowania programu TOP Talent w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
TOP Talent chłopców:					
Liczba uczestników	30	30	24	24	24
Liczba aplikujących	679	823	690	548	586
łączna kwota (zł)	206 250	206 250	206 250	230 000	230 000
TOP Talent dziewcząt:					
Liczba uczestniczek	■	■	■	■	20
Liczba aplikujących	■	■	■	■	217
łączna kwota (zł)	■	■	■	■	71 692

Źródło: Biuro Prezidenta ds. Sportu, UMG.

Gdańska Olimpiada Młodzieży to całoroczny cykl zawodów sportowych dla gdańskich szkół. Rozgrywki prowadzone są w miejskich obiektach, a w szczególności w salach i na boiskach sportowych. Gdańska Olimpiada Młodzieży organizowana jest z podziałem na trzy kategorie wiekowe: Gdańskie Igrzyska Dzieci, Gdańskie Igrzyska Młodzieży Szkolnej, Gdańska Licealiada. W 2019 r. rywalizacja toczyła się w 18 dyscyplinach sportowych, uczestniczyło w niej ponad 11 tys. dzieci i młodzieży.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO ZDROWIE PUBLICZNE I SPORT

Zwiększenie udziału mieszkańców miasta w kulturze fizycznej

- **Imprezy biegowe** – odpowiadając na rosnącą popularność biegania, miasto Gdańsk organizuje lub współorganizuje liczne imprezy biegowe, np. Gdańsk Maraton, AmberExpo półmaraton, Bieg Westerplatte, Bieg Św. Dominika, Gdańsk Biega, Rodzinny Bieg Gdańszczan. W 2019 r. w imprezach biegowych łącznie uczestniczyło ok. 20 tys. osób.
- **Imprezy rowerowe** – Gdańsk nazywany jest „rowerową stolicą Polski” ze względu na wagę jaką przykładą się w mieście do rozwoju infrastruktury i kultury rowerowej. W 2019 r. odbyły się kolejne edycje takich imprez sportowych, jak: Vienna Life Bike Maraton, XC Gdańsk o Puchar Prezidenta Miasta Gdańska, Cross Duathlon, Gdańskie Rodzinne Zawody na Kółkach. Przyciągnęły łącznie 3,3 tys. uczestników.
- **Gdański Test Coopera** – w 2019 r. zrealizowano dwie edycje popularnego testu sprawności, który polega na przebiegnięciu jak najdłuższego dystansu w czasie 12 minut. W 2019 r. wydolność swojego organizmu sprawdziło ponad 2,1 tys. uczestników.
- **Aktywuj się w Gdańsku** – cykl bezpłatnych, systematycznych zajęć, których celem jest poprawa zdrowia uczestników, skierowanych do wszystkich mieszkańców bez względu na wiek i kondycję fizyczną. Program realizowany jest przez Gdański Ośrodek Sportu od 2013 r. W 2019 r. gdańszczanie mogli uczestniczyć w 22 rodzajach zajęć, z oferty skorzystało 18,7 tys. uczestników.
- **Gdańska Gala Sportu** – coroczna impreza, podczas której nagradzane są wyróżniające się postaci gdańskiego sportu. W 2019 r. nagrodzono 71 osób w sześciu kategoriach: najlepsza dziesiątka sportowców roku, trener roku, drużyna roku, sportowiec niepełnosprawny roku, nadzieje sportowe roku, osobowości sportowe roku.

- **Gdańska Gala Sportu Młodzieżowego** – uroczysta gala i wręczenie nagród sportowcom, trenerom oraz klubom za osiągnięcia w sporcie młodzieżowym. W 2019 r. było 371 nagrodzonych.
- **Z Gdańska na Igrzyska Olimpijskie** – pomoc finansowa sportowcom z Gdańska, którzy mają największe szanse na sukces na igrzyskach w Tokio. W 2019 r. w programie uczestniczyło 19 osób.
- **Sportowe Twarze Gdańska** – umowa promocyjna zawierana z najlepszymi sportowcami związanymi z Gdańskiem, którzy osiągają międzynarodowe sukcesy, cechują się nienaganną postawą, promują miasto podczas zawodów oraz różnych spotkań i eventów. W 2019 r. w projekcie uczestniczyło 4 sportowców.
- **Nagrody sportowe** – w 2019 r. 392 sportowców otrzymało nagrody od Prezydenta Miasta Gdańska za sukcesy w zmaganiach sportowych na łączną kwotę prawie 515 tys. zł.
- **Gdańska Rada Sportu** – została powołana przez Prezydenta Miasta Gdańska w 2007 r. W 2019 r. rozpoczęła się czwarta kadencja rady, w jej skład weszły największe osobistości gdańskiego świata sportu: naukowcy, trenerzy, sportowcy, działacze. Rolą Rady jest doradzanie prezydentowi w kluczowych sprawach dotyczących sportu w Gdańsku.
- **Organizacja i współorganizacja ważnych wydarzeń sportowych** – w 2019 r. najważniejszymi wydarzeniami sportowymi były: Water Show na Motławie, mecz z Holandią w kwalifikacjach do mistrzostw świata w koszykówce mężczyzn, międzynarodowy turniej żużlowy o Puchar Prezydenta Miasta Gdańska oraz turniej kwalifikacyjny siatkarzy do igrzysk olimpijskich w Tokio. Uczestniczyło w nich około 125 tys. widzów.
- **Dotacje na rozwój sportu dzieci i młodzieży** – dotacje przyznawane w otwartych konkursach na realizację zadań na rzecz rozwoju sportu dzieci i młodzieży. W 2019 r. przeznaczono na ten cel 3,55 mln zł, z dotacji skorzystały 154 podmioty.
- **Top Talent** – program profesjonalnego wsparcia rozwoju utalentowanych młodych gdańskich piłkarzy poprzez zindywidualizowane szkolenia, współpracę z najlepszymi trenerami i specjalistami AWFIS, wykupienie ubezpieczenia, opiekę medyczną. W 2019 r. uczestniczyło w nim 24 chłopców. Zainaugurowany został program TOP Talent dziewcząt, w którym udział rozpoczęło 20 uzdolnionych piłkarek w wieku 11-14 lat.
- **Sport Szkolny** – działania prowadzone przez Gdański Zespół Schronisk i Sportu Szkolnego ukierunkowane na rozwój sportu dzieci i młodzieży poprzez organizację międzyszkolnych zawodów sportowych. W 2019 r. w Gdańskiej Olimpiadzie Młodzieży uczestniczyło ponad 11 tys. dzieci i młodzieży.
- **Program budowy i modernizacji boisk** – w ramach programu realizowane są działania mające na celu poprawę stanu technicznego boisk przyszkolnych. W 2019 r. na realizację programu przeznaczono 3,7 mln zł. Przeprowadzono następujące prace:
 - przystąpiono do robót budowlanych przy realizacji boisk przyszkolnych oraz zagospodarowania terenu przy Szkole Podstawowej Specjalnej nr 26 oraz przy Szkole Podstawowej nr 52;
 - sporządzono dokumentację projektową dla budowy boisk przy Szkole Podstawowej nr 55, Szkole Podstawowej nr 83 oraz Zespole Szkół Energetycznych.
- **Infrastruktura sportowa przy nowych placówkach oświatowych** – w 2019 r. w ramach budowy Szkoły Podstawowej nr 6 przy ul. Lawendowe Wzgórze powstała sala sportowa, zespół mniejszych sal gimnastycznych oraz kompleks boisk. Przy metropolitalnej szkole podstawowej w Kowalach, do której uczęszczają również gdańskie dzieci, zbudowane zostały sala gimnastyczna, aula widowiskowo-konferencyjna, sale pomocnicze do zajęć wychowania fizycznego oraz kompleks boisk.
- **Program modernizacji basenów przyszkolnych** – rozpoczęto przebudowę basenu w Zespole Szkół Energetycznych. Dodatkowo została opracowana koncepcja architektoniczna przebudowy i rozbudowy basenu w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 1.
- **Modernizacja boiska przy ul. Budowlanych**, użytkowanego przez klub Jaguar – przebudowano fragment istniejącej kanalizacji deszczowej, wykonano drenaż boiska, wymieniono nawierzchnię trawiastą na nawierzchnię typu „sztuczna trawa” wraz z wykonaniem nowej podbudowy z kruszywa, zainstalowano piłkochwyty, zmodernizowano oświetlenie obiektu.
- **Modernizacja hali sportowej MKS „Atleta” przy ul. Opolskiej** – wykonano następujące roboty budowlane: termomodernizację budynku, pokrycie dachu, stolarkę, ślusarkę, instalacje elektryczne oraz instalacje sanitarne.
- **Inwestycje dzielnicowe** – w ramach Budżetu Obywatelskiego i zgodnie z przyjętymi uchwałami rad dzielnic realizowane były inwestycje na terenach sportowo-rekreacyjnych, m.in. doposażanie i budowa placów zabaw, boisk, siłowni na świeżym powietrzu, stacji crossfit.

7. INTEGRACJA SPOŁECZNA I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA

Budowanie społeczeństwa ludzi równych, solidarnych, aktywnych obywatelsko nie byłoby możliwe bez prowadzenia polityki integracji społecznej wspierającej tych, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji. Mowa m.in. o dzieciach pozostających bez opieki rodziców, seniorach wymagających pomocy w jesieni życia, rodzinach przeżywających kryzys, osobach uzależnionych, osobach nadmiernie zadłużonych lub będących ofiarami przestępstw ekonomicznych, imigrantach organizujących swoje życie w nowej rzeczywistości, grupach zagrożonych dyskryminacją. Gdańsk poprzez kapitał ludzki i społeczny, dziedzictwo historyczne miasta wielu kultur, miasta solidarności, ma stanowić miasto otwarte, tolerancyjne, patrzące z troską na słabszych. Czynniki, takie jak poczucie więzi, poczucie bezpieczeństwa i przynależności do wspólnoty, poziom zaufania, zaangażowanie w życie lokalnej społeczności, odpowiadają w dużym stopniu za poziom odczuwanego dobrostanu.

Za całokształt polityki społecznej i koordynację działań w zakresach: edukacji i wychowania, integracji i wsparcia społecznego, aktywności obywatelskiej i zdrowia publicznego odpowiedzialny jest Wydział Rozwoju Społecznego Urzędu Miejskiego w Gdańsku. Wydział nadzoruje jednostki organizacyjne realizujące zadania w tych obszarach: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, Gdańskie Centrum Świadczeń, Miejski Zespół Orzekania o Niepełnosprawności, Gdański Zespół Żłobków, Gdański Zespół Schronisk i Sportu Szkolnego, Gdańskie Centrum Profilaktyki Uzależnień, Gdański Ośrodek Pomocy Psychologicznej dla Dzieci i Młodzieży, Gdański Ośrodek Promocji Zdrowia oraz placówki oświatowe.

Rozwój osobisty i społeczny gdańszczyzan

Działania budujące kapitał ludzki (umiejętności i kompetencje mieszkańców) oraz kapitał społeczny (relacje, powiązania i zaufanie w rodzinach, sąsiedztwie, społecznościach lokalnych) służą rozwojowi osobistemu i rodzinnemu gdańszczyzan. Obejmują usługi społeczne, projekty i programy w obszarach: edukacji, kultury jako narzędzia animacji i integracji, sportu i rekreacji jako narzędzi zwiększających potencjał zdrowotny i kształtujących postawy współdziałania, wsparcia społecznego jako obszaru wyrównującego potencjał indywidualnego rozwoju każdego mieszkańca.

RÓWNE TRAKTOWANIE

Jednym z celów miejskiej polityki społecznej jest stworzenie warunków sprzyjających różnorodności i równym szansom. Te aspiracje zostały wyrażone w Modelu na rzecz Równego Traktowania, przyjętym w 2018 r. Model określa kierunki zmian i działania, które miasto podejmuje, aby budować bardziej przyjazny i bezpieczny Gdańsk dla wszystkich, bez względu na różnice płci, wieku, orientacji seksualnej, wyznania, pochodzenia etnicznego czy poziom sprawności.

Do głównych celów modelu należy zwiększenie poczucia bezpieczeństwa, ochrony i wsparcia ofiar przemocy i dyskryminacji, wprowadzenie nowych i poprawienie istniejących polityk i procedur służących upowszechnieniu równego traktowania w Gdańsku, rozszerzenie oferty i zwiększenie dostępu do usług publicznych oraz zwiększenie świadomości i kształtowanie postaw otwartości i solidarności wśród mieszkańców.

W realizację Modelu, oprócz miejskich jednostek organizacyjnych, zaangażowane są organizacje pozarządowe, realizujące projekty społeczne w obszarze praw człowieka. Jednym z realizowanych projektów było Gdańskie Centrum Równego Traktowania – sieć punktów, gdzie osoby doświadczające dyskryminacji mogły uzyskać bezpłatną pomoc psychologiczną i informacyjno-prawną.

13% mieszkańców Gdańska zadeklarowało, że osobiście doświadczyło odmiennego, gorszego traktowania w pracy, urzędach lub miejscach publicznych (2019 r.).

DZIAŁANIA NA RZECZ SENIORÓW

Działania na rzecz seniorów podejmowane są przez szereg miejskich instytucji i partnerów z sektora organizacji pozarządowych. Oferta obejmuje m.in. wsparcie w codziennych sprawach, wydarzenia edukacyjne, kulturalne, artystyczne i sportowo-rekreacyjne, spotkania integracyjne, wspieranie aktywności zawodowej, profilaktykę zdrowotną. Jednym z priorytetów podejmowanych działań jest angażowanie potencjału osób starszych

i zachęcanie seniorów do czynnego udziału w życiu miasta, jako zarówno odbiorców, jak i twórców oferty kierowanej do mieszkańców Gdańska.

Rok 2019 był czasem kontynuacji, jak również wdrożenia nowych działań. Wydarzenia organizowane cyklicznie zyskały uznanie i popularność, są licznie odwiedzane przez seniorów. Na stałe zagościły w kalendarzu gdańskich wydarzeń. Są nimi m.in. koncert z okazji Dnia Babci i Dziadka, konkurs Aktywni Seniorzy, Miejski Bal Seniora oraz październikowy cykl przedsięwzięć w ramach Gdańskich Dni Seniora.

Duże znaczenie ma dobra komunikacja i stała współpraca ze środowiskiem seniorów. Istotną rolę odgrywają w tym zakresie dwa gremia konsultacyjno-doradcze: Gdańska Rada ds. Seniorów oraz Rada Seniorów w Gdańsku. Pierwsze z nich to opiniotwórcze grono ekspertów, wspierające od 2007 r. działania miasta na rzecz efektywnej i dojrzałej polityki senioralnej w Gdańsku. Drugie zostało utworzone w 2018 r. i jest reprezentacją seniorów wyłonioną w drodze wyborów. Ma charakter konsultacyjno-opiniująco-inicjatywny i obecnie pracuje w 7 komisjach tematycznych. Oprócz tego odbywają się cykliczne spotkania z liderami klubów i kół seniora oraz przedstawicielami organizacji działających na ich rzecz. Koordynowaniem przedsięwzięć skierowanych do osób starszych zajmuje się Pełnomocnik Prezydenta Miasta Gdańska ds. Seniorów.

W Gdańsku w 2019 r. mieszkało 128 tys. osób w wieku 60 lat i więcej (27% ogólnej liczby mieszkańców).

INTEGRACJA IMIGRANTÓW

Gdańsk, jako miasto wolności i solidarności, równości i otwartości, wdraża przyjętą w czerwcu 2016 r. politykę zarządzania migracjami na poziomie lokalnym – Model Integracji Imigrantów. Obejmuje 11 obszarów życia społecznego: sport, kulturę, społeczności lokalne, zdrowie, mieszkalnictwo, bezpieczeństwo, komunikację społeczną, edukację szkolną, edukację wyższą, pomoc społeczną i pracę.

W ramach wdrażania modelu swoją działalność kontynuuje Rada Imigrantów i Imigrantek przy Prezydencie Miasta Gdańska, pełniąca funkcję konsultacyjno-doradczą. Członkowie i członkinie Rady odbywają regularne posiedzenia, otwarte dyżury w domach sąsiedzkich w różnych dzielnicach Gdańska, uczestniczą w konferencjach, debatach i spotkaniach z uczniami, radami dzielnic, a także instytucjami i organizacjami kultury. Wspierają działalność organizacji pozarządowych, udzielają się w pracach nad kreowaniem nowych polityk i wdrażaniem nowych rozwiązań w mieście, wspierają organizację wydarzeń i działań informacyjnych dla nowych mieszkańców i mieszkanki Gdańska.

Działalność Miasta Gdańska została zauważona i doceniona na arenie międzynarodowej. Gdańsk został laureatem nagrody Księżnej Asturii w kategorii „Zgoda” za 2019 r. Wyróżnienie z rąk króla Hiszpanii odebrała prezydent Aleksandra Dulciewicz. W uzasadnieniu przyznania nagrody jury stwierdziło m.in., że „przeszłość i teraźniejszość w Gdańsku to wrażliwość na solidarność, obronę wolności oraz praw człowieka, a także ochronę pokoju”.

OCHRONA ZDROWIA PSYCHICZNEGO

Gdański Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2016-2023 ma na celu tworzenie lokalnego systemu zapewniającego optymalne warunki i szanse rozwoju psychicznego mieszkańców Gdańska oraz poprawę jakości życia osób w trudnościach i kryzysach psychicznych i z zaburzeniami psychicznymi, ich rodzin, opiekunów i otoczenia społecznego. Do głównych obszarów działań Programu należą: prewencja, interwencja, integracja, koordynacja i zarządzanie. Osoby z zaburzeniami psychicznymi mogą liczyć na szerokie wsparcie. Działania na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi i chorobami psychicznymi realizowane są przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku, inne jednostki organizacyjne miasta, a także przez organizacje pozarządowe i podmioty lecznicze. W 2019 r. w ramach Gdańskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego bezpośrednim wsparciem psychologicznym objęto blisko 10 tys. osób.

Ofertę wsparcia zdrowia psychicznego uzupełnia partnerski projekt „Gdański model deinstytucjonalizacji usług świadczonych na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi”. W ramach projektu realizowane są następujące formy wsparcia: praca socjalna, asystentura środowiskowa, poradnictwo rodzinne, specjalistyczne usługi opiekuńcze, pobyt w mieszkaniu wspomaganym/chronionym, readaptacja społeczna i zawodowa w klubie integracji społecznej, ambulatoryjne leczenie psychiatryczne, leczenie na dziennym oddziale psychiatrycznym,

konsultacje internistyczne, terapia. Dodatkowym działaniem realizowanym w ramach projektu jest szkolenie specjalistów wspierających osoby z zaburzeniami psychicznymi i ich rodziny.

DZIAŁALNOŚĆ DZIELNICOWA I SĄSIEDZKA

Niezwykle ważne dla budowania społeczeństwa obywatelskiego są działania wspierające aktywność na poziomie sąsiedztw i społeczności lokalnych. W Gdańsku działa sieć domów i klubów sąsiedzkich pełniących integracyjną funkcję w społecznościach lokalnych. Realizując swój unikatowy charakter centrów lokalnych, odzwierciedlają niepowtarzalny charakter dzielnicy, w której powstały. W 2019 r. funkcjonowało 25 domów i klubów sąsiedzkich, w których odbywały się m.in. zajęcia dla dzieci i seniorów, spotkania integracyjne i kulturalne, spotkania aktywnych mieszkańców i organizacji, porady prawne.

Ważnym działaniem na rzecz rozwoju sąsiedztw są Gdańskie Dni Sąsiadów. Koordynacją działań i wspieraniem osób organizujących spotkania sąsiedzkie od 2009 r. zajmuje się Instytut Kultury Miejskiej. Do najpopularniejszych wydarzeń należą organizowane oddolnie spotkania sąsiedzkie, pikniki, festyny, zawody sportowe oraz konkursy i zabawy dla dzieci.

Innowacyjnym narzędziem aktywizacji grup nieformalnych – liderów i organizacji, które chcą zorganizować projekt lub inicjatywę ukierunkowaną na rozwój społeczności – są gdańskie fundusze inicjatyw lokalnych. Rozwijają się od 2013 r. i są skierowane obecnie do młodzieży, seniorów, innowatorów i grup sąsiedzkich. Pozwalają mieszkańcom poznawać się i korzystać nawzajem z potencjału i talentów sąsiadów, realizować projekty na rzecz lokalnej społeczności, ale też uczestniczyć w szukaniu rozwiązań ważnych problemów społecznych.

Gdańskie fundusze inicjatyw oddolnych w latach 2013-2019

Wyszczególnienie		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba inicjatyw realizowanych w ramach funduszy inicjatyw oddolnych ogółem		10	114	127	137	300	280	247
w tym:	w ramach funduszu senioralnego	10	63	80	66	67	99	81
	w ramach funduszu młodzieżowego	•	51	47	50	103	36	85
	w ramach funduszu kulturalnego	•	•	•	21	84	59	•
	w ramach funduszu sąsiedzkiego	•	•	•	•	40	78	72
	w ramach funduszu innowacji społecznych	•	•	•	•	6	8	9

• zjawisko nie wystąpiło

Źródło: Wydział Rozwoju Społecznego, UMG.

GDAŃSKA KARTA MIESZKAŃCA

Gdańska Karta Mieszkańca to innowacyjny projekt skierowany do mieszkańców, dzięki któremu mogą korzystać z bogatej oferty miejskich instytucji oraz partnerów projektu. W 2019 r. karta umożliwiała jednokrotne skorzystanie z 25 bezpłatnych atrakcji, z rabatów u 110 partnerów oraz bezpłatnych przejazdów komunikacją miejską dla dzieci i młodzieży szkolnej. Gdańszczanie najchętniej korzystali z bezpłatnych wejść do Gdańskiego Ogrodu Zoologicznego (41 937 osób), na pływalnię Gdańskiego Ośrodka Sportu (10 097) i do Hevelianum (7 446). Rabaty najczęściej wykorzystywane były na pływalniach Gdańskiego Ośrodka Sportu (7 820 razy), w Pizzerii Stopiątko (1 856) i ZooDelikatesach (817 razy). Karta była też jednym z dokumentów pozwalających na oddanie głosu w ramach Budżetu Obywatelskiego.

Do końca 2019 r. Gdańską Kartę Mieszkańca odebrało 227 tys. osób, z czego 21,4 tys. osób korzystało z aplikacji mobilnej. Uprawnienia do bezpłatnych przejazdów miało ponad 69 tys. osób.

W 2019 r. w ramach karty był kontynuowany projekt „Trzeci Wiek w Zdrowiu” realizowany wraz z Gdańskim Ośrodkiem Promocji Zdrowia, rozpoczęty został także projekt aktywizacji zawodowej seniorów „Praca dla Seniorek i Seniorów” realizowany z Gdańskim Urzędem Pracy. Uruchomiono system biletowy, za pośrednictwem którego obsługiwane były wydarzenia związane z obchodami Święta Wolności i Solidarności (rocznicy wyborów z 4 czerwca 1989 r.) oraz Baltic Sail. Zmienione zostały procedury logowania się do konta użytkownika karty – uproszczono je przy jednoczesnym zachowaniu najwyższych standardów ochrony danych osobowych. Dodatkowo w 2019 r. wykonano szereg prac przygotowujących system do zmienionych zasad przyznawania karty, które obowiązują od początku 2020 r.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INTEGRACJA SPOŁECZNA I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA

Zwiększenie potencjału rozwojowego społeczności lokalnych, rodzin i osób

- **Model Integracji Imigrantów** – określa politykę miasta wobec nowych mieszkańców z innych rejonów świata. Umożliwia imigrantom lepszą adaptację do warunków społecznych, prawnych i kulturowych, jest szansą na wykorzystanie ich potencjału dla rozwoju Gdańska, jednocześnie pozwala miastu ograniczać niepożądane zjawiska związane z migracjami. Działania realizowane w 2019 r. to m.in.:
 - Centrum Wsparcia Imigrantów i Imigrantek – świadczy usługi informacyjne dla cudzoziemców, organizuje kursy języka polskiego, pomoc prawną, doradztwo zawodowe i pomoc uchodźcom. W 2019 r. z usług centrum skorzystało ponad 5 tys. cudzoziemców. Centrum dołączyło również do świadczenia usług i wsparcia w ramach Gdańskiego Centrum Równego Traktowania;
 - szkolenia dla osób zaangażowanych we wdrażanie modelu, prowadzone przez Międzynarodową Organizację ds. Migracji;
 - Międzynarodowa Sieć Miast Schronienia Pisarzy ICORN – na roczne stypendium do Gdańska przyjęty został kolejny artysta, pochodzący z Tadżykistanu dziennikarz Khairullo Mirsaidov, represjonowany za zaangażowanie w obronę praw człowieka;
 - Szkoła Różnorodności – projekt, w ramach którego w zainteresowanych szkołach odbyły się warsztaty z wrażliwości kulturowej. Zakończył się w 2019 r. Przeprowadzono 320 godzin warsztatów w 28 gdańskich szkołach;
 - zatrudnienie w obszarze edukacji koordynatora do spraw dzieci z doświadczeniem migracyjnym;
 - trzy Fora Integracji i Migracji, otwarte wydarzenia o tematyce integracyjno-migracyjnej;
 - Gdańskie Dni Różnorodności – wydarzenia kulturalne dostosowanych do potrzeb grup zagrożonych wykluczeniem zorganizowane przez instytucje, organizacje i miejsca otwarte na różnorodność;
 - program praktyk obywatelskich „Cześć” dla nowo przybyłych do miasta cudzoziemców. Uczestniczyły 294 osoby;
 - Punkt Pomocy Cudzoziemcom w Gdańskim Urzędzie Pracy, w którym udzielono wsparcia 3,7 tys. cudzoziemcom.
- **Model na rzecz Równego Traktowania** – projekt skierowany do wszystkich gdańszczan, którzy mogą być zagrożeni dyskryminacją. Ma służyć budowaniu bardziej przyjaznego i bezpiecznego Gdańska dla wszystkich, bez względu na różnice płci, wieku, orientacji seksualnej, wyznania, pochodzenia etnicznego czy stopnia sprawności.
 - Utworzone zostało Gdańskie Centrum Równego Traktowania – sieć punktów, w których osoby doświadczające dyskryminacji mogą uzyskać bezpłatną pomoc psychologiczną i informacyjno-prawną. W 2019 r. centrum udzieliło ponad 3 tys. godzin wsparcia.
 - W 2019 r. wydziały Urzędu Miejskiego i jednostki miejskie odpowiedzialne za realizację modelu opracowały pierwszy dwuletni plan wdrożeniowy modelu na lata 2019-2020. Priorytetami planu na najbliższe lata są edukacja oraz tworzenie i dostosowywanie wewnętrznych procedur urzędowych do celów modelu.
 - Po raz trzeci przyznano Gdańską Nagrodę Równości, od 2019 r. noszącą imię Pawła Adamowicza. Ideą tego wyróżnienia jest uhonorowanie osób, które w szczególny sposób działają na rzecz praw człowieka w Gdańsku.
 - Prace kontynuowała Gdańska Rada na rzecz Równego Traktowania. W 2019 r. odbyło się 12 posiedzeń.
 - Realizowanych było 15 projektów społecznych realizowanych przez organizacje pozarządowe w obszarze upowszechniania wolności i praw człowieka, równych praw kobiet i mężczyzn oraz wspierania mniejszości etnicznych i narodowych, np. sieć punktów bezpłatnego wsparcia dla osób doświadczających dyskryminacji lub przemocy motywowanej uprzedzeniami (ponad 3 tys. godzin wsparcia), przygotowanie kadry organizacji pozarządowych i instytucji do prowadzenia edukacji antydyskryminacyjnej (40 przeszkolonych osób) czy edukacji na rzecz godzenia życia rodzinnego i zawodowego, w tym działań na rzecz szerszego włączenia ojców w życie rodzinne (ok. 3 tys. osób bezpośrednio zaangażowanych w projekty).

- Kontynuacja działań edukacyjno-informacyjnych w kampanii społecznej Łączy Nas Gdańsk, w tym organizacja Dnia Różnorodności.
- **Działania na rzecz seniorów** – programy, projekty i działania integrujące i wspierające aktywność seniorów, w tym m.in.:
 - integrujące środowisko seniorów, np. konkurs Aktywni Seniorzy, Miejski Bal Seniora, październikowy cykl wydarzeń w ramach Gdańskich Dni Seniora, Parada Seniorów połączona z Piknikiem Seniora;
 - wspierających aktywność, np. cykl bezpłatnych zajęć Aktywni z wiekiem, warsztaty Seniorzy z Pasją;
 - z zakresu profilaktyki zdrowotnej, np. Trzeci Wiek w Zdrowiu, Koszyk Edukacyjny Zdrowy Senior, Koperta Życia. W 2019 r. projekt Gdański Samorządowy System Teleopieki Domowej został rozszerzony na 8 domów sąsiedzkich i 170 użytkowników. Przetestowano nowe narzędzie w postaci opaski z czujnikiem upadku i GPS. W ramach Gdańskich Dni Seniora zorganizowano Dzień Zdrowia Seniora;
 - przeciwdziałające wykluczeniu cyfrowemu i przybliżające rozwiązania elektroniczne ułatwiające codzienne funkcjonowanie seniorów, np. Dzień Cyfrowy w ramach Gdańskich Dni Seniora oraz międzypokoleniowe konsultacje dla seniorów organizowane w placówkach oświatowych;
 - z zakresu bezpieczeństwa – podjęto współpracę z Polskim Towarzystwem Psychologicznym w ramach akcji „Bezpieczny Seniora na drodze“;
 - artystyczne, np. Koncert z okazji Dnia Babci i Dziadka, Konkurs Poetycki dla Seniorów;
 - Złota rączka dla seniora – bezpłatne drobne usługi naprawcze dla osób powyżej 75. roku życia, którzy nie mogą lub nie potrafią samodzielnie dokonać naprawy;
 - Centrum Pracy Seniorek i Seniorów, świadczące usługi pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego. W 2019 r. w bazie centrum zarejestrowani byli 1164 seniorzy zainteresowani podjęciem pracy, 312 osób podjęło zatrudnienie. Przeprowadzony został również pilotażowy program, w ramach którego 87 seniorów otrzymało pomoc w znalezieniu pracodawcy oraz praktyczne wsparcie po podjęciu zatrudnienia. Ponadto zorganizowano drugą edycję Festiwalu Pracy i Aktywności Seniorów, w którym udział wzięło 6,5 tys. osób.
- **Gdański Program Ochrony Zdrowia Psychicznego** – w 2019 r. zrealizowano 47 zadań, w których bezpośrednim wsparciem psychologicznym objęto blisko 10 tys. osób. Ponadto odbyła się 4. edycja Gdańskich Dni Pomocy Psychologicznej, w ramach których mieszkańcy mogli skorzystać z bezpłatnych konsultacji psychologicznych w gabinetach psychoterapeutycznych oraz zorganizowano szereg warsztatów psychologicznych dla uczniów, rodziców, a także specjalistów.
- **Gdański model deinstytucjonalizacji usług na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi** – nowatorskość gdańskiego modelu polega przede wszystkim na indywidualnym i jednocześnie kompleksowym podejściu do osoby z zaburzeniami psychicznymi. W ramach testowania i wdrażania modelu w Gdańsku powstała m.in. specjalistyczna poradnia zdrowia psychicznego, oddział dzienny dla osób zaburzonych, mieszkania wspomagane, środowiskowy dom samopomocy, centrum integracji społecznej oraz klub integracji społecznej. Do końca 2019 r. wsparciem objęto 328 osób.
- **OZA – Testowanie gdańskiego modelu wsparcia dorosłych Osób z Autyzmem** – model zapewnia kompleksową, wielodyscyplinarną i zindywidualizowaną pomoc. Uczestnicy mają dostęp do szerokiego wachlarza usług społecznych, zawodowych, edukacyjnych i medycznych. Realizacja projektu rozpoczęła się w 2019 r. i potrwa do 2022 r. Docelowo w projekcie weźmie udział 80 dorosłych osób z autyzmem (OZA) i niepełnosprawnością intelektualną zamieszkujących na terenie Gdańska, 100 osób z ich otoczenia oraz kolejne 100 będących przedstawicielami podmiotów, instytucji i organizacji realizujących wsparcie.
- **Gdańskie fundusze inicjatyw oddolnych** – mieszkańcy mogą uzyskać dofinansowanie do realizacji swoich projektów oraz pomysłów kwotą 500 zł, a organizacje pozarządowe – 5000 zł. Dofinansowanie otrzymują projekty na rzecz mieszkańców, lokalnej społeczności, grupy rówieśniczej, wsparcia inicjatyw sąsiedzkich. W 2019 r. w sumie zrealizowano 247 tego typu inicjatyw.
- **Domy i kluby sąsiedzkie** – działające na rzecz lokalnych społeczności centra aktywizujące mieszkańców i organizujące szereg wydarzeń, głównie o charakterze dzielnicowym, np. zajęcia dla młodzieży czy seniorów. W 2019 r. działało 25 takich placówek, powstały 3 nowe kluby sąsiedzkie w dzielnicach: Orunia-św. Wojciech-Lipce, Osowa i Aniołki.
- **Gdańskie Dni Sąsiadów** – coroczna akcja na rzecz wspierania aktywności obywatelskiej i budowania kapitału społecznego poprzez wsparcie organizacji spotkań sąsiedzkich. W 2019 r. odbyły się 222 spotkania, w których uczestniczyło łącznie 21,6 tys. osób. Do akcji włączyli się nie tylko gdańszczanie i gdańszczanki – 19 sąsiedzkich spotkań odbyło się również poza miastem.
- **Akcja Zima i Akcja Lato** – oferta zajęć dla dzieci i młodzieży w okresach wolnych od nauki szkolnej. W placówkach oświatowych zapewniono dla dzieci 4,7 tys. miejsc podczas ferii zimowych oraz 6 tys. miejsc podczas wakacji letnich. W organizację zajęć dla dzieci włączyły się również instytucje miejskie oraz organizacje pozarządowe.
- **Karta Dużej Gdańskiej Rodziny** ma na celu promowanie modelu rodziny wielodzietnej i pozytywnego jej wizerunku, umacnianie oraz wspieranie rodzin wielodzietnych poprzez zwiększenie dostępności usług do nich skierowanych, a

także zwiększanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży z tych rodzin. Umożliwia bezpłatne korzystanie z komunikacji miejskiej oraz zapewnia ulgi oferowane przez miejskie instytucje i podmioty zewnętrzne. W 2019 r. z karty korzystało prawie 20 tys. osób.

- **Nieodpłatna pomoc prawna** – bezpłatna pomoc prawna dla osób w trudnej sytuacji życiowej i potrzebujących wsparcia. W 2019 r. usługa została rozszerzona o porady obywatelskie. Porady świadczone były łącznie w 19 punktach (w tym w 4 punktach porady obywatelskie), udzielono 10,1 tys. porad (w tym 1,4 tys. porad obywatelskich).
- **Rewitalizacja gdańskich dzielnic** – w 2019 r. w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji przeprowadzono działania społeczne w celu integracji mieszkańców i poprawy jakości współużytkowanej przestrzeni. Były to m.in. działania w formie animacji, warsztaty i wspólne zagospodarowanie podwórek. W sumie w działaniach społecznych wzięło aktywny udział 623 przedstawicieli społeczności lokalnych. Ponadto w celu stworzenia miejsc dla działań społecznych w obszarze rewitalizacji realizowano zadania inwestycyjne związane z adaptacją lub budową lokali świadczących usługi społeczne. W efekcie tych działań oddano do użytku Centrum Wsparcia i Terapii Rodzin przy ul. Radnej 3/2 (Dolne Miasto), Centrum Wsparcia Seniora przy ul. Biskupiej 4 (Biskupia Górka) oraz Youth Point – lokal przy ul. Na Zaspę 53 (Nowy Port) na potrzeby świadczenia usług społecznych skierowanych do młodzieży. Obiekty te oferują w sumie zajęcia stałe dla 420 uczestników i pojedyncze zajęcia dla 135 uczestników. Prowadzono również prace przygotowawcze do adaptacji lub budowy kolejnych pięciu obiektów działań społecznych: przy ul. Królikarnia 13 (Dolne Miasto), Styp-Rekowskiego 16 (Stary Chełm), Floriańskiej 3 (Nowy Port), Dworcowej 11 i Gościnnej 1 (Orunia).
- **Działania realizowane w ramach Budżetu Obywatelskiego**, m.in.: Gdańska szkoła dla rodziców on-line, Seniorzy w działaniu – My i nasz Wrzeszcz, Sąsiedzka szkoła 2019.

Udział mieszkańców w zarządzaniu miastem

Gdańsk, jako miasto otwarte na innych, wrażliwe na słabszych i potrzebujących, jest także miastem ludzi odpowiedzialnych społecznie, aktywnych, zrzeszających się, potrafiących razem, wspólnie działać na rzecz sąsiedztw, lokalnych społeczności, regionu i kraju. Aktywność obywatelska to niezwykle ważny aspekt życia miasta, zaangażowanie mieszkańców jest gwarancją efektywnego diagnozowania problemów i identyfikowania sposobów ich rozwiązań oraz podejmowania najlepszych dla lokalnej społeczności decyzji. Aktywność obywatelska to zarówno działania nieformalnych grup mieszkańców, udział w wyborach, działalność rad dzielnic, jak i współpraca miasta z organizacjami pozarządowymi, Budżet Obywatelski czy procesy partycypacyjne – tworzące przestrzeń do wspólnego zarządzania miastem.

Interesowanie się działalnością władz miasta (2019 r.) deklaruje 80% mieszkańców.

KONSULTACJE SPOŁECZNE

Uczestnictwo mieszkańców w procesach partycypacyjnych służących zarówno konsultowaniu szeregu spraw związanych z działalnością miasta, jak i tworzących przestrzeń dla współdecydowania o konkretnych rozwiązaniach, jest ważnym elementem budowania społeczeństwa obywatelskiego, ludzi aktywnych, gotowych do działania. Współpraca z mieszkańcami co roku zawiera stałe elementy, jak np. Budżet Obywatelski, ale też kształtuje się dynamicznie i dostosowuje do wzajemnych potrzeb. W 2019 r. w nowej formule odbywały się dzielnicowe spotkania prezydenta Gdańska z mieszkańcami, dające okazję do dyskusji o problemach i oczekiwaniach. Ponadto mieszkańcy uczestniczą w spotkaniach konsultacyjnych związanych z polityką przestrzenną miasta i planowaniem urbanistycznym organizowanych przez miejskie podmioty, w tym w szczególności przez Biuro Rozwoju Gdańska. Każdy powstający plan zagospodarowania przestrzennego poddawany jest konsultacjom społecznym. Szczególną formą zagospodarowania przestrzennego są podwórka – tereny najbliższe każdemu mieszkańcowi, wyznaczające wspólną przestrzeń dla lokalnej społeczności. Działania wspierające zagospodarowania podwórek nie tylko w wymiarze finansowym, lecz przede wszystkim poprzez zaangażowanie mieszkańców we wspólne projektowanie przestrzeni, prowadzą Gdańskie Nieruchomości, a na terenach rewitalizowanych również Biuro Rozwoju Gdańska.

W 2019 r. przeprowadzono 147 procesów o charakterze konsultacyjnym i partycypacyjnym.

RADY I ZESPOŁY DORADCZE

Społecznym, interdyscyplinarnym i międzysektorowym wymiarem prowadzenia miejskich działań są także działające w Gdańsku rady i zespoły doradcze działające w różnych obszarach merytorycznych. Zawiązywane są także partnerstwa służące wypracowaniu i wdrażaniu strategii, programów, projektów i rozwiązań, co gwarantuje wymianę informacji i doświadczeń między różnymi uczestnikami miejskiego życia i przyczynia się do podejmowania działań odpowiadających potrzebom mieszkańców. W 2019 r. w Gdańsku działało 31 różnych zespołów międzysektorowych i międzybranżowych poświęcających swoją uwagę różnym obszarom funkcjonowania miasta.

RADY DZIELNIC

Ważna dla budowania społeczeństwa obywatelskiego i angażowania się mieszkańców w sprawy lokalne jest działalność rad dzielnic. W 2019 r. przeprowadzone zostały wybory radnych dzielnicowych na kolejną kadencję. Rady zostały utworzone we wszystkich 35 dzielnicach, w tym po raz pierwszy w nowo utworzonej dzielnicy Orunia Górna-Gdańsk Południe. Działa w nich 567 radnych. Skupiając się na działaniach lokalnych, rady złożyły wnioski na dofinansowanie 776 projektów na łączną kwotę 4,3 mln zł, czyli o prawie 2,5 mln zł większą niż w 2018 r. Wyższa kwota w dyspozycji rad dzielnic wynikała z uchwalenia przez Radę Miasta Gdańska na 2019 r. nowej stawki na jednego mieszkańca dzielnicy w wysokości 12 zł (poprzednio – 4 zł). Stawka ta – wzorem lat poprzednich – mogła być dodatkowo zwiększona w zależności do frekwencji wyborczej w danej dzielnicy – o 25%, jeśli frekwencja zawierała się między 14 a 16%, lub o 50%, jeśli frekwencja przekroczyła 16%.

Działalność rad dzielnic w latach 2013-2019

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba wniosków złożonych przez rady dzielnic o dofinansowanie projektów	412	357	390	464	530	543	776
Środki wykorzystane przez rady dzielnic (zł)	1 510 684	1 509 119	1 588 986	1 648 897	1 843 741	1 862 041	4 306 518

Źródło: Biuro Rady Miasta Gdańska.

UDZIAŁ MIESZKAŃCÓW W WYBORACH

W 2019 r. gdańszczanie czterokrotnie uczestniczyli w wyborach. Mogli wybierać swoich przedstawicieli na różnych szczeblach władzy – od radnych dzielnicowych po posłów do Parlamentu Europejskiego. Wybory te potwierdziły pozytywną tendencję rosnącej frekwencji, która zarysowała się w wyborach samorządowych w 2018 r.

W dniu 3 marca odbyły się przedterminowe wybory prezydenta miasta. Zarejestrowanych zostało trzech kandydatów. W wyborach uczestniczyło ponad 171 tys. gdańszczan, frekwencja wyniosła 49,0%.

W dniu 24 marca miały miejsce wybory do rad dzielnic. W tym terminie odbyły się w 34 dzielnicach. W jednej dzielnicy – Letnicy – w wyznaczonym terminie kandydatom na radnych nie udało się zebrać wymaganej liczby podpisów i wybory zostały przeprowadzone w terminie późniejszym (9 czerwca). We wszystkich dzielnicach frekwencja przekroczyła próg 5%, dzięki czemu utworzone zostały rady dzielnic. Ogółem w mieście frekwencja osiągnęła 17,2%, co jest wynikiem o ponad 6 pkt. proc. lepszym niż w poprzednich głosowaniach (w 2011 i 2015 r.). Głos oddało łącznie 60,1 tys. mieszkańców. Wzrost frekwencji odnotowano w niemal wszystkich dzielnicach. Najwyższą frekwencję odnotowano na Wzgórzu Mickiewicza (37,6%), a najniższą na Jasieniu (11,1%).

Wybory do Parlamentu Europejskiego odbyły się 26 maja. Uczestniczyło w nich ponad 115 tys. osób, czyli 55,9% uprawnionych do głosowania. Frekwencja była wyraźnie wyższa niż w poprzednich głosowaniach, które miały miejsce w 2004, 2009 i 2014 r. W porównaniu z 2014 r. wzrosła o 20 pkt. proc. Był to również wynik o ok. 9-10 pkt. proc. wyższy niż ogólnie w Polsce i województwie pomorskim.

W wyborach parlamentarnych, które odbyły się 13 października, frekwencja osiągnęła 72,5%. Na swoich przedstawicieli do sejmu i senatu głos oddało 262,8 tys. gdańszczan z 362,3 tys. uprawnionych do głosowania. Podobnie jak w wyborach do rad dzielnic i Parlamentu Europejskiego, frekwencja była wyższa niż w

poprzednich głosowaniach. W porównaniu do 2015 r. wzrosła o ponad 11 pkt. proc. Była ponadto zdecydowanie wyższa niż w Polsce (o 10,8 pkt. proc.) i województwie pomorskim (o 9,1 pkt. proc.). Wśród 10 największych miast w Polsce frekwencja wyborcza w Gdańsku była trzecią najwyższą (za Warszawą i Poznaniem).

W październiku 2019 r. w wyborach parlamentarnych wzięło udział 72,5% mieszkańców uprawnionych do głosowania.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INTEGRACJA SPOŁECZNA I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA

Zwiększenie roli mieszkańców, organizacji, instytucji i innych podmiotów w kreowaniu polityk miejskich

- **Konsultacje społeczne** – prowadzone przez miasto oraz miejskie instytucje procesy polegające na opiniowaniu i uzgadnianiu prowadzonych działań bezpośrednio z mieszkańcami. W 2019 r. prowadzono m.in. konsultacje dotyczące miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, zagospodarowania podwórek, spraw związanych z rewitalizacją. Łącznie w 2019 r. przeprowadzono w Gdańsku 147 procesów o charakterze konsultacyjnym i partycypacyjnym.
- **Budżet Obywatelski** – narzędzie partycypacji mieszkańców w zarządzaniu miastem. W 2019 r. odbyła się 7. edycja budżetu. Mieszkańcy – poprzez składanie projektów i oddawanie głosów – mogli współdecydować o przeznaczeniu ponad 18 mln zł z miejskiego budżetu. Złożyli 563 projekty (nowy rekord), w rezultacie głosowania do realizacji wybrano 75. Jedną z nowości tej edycji było zniesienie limitu wieku osób, które mogły wziąć udział w Budżecie Obywatelskim. W głosowaniu uczestniczyło 53 tys. mieszkańców, frekwencja wyniosła 11,4%.
- **Porozmawiajmy przy stole** – nowa forma spotkań i rozmów prezydenta Gdańska z mieszkańcami, zapoczątkowana w 2019 r. Odbyło się 8 spotkań prezydent Aleksandry Dulciewicz z mieszkańcami dzielnic (Orunia-św. Wojciech-Lipce, Chełm, Piecki-Migowo, Wrzeszcz Dolny, Przymorze Wielkie, Żabianka-Wejhera-Jelitkowo-Tysiąclecia, Jasień, Stogi). Średnio w każdym spotkaniu uczestniczyło ok. 150 mieszkańców.
- **Rady społeczne** – szereg rad opiniujących i doradczych działających w mieście. W 2019 r. działały w Gdańsku następujące rady:
 - Gdańska Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych,
 - Gdańska Rada Sportu,
 - Rada ds. Równego Traktowania,
 - Rada Imigrantów i Imigrantek,
 - Gdańska Rada Zdrowia Publicznego,
 - Rada Kultury Gdańskiej,
 - Gdańska Rada ds. Seniorów,
 - Powiatowa Rada Rynku Pracy w Gdańsku,
 - Gdańska Światowa Rada Bursztynu,
 - Gdańska Rada Działalności Pożytku Publicznego,
 - Gdańska Rada Organizacji Pozarządowych,
 - Młodzieżowa Rada Miasta Gdańska,
 - Rada Seniorów w Gdańsku,
 - Komitet Rewitalizacji,
 - Rada Programowa Gdańskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.
- Powołany został pierwszy **Zespół Dialogu Obywatelskiego pod nazwą „Młodzi w Mieście“**. Głównym celem funkcjonowania zespołu jest wypracowanie rozwiązań wspierających aktywność młodzieży w Gdańsku. Inicjatorami i pomysłodawcami powstania zespołu są: Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Gdańska, Gdańska Fundacja Przedsiębiorczości, Stowarzyszenie Morena, Okrąg Pomorski Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej oraz Bałtycki Instytut Spraw Europejskich i Regionalnych, przy współpracy z Wydziałem Rozwoju Społecznego Urzędu Miejskiego w Gdańsku.
- **Rady dzielnic** – w 2019 r. działało na rzecz mieszkańców 35 rad dzielnic, skupiając się na działaniach lokalnych złożyły wnioski na dofinansowanie 776 projektów, na kwotę 4,3 mln zł. Odbyły się także 4 posiedzenia Kolegium Przewodniczących Zarządów Dzielnic, 2 spotkania Miejskiego Zespołu ds. Współpracy z Radami Dzielnic oraz spotkanie plenarne z prezydentem Gdańska. W Urzędzie Miejskim w Gdańsku powołano w Biurze Prezydenta dedykowaną komórkę do współpracy z radami dzielnic – Referat Partycypacji Społecznej i Rad Dzielnic, który ma być akceleratorem lokalnej aktywności mieszkańców i wsparciem dla ich inicjatyw. W 2019 r. utworzono funkcję oficera sportowego dzielnicy, który – wywodząc się z radnych dzielnicy – ma być łącznikiem między radą, mieszkańcami a urzędem w sprawie wydarzeń sportowych. Odbyły się 3 spotkania oficerów sportowych, w każdym wzięło udział 12

osób. Dla radnych dzielnicy zorganizowane zostało szkolenie poświęcone m.in. strategii rozwoju miasta, procesom inwestycyjnym, funkcjonowaniu jednostek miejskich (60 uczestników).

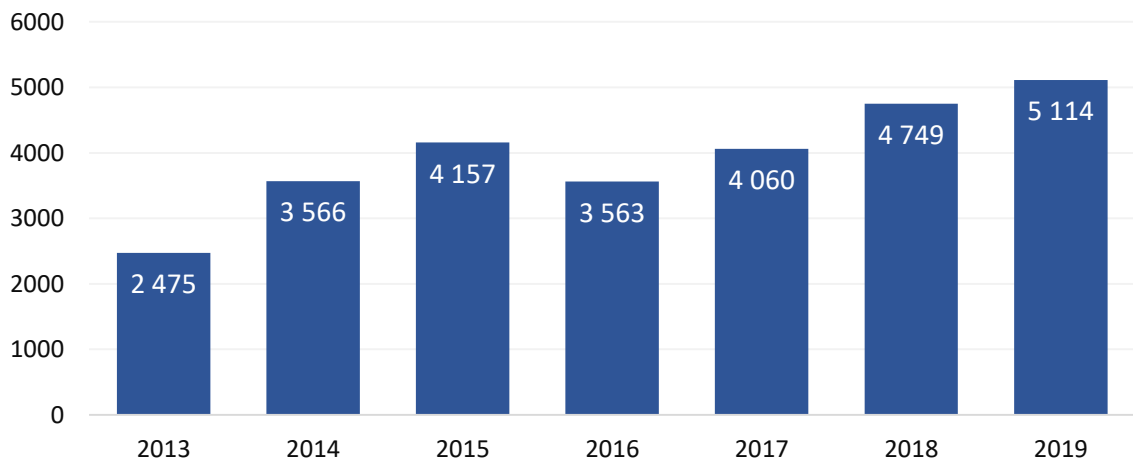
- **Gdańska Szkoła Solidarności Codziennie** – cykl seminariów i spotkań skierowanych do osób chcących rozwinąć swoją wiedzę i kompetencje dotyczące współpracy ze społecznością. W 2019 r. uczestnikami byli radni dzielnicowi. Spotkania dotyczyły m.in. komunikacji z mieszkańcami, sposobów angażowania mieszkańców do działania, diagnozy potrzeb i określania celu działania. Udział wzięły 34 osoby.

Wolontariat

Wolontariat to ważny wymiar społecznej działalności. Nie tylko rozwiązuje problemy społeczne i służy rozwojowi solidarności międzyludzkiej, ale także pozytywnie wpływa na aktywizację mieszkańców. Dla wielu osób jest ścieżką samorealizacji i rozwoju osobistego. Na przestrzeni ostatnich lat wolontariat w Gdańsku znacznie się rozwinął, stając się sposobem na włączanie mieszkańców w aktywność społeczną.

Wiodącym organizatorem wolontariatu w mieście jest Regionalne Centrum Wolontariatu w Gdańsku (RCWG). W ramach swoich działań prowadzi Biuro Pośrednictwa Wolontariatu, które jest dostępne dla wszystkich mieszkańców Gdańska. Działalność biura polega na współpracy z wolontariuszami, instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi z Gdańska, w której RCWG odgrywa rolę pośrednika między chcącymi angażować wolontariuszy a wolontariuszami. Biuro realizuje trzy rodzaje ofert: systematyczne, akcyjne oraz tzw. e-wolontariat. Oferty rozpowszechniane są za pomocą różnych kanałów informacyjnych, ale przede wszystkim za pośrednictwem bazy ofert wolontariackich na własnym portalu internetowym (wolontariagdansk.pl) oraz pierwszej w Polsce aplikacji do pośrednictwa wolontariatu (WolontariAPP). Prowadzone są szkolenia o tematyce wolontariatu (w tym zarządzania wolontariatem) oraz punkt doradztwa dla organizacji/instytucji. Biuro ma również za zadanie promować idee wolontariatu jako narzędzia aktywizacji społecznej i zawodowej.

Liczba wolontariuszy podejmujących wolontariat przez Regionalne Centrum Wolontariatu w Gdańsku w latach 2013-2019

Źródło: Regionalne Centrum Wolontariatu w Gdańsku.

W przygotowanie Święta Wolności i Solidarności (1-11 czerwca 2019 r.), zorganizowanego w 30. rocznicę pierwszych częściowo wolnych wyborów z 1989 r., włączyło się 250 osób – wolontariuszy.

Do podejmowania wolontariatu na rzecz potrzebujących osób i rodzin zachęca Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie. We współpracy z tą jednostką mieszkańcy mogą angażować się w działania m.in. na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, rodzin, które mają trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, dzieci i młodzieży mających trudności w nauce czy młodych osób zaczynających samodzielne, dorosłe życie. Rozwijany jest również program wolontariatu pracowników Urzędu Miejskiego w Gdańsku.

**DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INTEGRACJA SPOŁECZNA
I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA**
Zwiększenie roli wolontariatu jako aktywności społecznej

- **Regionalne Centrum Wolontariatu w Gdańsku** – kluczowy podmiot zajmujący się organizacją wolontariatu w Gdańsku prowadzi działalność w zakresie pośrednictwa i organizacji wolontariatu dla innych podmiotów. W 2019 r. wolontariat dzięki RCW podjęło 5114 osób.
- **Partnerstwo na rzecz Rozwoju Wolontariatu** – platforma współpracy środowisk zajmujących się wolontariatem ułatwia wspólne podejmowanie decyzji dotyczących rozwoju wolontariatu w Gdańsku. Głównym efektem prac partnerstwa w 2019 r. było opracowanie koncepcji i zrealizowanie Gdańskiego Tygodnia Wolontariatu 2019.
- **Gdański Tydzień Wolontariatu** – wspólna inicjatywa gdańskiego środowiska osób i organizacji związanych z wolontariatem. W 2019 r. zorganizowano 4. edycję wydarzenia, po raz pierwszy podzieloną na część letnią i zimową. Odbyły się m.in. spotkanie integracyjne wolontariuszy, Gala Wolontariatu, parada wolontariuszy, Godzina dla Gdańska, akcje w przestrzeni publicznej, szkolenia dla wolontariuszy i organizacji koordynujących.
- **Lokalne centra wolontariatu** – miejsca pośrednictwa wolontariatu na poziomie lokalnych społeczności, nastawione na animację społeczności i tworzenie środowiska do rozwoju wolontariatu lokalnego. W 2019 r. działało w Gdańsku 5 lokalnych centrów (na Stogach, w Nowym Porcie, na Oruni Dolnej, Biskupiej Górze i Dolnym Mieście).
- **Program Wspierania i Rozwoju Wolontariatu Długoterminowego na lata 2018-2030 Korpus Solidarności** – inicjatywa, której celem jest wypracowanie i wdrożenie rozwiązań ułatwiających i zachęcających obywateli do systematycznego oraz długoterminowego angażowania się w wolontariat. Na terenie województwa pomorskiego realizowana jest przez Regionalne Centrum Wolontariatu w Gdańsku we współpracy z Regionalnym Centrum Wolontariatu w Słupsku i w partnerstwie z Narodowym Instytutem Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.
- **Program Wolontariatu Pracowniczego w Urzędzie Miejskim w Gdańsku** – w ramach programu pracownicy urzędu uczestniczyli w m.in. liczeniu pieniędzy podczas Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, akcji „Každy Może Pomóc” i przygotowaniu ogródków balkonowych dla seniorów (we współpracy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie), licznych zbiórkach (np. gier i puzzli dla małych pacjentów Szpitala Copernicus, pieniędzy dla Fundacji Hospicyjnej), wspieraniu punktu odżywczego podczas imprezy „5 Gdańsk Maraton”, rodzinnej akcji wspierającej pracę gdańskiego zoo. Zrealizowano również konkurs na mini granty na własne inicjatywy pracowników.
- **Termosfera dla szkolnych kół wolontariatu** – w 2019 r. rozwijano wdrożoną rok wcześniej nowatorską formę rozwoju wolontariatu szkolnego, która opiera się na wprowadzeniu elementów grywalizacji w działania wolontariackie. Uczniowie podstawowych w grupach wykonują misje i zadania, dzięki którym otrzymują punkty i rywalizują ze sobą. Na koniec roku szkolnego najaktywniejsze grupy otrzymują nagrody podczas specjalnej gali. W 2019 r. zaangażowało się 150 uczniów z 13 szkół.
- **Projekty z zakresu wolontariatu prowadzone przez służby pomocy społecznej** – w 2019 r. ok. 2 tys. klientów Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie skorzystało ze wsparcia wolontariuszy. Podpisano łącznie 196 porozumień z wolontariuszami. Wolontariusze uczestniczyli w organizacji wielu akcji m.in.: przygotowaniu 120 paczek wspomagających dla seniorów i osób niepełnosprawnych, przygotowaniu 23 pakietów szpitalnych dla seniorów i osób niepełnosprawnych, projektu „Starszy Brat Starsza Siostra” dla 16 dzieci w wieku 6-12 lat, projektu „Zjedz obiad z seniorem” dla 13 seniorów. Po raz ósmy zorganizowana została zabawa świąteczna, podczas której odbył się finał akcji „Každy może pomóc” (paczki przygotowywane przez anonimowych darczyńców) i „Wigilijna paczka” (paczki przygotowywane przez miasto i MOPR). Udzielono pomocy w postaci spersonalizowanych paczek dla 950 dzieci oraz 90 seniorów. W przedsięwzięcie zaangażowanych było ponad 100 wolontariuszy.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Wiele działań podejmowanych w Gdańsku na rzecz mieszkańców zlecona jest przez miasto do realizacji organizacjom pozarządowym. Współpraca międzysektorowa rozwija się od wielu lat, jej kierunki zostały wskazane w Wieloletnim Programie Współpracy Miasta z Gdańską z Organizacjami Pozarządowymi na lata 2016-2020. Szczegółowy zakres współpracy zostaje każdego roku określony w odrębnym programie rocznym. W 2019 r. współpraca realizowana była w 29 obszarach, m.in. pomocy społecznej, ochronie zdrowia psychicznego, działań z zakresu kultury i sztuki, rozwoju społeczności lokalnej. Szczegółowe informacje z zakresu współpracy publikowane są w corocznym Sprawozdaniu z realizacji Programu Współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi.

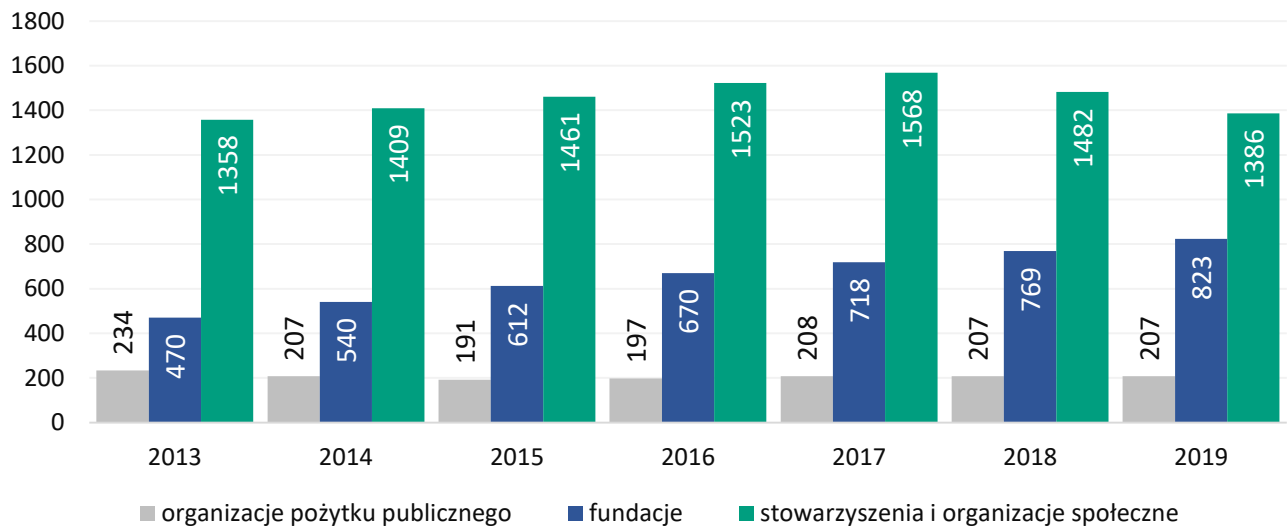
Ogółem na współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi w ramach trybów określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawie o zdrowiu publicznym wydatkowano z budżetu Miasta Gdańska łącznie kwotę 68,8 mln zł, czyli o prawie 24% więcej niż 2018 r. (55,5 mln zł). W 2019 r. dotacje otrzymało 258 organizacji.

Nagroda Prezydenta Miasta Gdańska im. Lecha Bądkowskiego – nagrody przyznawane za działalność organizacjom pozarządowym i społecznikom. W 2019 r. przyznano nagrody za 2018 r. w trzech kategoriach, a także dwa wyróżnienia:

- Gdańska Organizacja Pozarządowa Roku: Stowarzyszenie Nowy Port Sztuki;
- Gdański Darczyńca Roku: Julian Pawlukiewicz;
- Gdański Społecznik Roku: Agnieszka Buczyńska;
- wyróżnienia w kategorii Organizacja Pozarządowa Roku: Fundacja Generacja, Fundacja Inicjowania Rozwoju Up Foundation.

W ostatnich dwóch latach nastąpił spadek liczby stowarzyszeń i organizacji społecznych. Taka sytuacja wynika m.in. ze zmian wprowadzonych nowelizacją ustawy Prawo o stowarzyszeniach, która zobowiązała stowarzyszenia zwykle powstałe przed 20 maja 2016 r. do dostosowania się do nowych przepisów w ciągu 2 lat. Podmioty, które nie dostosowały się do nowych przepisów do 20 maja 2018 r. zostały rozwiązane z mocy prawa. Systematycznie rośnie natomiast liczba fundacji.

Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji pożytku publicznego w Gdańsku w latach 2013-2019

Źródło: Wydział Rozwoju Społecznego, UMG.

Podczas Święta Wolności i Solidarności (1-11 czerwca 2019 r.) zorganizowano Strefę Społeczną – miasteczko namiotowe na stoczniovym terenie między Europejskim Centrum Solidarności a historyczną Salą BHP składające się z 13 namiotów tematycznych odnoszących się do różnych sfer życia społecznego: integracji, demokracji, praw człowieka, kultury, solidarności codziennie, lokalności, edukacji, zrównoważonego rozwoju, wsparcia społecznego, równości, biblioteki, rozwoju społecznego, ruchów miejskich. Udało się zgromadzić i wyeksponować działania ok. 200 organizacji pozarządowych z całej Polski, stworzono przestrzeń debat, strefę działań artystycznych, warsztatów tematycznych, animacji dla dzieci, miejsce do odpoczynku, a przede wszystkim przestrzeń wymiany poglądów, doświadczeń i dobrych praktyk.

**DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INTEGRACJA SPOŁECZNA
I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA**
Podniesienie jakości oraz zwiększenie zakresu współpracy sektora pozarządowego z miastem

- **Program współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi** na 2019 r. – współpraca Miasta z organizacjami pozarządowymi przebiega na wielu płaszczyznach, w 2019 r. prowadzono działania w 29 obszarach współpracy. W 2019 r. w ramach programu współpracy przekazano 68,8 mln zł na realizację zadań publicznych (o 13,3 mln zł więcej niż w 2018 r.). Najwięcej środków przeznaczono na zadania z zakresu pomocy społecznej, kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, przeciwdziałania uzależnieniom, ochrony zdrowia psychicznego oraz wspierania rozwoju społeczności lokalnych.
- **Powierzchnie biurowe udostępniane organizacjom pozarządowym** – w 2019 r. organizacje pozarządowe użytkowały na preferencyjnych warunkach łącznie 333 lokale z zasobów gminy. Ponadto organizacje pozarządowe mogły korzystać z powierzchni biurowych i sal w miejskich instytucjach na organizację jednorazowych wydarzeń (konferencje, seminaria, warsztaty, spotkania, wystawy itp.).
- **Solidarność Codziennie** – projekt realizowany przez Europejskie Centrum Solidarności polegający na wspieraniu i rozwijaniu działań organizacji pozarządowych, grup nieformalnych i miejskich aktywistów, które chcą działać zgodnie z misją solidarności społecznej. Udostępniania jest przestrzeń na potrzeby codziennej pracy oraz organizacji wydarzeń. W 2019 r. odbyło się 1,3 tys. wydarzeń, z przestrzeni skorzystało niemal 13 tys. osób.
- Na zlecenie Miasta prowadzone są **Centrum Organizacji Pozarządowych** oraz **Centrum Inicjowania Rozwoju**, świadczące usługi na rzecz wzmocnienia potencjału gdańskich organizacji. Oferta obejmuje zarówno wsparcie merytoryczne (poradnictwo prawne, księgowo-biznesowe, asystentura), jak i wsparcie infrastrukturalne (bezpłatne sale szkoleniowe, coworking społeczny). Skorzystały z niej 224 organizacje pozarządowe, udzielono 291 godzin poradnictwa, 60 organizacji skorzystało z oferty wirtualnego biura, a 20 z przestrzeni coworkingowej. Dzięki otrzymanemu wsparciu 20 organizacji po raz pierwszy aplikowało o środki publiczne ze źródeł lokalnych i krajowych, a 20 stworzyło indywidualne plany rozwoju. Ponadto wydano broszurę „Wsparcie w aktywności” zawierającą podstawowe informacje o ofercie.
- **Kuźnia Liderów Gdańskich NGO** – cykl praktycznych warsztatów dla liderów i liderki organizacji pozarządowych. W 2019 r. zrealizowano kolejną edycję, uczestniczyło w niej 12 przedstawicieli gdańskich organizacji pozarządowych.
- **Akademia Aktywnej Społeczności** – projekt wzmocniający kompetencje organizacji pozarządowych, grup nieformalnych, aktywistów, aktywistek, edukatorów, edukatorek. W 2019 r. przeprowadzono: siedem 2-dniowych bezpłatnych warsztatów (117 uczestników), konsultacje księgowo-biznesowe (11 osób), cykl anty-wypalenioowych indywidualnych sesji coachingowych (4 osoby).
- **Gdańska Rada Organizacji Pozarządowych** – jest partnerem miasta w procesach konsultacji aktów prawa lokalnego mających wpływ na sferę pożytku publicznego oraz wchodzi w skład stałego zespołu przygotowującego roczne i wieloletnie programy współpracy Gdańska z organizacjami pozarządowymi. W 2019 r. wybrano nowy skład rady na kolejną kadencję. Rada liczy 15 członków – przedstawicieli organizacji pozarządowych, działających na terenie Gdańska.
- **Forum Inicjowania Rozwoju** – w 2019 r. odbyła się 8. edycja wydarzenia, będącego okazją do wymiany doświadczeń i zacieśniania współpracy przedstawicieli sektorów publicznego, pozarządowego i biznesowego. Hasłem przewodnim spotkania było „Różnorodność. Człowiek i Środowisko”. Udział wzięło 150 osób. Forum poprzedził cykl sześciu Spotkań dla Współpracy: CSR.WARTO(ści).
- **Narzędzia współpracy z NGO** – w kolejnych komórkach i jednostkach Urzędu – Biurze Prezydenta ds. Sportu oraz Gdańskim Urzędzie Pracy – wdrożono elektroniczny system obsługi dotacji witkac.pl. Kontynuowano wydawanie Newslettera Gdańskich Organizacji Pozarządowych, który stał się stałym narzędziem komunikacji pomiędzy miastem a organizacjami oraz pomiędzy samymi organizacjami.
- **Civic eState. Współdzielone miejskie dobra publiczne** – projekt międzynarodowy, w którym Gdańsk uczestniczy razem z kilkoma miastami z innych krajów Europy. W Gdańsku przedsięwzięcie jest ukierunkowane na przeprowadzenie trzech pilotaży/eksperymentów: pierwszy z nich to stworzenie Centrum Obywatelskiego (SocialHUB), czyli przestrzeni dla wspierania innowacji społecznych w budynku przy ul. Dolna Brama 8, drugi związany jest ze społecznym zarządzaniem jednego z istniejących domów sąsiedzkich, a trzeci będzie polegał na tworzeniu metodologii współzarządzania budynkiem komunalnym z udziałem ich mieszkańców.

Wsparcie społeczne

Dzięki różnorodnym działaniom wspierającym, osoby wykluczone lub zagrożone wykluczeniem społecznym uzyskują możliwość korzystania z usług dotychczas im niedostępnych oraz szansę na pełne uczestnictwo w życiu społecznym. Wspieranie mieszkańców polega na zwiększaniu dostępności pomocy (m.in. dostępu do specjalistycznych form wsparcia, dostarczaniu zasobów zaspokajających podstawowe potrzeby), ale przede wszystkim ma na celu mobilizowanie do samodzielności, aktywności i uczestnictwa w rynku pracy, edukacji, kulturze, sporcie, życiu społeczności lokalnej.

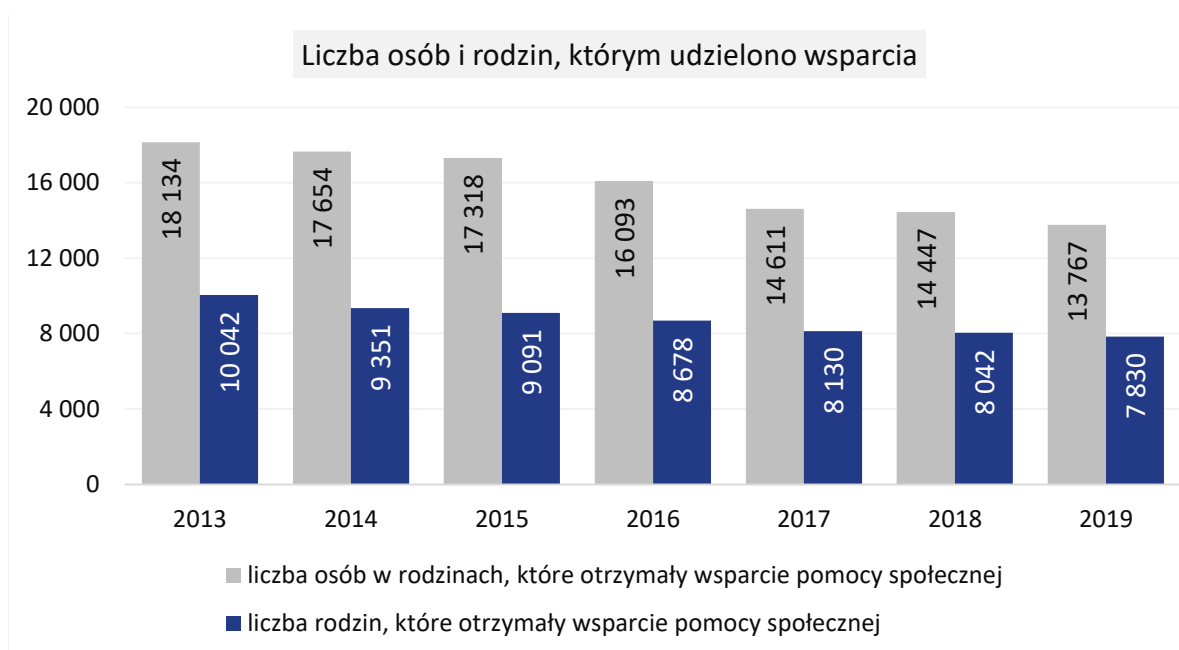
Szczególnym elementem działania w obszarze integracji społecznej jest pomoc społeczna. Ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Jednostką organizacyjną systemu pomocy społecznej Miasta Gdańska jest Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, który współtworzy system pomocy społecznej z innymi jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej i organizacjami pozarządowymi. W obrębie struktury organizacyjnej MOPR funkcjonuje 9 centrów pracy socjalnej, których pracownicy udzielają klientom informacji, wskazówek i pomocy w zakresie rozwiązywania trudnych sytuacji życiowych, świadczą pracę socjalną oraz prowadzą postępowania administracyjne dotyczące świadczeń pomocy społecznej.

W 2019 r. MOPR w Gdańsku otrzymał Nagrodę Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej za innowacyjne rozwiązania w zakresie pomocy społecznej – wykorzystanie wsparcia w ramach społecznej odpowiedzialności biznesu.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie realizując misję „Nasze wsparcie – Twoja samodzielność”, wspiera gdańszczanki i gdańszczan, którzy bez pomocy z zewnątrz nie poradziłiby sobie w trudnej sytuacji życiowej, dążąc do życiowego usamodzielnienia klientów z różnymi problemami poprzez udzielanie pomocy w formie świadczeń niepieniężnych i pieniężnych.

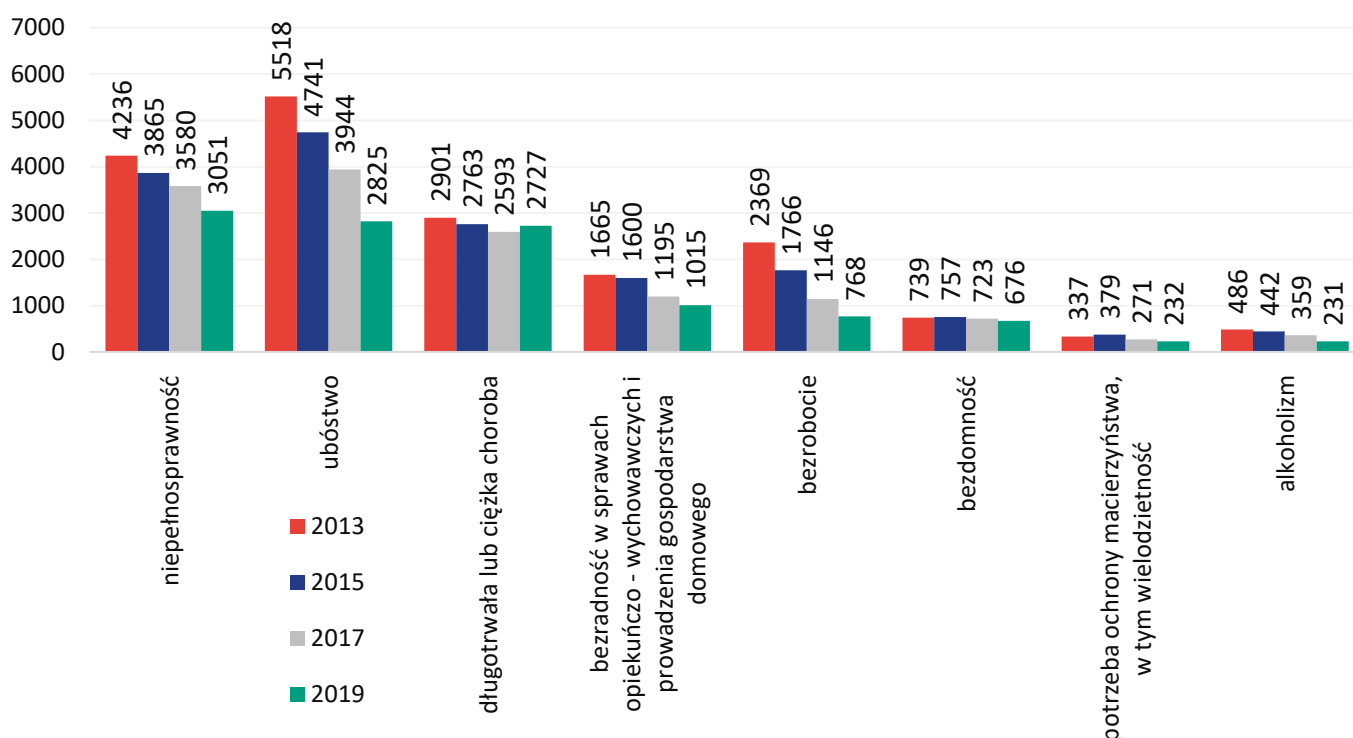
W 2019 r. z pomocy społecznej – świadczeń lub/i pracy socjalnej – skorzystało 7830 rodzin, w których żyło 13 767 osób, czyli 2,9% ogółu mieszkańców Gdańska (w 2018 r. – 3,1%). Liczba rodzin i osób korzystających ze wsparcia systematycznie spada, jest to skorelowane z poprawiającą się sytuacją społeczno-gospodarczą w mieście.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Gdańsku.

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom z powodu m.in. ubóstwa, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby lub innych okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy społecznej. Najczęstszymi powodami korzystania z pomocy są: niepełnosprawność, ubóstwo oraz długotrwała lub ciężka choroba.

Rodziny objęte wsparciem społecznym wg najczęściej występujących przyczyn w Gdańsku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Gdańsku.

Pomoc społeczna udzielana jest wszystkim potrzebującym osobom i rodzinom. W latach 2013-2019 liczba osób żyjących w rodzinach, którym udzielono świadczenia spadła z 40 do 22 osób na 1000 mieszkańców Gdańska. W grupie osób otrzymujących świadczenie ponad połowę stanowią osoby długotrwale korzystające ze świadczeń. Na uwagę zasługuje fakt, że odsetek klientów otrzymujących świadczenia pieniężne systematycznie spada przy jednoczesnym wzroście odsetka klientów, którym udzielono świadczenia w formie niepieniężnej, np. usług opiekuńczych, skierowania do domu pomocy społecznej.

Wybrane wskaźniki dotyczące obszaru pomocy społecznej

Wyszczególnienie	Opis wskaźnika	2018	2019
Wskaźnik deprivacji lokalnej	Liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie na każde 1000 mieszkańców	23	22
Wskaźnik długotrwale korzystających z pomocy	Odsetek osób długotrwale korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ogólnej liczbie świadczeniobiorców	50	59
Wskaźnik pomocy pieniężnej	Odsetek klientów pomocy społecznej otrzymujących świadczenia pieniężne	55	54
Wskaźnik pomocy niepieniężnej	Odsetek klientów pomocy społecznej otrzymujących świadczenia niepieniężne	58	59
Wskaźnik dostępności kadry pracy socjalnej	Liczba pracowników socjalnych przypadająca na 50 rodzin (środowisk) objętych pracą socjalną	1,6	1,6

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku.

Świadczenia pomocy społecznej przyznawane są w formie pieniężnej i niepieniężnej. Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje osobom, których dochód nie przekracza ustawowego kryterium dla osoby samotnie gospodarującej – 701 zł oraz dla osoby w rodzinie – 528 zł (kryteria te weryfikowane są co trzy lata, najbliższa weryfikacja będzie miała miejsce w 2021 r.) Do świadczeń pieniężnych należą: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, specjalny zasiłek celowy oraz zasiłek celowy z tytułu zdarzenia losowego/klęski żywiołowej lub ekologicznej. W 2019 r. świadczenia pieniężne otrzymały osoby z 4068 rodzin.

Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenia pieniężne

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba rodzin	6414	5711	5540	5156	4302	4202	4068
Liczba osób w rodzinach	12 041	10 890	10 638	9360	7927	7048	6885

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku.

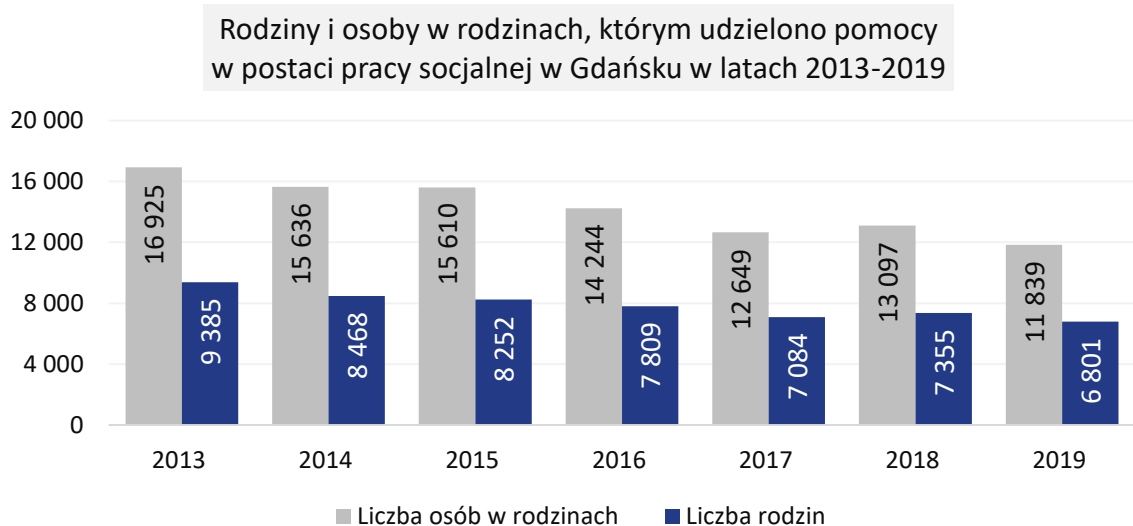
Udzielenie świadczeń niepieniężnych nie jest uzależnione wyłącznie od spełnienia kryterium dochodowego, a głównie od wystąpienia okoliczności faktycznie uzasadniających przyznanie danej pomocy. Świadczenia mogą być przyznane w następujących formach: schronienie, posiłek, usługi opiekuńcze i specjalistyczne, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, zapewnienie pobytu w ośrodkach wsparcia, mieszkaniach chronionych, rodzinnych domach pomocy, domach pomocy społecznej, składki na ubezpieczenie zdrowotne, składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe, sprawienie pogrzebu. Praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne i interwencja kryzysowa udzielane są bez względu na sytuację materialną klienta. W 2019 r. świadczenia niepieniężne otrzymało 3598 rodzin.

Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenia niepieniężne

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba rodzin	3768	3594	4013	4019	3318	3452	3598
Liczba osób w rodzinach	8683	8536	9225	8833	7659	7027	6998

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku.

Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej oraz ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności. Rodziny przeżywające trudności w pierwszej kolejności otrzymują wsparcie pracownika socjalnego. Zadaniem pracownika jest organizowanie pracy z rodziną w taki sposób, aby efektywnie i skutecznie wykorzystywać dostępne zasoby samego klienta, środowiska lokalnego oraz MOPR, jak również podejmowanie działań profilaktycznych, interwencyjnych i aktywizujących. Praca socjalna świadczona jest bez względu na posiadany dochód osoby lub rodziny.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Gdańsku.

Od 2017 r. wszystkie centra pracy socjalnej (CPS) pracują, opierając się na modelu rozdzielania pracy socjalnej od świadczeń. Celem takiego podziału jest podniesienie efektywności oferowanego wsparcia. Zwiększana jest podmiotowość odbiorcy pomocy i jego wpływ na pokonanie własnej trudnej sytuacji życiowej, nie tylko przez rzeczywistą współpracę z pracownikiem socjalnym, ale także przez świadomy, samodzielny wybór oferowanych usług. W każdym CPS wyodrębniono trzy wyspecjalizowane zespoły pracowników socjalnych: zespół informacji

i obsługi, zespół pracy socjalnej oraz zespół usług i świadczeń. W ostatnich latach wraz ze spadkiem liczby rodzin objętych pomocą społeczną, spadła także liczba rodzin objętych pracą socjalną.

Osobom, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Wymiar i zakres usług ustalany jest indywidualnie dla każdej osoby wymagającej pomocy. Obserwowany jest stały wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze. W 2019 r. usługami objęto 1459 osób, tj. o 19,7% więcej niż w roku poprzednim.

W 2019 r. po raz drugi przyznano nagrody Prezydenta Miasta Gdańska „Złota Malwa” za osiągnięcia i szczególny charakter pracy na rzecz potrzebujących w obszarze usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania oraz w domach pomocy społecznej. Nagrodzono i wyróżniono 11 osób.

Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	1073	1041	1101	1182	1163	1248	1459

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku.

Instytucjonalną formą wsparcia całodobowego dla osób, które wymagają opieki, a którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, są domy pomocy społecznej. Placówki te zapewniają konieczną opiekę oraz zaspokajają niezbędne potrzeby bytowe, zdrowotne, edukacyjne, społeczne i religijne osób w nich przebywających. W 2019 r. domach pomocy społecznej wszystkich typów na terenie Gdańska, prowadzonych przez miasto i organizacje pozarządowe, mieszkały 534 osoby, w tym 113 nowo umieszczonych. Na terenie innych powiatów przebywało 238 osób, w tym 25 nowo umieszczonych. W 2019 r. zakontraktowano 10 miejsc w DPS dla osób w podeszłym wieku, specjalizujących się w opiece nad osobami z chorobą Alzheimera oraz głębokim otępieniem oraz podejmowano współpracę z nowymi DPS dla osób przewlekle psychicznie chorych. Na umieszczenie w DPS oczekiwało 281 osób (o 17 więcej niż w 2018 r.), w tym 157 osób przewlekle somatycznie chorych, 22 w podeszłym wieku oraz 86 osób przewlekle chorych psychicznie i 16 osób niepełnosprawnych intelektualnie.

Placówki pomocy i wsparcia w Gdańsku wg stanu na dzień 31 grudnia 2019 r.

Wyszczególnienie	2019	
Środowiskowe Domy Samopomocy	Liczba placówek	12
	Liczba miejsc	315
	Korzystający	368
	Oczekujący	47
Dzienne Domy Pomocy	Liczba placówek	6
	Liczba miejsc	210
	Korzystający	259
	Oczekujący	4
Noclegownie, schroniska i domy dla osób bezdomnych	Liczba placówek	7
	Liczba miejsc	381
	Korzystający	732
Ogrzewalnie	Liczba placówek	1
	Liczba miejsc	20
	Korzystający	0
Kluby samopomocy	Liczba placówek	11

	Liczba miejsc	181
	Korzystający	239
	Oczekujący	18
Domy Pomocy Społecznej	Liczba placówek	6*
	Liczba miejsc	441
	Korzystający	534
Ośrodki Interwencji Kryzysowej	Oczekujący	281
	Liczba placówek	1
	Liczba miejsc	10
Placówki wsparcia dziennego	Korzystający	60
	Liczba placówek	16
	Liczba miejsc	408
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	Korzystający	262
	Liczba placówek	18
	Liczba miejsc	255
Centrum Integracji Społecznej	Korzystający	258
	Liczba placówek	1
	Liczba uczestników zajęć	89
Klub Integracji Społecznej	Liczba placówek	1
	Liczba uczestników zajęć	24
Warsztat Terapii Zajęciowej	Liczba placówek	6
	Liczba miejsc	227

*w okresie I-IX 2019 r. funkcjonowało 7 placówek

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku.

GDAŃSKIE CENTRUM ŚWIADCZEŃ

Gdańskie Centrum Świadczeń powstało w 2016 r. przez wydzielenie ze struktur Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie. Funkcjonuje jako wyspecjalizowana jednostka do obsługi świadczeń wypłacanych na rzecz gdańskich rodzin. Utworzenie Gdańskiego Centrum Świadczeń zagwarantowało sprawną realizację dużych zadań, takich jak program „Rodzina 500 plus”, czy wypłata środków na wyprawkę szkolną w ramach programu „Dobry start”. Zakres świadczeń realizowanych przez Gdańskie Centrum Świadczeń jest bardzo szeroki i obejmuje m.in.:

- świadczenia na rzecz dzieci,
- świadczenia dla osób niepełnosprawnych i ich opiekunów,
- pomoc mieszkaniową,
- świadczenia dla żołnierzy,
- świadczenia wypłacane cudzoziemcom legitymującym się „Kartą Polaka”,
- gdański bon żłobkowy,
- fundusz alimentacyjny.

W 2019 r. ze świadczeń wypłacanych przez Gdańskie Centrum Świadczeń skorzystało ponad 168 tys. gdańszczyzan. Średnio w ciągu miesiąca do mieszkańców Gdańska trafiało 39 mln zł. Świadczenia stanowią wsparcie finansowe w procesie edukacyjnym, wychowawczym, opiekuńczym czy integracyjnym. Najwięcej osób korzystało ze świadczenia w ramach programu „Rodzina 500 plus”. Wprowadzone w 2019 r. zmiany przepisów spowodowały objęcie wsparciem prawie 80 tys. gdańskich dzieci i młodzieży. To ponad 42 tys. więcej niż w 2018 r.

W 2019 r. Gdańskie Centrum Świadczeń podjęło realizację nowego miejskiego świadczenia – gdańskiego bonu żłobkowego. Bon ma na celu wsparcie rodziców i opiekunów dzieci w ponoszeniu opłat za pobyt dziecka w niepublicznym żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna oraz aktywizację zawodową opiekunów niepracujących. Świadczenie to było wypłacane od września 2019 r. Do końca roku skorzystało z niego 589 dzieci.

Liczba osób korzystających ze wsparcia w podziale na rodzaj świadczenia

Wyszczególnienie	2017	2018	2019
Program „Rodzina 500 plus“	39 123	37 140	79 516
Zasiłki rodzinne wraz z dodatkami	13 902	15 653	15 272
Świadczenia rodzicielskie	1 593	1 511	1 403
Świadczenia opiekuńcze	12 310	12 686	13 167
Fundusz alimentacyjny	3 054	2 872	2 617
Program „Dobry Start“	–	45 376	47 399
Dodatek mieszkaniowy	5 625	5 189	4 896
Dodatek energetyczny	2 407	2 489	2 500
Pomoc materialna dla uczniów	822	734	623
Świadczenie „Za Życiem“	63	49	50
Świadczenia dla żołnierzy	35	31	32
Karta Polaka	105	291	372
Gdański bon żłobkowy	–	–	589
łącznie	79 039	124 021	168 436

Źródło: Gdańskie Centrum Świadczeń

Kwota wypłaconych świadczeń (zł)

Rodzaj świadczenia	2017	2018	2019
Program „Rodzina 500 plus“	209 255 279	204 657 183	332 968 918
Świadczenia opiekuńcze	41 598 429	45 788 117	55 110 166
Świadczenia rodzinne	35 449 049	36 891 136	34 805 108
Fundusz alimentacyjny	13 899 286	12 876 109	11 544 855
Program „Dobry start“	–	13 614 450	14 222 850
Dodatki mieszkaniowe	12 297 041	10 927 134	9 388 821
Karta Polaka	401 300	1 489 475	1 921 372
Pomoc materialna dla uczniów	413 079	381 945	387 698
Dodatki energetyczne	292 414	298 257	292 989
Świadczenie „Za życiem“	256 000	204 000	196 000
Świadczenia dla żołnierzy	1090	3386	26 688
Gdański bon żłobkowy	–	–	929 586
Składki na ubezpieczenia społeczne	4 344 034	5 743 494	5 544 238
Składki na ubezpieczenia zdrowotne	747 000	898 767	1 063 422
łącznie	318 956 018	333 775 471	468 402 711

Źródło: Gdańskie Centrum Świadczeń

**DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INTEGRACJA SPOŁECZNA
I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA**
Podniesienie jakości systemu integracji społecznej

- **Gdański Program Mieszkalnictwa Społecznego dla osób/rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym na lata 2016-2023** – celem programu jest integrowanie działań związanych z polityką mieszkaniową oraz pomocą i integracją społeczną. Program realizowany jest na podstawie dwóch modeli: Modelu Mieszkań Wspomaganych (realizowany przez 11 projektów, np. Osiedle Sitowie, Osiedle Świrskiego, Zamieszkać u siebie, mieszkania dla osób z niepełnosprawnościami, w kryzysie bezdomności, cudzoziemców) oraz Modelu Mieszkań ze Wsparciem (realizowany przez 5 projektów, w tym dom ekologiczny ze wsparciem Dolne Młyny, Centrum Treningu Umiejętności Społecznych). W 2019 r. na potrzeby programu przeznaczono 8 kolejnych lokali mieszkalnych, w których zaczęło funkcjonować 6 nowych mieszkań ze wsparciem i 2 nowe mieszkania wspomagane. Ogółem w 2019 r. funkcjonowało w ramach Programu 156 mieszkań: w 54 mieszkaniach wspomaganych objęto wsparciem 291 osób, a w 102 mieszkaniach ze wsparciem - 141 osób. Ponadto w Gdańsk przystąpił do projektu Housing First – Najpierw Mieszkanie, którego celem jest wdrożenie nowego rozwiązania mieszkaniowego dla osób w kryzysie bezdomności zmagających się z problemami psychicznymi i uzależnieniami.
- **Gdański Program Bezpieczeństwa Ekonomicznego i Wsparcia Osób Zadłużonych** jest innowacyjnym na skalę kraju rozwiązaniem, które ma przeciwdziałać rosnącemu zadłużeniu mieszkańców, przestępstwom ekonomicznym oraz negatywnym zjawiskom z nimi związanym. W jego realizacji uczestniczy ok. 50 osób – przedstawiciele różnych instytucji i organizacji. W 2019 r. kontynuowane były działania i akcje edukacyjne skierowane do mieszkańców. Centrum Bezpieczeństwa Ekonomicznego udzieliło 337 porad specjalistycznych, 1333 osobom udzieliło informacji w ramach infolinii, stworzyło 177 indywidualnych planów wyjścia z zadłużenia oraz przeprowadziło 44 spotkania grupy wsparcia. Zrealizowane zostały akcje edukacyjne Dzień bez Długów oraz Tydzień Bezpieczeństwa Ekonomicznego.
- **Gdański Program Rozwiązywania Problemu Bezdomności na lata 2018–2023** – zapewnia kompleksowe wsparcie osobom bezdomnym i działa na rzecz ich społecznej reintegracji. W jego ramach prowadzone są różnorodne działania wspomagające osoby w kryzysie bezdomności. Wśród działań realizowanych w 2019 r. były m.in.:
 - Gdańskie Forum Współpracy, w ramach którego podejmowane były wspólne działania instytucji miejskich i organizacji pozarządowych, m.in. kompleksowo wspierających osoby bez dachu nad głową;
 - Autobus SOS – pomoc mobilna z dostępem do m.in. usług ratownika medycznego, pracownika socjalnego/streetworkera oraz gorącego posiłku w okresie zimowym. Funkcjonował w okresie jesienno-zimowym. Średnio dziennie korzystały z niego 64 osoby;
 - zapewnienie schronienia – 259 osób skorzystało z noclegowni, 473 osoby przebywały w schroniskach, 180 osób skorzystało z placówki dla osób nadużywających alkoholu i uzależnionych;
 - świetlica dla osób w kryzysie bezdomności – z pomocą animatorów społecznych, opiekuna czy pracownika socjalnego osoby w kryzysie bezdomności w świetlicy miały okazję bezpiecznie i aktywnie spędzić dzień;
 - kontrakt socjalny – narzędzie pracy z osobami bezdomnymi, w którym zapisane są uprawnienia i zobowiązania do działań. Kontraktem objętych było 416 osób;
 - indywidualny plan wychodzenia z bezdomności, polegający na wspieraniu osoby bezdomnej w rozwiązywaniu jej problemów życiowych, w szczególności rodzinnych i mieszkaniowych, oraz pomocy w uzyskaniu zatrudnienia. W 2019 r. plan zawarto z 31 osobami;
 - usamodzielnianie osób bezdomnych – w procesie uczestniczyło 90 osób, z czego 31 stanowiły osoby usamodzielniane w mieszkaniach treningowych z wolnego rynku, a 59 w mieszkaniach z zasobu miejskiego. 88 osób w kryzysie bezdomności usamodzielniało się;
 - usługa typu outreach – rozwój wsparcia w formie streetworkingu. Dwóch streetworkerów nawiązało 1310 kontaktów z osobami bezdomnymi;
 - wdrożenie rozwiązań mieszkaniowych w nurcie redukcji szkód skierowanych do osób bezdomnych przebywających w przestrzeni publicznej na podstawie metody „Housing First” – podpisano umowę partnerską na realizację projektu;
 - kampania edukacyjna skierowana do mieszkańców i turystów nt. przeciwskażania do wspierania żebractwa oraz właściwych sposobów reagowania.
- **Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Gdańsku na lata 2015-2020** – kompleksowy program wsparcia osób niepełnosprawnych. W ramach programu przewidziano m.in. wsparcie poprzez asystentów osobistych osób niepełnosprawnych, usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne oraz w zakresie mieszkaniowym i rehabilitacyjnym. Działania podjęte i zrealizowane w 2019 r. to m.in.:
 - utworzenie nowego środowiskowego domu samopomocy dla 40 osób z chorobą Alzheimera i innymi zaburzeniami demencyjnymi przy ul. Sterniczej. Ponadto utworzono 2 miejsca całodobowe okresowego pobytu przy środowiskowym domu samopomocy przy ul. Jagiellońskiej. Liczba miejsc w środowiskowych domach samopomocy wzrosła do 315 (w 2018 r. były 273 miejsca);

- pozyskanie dofinansowania (kolejny raz) na prowadzenie dwóch dziennych domów pomocy w ramach Programu Wieloletniego „Senior +” (ul. Dolna 4 oraz ul. Św. Barbary 3);
 - przystąpienie do programu „Opieka wytchnieniowa” w ramach Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych. Dzięki usłudze opiekunowie osób z niepełnosprawnościami mieli możliwość m.in. załatwienia codziennych spraw, odpoczynku czy podjęcia działań w kierunku zatrudnienia;
 - poszerzenie oferty usług opiekuńczych i specjalistycznych dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych poprzez pozyskanie środków z Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych w ramach realizacji programu „Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych”;
 - rozwinięcie usługi asystenta osoby z zaburzeniami psychicznymi wspierającego w procesie rozwoju, usamodzielniania i włączania w różnych obszarach życia. Z usługi skorzystało 76 osób. Ponadto pozyskano dofinansowanie z Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych w wysokości ponad 1,5 mln zł na realizację zadania w 2020 r.;
 - utworzono 2 nowe mieszkania wspomagane dla osób z niepełnosprawnością (8 miejsc). Łącznie w Gdańsku jest 16 takich mieszkań (58 miejsc) i 2 miejsca interwencyjne.
- **Aktywizacja społeczno-zawodowa** – działania i projekty wspierające w powrocie na rynek pracy, skierowane głównie do osób w szczególnie trudnej sytuacji, m.in.:
 - projekt „System Aktywizacji Społeczno-Zawodowej w Gdańsku - komponent aktywnej integracji”, którego celem jest kompleksowe wsparcie mieszkańców Gdańska w powrocie na rynek pracy. Do końca 2019 r. wsparciem objęto 442 osoby;
 - projekt „System Aktywizacji Społeczno-Zawodowej w Gdańsku - komponent usług społecznych”, którego celem jest zwiększenie dostępności do usług społecznych dla mieszkańców Gdańska. Do końca 2019 r. ze wsparcia w projekcie skorzystało 336 osób;
 - projekt „GPS – Gotowość Praca Samodzielność II”, którego celem jest zwiększenie szans na zatrudnienie osób dotkniętych i zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Do końca 2019 r. wsparciem objęto 282 osoby;
 - projekt „Cała Naprzód”, realizowany we współpracy Gminą Pszczółki i Gminą Suchy Dąb, skierowany głównie do osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy. Pierwsza edycja projektu zakończyła się w 2019 r., 29 osób uzyskało kwalifikacje zawodowe, a 33 osoby podjęły zatrudnienie. Rozpoczęła się druga edycja, w której wsparcie do końca roku uzyskało 30 osób.
 - projekt „Z nami zbudujesz swoją przyszłość – aktywizacja zawodowa 30+”, w 2019 r. zakończyła się pierwsza edycja, w ramach której wsparciem objęto 65 osób. Rozpoczęto także realizację drugiej edycji projektu;
 - projekty „Aktywizacja osób bezrobotnych w powiecie M. Gdańsk i gdańskim” oraz „Zintegrowana inwestycja w Talenty II”, ukierunkowane na uzyskanie zatrudnienia przez osoby pozostające bez pracy oraz na poprawę sytuacji zawodowej osób pracujących znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy;
 - projekt „Odkryj swój kapitał”, ukierunkowany na zwiększenie zatrudnienia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;
 - projekt „Pracownicy 30+. Program aktywizacji zawodowej mieszkańców obszaru metropolitalnego”. W 2019 r. zakończono realizację pierwszej edycji projektu, w ramach której wsparciem objęto 59 osób oraz rozpoczęto realizację drugiej edycji projektu;
 - program „Mama na etacie” – adresowany był do kobiet wchodzących/ powracających na rynek pracy po urlopie macierzyńskim/ wychowawczym. Z oferowanego wsparcia skorzystało 51 kobiet, 96% z nich podjęło zatrudnienie;
 - program „Praca dla Seniorów i Seniorów”, skierowany do osób powyżej 60. roku życia, które mimo posiadania prawa do emerytury lub renty zdecydowały się być nadal aktywne zawodowo. Udział wzięło 87 osób.
 - warsztaty motywacyjne dla osób długotrwale bezrobotnych oraz poradnictwo zawodowe dla osób z orzeczonym stopniem niepełnosprawności.
 - **Punkty informacyjno-konsultacyjne** umożliwiają wczesne podejmowanie działań na rzecz osób potrzebujących pomocy oraz świadczą pomoc w ramach specjalistycznej sieci wsparcia. W 2019 r. działały: centrum informacji i wsparcia dla niewidomych i słabowidzących mieszkańców Gdańska, 19 punktów nieodpłatnej pomocy prawnej i/lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, centrum informacji przy Domu Pomocy Społecznej przy ul. Hożej, punkt wsparcia środowiskowego dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Ponadto w każdym z 9 centrów pracy socjalnej MOPR wszystkim mieszkańcom Gdańska poradnictwa udzielają pracownicy socjalni oraz zapewniany jest stały dostęp do porad specjalistów: psychologa, prawnika i pedagoga, mediacji rodzinnej, diagnozy psychofizycznej dziecka i diagnozy dziecka pod kątem FASD.
 - **Program osłonowy w zakresie dożywiania** – gdańszczanie znajdujący się w trudnej sytuacji życiowej mogli skorzystać z dożywiania w ramach programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023 oraz miejskiego

programu osłonowego, będącego rozszerzeniem i uzupełnieniem programu rządowego. W 2019 r. udzielono wsparcia przez dofinansowanie posiłków dla dzieci w szkołach i przedszkolach, zapewnienie dowozu posiłków dla osób starszych do miejsca ich zamieszkania, zapewnienie posiłków w jadłodajniach dla osób dorosłych, organizację paczek świątecznych dla dzieci z najuboższych rodzin, przyznanie świadczenia pieniężnego na zakup żywności. Łącznie wsparciem w zakresie dożywiania objęto 7057 osób, w tym 3240 dzieci, z których 2478 otrzymało pomoc w formie posiłku.

- W 2019 r. zakończenie prac nad opracowaniem **standardów usług opiekuńczych**, które regulują sposób świadczenia usług w miejscu zamieszkania.
- **Za Życiem** – w związku z programem i ustawą Za życiem, skierowaną do kobiet w ciąży, w szczególności w ciąży powikłanej, a także do rodzin z dziećmi, u których stwierdzono ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę, w Gdańsku realizowano usługi wspierające i rehabilitacyjne (przygotowano 24 asystentów rodziny i 1 rodzinę wspierającą oraz zwiększono dotację na uczestnika zajęć w środowiskowych domach samopomocy) oraz usługi mieszkaniowe (kontynuowano wsparcie w 2 mieszkaniach chronionych dla 7 osób oraz uruchomiono jedno nowe mieszkanie chronione dla 4 osób).
- Modernizacje w placówkach pomocy społecznej:
 - zakończono I etap przebudowy DPS Polanki. Zrealizowane roboty polegały przede wszystkim na likwidacji barier architektonicznych, zwiększeniu powierzchni pokoi pensjonariuszy i wydzieleniu w nich węzłów sanitarnych, a także modernizacji istniejących w budynku instalacji. Prace były prowadzone w latach 2017-2019, ich łączny koszt wyniósł prawie 8 mln zł. Rozpoczęty został II etap przebudowy zaplanowany na lata 2019-2020 (łączny koszt ok. 6 mln zł);
 - wykonano I etap montażu instalacji klimatyzacji, obejmujący 8 pomieszczeń DPS Ostoja;
 - zakupiono komplet podnośników podsufitowych dla osób niepełnosprawnych w DPS Orunia;
 - rozpoczęto przebudowę budynku przy ul. Reduta Wyskok 6AB, do którego planowane jest przeniesienie środowiskowego domu samopomocy, który w obecnej lokalizacji nie spełnia standardu wymaganego przepisami prawa.

Wsparcie rodziny i systemu pieczy zastępczej

Wielowymiarowe problemy rodzin wymagają prowadzenia systemowych form wsparcia w celu ich rozwiązywania i podnoszenia kompetencji rodzicielskich. Dostępne w ramach istniejącego systemu formy pomocy są kierowane zarówno do rodzin i dzieci w środowisku, jak i rodzin, których dzieci umieszczone zostały w systemie pieczy zastępczej. W związku z tym wsparcie rodziny prowadzone przez asystenta rodziny lub/i pracownika socjalnego wymaga ścisłej współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej lub wychowawcą placówki opiekuńczo-wychowawczej. Wsparcie kierowane jest również do usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej w ich obecnym miejscu zamieszkania.

Oferta w zakresie wspierania rodzin przeżywających trudności obejmuje:

- wsparcie rodziny przez asystenta rodziny (wspomaganie w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinie i podnoszenie kompetencji rodzicielskich),
- dostęp do placówek wsparcia dziennego,
- usługi rodzin wspierających,
- różnorodne formy pomocy specjalistycznej,
- kompleksowe poradnictwo rodzinne, psychologiczne, pedagogiczne, prawne, terapeutyczne,
- animowanie społeczności lokalnych, wsparcie wolontariuszy, działania CSR (Społeczna Odpowiedzialność Biznesu).

Asystent rodziny w pracy z rodziną dokonuje pogłębionej diagnozy problemów w rodzinie, formułuje z rodziną cele i ustala wspólnie plan pracy, a następnie wdraża go we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym. W przypadku gdy dziecko umieszczone jest w pieczy zastępczej, w celu umożliwienia powrotu dziecka do rodziny, asystent dodatkowo podejmuje pracę z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej lub wychowawcą placówki opiekuńczo-wychowawczej, w której przebywa dziecko.

Wybrane wskaźniki dotyczące wsparcia rodziny w latach 2013-2019

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba rodzin objęta pracą asystenta rodziny	118	285	350	363	426	379	351
Liczba rodzin zobowiązanych przez sąd do pracy z asystentem rodziny	2	19	46	73	100	151	118
Liczba dzieci, które powróciły z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej	37	26	54	22	44	32	19
Liczba asystentów rodziny	7	23	26	26	25	24	24
Liczba rodzin wspierających	0	1	1	0	3	7	26

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku.

Pieczka zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Jej celem jest taka praca z całym środowiskiem rodzinnym, aby w efekcie umożliwić powrót dziecka do rodziny lub kiedy nie jest to możliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym. Przygotowuje dziecko do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki oraz nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami oraz zdobywania umiejętności społecznych. W ramach pieczy zaspokajane są potrzeby emocjonalne dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych. Pieczka zastępcza jest sprawowana w formie rodzinnej i instytucjonalnej. W 2019 r. wzrosła liczba rodzin zastępczych.

Rodziny zastępcze i dzieci w nich przebywające w latach 2013-2019

Wyszczególnienie		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Rodziny zastępcze - ogółem	Liczba rodzin	436	399	377	367	351	351	364	
	Liczba dzieci	620	589	571	593	591	585	588	
Rodziny spokrewnione	Liczba rodzin	273	238	220	228	217	217	228	
	Liczba dzieci	328	299	277	288	279	275	283	
Rodziny niezawodowe	Liczba rodzin	123	118	113	94	89	85	87	
	Liczba dzieci	150	131	126	112	104	98	98	
Rodziny zawodowe	Liczba rodzin	31	43	35	31	29	32	33	
	Liczba dzieci	94	104	111	96	94	93	94	
w tym:	Rodziny specjalistyczne	Liczba rodzin	7	7	5	7	6	7	7
		Liczba dzieci	9	8	8	11	10	11	11
	Rodziny zastępcze pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	Liczba rodzin	7	9	8	9	9	9	6
		Liczba dzieci	30	28	29	30	36	30	22
Rodzinne domy dziecka	Liczba rodzin	9	9	9	14	16	17	16	
	Liczba dzieci	48	55	57	97	114	119	113	

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku.

Instytucjonalna pieczka zastępcza sprawowana jest w formie placówki opiekuńczo-wychowawczej, która może być prowadzona jako placówka typu: socjalizacyjnego, interwencyjnego, specjalistyczno-terapeutycznego, rodzinnego. Zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspakaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne. Realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku, umożliwia kontakt z rodzicami i innymi osobami bliskimi. Podejmuje także działania w celu powrotu dziecka do rodziny, zapewnia dostęp do kształcenia dostosowanego do wieku i możliwości rozwojowych dziecka, a także obejmuje działaniami terapeutycznymi i zapewnia korzystanie ze świadczeń zdrowotnych. W 2019 r. w Gdańsku funkcjonowało 18 placówek

opiekuńczo-wychowawczych, które dysponowały 255 miejscami. Pod koniec 2019 r. w gdańskich placówkach przebywało 258 dzieci.

W 2019 r. w Gdańsku funkcjonowało – w ramach zadań zleconych do realizacji przez organizacje pozarządowe – 16 placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, w tym 5 opiekuńczych, 4 opiekuńczo-specjalistyczne, 5 specjalistycznych oraz 2 w formie pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę. Zadanie to realizowało 11 organizacji pozarządowych, które zapewniły 408 miejsc, w tym 30 w placówce w formie pracy podwórkowej. Po raz pierwszy wprowadzono placówki w formie połączonej, czyli opiekuńczo-specjalistycznej, wzbogacając w ten sposób ofertę placówek, co wynikało z zaobserwowanego wzrostu liczby dzieci wymagających pracy ze specjalistą. Zwiększono również liczbę placówek podwórkowych.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INTEGRACJA SPOŁECZNA I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA

Podniesienie jakości systemu wspierania rodziny oraz systemu pieczy zastępczej

- **Gdański Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2018-2020** – celami programu są: poprawa warunków funkcjonowania rodzin, podniesienie jakości systemu pieczy zastępczej i skuteczności procesu usamodzielniania, doskonalenie systemu wspierania pieczy zastępczej i wspierania rodziny. W 2019 r. zrealizowano szereg działań na rzecz wspierania rodziny i opieki nad dziećmi, nad którymi nie mogą jej sprawować rodzice, m.in.:
 - asystenci rodziny współpracowali z 351 rodzinami, w których opieką objęto 771 dzieci i młodzieży;
 - utworzono 4 placówki wsparcia dziennego prowadzone w formie połączonej, czyli opiekuńczo-specjalistycznej;
 - opracowano standardy działania placówek wsparcia dziennego w Gdańsku;
 - udzielano specjalistycznego wsparcia i porad dla rodzin zastępczych i dzieci. Stałym wsparciem objęto 414 rodzin. Przeprowadzono 4 cykle szkoleniowe dla kandydatów na rodziny zastępcze (dla 46 osób) oraz 1 szkolenie dla kandydatów na rodziny zawodowe (dla 11 osób). Wsparcia rodzinom zastępczym udzieliło także 20 rodzin pomocowych;
 - objęto opieką dzieci zgodnie z postanowieniami sądu w pieczy rodzinnej (127 dzieci) i instytucjonalnej (131 dzieci);
 - monitorowano sytuację życiową 280 usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej. Ponadto 129 wychowanków objęto wsparciem w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, 206 wychowanków wsparciem na kontynuowanie nauki, 35 wychowanków wsparciem na zagospodarowanie i 26 wychowanków wsparciem na usamodzielnienie.
- **Gdański Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie** – jest kompleksowym zbiorem działań służących przeciwdziałaniu przemocy w rodzinach w Gdańsku. Działania programu objęły projekty edukacyjno-profilaktyczne, szkolenia, świadczenie konsultacji, pomoc psychologiczną, ale także interwencje i pomoc rodzinom w kryzysie, m.in.:
 - prowadzono 8 punktów konsultacyjnych dla ofiar przemocy w rodzinie;
 - zrealizowano 5 programów profilaktycznych dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w których uczestniczyło 1115 osób oraz 67 rodzin;
 - podjęto 543 interwencji w sytuacji podejrzenia przemocy w rodzinie;
 - zrealizowano programy dla osób stosujących przemoc w rodzinie – korekcyjno-edukacyjny (ukończony przez 13 osób) i psychologiczno-terapeutyczny (12 osób);
 - kontynuowano procedurę Niebieskich Kart i organizowania pracy Grup Roboczych – 5 spotkań, 543 powołanych GR, 716 rodzin objętych pomocą GR (NK), 2176 spotkań GR;
 - Ośrodek Interwencji Kryzysowej został włączony w strukturę Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie. Łącznie w całym roku ośrodek przyjął 3,6 tys. zgłoszeń i udzielił 2,1 tys. porad psychologicznych. Z hostelu skorzystało 60 osób;
 - utworzono Centrum Pomocy Dzieciom, świadczące kompleksową pomoc dzieciom i młodzieży, które były ofiarami przestępstwa (przemocy fizycznej, psychicznej, seksualnej). Wsparciem centrum objęto 405 osób, w tym 200 dzieci i młodzieży, 170 opiekunów prawnych dziecka oraz 35 profesjonalistów miejskich.
- **Interwencja kryzysowa** – interdyscyplinarne działania podejmowane na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu, których celem jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie z bieżącymi sprawami. Zapewniono całodobową pomoc psychologiczną oraz pomoc w formie zapewnienia hostelu (przez Ośrodek Interwencji Kryzysowej), prowadzono koordynację działań związanych z procedurą Niebieskiej Karty, organizowano dyżury interwencyjne pracowników socjalnych. Po zabójstwie prezydenta Pawła Adamowicza podjęte zostały działania pomocowe dla mieszkańców – uruchomiono wsparcie psychologiczne, psychiatryczne i

terapeutyczne, udzielono łącznie 622 konsultacji psychologicznych. W 2019 r. w ramach Miejskiego Systemu Interwencji Kryzysowej podpisano porozumienie o współpracy pomiędzy instytucjami, organizacjami pozarządowymi, osobami fizycznymi i prawnymi. Celem jest integracja działań w zakresie skutecznego, interdyscyplinarnego i komplementarnego wsparcia udzielanego mieszkańcom i mieszkankom Gdańska znajdującym się w sytuacjach kryzysowych i podniesienie skuteczności działań. Dokument podpisało 31 podmiotów.

- na podstawie przyjętej w Gdańsku „**Procedury interwencji w sytuacji krzywdzenia dziecka**” przeprowadzono cykl szkoleń dot. rozpoznawania przemocy wśród dzieci, młodzieży i dorosłych oraz wdrażania procedur ochrony dziecka. Szkoleniami objętych zostało 65 gdańskich specjalistów.
- **Wsparcie specjalistyczne** – z poradnictwa specjalistycznego korzystają osoby i rodziny wymagające wsparcia wykraczającego poza pomoc świadczoną przez pracownika socjalnego lub asystenta rodziny. Poradnictwo specjalistyczne prowadzi do wzmocnienia rodzin w zakresie odpowiedzialności za własną sytuację życiową. Obejmuje m.in.: stały dostęp do porad specjalistów (psychologa, prawnika i pedagoga), mediacje rodzinne, poradnictwo dla rodzin z dziećmi w pieczy, poradnictwo dla rodzin, w których występują problemy alkoholowe, wsparcie dla rodzin w kryzysie, doradztwo metodyczne dla pracowników socjalnych.
- **Kompleksowe wsparcie dla rodzin w kryzysie** zapewniały 2 poradnie prowadzone przez organizacje pozarządowe, zapewniając m.in. indywidualną psychoterapię krótkoterminową, psychoterapię rodzin, psychoterapię par, konsultacje psychiatryczne. Łącznie objęto wsparciem 139 osób, 25 rodzin, 18 dzieci i młodzieży.
- **Gdańsk z rodziną** – projekt dofinansowany ze środków Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, którego celem był rozwój działań profilaktycznych mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie. W 2019 r. odbyły się m.in. otwarte wykłady dla gdańszczan o charakterze profilaktycznym oraz warsztaty dla uczniów gdańskich szkół. Łącznie działaniami w projekcie objęto 776 mieszkańców.
- **Program „Duża Gdańska Rodzina”** – oferta świadczona w ramach programu skierowana jest do rodzin wielodzietnych, jej celem jest zwiększenie dostępności niektórych usług tym rodzinom oraz promocja modelu rodziny wielodzietnej i pozytywnego jej wizerunku. Karta Dużej Gdańskiej Rodziny umożliwia m.in.: bezpłatne korzystanie z komunikacji miejskiej, bezpłatny wstęp do Gdańskiego Ogrodu Zoologicznego, zapewnia ulgi w opłatach za pobyt dziecka z rodziny wielodzietnej w żłobku Gdańskiego Zespołu Żłobków. W 2019 r. zawarto 3 nowe porozumienia partnerskie wprowadzające ulgi i zniżki dla posiadaczy gdańskiej karty. Ogółem w program zaangażowane były 44 podmioty gospodarcze oferujące rodzinom wielodzietnym zniżki na swoje usługi i produkty. W 2019 r. z karty korzystało z prawie 20 tys. osób, wydano prawie 1,6 tys. nowych kart.
- **Budowa siedziby Pogotowia Opiekuńczego przy ul. Sobieskiego** – w ramach zadania powstały trzy wolnostojące budynki, zlokalizowane przy zbiegu ulic Wagnera i Sobieskiego. Budynki zostały zaprojektowane jako dwukondygnacyjne podpiwniczone obiekty, które będą pełniły funkcję mieszkalną, a jeden z nich dodatkowo funkcję administracyjną i opieki specjalistycznej. Pod koniec 2019 r. prowadzone były roboty związane z zagospodarowaniem terenu oraz trwały czynności odbiorowe. Budowa została ukończona w 2020 r.

Zarządzanie polityką społeczną

Skuteczna polityka społeczna to sprawne zarządzanie oraz spójność i przejrzystość dokumentów strategicznych. Podejmowane są działania uspołniające priorytety i wartości między wszystkimi interesariuszami oraz budujące mechanizmy zarządzania procesem tworzenia i realizowania polityki społecznej. Ważnym działaniem jest włączenie poszczególnych elementów polityki społecznej miasta do innych polityk, związanych z przedsiębiorczością, mobilnością czy planowanymi inwestycjami.

Wydział Rozwoju Społecznego kontynuował koordynację polityki społecznej, uwzględniając obszary: edukacji i wychowania, zdrowia, aktywności obywatelskiej oraz wsparcia społecznego. Wydział realizuje całościową politykę społeczną miasta wspólnie z najważniejszymi jednostkami miejskimi. Na potrzeby realizowanych zadań uporządkowano, zaktualizowano oraz zmapowano zależności dla najważniejszych miejskich dokumentów programowych i strategicznych, tj. strategii rozwoju miasta, strategii rozwiązywania problemów społecznych, programów operacyjnych, programów branżowych, modeli, procedur oraz kluczowych projektów miejskich.

W 2019 r. w obszarze polityki społecznej funkcjonowało łącznie 46 dokumentów branżowych realizujących cele programów operacyjnych Strategii Rozwoju Miasta Gdańsk 2030 Plus. Było to: 21 programów, 3 modele, 19 projektów oraz 3 merytoryczne procedury.

**DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INTEGRACJA SPOŁECZNA
I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA**

Wzmocnienie koordynacji zarządzania polityką społeczną

- **Gdańska Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych do roku 2030** – podstawowy dokument nakreślający kierunki rozwoju społecznego w Gdańsku. Identyfikuje trudności i problemy gdańszczan oraz wskazuje optymalne kierunki rozwiązań. Strategia jest realizowana poprzez branżowe programy, projekty, modele, procedury i plany. W 2019 r. działania skupiały się na:
 - upowszechnieniu wśród realizatorów strategii opracowanego katalogu rezultatów ze wskaźnikami dla 7 kierunków wskazanych w strategii, które w kolejnych latach będą poddawane systematycznemu monitoringowi;
 - cyklicznej analizie wydatków na realizację celów strategii;
 - pracy Zespołu Zarządzającego, monitorującego realizację strategii;
 - poprawie efektywności prowadzonych działań;
 - kontynuowaniu wdrażania systemu informatycznego służącego zarządzaniu obszarem usług społecznych świadczonych przez miasto z wykorzystaniem systemu witkac.pl.
- W 2019 r. opracowano i uchwalono jeden **nowy branżowy dokument**: Szczegółowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Miasta Gdańska na rok 2020. Dokument ten jest z mocy prawa dokumentem rocznym.
- **Współpraca metropolitalna** – głównym wymiarem współpracy był udział miasta w procesie przygotowywania Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 poprzez uczestnictwo w spotkaniach roboczych i konsultacjach społecznych. Ważnym obszarem aktywności były również projekty metropolitalne realizowane w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, dzięki którym zwiększany jest dostęp do usług społecznych. Podobne działania podejmowane były na podstawie partnerstwa z okolicznymi samorządami w ramach projektów aktywizujących zawodowo i społecznie beneficjentów projektu.
- **Współpraca krajowa i ponadnarodowa w zakresie polityki społecznej** – wymiana wiedzy i doświadczeń, a także realizacja wspólnych projektów. Głównymi obszarami współpracy w 2019 r. były mieszkalnictwo społeczne oraz rozwiązywanie problemu bezdomności. Kluczowym partnerem w kraju była Unia Metropolii Polskich. Gdański Program Mieszkalnictwa Społecznego został – w projekcie prowadzonym przez Ogólnopolską Federację na Rzecz Rozwiązywania Problemu Bezdomności we współpracy z Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej – uznany za dobrą praktykę w zakresie rozwiązywania problemu bezdomności i zarekomendowany do wdrożenia w średnich i dużych miastach. Ponadto została zorganizowana wizyta studyjna w Lizbonie, której rezultatem było poznanie doświadczeń portugalskich w zakresie wsparcia osób w kryzysie bezdomności ulicznej prowadzonego metodą Housing First. Gdańsk uczestniczy w realizacji międzynarodowego projektu „Civic eState. Współdzielone miejskie dobra publiczne”. W 2019 r. odbyło się 6 spotkań Lokalnej Grupy Urbact, międzysektorowego zespołu interesariuszy projektu.
- **Prawo lokalne na rzecz integracji i pomocy społecznej** – najważniejsze działania i inicjatywy prowadzone w 2019 r. to: przygotowanie w dialogu społecznym (również z udziałem osób w kryzysie bezdomności) zapisów – pierwszej w Polsce – Karty Praw Osób Bezdomnych, powołanie Miejskiego Systemu Interwencji Kryzysowej łączącego 31 podmiotów (instytucji i organizacji), rozpoczęcie wdrażania Modelu na rzecz Równego Traktowania (opracowano pierwszy dwuletni plan na lata 2019-2020), opracowanie regulaminu precyzującego zasady kwalifikacji do mieszkań ze wsparciem.
- **Badania, monitoring i ewaluacja** – w 2019 r. wdrażane były rekomendacje wynikające z ewaluacji dokumentów strategicznych przeprowadzonej w 2018 r. (przyjęto zasadę, że ewaluacja następuje co 2 lata). Podjęto ponadto projekty badawcze w obszarze problemu uzależnień: badanie ESPAD dot. używania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych wśród uczniów szkół ponadpodstawowych (na próbie 1517 osób w wieku 15-18 lat), badanie wzorców konsumpcji alkoholu (na próbie 1004 osób dorosłych), diagnozę problemu narkotyków i narkomanii oraz ewaluację Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii (na próbie 1004 osób dorosłych). Ponadto zrealizowano badanie ewaluacyjne szczegółowych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii za lata 2017-2018.

8. KULTURA I CZAS WOLNY

Rozwojowi kultury gdańskiej – włączającej i dostępnej, służy cały pakiet zainicjowanych i rozwijanych od kilku lat działań. Polegają one w głównej mierze na konsekwentnym zwiększaniu dostępności wydarzeń organizowanych przez miejskie instytucje kultury oraz na tworzeniu oferty kulturalnej w dzielnicach wspólnie z mieszkańcami i radami dzielnic. Rozwój kultury nie byłby możliwy bez systemowego wsparcia dla artystów, NGO i sektora kreatywnego, prowadzenia działań na pograniczu sektorów edukacji i kultury, a także stałego rozwijania czytelnictwa. Wśród priorytetów znajdują się również troska o zachowanie pamięci i opieka nad zabytkami. Do zadań kierunkowych należy stałe rozwijanie infrastruktury kultury. Istotne są też badania sektora kultury oraz rozwijanie przyjaznej nawigacji po ofercie kulturalnej.

Tworzeniu i rozwijaniu oferty kulturalnej towarzyszy stały namysł nad zachowaniem równowagi między kulturą dostępną i popularną, a silną marką flagowych wydarzeń. Konsekwentnie kontynuowano programy służące wspieraniu środowisk artystycznych, zwiększaniu zasobu gminnych pracowni twórczych i tworzeniu kolekcji dzieł sztuki. Rok 2019 upłynął w kulturze pod znakiem przełomowych zdarzeń i jubileuszy wydarzeń historycznych ważnych dla Polski i Gdańska – wybuchu II wojny światowej oraz pierwszych częściowo wolnych wyborów w czerwcu 1989 r.

Uczestnictwo w kulturze i aktywność kulturalna mieszkańców

INSTYTUCJE KULTURY

Gdańsk jest największym w północnej Polsce centrum kultury ze znanymi w kraju i poza jego granicami instytucjami kultury. Według stanu na koniec 2019 r. sieć instytucji Gdańska tworzyło 26 muzeów wraz z oddziałami muzealnymi, 7 teatrów i instytucji muzycznych, 14 galerii sztuki. Wśród wymienionych znajduje się 12 instytucji prowadzonych lub współprowadzonych przez Gminę Miasta Gdańska. Mieszkańcy Gdańska chętnie uczestniczą w życiu kulturalnym, a tym samym w życiu miasta. W 2019 r. z oferty kulturalnej miejskich instytucji kultury skorzystało 2,1 mln odbiorców.

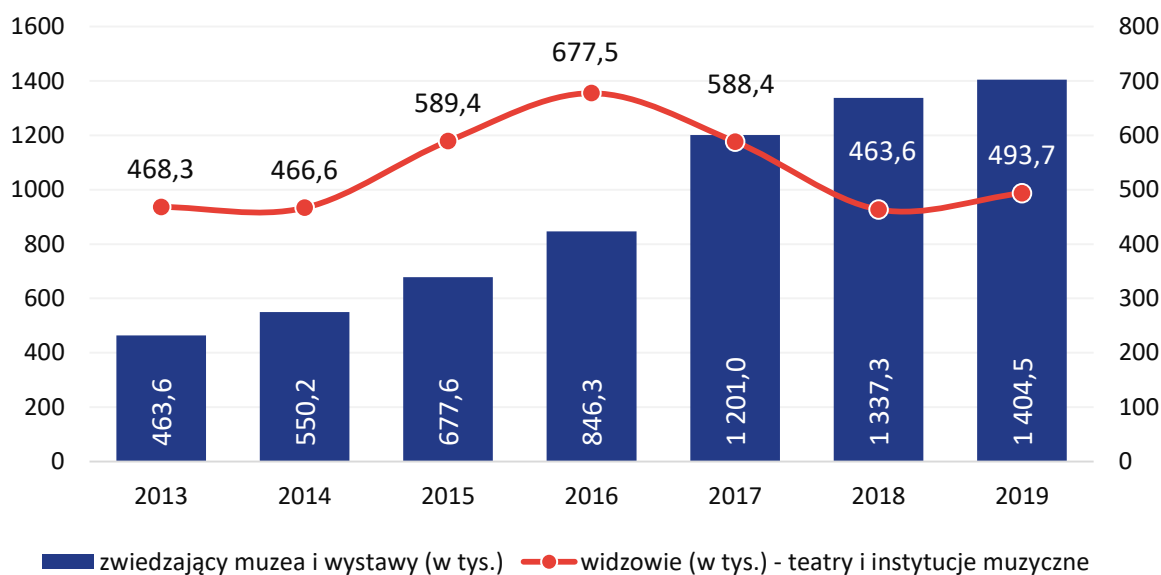
Działalność teatralną prowadzą Miejski Teatr Miniatura, impresaryjny Gdański Teatr Szekspirowski oraz Teatr Wybrzeże – instytucja kultury samorządu województwa pomorskiego ze swoimi gdańskimi scenami – Dużą, Czarną, Malarnią, jak również najnowszą inwestycją – Starą Apteką – zaadaptowaną na scenę teatralną dawną prochownią z XVII w., która w 2019 r. zdobyła wyróżnienie w prestiżowym konkursie architektonicznym Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Zabytek Zadbany w kategorii Adaptacja Obiektów Zabytkowych.

Scenę muzyczną tworzą instytucje miejskie – Cappella Gedanensis oraz Polski Chór Kameralny Schola Cantorum Gedanensis, oraz dwie instytucje samorządu województwa – Polska Filharmonia Bałtycka im. Fryderyka Chopina oraz Opera Bałtycka. Teatry i instytucje muzyczne w Gdańsku wyposażone są łącznie w 10,6 tys. miejsc w swoich salach, a ich roczna produkcja artystyczna kształtuje się na poziomie ponad 1,8 tys. przedstawień i koncertów. Muzea i oddziały muzealne w Gdańsku dbają o właściwe zachowanie i prezentację dziedzictwa materialnego i duchowego. Dziedzictwo miasta i Pomorza prezentowane jest w miejskim wielooddziałowym Muzeum Gdańska, instytucjach Samorządu Województwa Pomorskiego, tj. Muzeum Archeologicznym w Gdańsku oraz Muzeum Narodowym w Gdańsku, a także państwowych instytucjach kultury – w Muzeum II Wojny Światowej czy Narodowym Muzeum Morskim w Gdańsku.

Dzieje miasta od średniowiecza do współczesności prezentowane są przez Muzeum Gdańska. Instytucja posiada w swoich zbiorach ok. 25 tys. muzealiów prezentowanych i przechowywanych w 5 oddziałach otwartych przez cały rok, tj.: Ratuszu Głównego Miasta, Dworze Artusa, Domu Uphagena, Muzeum Bursztynu, Muzeum Poczty Polskiej w Gdańsku oraz w 4 oddziałach czynnych w letnim sezonie turystycznym, tj.: Twierdzy Wisłoujście, Wartowni nr 1 na Westerplatte, Muzeum Nauki Gdańskiej (dawniej: Muzeum Zegarów Wieżowych) i Kuźni Wodnej.

Muzeum Gdańska zanotowało w 2019 r. rekordową liczbę 512 tys. odwiedzin – o ponad 100 tys. więcej niż rok wcześniej. Najpopularniejszymi miejscami wśród odwiedzających były Ratusz Głównego Miasta, Muzeum Bursztynu, Dwór Artusa oraz Wartownia nr 1 na Westerplatte.

Zwiedzający muzea i wystawy oraz widzowie w teatrach*
i instytucjach muzycznych w Gdańsku w latach 2013-2019
- dane w tys. -

* bez danych dot. Gdańskiego Teatru Szekspirowskiego.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Kulturalną wizytówką miasta jest również Europejskie Centrum Solidarności, którego siedziba jest jedną z gdańskich ikon architektonicznych. Jest to miejsce upowszechniające dziedzictwo pokojowego ruchu Solidarności oraz czynne uczestnictwo w budowie tożsamości obywatelskiej i europejskiej. Europejskie Centrum Solidarności zaangażowane jest silnie w działania na rzecz spójności społecznej. To instytucja o wyjątkowym charakterze, która łączy w sobie funkcję muzeum, ośrodka badań i idei, centrum działań społecznych oraz centrum kultury i edukacji. W ramach swoich zadań statutowych permanentnie gromadzi, opracowuje i udostępnia źródła opisujące opór społeczny wobec władzy komunistycznej w latach 1970-1989. Także w ramach zadań statutowych prowadzi i udostępnia wystawę stałą oraz liczne wystawy i działania o charakterze czasowym.

Europejskie Centrum Solidarności było w styczniu 2019 r. jednym z miejsc pożegnań gdańszczan, Polaków z twórcą ECS – prezydentem Pawłem Adamowiczem (1965-2019). Zgodnie z wolą rodziny, trumnę wystawiono w ogrodzie zimowym na dobę (17-18 stycznia). Hołd prezydentowi oddało 53 tys. ludzi.

W dniach 1-11 czerwca 2019 r. wokół ECS skupiło się wiele wydarzeń w ramach Święta Wolności i Solidarności. W bogatym programie debat i spotkań w ECS, w Strefie Społecznej, którą wypełniły organizacje pozarządowe z całej Polski, w wydarzeniach kulturalnych odbywających się w wielu lokalizacjach w mieście – wzięło udział 220 tys. osób. Tylko 4 czerwca, w rocznicę wyborów z 1989 r., ECS odwiedziło 27 tys. gości. Wszystkich połączył okrągły stół – mebel miejski, który stanął przy fontannach ECS, a później, dzięki modułowej konstrukcji, pojawił się także w wielu punktach Gdańska, m.in. podczas akcji ZROZUMIEĆ 89/19.

Piąta rocznica obecności ECS w siedzibie przy placu Solidarności 1 w Gdańsku, przypadła w trakcie obchodów 39. rocznicy podpisania Porozumienia Gdańskiego i 80. rocznicy wybuchu II wojny światowej (30–31 sierpnia i 1 września 2019 r.). Z kolei z okazji 15. rocznicy członkostwa Polski w Unii Europejskiej, ECS wyróżniono Pomorskim Super Sztormem Piętnastolecia (27 marca 2019 r.). To nagroda dla najlepszej inwestycji zrealizowanej dzięki funduszom europejskim i wspierającej ideę solidarności europejskiej. Ukoronowaniem pracy na rzecz promocji dziedzictwa solidarnościowego i Gdańska – miasta wolności i solidarności, było wyróżnienie ECS prestiżowym Medalem św. Wojciecha przez Radę Miasta Gdańska (28 października 2019 r.).

Miasto od 2015 r. włączone jest we współtworzenie NOMUS – nowego muzeum sztuki współczesnej, oddziału Muzeum Narodowego w Gdańsku w budynku zlokalizowanym na terenie historycznej Stoczni Gdańskiej,

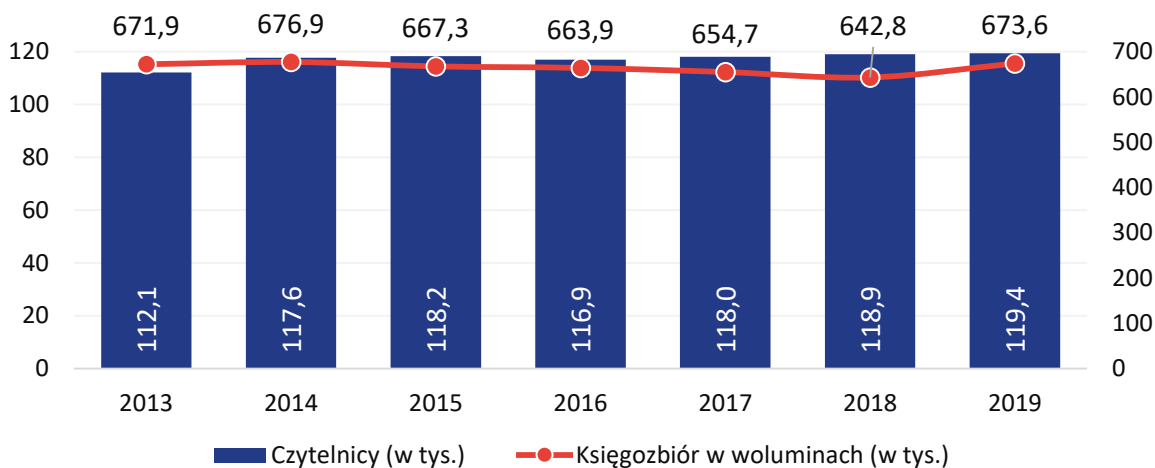
a jednocześnie w miejscu działalności oddolnych inicjatyw artystycznych, które kumulowały się w tym miejscu od końca lat 80. XX wieku. Miasto dotychczas przekazało umową użyczenia nieruchomości gruntową wraz z trzykondygnacyjnym budynkiem wpisanym do rejestru zabytków woj. pomorskiego przy ul. Jaracza 14 (dawna ul. Doki 1/145 B) oraz współtworzy ten projekt poprzez roczne dofinansowanie. Dodatkowo, od 2017 r., przeznacza kwotę 400 tys. zł rocznie na zakupy sztuki w ramach tworzenia Gdańskiej Kolekcji Sztuki Współczesnej.

Do pozostałych prężnie działających instytucji, których organizatorem jest Gmina Miasta Gdańska należą: Centrum Sztuki Współczesnej ŁAŻNIA – z siedzibą przy ul. Jaskółczej oraz oddziałem ŁAŻNIA 2 w Nowym Porcie, czterooddziałowa Gdańska Galeria Miejska (od 2017 r. w dawnym Domu Dobroczynności swoją siedzibę ma Dom Chodowieckiego i Grassa, który będzie miejscem integracji społecznej, obcowania ze sztuką i edukacji kulturalnej mieszkańców, areną twórczych działań artystów odbywających tu rezydencje), Gdański Archipelag Kultury – skupiający w swojej strukturze 10 oddziałów rozproszonych w różnych dzielnicach miasta, Instytut Kultury Miejskiej oraz Klub ŻAK – jeden z najstarszych ośrodków kultury w Polsce, który prowadzi bardzo aktywną działalność koncertową, teatralną, filmową i wystawienniczą. Istotną rolę w zwiększaniu znaczenia kultury w życiu miasta i jego mieszkańców odgrywają również Hevelianum, Pałac Młodzieży w Gdańsku oraz Nadbałtyckie Centrum Kultury – instytucja kultury Samorządu Województwa Pomorskiego.

Najliczniejszą grupę instytucji kultury stanowią oddziały biblioteki – Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Gdańsku (WiMBP), która posiadała w 2019 r. 29 filii dostępnych dla mieszkańców w różnych dzielnicach miasta. W 2019 r. zarejestrowanych było ponad 119,4 tys. czytelników – posiadających Kartę do Kultury, która oprócz funkcji karty bibliotecznej upoważnia również do korzystania ze zniżek na wybrane koncerty, przedstawienia i wystawy. W 2019 r. w WiMBP dokonano 1,6 mln wypożyczeń, a 68,6 tys. osób odwiedziło filie WiMBP celem uczestnictwa w wydarzeniach, spotkaniach z autorami i podróżnikami, warsztatach dla najmłodszych, wieczorach z muzyką i filmem czy festiwalach literackich.

Liczba czytelników oraz księgozbiór w woluminach w Gdańsku w latach 2013-2019

- dane w tys. -

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Gdańsku oraz danych GUS.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO KULTURA I CZAS WOLNY Zwiększenie uczestnictwa w kulturze i aktywności kulturalnej mieszkańców

- W celu ułatwienia mieszkańcom Gdańska korzystania z bogatej oferty kulturalnej, sportowej i naukowej miasta rozwijano projekt **Gdańskiej Karty Mieszkańca**. W 2019 r. w ramach karty zaoferowano bezpłatne wejścia do 25 instytucji kultury, obiektów sportowych oraz atrakcji turystycznych Gdańska oraz rabaty u 110 partnerów. W ramach Karty rozwijany był Projekt Edukacji Morskiej, Praca dla Seniorów i Senierek oraz aplikacja mobilna Jestem z Gdańska. Za pośrednictwem Karty prowadzona była promocja i obsługa obchodów 4 czerwca. Rozpoczęto również prace pilotażowe nad wdrożeniem systemu biletowego. W 2019 r. kartę posiadało 227,1 tys. osób.
- Aby zwiększyć dostęp do informacji o ofercie kulturalnej w poszczególnych dzielnicach Gdańska oraz w celu podjęcia próby zidentyfikowania tzw. „białych plam” na kulturalnej mapie miasta, Biuro Prezidenta ds. Kultury zleciło

opracowanie koncepcji graficznej gdańskiej mapy miejsc kultury. W efekcie powstała mapa obejmująca łącznie 142, zarówno publicznych, jak i niepublicznych, miejsc związanych z kulturą (teatry, centra kultury, galerie, kina, biblioteki, muzea), która w kolejnych latach będzie aktualizowana oraz uzupełniana o nowe punkty.

- W 2019 r. rozpoczęto partycypacyjny proces tworzenia **Gdańskiego Programu Edukacji Kulturowej**. W tym celu powołano Laboratorium Edukacji Kulturowej skupiające osoby na co dzień zajmujące się edukacją kulturową. Niespełna 60 osób reprezentujących środowiska nauczycielskie, instytucje kultury, organizacje pozarządowe, naukowe oraz reprezentanci samorządu podczas warsztatów i spotkań wypracowywało wspólnie misję, wizję, cele i zadania składające się na ww. dokument. Zakończeniem partycypacyjnego procesu tworzenia Gdańskiego Programu Edukacji Kulturowej były konsultacje społeczne dla mieszkańców Gdańska przeprowadzone na przełomie grudnia 2019/stycznia 2020 r.
- Równoległe z pracami nad Gdańskim Programem Edukacji Kulturowej, gdańskie instytucje kultury nieustannie realizują bardzo **bogaty program edukacyjny dla różnych grup wiekowych**. W ramach edukacji artystycznej aktywnie działały GGM, CSW ŁAŻNIA czy GAK, zajęcia edukacji filmowej realizuje Klub ŻAK, GAK, ECS i CSW ŁAŻNIA, edukacja historyczna i obywatelska to główna tematyka zajęć i warsztatów organizowanych przez Muzeum Gdańska, ECS i Instytut Kultury Miejskiej, z kolei w ramach edukacji teatralnej aktywnie działają Teatr Miniatura i GTS. Swoje zajęcia edukacyjne prowadzą również Capella Gedanensis, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Gdańsku, Hevelianum i Gdański Ogród Zoologiczny. Oferta edukacyjna poszerzona została o projekty organizacji pozarządowych, dofinansowanych w ramach konkursów grantowych.
- W 2019 r. kontynuowano **współpracę z gdańskimi uczelniami wyższymi**. Ze wsparciem finansowym Miasta odbyły się m.in.: cykl koncertów *Akademia Muzyczna w Politechnice i Patio Akademii Sztuk Pięknych*, wymiana koncertowa z Bremą w ramach III Niemiecko-Polskiego Festiwalu dla Młodych Muzyków oraz konferencja ASP pn. *Polska Szkoła Animacji – jak to się robi?* Prezydent Miasta Gdańska ufundowała szereg nagród – w I Ogólnopolskim Konkursie Wokalnym im. Stanisława Moniuszki organizowanym przez Akademię Muzyczną im. Moniuszki w Gdańsku, w ramach organizowanej przez Akademię Sztuk Pięknych w Gdańsku wystawy „Najlepsze Dyplomy Akademii Sztuk Pięknych” oraz dla najlepszych studentów na Wydziale Rzeźby i Intermediów. Prowadzono wspólne projekty z Gdańskim Towarzystwem Naukowym oraz PAN – Oddział w Gdańsku i Biblioteką Gdańską PAN, Instytutami Uniwersytetu Gdańskiego – Socjologii oraz Badań nad Kulturą.
- **Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna** prowadziła w 2019 r. szereg działań na rzecz rozwoju czytelnictwa w Gdańsku w ramach **Gdańskiego Programu Rozwoju Czytelnictwa**. Zorganizowano m.in.: cykl ok. 250 spotkań autorskich dla dzieci i dorosłych z uznanymi osobistościami ze środowiska literackiego z Polski i zagranicy, ok. 15 warsztatów i spotkań poświęconych nowym mediom i 10 wydarzeń promujących nowości wydawnicze. Ponadto zrealizowano projekty czytelnicze: Wielki Maraton Czytelniczy, Gdańskie Spotkania Komiksowe, festiwal czytelniczy Sztuka Czytania, Z książką na walizkach, Gdańska Afera Kryminalna, festiwal Młoda Ambitna Literatura, warsztaty pisarskie Piszmy i Biblioteka Moovi. Instytucja przystąpiła do opracowania nowego dokumentu strategicznego oraz analizy dotychczasowej sieci filii bibliotecznych.
- W działania Gdańskiego Programu Rozwoju Czytelnictwa włączono **Gdańskie Targi Książki**, których 2. edycję organizowała w 2019 r. Jednostka Kultury sp. z o.o., ze wsparciem finansowym Miasta Gdańska. Targi odwiedziło blisko 16 tys. osób. Podczas trzydniowego wydarzenia uczestnicy mogli odwiedzić kilkadziesiąt stoisk wystawców z całej Polski, uczestniczyć w warsztatach, debatach i spotkaniach autorskich.
- Kolejnym działaniem na rzecz rozwoju czytelnictwa w Gdańsku była też akcja **„Plakat z poezją”**, organizowana przez Instytut Kultury Miejskiej. Plakaty z poezją znanych twórców pojawiły się na przystankach, billboardach miejskich oraz w komunikacji miejskiej. Instytut Kultury Miejskiej był również organizatorem festiwalu **„Odnalezione w tłumaczeniu”**. Podczas edycji w 2019 r. oprócz spotkań z wybitnymi tłumaczami literatury i pisarzami, w tym z Olgą Tokarczuk, warsztatów i premier literackich odbyło się wręczenie Nagrody Prezydenta Miasta Gdańska za Twórczość Translatorską im. T. Boya-Żeleńskiego.
- Na potrzeby promocji czytelnictwa przygotowano kampanię z hasztagiem **#GDANSKCYTA**. Hasztag stosowano podczas wydarzeń literackich oraz w materiałach promocyjnych związanych z czytelnictwem w Gdańsku.
- W 2019 r. wśród działań służących zwiększeniu uczestnictwa w kulturze i aktywności kulturalnej mieszkańców kontynuowane były inicjatywy **otwierające instytucje kultury na potrzeby mieszkańców i lokalnych wspólnot**. Prowadzono **Otwarty IKM** – program Instytutu Kultury Miejskiej, który pozwalał organizatorom wydarzeń z Gdańska i regionu na realizację swoich pomysłów i działań w siedzibie instytucji. W 2019 r. przeprowadzono także pierwszą edycję realizowaną w przestrzeni miejskiej – w gdańskiej dzielnicy Siedlce, w ramach projektu **„Otwarty IKM na Siedlcach”**. Z kolei na 3. piętrze ECS – przestrzeni dla społeczników, grup formalnych i nieformalnych, odbyło się 1,3 tys. wydarzeń, które zgromadziły ok. 13 tys. uczestników, m.in. w ramach **Gdańskiej Szkoły Solidarności Codziennie i Akademii Zaangażowania**. Działania instytucji w przestrzeni gdańskich dzielnic i skierowanych bezpośrednio do mieszkańców kontynuował Gdański Archipeląg Kultury. **Mobilny Dom Kultury** w 2019 r. odwiedził pięć gdańskich dzielnic: Nowy Port, Osowę, Przymorze, Łostowice oraz Stogi. W weekendy na osiedlowych boiskach odbywały się spektakle, gry i zabawy, stanowiące odpowiedź na potrzeby kulturalne najmłodszych mieszkańców społeczności lokalnej.
- Gdańszczanie oddając hołd zamordowanemu w styczniu 2019 r. prezydentowi Gdańska Pawłowi Adamowiczowi, szukali okazji do gromadzenia się i wspólnego przeżywania. Europejskie Centrum Solidarności – instytucja, która powstała z inicjatywy śp. prezydenta Pawła Adamowicza – stało się miejscem, w którym gdańszczanie i goście z całej

Europy mogli pożegnać się z prezydentem przed pochówkiem w Bazylice Mariackiej. Hołd zmarłemu oddało ponad 50 tys. osób. We wspomnieniowym WIECZORZE DLA PRZYJACIELA, zorganizowanym również w ECS, wzięło udział 400 gości, 8800 osób śledziło transmisję na żywo na Facebooku, a miliony przed telewizorami. Przez wiele tygodni środowiska twórcze i artystyczne żegnały się symbolicznie z prezydentem, dziękując w ten sposób za zaangażowanie w budowę życia kulturalnego w Gdańsku i wsparcie, jakie zawsze okazywał ludziom kultury, sztuki i nauki. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna wydała publikację *Gdański Styczeń*, a do innego wydawnictwa – albumu fotografii pt. *Gdańsk 2018*, wydanego przez Muzeum Gdańska, autor Chris Niedenthal włączył epilog poświęcony prezydentowi.

- W partycypacyjne obchody 30. rocznicy wyborów 4 czerwca 1989 r. włączono dziesiątki tysięcy mieszkańców Gdańska. Przed ECS w Gdańsku stanął **okrągły stół** wykonany na specjalne zamówienie. Mebel, zaprojektowany dla stu osób, stał się przestrzenią wielu rocznicowych wydarzeń, w tym warsztatów, debat i koncertów. Stworzono bogaty program towarzyszący świętu, obejmujący ponad 200 wydarzeń kulturalnych rozsianych po całym mieście.
- Przełom sierpnia i września z kolei poświęcony był obchodom **Sierpnia 80'** oraz w szczególności **80. rocznicy wybuchu II wojny światowej**. Miasto Gdańsk, Samorząd Województwa Pomorskiego wraz z gdańskimi instytucjami kultury zorganizowały dwa wyjątkowe wydarzenia muzyczne – koncert „Solidarność i pokój” w ECS pod batutą Szymona Morusa z okazji 39. rocznicy porozumień sierpniowych oraz dla upamiętnia 80. rocznicy wybuchu II wojny światowej koncert pt. „Wojna i Pokój” w wykonaniu Królewskiej Orkiestry Katalońskiej pod dyktando Jordiego Savalla.
- Szczególnym wydarzeniem towarzyszącym festiwalowi Solidarity of Arts w sierpniu 2019 r. była uroczystość symbolicznego wręczenia gdańskiej **nagrody Neptun Olegowi Sencowowi** – ukraińskiemu reżyserowi, pisarzowi, dokumentaliście, uczestnikowi Euromajdanu, oskarżonemu przez rosyjskie służby o terroryzm i skazanemu na 20 lat syberyjskiego łagru. Kiedy został zwolniony z łagru, zagościł w Gdańsku. W październiku 2019 r. w ogrodzie zimowym ECS odbyło się pełne emocji spotkanie, na które przybyło kilkaset osób, w tym wielu nowych mieszkańców Gdańska – imigrantów z Ukrainy.
- W październiku 2019 r. w związku z wręczeniem **Literackiej Nagrody Nobla Oldze Tokarczuk**, która od wielu lat jest jurorką gdańskiego festiwalu literackiego **Europejski Poeta Wolności**, gdańszczanie zebrali się na wspólne oglądanie transmisji on-line ze Sztokholmu oraz czytanie twórczości noblistki, które zorganizował Instytut Kultury Miejskiej.
- W 2019 r. już po raz piętnasty celebrowano **Święto Miasta**, którego celem jest integracja mieszkańców i pokoleń dzięki wspólnemu spędzaniu czasu i uczestniczeniu w różnego typu wydarzeniach i atrakcjach. Obchody odbyły się w wielu dzielnicach Gdańska, między innymi na Młodym Mieście oraz w Parku Oruńskim. Takie same cele integracji międzypokoleniowej przyświecają innym wydarzeniom organizowanym przez Miasto, **świętom ulic i dzielnic**. W 2019 r. odbyły się: 10. Święto Ulicy Mariackiej pod hasłem „Bursztynowa Mariacka”, połączone z zakończeniem targów Ambermart, 10. edycja Święta Ulicy Północnej, inspirowana Szkołą Zegarmistrzowsko-Jubilerską, 2. edycja święta ulicy Św. Ducha oraz 8. Święto Dzielnic „Viva Oliva!” czy Święto Biskupiej Górki.
- Dzięki połączeniu międzyinstytucjonalnych sił, we wrześniu 2019 r. odbył się **4. Gdański Tydzień Demokracji**, którego hasłem przewodnim były słowa Maxa Frischa „Demokracja oznacza mieszanie się do swoich własnych spraw”. W ramach wydarzenia w siedmiu lokalizacjach Gdańska zrealizowano różnego rodzaju spotkania, debaty, imprezy kulturalne i wystawy. Inauguracją tygodnia była wystawa „Polska odNowa” w ECS, poświęcona rządowi i osobie Tadeusza Mazowieckiego.
- **Muzeum Gdańska** zaproponowało w 2019 r. szereg nowych aktywności na Westerplatte. Od połowy roku realizowano projekt „Westerplatte – Szlak Pamięci”, przygotowano wydarzenie – „45. urodziny Wartowni nr 1”. Zapoczątkowano też użytkowanie wielkoformatowej gry edukacyjnej Westerplatte. Kulminacją wydarzeń była trzecia edycja festiwalu Spotkania z historią, na który przybyło przeszło 11 tys. widzów. Odbyła się też druga edycja spektaklu multimedialnego „Światłocienie”, w którym uczestniczyło ok. 1500 widzów.
- W 2019 r. oddano do ponownego użytku dwie **wyremontowane filie Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Gdańsku**. W styczniu odbyło się uroczyste otwarcie Biblioteki Kolonia (ul. Manifestu Połanieckiego 32-34 we Wrzeszczu Dolnym), gdzie w nowocześnie zaaranżowanym wnętrzu znacząco wzbogacono księgozbiór, a ofertę rozszerzono o możliwość wypożyczania audiobooków oraz skorzystania w pełni wyposażonych stanowisk komputerowych. W grudniu dodano drugą wyremontowaną filię nr 16. Filia mieszcząca się przy ul. Dworskiej 27 w Brzeźnie przeszła gruntowny remont: istotnej zmianie uległ układ pomieszczeń, dzięki czemu wygospodarowano komfortową przestrzeń do organizacji spotkań autorskich oraz wystaw, a w zbiorach Biblioteki Brzeźno pojawiło się ponad 400 nowych audiobooków.
- **Gdański Ogród Zoologiczny** rozpoczął w 2019 r. nową inwestycję – budowę pawilonu i wolier dla flamingów, pelikanów i ptaków afrykańskich w celu podniesienia atrakcyjności Ogrodu oraz przyciągnięcia turystów poza sezonem letnim. Po raz kolejny pobito rekord frekwencji odwiedzających ZOO – w 2019 r. ogród odwiedziło 487 tys. osób.
- W 2019 r. miejskie instytucje kultury kontynuowały działania służące **znoszeniu barier architektonicznych oraz przeciwdziałające wykluczeniu**, jednocześnie wdrażając w życie zapisy Modelu Integracji Imigrantów oraz Modelu na rzecz Równego Traktowania. Centrum Sztuki Współczesnej ŁAŻNIA zorganizowało szereg szkoleń z dostępności instytucji kultury, zarówno dla kuratorów, jak i skierowane do seniorów, pt. „Szkolenia z Kulturą bez Barier”. Instytucja realizowała też projekt Centrum Kreatywności, w ramach którego proponowane działania dały możliwość dostępu do zróżnicowanych aktywności artystycznych uczestnikom z niepełnosprawnością wzroku i słuchu. Zgodnie z

wytycznymi zleconego audytu dostępności instytucji, CSW ŁAŻNIA zakupiło wózki ewakuacyjne Escape Chair wraz z szafkami do zabudowy, które służyć będą do ewakuacji osób niepełnosprawnych w razie zaistnienia sytuacji zagrożenia życia i zdrowia. Zakupiono również nauszники przeciwhałasowe, aby osoby z dysfunkcjami mogły w przyjaznych dla nich warunkach oglądać prezentowane wystawy. Klub ŻAK prowadził działania zgodnie z filozofią instytucji – „Żak bez barier” oraz „elitarny program/egalitarny dostęp”, której celem jest promowanie integracji społecznej. W związku z projektem poszerzenia oferty Karty Mieszkańca o pakiet dla osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów, wykonano audyt w instytucjach, aby sprawdzić, które odpowiadają na potrzeby kulturalne osób niepełnosprawnych. Wśród posiadających taką ofertę albo systematycznie znoszące bariery znalazły się m.in. Muzeum Gdańska, ECS, GTS i Teatr Miniatura. Ponadto Biuro Prezzydenta ds. Kultury zorganizowało szkolenie dla kadry zarządzającej instytucji kultury dotyczące dostosowania instytucji oraz jej oferty programowej do osób z niepełnosprawnościami. W 2019 r. przeprowadzono i rozstrzygnięto konkurs na realizację działań artystycznych i kulturalnych na rzecz integracji społecznej, wyrównywania szans i praw człowieka. W ramach konkursu dofinansowano 6 projektów na łączną kwotę 50 tys. zł. Dofinansowanie otrzymali m.in. Feeria Stowarzyszenie Artystyczno-Społeczne *Dość bierności dla młodości*, Stowarzyszenie Amareya Art *Move_on – krok w kulturę*, Fundacja Kultury Fotograficznej *„Fotografia Bez Granic” Kulturo-Terapia poprzez sztukę*.

- Propozycja miejskich instytucji **dla osób powyżej 65. roku życia** to oferta całorocznych warsztatów, wykładów i spotkań, takich jak zajęcia ceramiczne i linorytnicze Gdańskiej Galerii Miejskiej czy spotkania seniorów-stoczniovców w ECS w ramach projektu „Na styku”. Projekty aktywizujące seniorów były również dofinansowane w ramach grantów, np. „Pigułka sztuki dla seniora” Fundacji Inicjatyw Społeczno-Kulturalnych „Forum”. Kulminacją wydarzeń kierowanych do seniorów tradycyjnie były październikowe obchody **Dni Seniora**, podczas których przez dwa tygodnie osoby starsze mogły korzystać z bogatego programu spektakli, warsztatów i koncertów, przygotowanych z tej okazji w gdańskich instytucjach kultury. Wydarzeniem zamykającym był **XIV Miejski Bal Seniora**, w którym, na zaproszenie Prezydent Miasta Gdańska, uczestniczyło ponad 500 gdańszczan w wieku powyżej 60 lat.
- Mieszkańcy Gdańska w 2019 r. mieli możliwość wzięcia udziału w bogatej ofercie kulturalnej w ramach **cyklicznych wydarzeń i festiwali**. Odbyły się kolejne edycje: Biografii Gdańskich, festiwalu dla dzieci Cud nad Martwą Wisłą, Gdańskich Dni Sąsiadów, Dni Muzyki Nowej, festiwalu Wilno w Gdańsku, projektu „Zrozumieć Sierpień”, Festiwalu Kultury Żydowskiej „Zbliżenia”. Ogromną popularnością, jak co roku, cieszyła się **Europejska Noc Muzeów**. Z oferty filmowej mieszkańcy i goście mogli skorzystać podczas Octopus Film Festival, w Kinie na Szekspirowskim, Kinie Podwórkowym, Kinie w Blokowsku GAK i Kinie letnim w Porcie Gdańsk. Nieprzerwanym zainteresowaniem cieszyły się spacer tematyczne – „Metropolitanka”, „Spacer po Stoczni Gdańskiej”, „Stocznia Szlakami Kobiet”, projekt „Gdańsk-Miasto-Sztuka”, spacer w ramach projektów „Lokalni Przewodnicy i Przewodniczki”, „Stocznia jest kobietą” czy zabawy terenowe dla dzieci i młodzieży „Gdańskie Miniatury”.
- Z roku na rok rośnie współuczestnictwo gdańszczan w kulturze, w jej tworzeniu i współdecydowaniu o organizowanych przedsięwzięciach. W 2019 r. **rady dzielnic** przy wsparciu Biura Prezzydenta ds. Kultury oraz miejskich instytucji kultury zrealizowały **65 projektów** kulturalnych skierowanych do lokalnych społeczności. Były to m.in. koncerty, warsztaty, spotkania autorskie oraz parada z okazji Święta Niepodległości.

Wspieranie rozwoju kultury

Gdańsk wspiera kulturę poprzez działalność miejskich instytucji kultury, które podnoszą jakość prezentowanej przez siebie oferty, urozmaicając ją, dbając o relacje z publicznością. Aby w Gdańsku funkcjonowały silne i zróżnicowane środowiska kulturalne i artystyczne, niezbędne jest tworzenie warunków poprzez narzędzia wsparcia oraz budowanie atrakcyjności miasta sprzyjającego rozwojowi twórczości organizacji i grup nieformalnych działających zarówno w obszarze kultury, jak i indywidualnych twórców i artystów.

STYPENDIA I NAGRODY W DZIEDZINIE KULTURY

W 2019 r. Prezydent Miasta Gdańska na wniosek komisji stypendialnych przyznała następujące stypendia kulturalne: Stypendium Kulturalne Miasta Gdańska, Stypendium Kulturalne Miasta Gdańska „Młody Gdańszczanin” oraz Stypendium Kulturalne Miasta Gdańska „Fundusz Mobilności”. W 2019 r. przyznano 215 stypendiów, łącznie na kwotę 595 950 zł.

Stypendium Kulturalne Miasta Gdańska przyznawane jest osobom fizycznym zajmującym się twórczością artystyczną oraz upowszechnianiem kultury na realizację przedsięwzięć artystycznych. W 2019 r. stypendia przyznano 75 osobom na łączną kwotę 367 960 zł. Stypendia otrzymali m.in.: Aurora Lubos na instalację performatywną „Ziemia”, Barbara Piórkowska na napisanie powieści „Kraboszki”, Tomasz Mering na stworzenie komiksu pt. „Uwolnienie”, Mirosław Judkowiak na film „Istota cienia”, Teresa Klaman na realizację wystawy retrospektywnej rysunku, rzeźby i ceramiki „Od Natury Do Metropolii”, Barbara Pędzich na realizację spektaklu teatru tańca pt. „Cykliczna ciągłość” Trójmiejskiego Kolektynu Twórczego.

W ramach Stypendium Kulturalnego Miasta Gdańska „Młody Gdańszczanin” 18 osób otrzymało wsparcie w łącznej wysokości 80 tys. zł. Przyznane stypendia umożliwiły młodym gdańszczanom wyjazdy na kursy i warsztaty doskonalące twórcze umiejętności oraz podjęcie artystycznych studiów za granicą. Stypendia otrzymali m.in.: Julia Charmuszko na udział w II Międzynarodowym Konkursie Skrzypcowym im. G. Ph. Telemanna w Poznaniu, Międzynarodowym Kursie Gocher Streicher Akademii „Stringtime Niederrhein” w Goch w Niemczech oraz 45. Międzynarodowych Kursach Muzycznych im. Zenona Brzewskiego w Łańcucie, Michał Mossakowski na studia w Conservatoire national superieur de musique et de danse de Paris (Narodowe Konserwatorium Paryskie), Zofia Nowicka na udział w II Międzynarodowym Konkursie Fortepianowym „Piano Talents for Europe” w Dolnym Kubinie na Słowacji, Maksymilian Krzak na studia muzyczne w Peabody Conservatory na Uniwersytecie Johnsa Hopkinsa w Baltimore w USA, Aleksandra Lipke na studia zagraniczne na uczelni artystycznej w Guildhall School of Music and Drama w Londynie, Piotr Olesz na udział w konkursie międzynarodowym Classic Pure Vienna International Music Competition 2019.

Dzięki Stypendium Kulturalnemu Miasta Gdańska „Fundusz Mobilności” gdańscy artyści mieli okazję prezentować swoje prace w wielu krajach Europy i świata. „Fundusz Mobilności” umożliwił 122 artystom realizację projektów na łączną kwotę 147 990 zł. Twórcy reprezentowali Gdańsk w ramach międzynarodowych festiwali muzycznych oraz artystycznych, gdzie prezentowali swoje projekty, m.in. w: USA, Niemczech, Rosji, Wielkiej Brytanii, Hiszpanii, Francji, Austrii, Chinach, Kenii czy Bangladeszu.

W 2019 r. przyznano również 110 nagród obejmujących szerokie spektrum działalności artystycznej, kulturowej i naukowej. Nagrody są formą docenienia osób zaangażowanych we współtworzenie i promowanie gdańskiej kultury. Całkowita kwota przyznanych nagród miasta w dziedzinie kultury i nauki wyniosła 644,9 tys. zł.

Nagrody z zakresu kultury przyznane w 2019 roku

Nagrodę Miasta Gdańska w Dziedzinie Kultury „Splendor Gedanensis” otrzymali: Magdalena Kalisz i Paweł Szopowski za zainicjowanie i realizację I Gdańskich Targów Książki, Dorota Kolak za kreację Hekabe w „Trojankach” Eurypidesa w reżyserii Jana Klaty, oraz prof. Jacek Zdybel za odtworzenie fresku „Polskie Niebo” w budynku dawnego Gimnazjum Polskiego w Gdańsku.

Tytuł Mecenasza Kultury Gdańska otrzymał Browar Amber.

Nagrodę Prezydenta Miasta Gdańska w Dziedzinie Kultury otrzymało 47 osób, w tym m.in.: Stefan Chwin, Mirosław Baka, Anna Czekanowicz, Michał Szlaga, Małgorzata Żerwe.

Nagrodę Naukową Miasta Gdańska im. Jana Heweliusza otrzymali: prof. dr hab. Piotr Stepnowski za wybitne osiągnięcia naukowe dotyczące analizy chemicznej i oceny negatywnych skutków pozostałości substancji farmaceutycznych oraz cieczy jonowych w środowisku oraz prof. dr hab. Piotr Dominiak za wybitne osiągnięcia naukowe w zakresie ekonomii sektora małych i średnich przedsiębiorstw oraz stworzenie w Gdańsku prężnego ośrodka badań ekonomicznych.

Nagrodę Miasta Gdańska dla Młodych Naukowców im. Jana Uphagena w kategorii nauk ścisłych otrzymała: dr Marta Skowron-Volponi za oryginalne, autorskie podejście do badań z zakresu entomologii – lepidopterologii i znaczące osiągnięcia naukowe z zakresu mimikry behawioralnej oraz opisanie trzech nowych dla nauki gatunków motyli z rodziny przeziernikowatych. W kategorii nauk humanistycznych i społecznych nie wpłynęła żadna kandydatura.

Nagrodę Teatralną Miasta Gdańska przyznano: Marii Kielan za tytułową rolę w spektaklu „Giselle” w reżyserii i choreografii Emila Wesołowskiego, Wojciecha Warszawskiego i Izabeli Sokołowskiej-Bulton na scenie Opery Bałtyckiej, Dorocie Kolak za rolę Hekabe w „Trojankach” Eurypidesa w reżyserii Jana Klaty na scenie Teatru Wybrzeże, oraz Jackowi Głombowi za reżyserię spektaklu „Wieloryb” na podstawie książki Jerzego Limona w Miejskim Teatrze Miniatura. Honorową Nagrodę Specjalną przyznano Teatrowi Wybrzeże za „Śmierć białej pończochy” Mariana Pankowskiego w reżyserii Adama Orzechowskiego.

Nagrodę Miasta Gdańska dla Młodych Twórców w Dziedzinie Kultury otrzymali: Patryk Hardziej – ilustrator, projektant, grafik oraz researcher, wykładowca Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku, Martyna Jastrzębska – artystka intermedialna, absolwentka i wykładowczyni Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku, Piotr Pawlak – pianista, laureat wielu międzynarodowych konkursów pianistycznych. Nagrodę publiczności otrzymała Julia Ciesielska – uczennica Ogólnokształcącej Szkoły Baletowej im. Janiny Jarzynówny-Sobczak w Gdańsku.

Nagrodę Miasta Gdańska za Promocję Kultury Miasta Gdańska otrzymał Marek Rogala, twórca portalu ESKAEM.pl – Szybka Kultura Miejska.

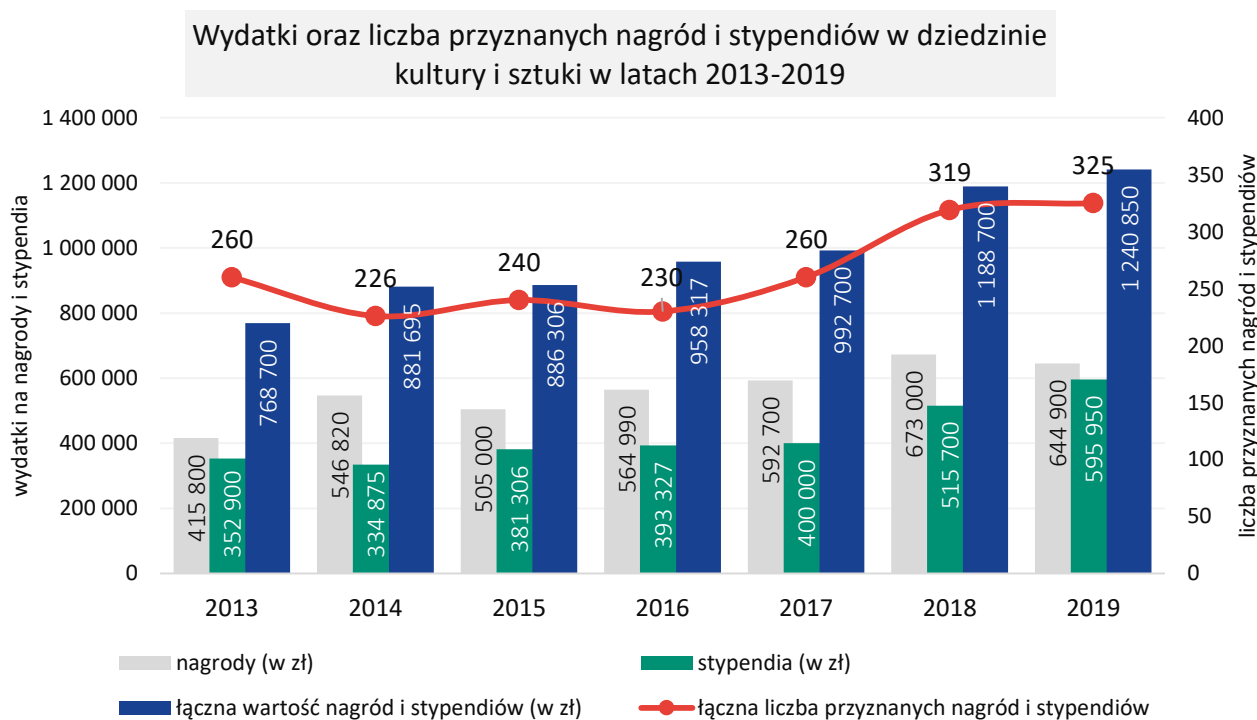
Nagrodę im. Macieja Płazyńskiego dla dziennikarzy i mediów służących Polsce otrzymali: Ilona Lewandowska („Kurier Wileński”) – za odkrywanie i wnikliwe opisywanie nieznanych, poruszających historii polskich bohaterów na Kresach; Ignacio Temino Martinez (Hiszpańska Agencja Prasowa EFE) – za rzetelne i wyważone publikacje o wydarzeniach w Polsce w mediach hiszpańskojęzycznych; Agnieszka Burton – za pełną emocji opowieść o zatracaniu korzeni przez nowych emigrantów na Antypodach publikację „Wnuczek tylko na tablecie” oraz Polish Media London (Polskie Radio Londyn, tygodnik Cooltura, cooltura24.co.uk) – za stworzenie profesjonalnej i prężnej grupy medialnej służącej polskiej społeczności w Wielkiej Brytanii. Wyróżnienie otrzymała redakcja czasopisma tureckiej Polonii Lehistan Sokağı – za przedstawianie obrazu współczesnej Turcji widzianego oczami tamtejszej Polonii i wysiłków podejmowanych na rzecz wzajemnego zrozumienia.

Nagrodę Prezydenta Miasta Gdańska Neptun otrzymał Oleg Sencow – ukraiński reżyser filmowy, prozaik, pisarz, aktywista społeczny, uczestnik Euromajdanu. Od 2014 r. więzień polityczny.

Nagrodę Prezydenta Miasta Gdańska i Gdańskiego Towarzystwa Naukowego dla Młodych Pracowników Nauki przyznano: Tomaszowi Snarskiemu, Ewelinie Barcińskiej, Aleksandrze Tesmar, Katarzynie Szebietowskiej, Damianowi Moskalewiczowi.

Nagrodę w Konkursie Literackim Miasta Gdańska im. Bolesława Faca przyznano Marcinowi Królikowskiemu za pracę pt. „Nieludzka ręka”.

Nagrodę Prezydenta Miasta Gdańska za Twórczość Translatorską im. Tadeusza Boya-Żeleńskiego w kategorii całokształt twórczości otrzymała Małgorzata Łuksiewicz za przekłady niemieckojęzycznej prozy, eseistyki i literatury filozoficznej. Nagrodę w kategorii za przekład jednego dzieła otrzymał Marcin Szuster za przekład „Ostępów nocy” Djuna Barnes.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Biura Prezydenta ds. Kultury.

W 2019 r. organizacje pozarządowe mogły się ubiegać o dofinansowanie swoich projektów kulturalnych w ramach nowego systemu konkursowego prowadzonego przez Biuro Prezydenta ds. Kultury. Przeprowadzono nabory do: Konkursu na działania kulturalne, Konkursu na wydarzenia kulturalne, Konkursu na działania kulturalne na rzecz integracji społecznej, wyrównywania szans i praw człowieka oraz Wieloletniego otwartego konkursu na wydarzenia kulturalne 2019-2022. Dofinansowanie w 2019 r. otrzymały 154 projekty na łączną kwotę 3 905 875 zł.

W ramach otwartych konkursów ofert kierowanych do organizacji pozarządowych dofinansowano szereg inicjatyw mających na celu zachowanie i rozwój dziedzictwa mniejszości narodowych i etnicznych oraz poszerzenie oferty kulturalnej dla coraz liczniejszej w Gdańsku grupy imigrantów. Wśród nich warto wymienić projekty: „Zbliżenia” – VII Festiwal Kultury Żydowskiej, Stowarzyszenie Artystów Zdolni do wszystkiego VIII Euro Chamber Music Festival Gdańsk 2019, Polska Platforma Tańca Gdańsk 2019, Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z niepełnosprawnością Intelleksualną Koło w Gdańsku ECEKON Orkiestra Vita Activa oraz „43. JarmaRock FEST” – Ukraiński Jarmark Młodzieżowy. Wydarzeniem, które w 2019 r. doczekało się 16. edycji, były „Biografie

Gdańskie – Dni Mniejszości Narodowych”. Miasto prowadziło wspólne projekty kulturalne, m.in. z Konsulatem Ukrainy w Gdańsku, organizatorem corocznych Tygodni Ukraińskich. Pieczę nad dziedzictwem kultury kaszubskiej sprawowały Instytut Kaszubski oraz Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie – Oddział w Gdańsku. Kontynuowano realizację 9 projektów o łącznej kwocie 1 660 000 zł, w ramach grantów przyznanych na lata 2017-2019, były to m.in.: Fundacja A415 *Festiwal Actus Humanus*, Fundacja Inkubator Kultury Kulmiasto *Gdański Festiwal Impro Podaj wiośło, podaj pagaj*, Fundacja Interference *Interference Festival – Festival Form Komunikacji Wizualnej*, Stowarzyszenie Artystyczne Legalna Muzyka *Soundrive Fest*, Stowarzyszenie Grupa Fląder *Flader Festiwal*. Ponadto w ramach tzw. „małych grantów” dofinansowanie przyznano 30 projektom kulturalnym, na łączną kwotę 272 359 zł. W trybie pozakonkursowym dofinansowano m.in. realizację projektów: Towarzystwa Przyjaciół Gdańska pt.: *Polska Poczta Balonowa w Gdańsku*, Stowarzyszenia WL 4 *Przestrzeń Sztuki Daleko/blisko prezentującego prace artystów związanych z Przestrzenią Sztuki WL 4 na terenie Stoczni Cesarskiej podczas obchodów 30. Rocznicy pierwszych wolnych wyborów*, Stowarzyszenia Biskupia Górka *Brunon Zwarra w stulecie urodzin*, Stowarzyszenia Kompania Kaperska *Obchody rocznicy Bitwy pod Oliwą*.

W 2019 r. przeprowadzono i rozstrzygnięto 4-letni konkurs na organizację wydarzeń kulturalnych w latach 2019-2022. W ramach ww. konkursu dofinansowanie otrzymało 12 projektów kulturalnych, w tym m.in. Fundacja A415 *Actus Humanus*, Fundacja Gdański Festiwal Muzyczny *Gdański Festiwal Muzyczny*, Związek Ukraińców w Polsce Oddział Pomorski *44-46 JarmaRock FEST*, Stowarzyszenie Hamulec Bezpieczeństwa *Międzynarodowy Festiwal Filmów Animowanych w Gdańsku – 5. 6. 7. Edycja*, Stowarzyszenie SUM *Parada Niepodległości*.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO KULTURA I CZAS WOLNY Zwiększenie atrakcyjności Gdańsk jako miasta sprzyjającego rozwojowi kultury

- Kontynuowano program **Gdańskich Otwartych Pracowni**, który umożliwia artystom i twórcom uzyskanie na preferencyjnych warunkach lokalu użytkowego do prowadzenia działalności twórczej w Gdańsku. W zamian artyści proponują formy otwartości służące upowszechnianiu aktywności twórczej przez udostępnienie swoich pracowni widowni i mieszkańcom. Program stanowi wsparcie dla twórców, ale także stymuluje współpracę i integrację różnych środowisk. W 2019 r. w ramach Programu w drodze konkursu ofert przekazano najemcom trzy lokale: w Śródmieściu, na Stogach i we Wrzeszczu. Z końcem 2019 r. ogłoszono konkurs na kolejnych 5 lokali.
- **Gdańska Kolekcja Sztuki Współczesnej** tworzona jest od 2017 r., dzieła sztuki przekazywane są w depozyt do Muzeum Narodowego w Gdańsku, włączając się tym samym we współtworzenie NOMUS – nowego muzeum sztuki współczesnej. W 2019 r. Gmina Miasta Gdańska zabezpieczyła środki na zakup kolejnych dzieł sztuki do *Gdańskiej Kolekcji Sztuki Współczesnej*. Za kwotę 400 tys. zł zakupiono 15 zestawów następujących dzieł sztuki: obiekt Agaty Zbylut pt. „Kawiorowa Patriotka”; instalację przestrzenną Marka Rogulskiego pt. „Coctail Nadświadomości – Nie Ja”; obraz bez tytułu (Homoiomerie) Marcina Zawickiego; instalację wieloelementową Janka Simona pt. „Rok Polski na Madagaskarze”, podzieloną na 3 części zatytułowane kolejno: „Beniowski”, „Liga Morska i Kolonialna”, „Janek Simon”; serię 4 fotografii Honoraty Martin pt. „BALKONY” oraz wideo: „Z wysoka widok jest piękniejszy”; instalację przestrzenną Jacka Niegody pt. „Separacja barw”; instalację-kostium marynarza Przemysława Branasa oraz wideo pt. „I Wanna Be Your Colonizer”; obiekt Hanny Nowickiej-Grochal pt. „Kozioł ofiarny”; obiekty wraz z ich dokumentacją fotograficzną Pawła Marka Mazura (Paulusa) oraz Tranzytoryjnej Formacji Artystycznej TOTART pt. „Zbiór obiektów performanskich Grupy Artystycznej TOTART”; instalację przestrzenną Krzysztofa Gliszczyńskiego pt. „Oko na koniuszku palca”; obraz Agaty Nowosielskiej pt. „Ksiądz”; fotografię Andrzeja Karmasza pt. „Autoportret. Gejsza II”; obiekt – artbook Patrycji Orzechowskiej pt. „Deadline. Never Ending Story”; obiekt – fontanna Agnieszki Brzeżańskiej pt. „Źródło”; instalację składającą się z wideo „Kisieland” oraz obrazu „Ryszard Kisiel” Karola Radziszewskiego.
- Kontynuowano promocję twórców i wydarzeń – zawarto 35 umów promocyjnych na łączną kwotę 436 tys. zł. W ramach działania dofinansowano powstanie nowych wydawnictw książkowych i muzycznych.
- Artystów wspierano poprzez **programy rezydencyjne** kierowane do twórców polskich i zagranicznych. W ramach Programu Rezydencyjnego CSW ŁAŻNIA w 2019 r. odbyły się: „Inkubator AIR: wymiana rezydencyjna Gdańsk – Modena” oraz program wymiany rezydencyjnej Gdańsk – Strasburg. Rezydentem Gdańskiej Galerii Miejskiej w ramach programu ICORN Międzynarodowej Sieci Miast Schronienia zapewniającej schronienie artystom, pisarzom i dziennikarzom, którzy stali się ofiarami prześladowań w związku ze swoją twórczością od grudnia 2019 r. był pochodzący z Tadżykistanu pisarz i dziennikarz Khairullo Mirsaidov.
- W 2019 r. miasto kontynuowało **program zakupu wydawnictw książkowych i płytowych** celem wsparcia podmiotów wydawniczych, niszowych wydawnictw, księgarni oraz producentów wydawnictw muzycznych, w szczególności lokalnych. Pozyskane wydawnictwa Miasto Gdańsk przeznaczyło m.in. na nagrody w licznych konkursach i programach edukacyjnych organizowanych lub współorganizowanych przez Miasto, w tym tzw. Wielkiego Maratonu Czytelniczego – ogólnopolskiego konkursu dla dzieci i młodzieży. Całkowita kwota wydatkowana w 2019 r. wyniosła 398 tys. zł.

- CSW ŁAŻNIA realizowała kolejny etap działania **Sztuka w przestrzeni publicznej** służącego tworzeniu wysokiej jakości dzieł artystycznych w Gdańsku. Pod kierownictwem prof. dr hab. inż. arch. Piotra Lorensa z Wydziału Architektury i Urbanistyki PG kontynuowano w 2019 r. projekt inwentaryzacji obiektów w przestrzeni publicznej wybranych obszarów Gdańska i opracowano jego formę cyfrową. W celu popularyzacji sztuki w przestrzeni miejskiej oraz nawiązując do Galerii Zewnętrznej Miasta Gdańska instytucja zorganizowała pierwszą edycję Niefestiwalu pt. „Miasto – Sztuka. Moja Wolność”, któremu towarzyszyła konferencja pt. „Miasto i Sztuka”. Pilotażowa edycja Niefestiwalu odbyła się na Dolnym Mieście i trwała ponad dwa tygodnie, w czasie których prace artystyczne eksponowano w przestrzeni dzielnicy.
- W ramach prac związanych z **estetyzacją przestrzeni publicznej** w 2019 r. rozpoczęła działalność **Gdańska Szkoła Szyldu**. Projekt realizowała Fundacja Palma na zlecenie Gdańskiego Zarządu Dróg i Zieleni oraz we współpracy zaproszonymi artystami i twórcami związanymi z gdańską ASP. Celem Gdańskiej Szkoły Szyldu jest stworzenie narzędzia, które ułatwi przedsiębiorcom, właścicielom lokali i restauratorom tworzenie nowych szyldów, zgodnych z Uchwałą Krajobrazową Gdańska. Miasto przygotowało również bezpłatny poradnik „Szyld Gdański”, który jest bardzo pomocny przy projektowaniu reklam i szyldów dla lokali użytkowych.
- Ofertę kulturalną i rozrywkową w Gdańsku wzbogaciły licznie wydarzenia odbywające się w interesujących przestrzeniach, takich jak: **Oliwski Ratusz Kultury, Klub B90, Ulica Elektryków, Sztuka Wyboru, Plenum, Stary Maneż, Kolonia Artystów, Mleczy Piotr – WL4, Tajna Galeria, Pokój**, czy w ramach prywatnej inicjatywy pod nazwą **100cznia**. Wiele z wydarzeń odbywających się w tych lokalizacjach uzyskało wsparcie w ramach programów Miasta Gdańska.

Wzmacnianie ponadlokalnego i międzynarodowego znaczenia Gdańska poprzez kulturę i turystykę

Gdańsk dysponuje unikatowym i istotnym dla europejskiej kultury dziedzictwem oraz posiada znaczny potencjał turystyczny. Aby oferta kulturalna miasta była atrakcyjna, należy wzmacniać ją na kilku poziomach: dbałości o dziedzictwo, jakości, infrastruktury, kluczowych wydarzeń i produktów turystycznych, identyfikacji marki kulturalnej i turystycznej oraz dobrej komunikacji z konkretnymi grupami odbiorców. Aspiracją miasta jest również tworzenie sprzyjających warunków do międzynarodowej współpracy kulturalnej.

DBAŁOŚĆ O DZIEDZICTWO KULTUROWE I NIEMATERIALNE

Troska o dziedzictwo kulturowe jest jednym z priorytetów miasta. Gdańsk finansuje projekty polegające na modernizacji infrastruktury oraz poprawie możliwości ekspozycji i walorów historycznych budynków. Poza finansowaniem z budżetu miasta, czynione są starania o pozyskiwanie funduszy zewnętrznych z krajowych i międzynarodowych programów ochrony europejskiego dziedzictwa kulturowego. Gdańsk promowano także poprzez unikatowe dziedzictwo kulturowe miasta. W 2019 r. rozpoczęto kilkuletni proces starania się o wpis gdańskiej kultury carillonowej na Reprezentatywną Listę Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO, a celem w dłuższej perspektywie jest wpis na Listę Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego Ludzkości UNESCO. Pierwsze carillony pojawiły się we Flandrii ok. 1510 r., a 51 lat później w Gdańsku, na wieży Ratusza Głównego Miasta, zamontowano 14-dzwonowy kurant, a w 1738 r. 35-dzwonowy instrument na wieży kościoła św. Katarzyny. Oba nie przetrwały do 1945 r. Z inicjatywy śp. Pawła Adamowicza i dzięki współpracy wielu środowisk w latach 1998-2000 na obu wieżach zamontowano odpowiednio 37-dzwonowe i 50 dzwonowe carillony. W 2009 r. Gdańsk wzbogacił się o 48-dzwonowy carillon mobilny nazwany „Gdańsk” – instrument, który może dotrzeć do dowolnego miejsca w Europie. Gdańsk jest obecnie jedynym miastem w Polsce, które może poszczycić się działającymi carillonami.

W 2019 r. Miasto Gdańsk współpracowało z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Narodowym Instytutem Dziedzictwa przy opracowywaniu materiałów niezbędnych do sporządzenia wniosku o wpisanie Stoczni Gdańskiej na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Przygotowany wspólnie wniosek został złożony przez delegację polską w siedzibie UNESCO w Paryżu na początku 2020 r.

W zakresie polityki pamięci, w 2019 r. w związku z obchodami 80. rocznicy wybuchu II wojny światowej Miasto Gdańsk kontynuowało starania mające na celu przebadanie pola bitwy Westerplatte w jego części będącej we władaniu miasta, jednak ze względu na decyzje Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz

przyjętą przez Sejm ustawę o inwestycjach w zakresie budowy Muzeum Westerplatte i Wojny 1939 - Oddziału Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku, prace zostały wstrzymane.

W dniu 80. rocznicy wybuchu II wojny światowej, kontynuując zwyczaj zapoczątkowany przez prezydenta Pawła Adamowicza, o godz. 4.45 Prezydent Miasta Gdańska zorganizowała uroczystości pod pomnikiem na Westerplatte. Następnie w tym samym dniu składano wieńce i kwiaty na grobowcu Obrońców Poczty Polskiej i przy dawnej Viktoriaschule. Muzeum Gdańska zaprezentowało wystawę „Gdańszczanie 1939”, zaś w przestrzeni miasta pojawiła się wystawa plakatowa „Portrety 1939”, prezentująca bohaterów wydarzeń sprzed 80 lat. W ECS odbyła się tego dnia debata „Solidarność i pokój. Miasto jako europejska wspólnota”, na Długim Targu można było wysłuchać koncertu carillonowego, okolicznościowy koncert miał także miejsce w Filharmonii Bałtyckiej.

W październiku Gdańsk obchodził 100. rocznicę urodzin Brunona Zwarry – zmarłego w 2018 r. pisarza i dokumentalisty, niezwykle zasłużonego dla udokumentowania losów gdańszczan w latach II wojny światowej. Okolicznościową wystawę zaprezentowała PAN Biblioteka Gdańska, Biuro Prezydenta ds. Kultury przygotowało odsłonięcie tablicy pamiątkowej na kamienicy przy ul. Biskupiej 4, zaś Stowarzyszenie Waga i Stowarzyszenie Biskupia Górka zorganizowały wieczór okolicznościowy poświęcony pisarzowi. Podjęto też decyzje o nowej edycji dzieł zebranych Brunona Zwarry przez Muzeum Gdańska i o nazwaniu jego imieniem jednego z najnowszych tramwajów jeżdżących po Gdańsku.

Najważniejsze prace konserwatorskie zabytków architektury i obiektów sakralnych podjęte w 2019 r.

W ramach projektu „**Przywracamy blask Drodze Królewskiej w Gdańsku**”, wykonano niezbędne prace w Ratuszu Głównego Miasta – remont i renowację parkietu w Sali Morskiej oraz konserwację malowideł ściennych w Wielkim Krzysztofie za kwotę 389 tys. zł oraz remont instalacji w Dworze Artusa za kwotę 10,8 tys. zł. Realizatorem projektu z ramienia Miasta Gdańska jest Muzeum Gdańska.

Wielki Młyn. Muzeum Gdańska prowadziło zakrojone na szeroką skalę działania, których celem było utworzenie w tym XIV-wiecznym obiekcie nowoczesnego Muzeum Bursztynu. W 2019 r. Gmina Miasta Gdańska udzieliła 3 549 400 zł dotacji na cele inwestycyjne, tj. na etap I prac budowlano-konserwatorskich, w tym prace termomodernizacyjne dachu. Wykonano szyb windy, klatkę schodową, stolarkę okienną oraz strop nad drugim poziomem budynku. Opracowano projekt wykonawczy na realizację prac związanych z likwidacją przecieku wody przy ścianie Wielkiego Młyna od strony zachodniej.

Zespół Przedbramia ul. Długiej. W 2019 r. prowadzono prace konserwatorskie ścian i posadzek.

Twierdza Wisłoujście. Muzeum Gdańska wykonało prace porządkowo-remontowe na terenie Twierdzy Wisłoujście niezbędne do rozpoczęcia prac projektowych przebudowy budynku koszar napoleońskich. Wykonano inwentaryzację budynku wraz z rzutami, badania architektoniczne i konserwatorskie oraz projekt przebudowy koszar. Wykonano dokumentację aplikacyjną projektu pn. Przebudowa i adaptacja Twierdzy Wisłoujście w Gdańsku, będącą elementem wniosku o środki z elementu finansowego pożyczki rewitalizacyjnej.

Kuźnia wodna w Oliwie. W 2018 r. rozpoczął się remont i gruntowna modernizacja obiektu i jego bezpośredniego otoczenia. Wartość prac zabezpieczających w 2019 r. wyniosła 176 tys. zł, środki finansowe pochodziły z dotacji celowej Miasta Gdańska.

Spichlerz „Błękitny Baranek”. W 2019 r. w ramach realizacji zadania Gmina Miasta Gdańska przekazała Samorządowi Województwa Pomorskiego dotację celową w wysokości 250 tys. zł na kontynuację zabezpieczenia ulokowanego na gdańskiej Wyspie Spichrzów XVI-wiecznego zabytku. Środki z dotacji pozwoliły na kontynuację prac budowlanych i konserwatorskich prowadzonych w budynku spichlerza. Prace konserwatorskie polegały na przeprowadzeniu procesów związanych ze stabilizacją zabytkowych murów poprzez oczyszczenie wtórnych powłok i tynków, odsalanie, dezynfekcję, wzmocnienie osłabionego łoża, wykonanie niezbędnych uzupełnień zdegradowanych partii cegieł zgodnie z programem konserwatorskim prac wewnątrz obiektu oraz wykonanie prac konserwatorskich na elewacjach zewnętrznych wraz z odtworzeniem tynków.

Bazylika Mariacka. Wewnątrz świątyni odbywały się zakrojone na szeroką skalę prace remontowo-budowlane i konserwatorskie realizowane przy wsparciu unijnym w ramach projektu POiŚ „Rewitalizacja i ochrona dziedzictwa kulturowego zespołu Bazyliki Mariackiej w Gdańsku” oraz Miasta Gdańska. Dotacja ze strony miasta wyniosła 1 mln 259 tys. zł, w tym m.in. na prace remontowo-konserwatorskie posadзки w nawie południowej i dwóch oknach elewacji północnej wieży; prace konserwatorskie szafy organowej, zegara astronomicznego i figury Chrystus Salvator Mundi; prace konserwatorskie elewacji.

Dom Chodowieckiego i Grassa. W 2019 r. wykonano zaplanowane badania archeologiczne oraz pochówek szczątków ludzkich odkrytych w czasie badań, wykonano inwentaryzację architektoniczną, techniczną, instalacyjną oraz zieleni, przygotowano mapy i ekspertyzy techniczne, kominiarskie i mykologiczne, przygotowano dokumentację geologiczną, przeprowadzono badania akustyczne oraz tworzą koncepcję projektową obiektu.

Kościół św. Jana. Gmina Miasta Gdańska przekazała Samorządowi Województwa Pomorskiego dotację z przeznaczeniem na kontynuowanie prac z 2018 r., tj.: prace przy ołtarzu głównym oraz prace konserwatorsko-restauratorskie przy organach bocznych, których celem była konserwacja oryginalnego prospektu organowego oraz rekonstrukcja instrumentu.

W dniu 28 czerwca 2019 r. miasto podpisało umowę na przebudowę i zmianę sposobu użytkowania **Domu Zdrojowego w Brzeźnie** – powstanie tam Centrum Edukacji Ekologicznej. Grupy zorganizowane młodzieży szkolnej, uczestnicy indywidualni oraz mieszkańcy będą mogli wziąć udział m.in. w wykładach, szkoleniach i warsztatach. Do dyspozycji gości będą także miejsca noclegowe i restauracja. Realizowany projekt zakłada m.in. przebudowę i zmianę sposobu użytkowania obiektu, budowę budynku technicznego, układu drogowego, zewnętrznej instalacji kanalizacji deszczowej z przyłączem i zbiornikami wód deszczowych przetrzymującymi wody i rozbiórkę budynku gospodarczego. W 2019 r. wykonano kompleksowe roboty rozbiórkowe i przygotowawcze. W pełnym zakresie wykonano również prace związane z instalacją sanitarną zewnętrzną oraz kanalizacją deszczową i gazową. Zrealizowano film promocyjny o rewitalizacji Domu Zdrojowego oraz wykonano biznesplan dla planowanej działalności edukacyjnej i hostelowej. Nakłady poniesione: 3,1 mln zł.

W ramach inwestycji pn. „Przebudowa zabytkowej kamienicy położonej **przy ul. Rycerskiej 10** w Gdańsku” wykonano kolejny etap prac remontowo-instalacyjnych. Nakłady poniesione w 2019 r. wyniosły ok. 160 tys. zł.

Adaptacja budynku zlokalizowanego w Gdańsku przy ul. Jaracza dla potrzeb nowego Oddziału Sztuki Współczesnej Muzeum Narodowego (NOMUS). W 2019 r. wykonano izolację i wzmocnienie fundamentów, roboty konstrukcyjne (wzmocnienie stropów, roboty murowe, szyb windowy), instalację elektryczną – okablowania, rozdzielnice, osprzęt, oświetlenie oraz instalacje bezpieczeństwa. Łączny budżet robót wyniósł 5 176 542 zł.

Ponadto Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków wspierało remonty **17 zabytkowych obiektów należących do wspólnot mieszkaniowych, kościołów i związków wyznaniowych.** Działania w zakresie ochrony i rewitalizacji obiektów zabytkowych prowadziły także inne jednostki miejskie, takie jak Gdańskie Nieruchomości, Dyrekcja Rozbudowy Miasta Gdańska czy Gdański Zarząd Dróg i Zieleni (prace pielęgnacyjne i konserwatorskie przy wpisanych do rejestru zabytków zespołach zabytkowej zieleni, parkach i cmentarzach). W ramach programu termomodernizacji, w 2019 r. zakończono prace w kamienicach mieszczących się przy ul. Chłodnej 9 (14 lokali; wartość inwestycji 6,8 mln zł), przy ul. Chłodnej 10 (16 lokali, wartość inwestycji 5,2 mln zł), rozpoczęto termomodernizację budynków przy ul. Dickensa 2 (8 lokali; wartość inwestycji 0,9 mln zł) oraz budynków przy ul. Trakt św. Wojciecha 58 (6 lokali; wartość inwestycji 1,6 mln zł).

W działaniach na rzecz zachowania krajobrazu kulturowego Gdańska uczestniczyła spółka Gdańska Infrastruktura Wodociągowo-Kanalizacyjna, która rozwijała projekt Gdańskiego Szlaku Wodociągowego. W 2019 r. GIWK przygotowywała koncepcję **rewitalizacji Targu Maślanego**, w tym utworzenia nowej fontanny w miejscu historycznego obiektu upamiętniającego budowę systemu wodociągów i kanalizacji za kadencji nadburmistrza L. von Wintera. W 2019 r. kontynuowano prace dotyczące stanu surowego oraz wykonano prace wykończeniowe i instalacyjne w budynkach przy ul. Lastadia 2 (szkoła) oraz ul. Lastadia 41 (bursa). Wykonano wewnętrzny układ drogowy oraz zmodernizowano chodnik w pasach drogowych ul. Lastadia. Łączne nakłady inwestycyjne w 2019 r. wyniosły 21 945,3 tys. zł.

Źródło: Wydział Programów Rozwojowych, Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków, Biuro Prezydenta ds. Kultury, UMG.

BURSZTYN

Bogate dziedzictwo kulturowe Gdańska obejmuje również jego tradycję jako głównego centrum obróbki bursztynu. Jak co roku, także w 2019 r. w Centrum Wystawienniczo-Kongresowym AmberExpo zorganizowano 26. Międzynarodowe Targi Bursztynu, Biżuterii i Kamieni Jubilerskich „Amberif”. Na tej międzynarodowej wystawie bursztynu i największej imprezie jubilerskiej w Europie Środkowo-Wschodniej zaprezentowało się 470 wystawców z rekordowej liczby 21 krajów, a odwiedziło ją blisko 5500 gości z 58 krajów. Z kolei jesienny sezon wystawienniczy otworzyły 20. Międzynarodowe Targi Bursztynu „Ambermart”, w których wzięło udział 200 wystawców z Polski i zagranicy. Wydarzeniem towarzyszącym w 2019 r. było Święto Ulicy Mariackiej (zwanej „Bursztynową Piątą Aleją”), którego tematem przewodnim był bursztyn.

Miasto kładzie duży nacisk na promocję Gdańska jako Światowej Stolicy Bursztynu. Działania w ramach projektu znajdują odzwierciedlenie we wspieraniu imprez i wystaw związanych z bursztyntem oraz nowych projektów popularyzujących bursztyn, wspieraniu rozwoju atrakcyjnych produktów turystycznych związanych z bursztyntem oraz rozwijaniu działalności Muzeum Bursztynu, które niebawem zyska nową siedzibę w nowoczesnej stylizacji w XIV-wiecznym Wielkim Młynie.

Władze miasta powołały w 2006 r. Światową Radę Bursztynu, której posiedzenia odbywają się corocznie w Gdańsku. Powoływani do niej specjaliści wywodzą się z różnych dziedzin nauki, sztuki i gospodarki w celu zapewnienia wszechstronnej oceny działań podejmowanych przez miasto Gdańsk. Rada zajmuje się zagadnieniami związanymi z szeroko pojętym obrotem surowcem bursztynowym i wyrobami jubilerskimi z bursztyntem na całym świecie. Aby promować naturalne piękno i właściwości bursztynu miasto współpracuje z organizacjami branżowymi i okołobranżowymi, tj. ASP w Gdańsku, MTG SA, Muzeum Bursztynu, Krajową Izbą Gospodarczą Bursztynu, Międzynarodowym Stowarzyszeniem Bursztytników i Związkiem Rzemiosła Polskiego.

W lipcu 2019 r. w Muzeum Gdańska otwarta została wystawa „Bursztyn. Dziedzictwo i nowoczesność”, która prezentowana była m.in. w Brukseli, Monachium, Mediolanie oraz w Wenecji podczas Biennale Sztuki 2019.

TURYSTYKA

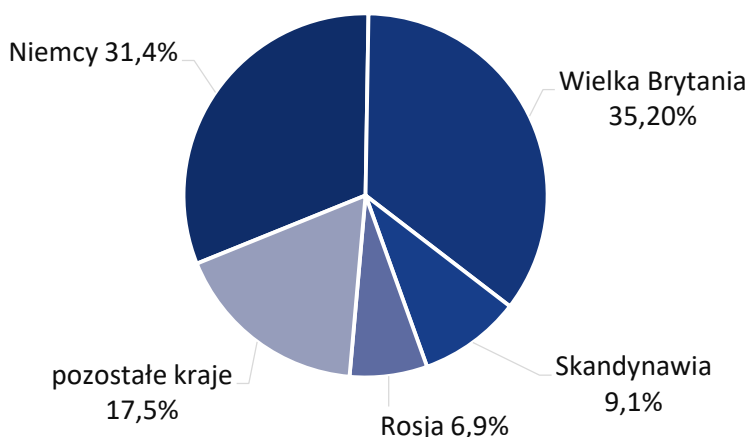
Gdańsk, jako jedno z najpiękniejszych miast nad Morzem Bałtyckim i największe w Polsce północnej centrum turystyczne i kulturalne, jest chętnie odwiedzane przez turystów z kraju i zagranicy. W 2019 r. miasto odwiedziło ponad 3,5 mln gości z Polski i zagranicy, w tym: ponad 2,2 mln turystów i 1,3 mln odwiedzających jednodniowych, co oznacza wzrost w stosunku do roku poprzedniego o ok. 13,3%.

Ruch turystyczny w Gdańsku w 2019 r.

2019	Krajowi		Zagraniczni		Ogółem		
	Turyści	Odwiedzający jednodniowi	Turyści	Odwiedzający jednodniowi	Turyści	Odwiedzający jednodniowi	Suma
	1 277 141	1 053 610	935 437	258 546	2 212 578	1 312 156	3 524 734

Źródło: Raport „Turystyka Gdańska 2019 r.” opracowany przez Pomorski Instytut Naukowy na zlecenie Gdańskiej Organizacji Turystycznej.

Struktura turystów i odwiedzających zagranicznych w Gdańsku w 2019 r.
- dane w % -

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportu „Turystyka Gdańska 2019 r.” opracowanego przez Pomorski Instytut Naukowy na zlecenie Gdańskiej Organizacji Turystycznej.

Wśród gości krajowych, którzy przybyli do Gdańska przeważali mieszkańcy województw: pomorskiego (17,4%), mazowieckiego (14,6%), kujawsko-pomorskiego (10,6%), warmińsko-mazurskiego (7,9%), zachodnio-pomorskiego (7,1%). Wśród turystów zagranicznych dominowały osoby przyjeżdżające z: Wielkiej Brytanii (35,2%), Niemiec (31,4%), krajów skandynawskich (9,1%) oraz Rosji (6,9%).

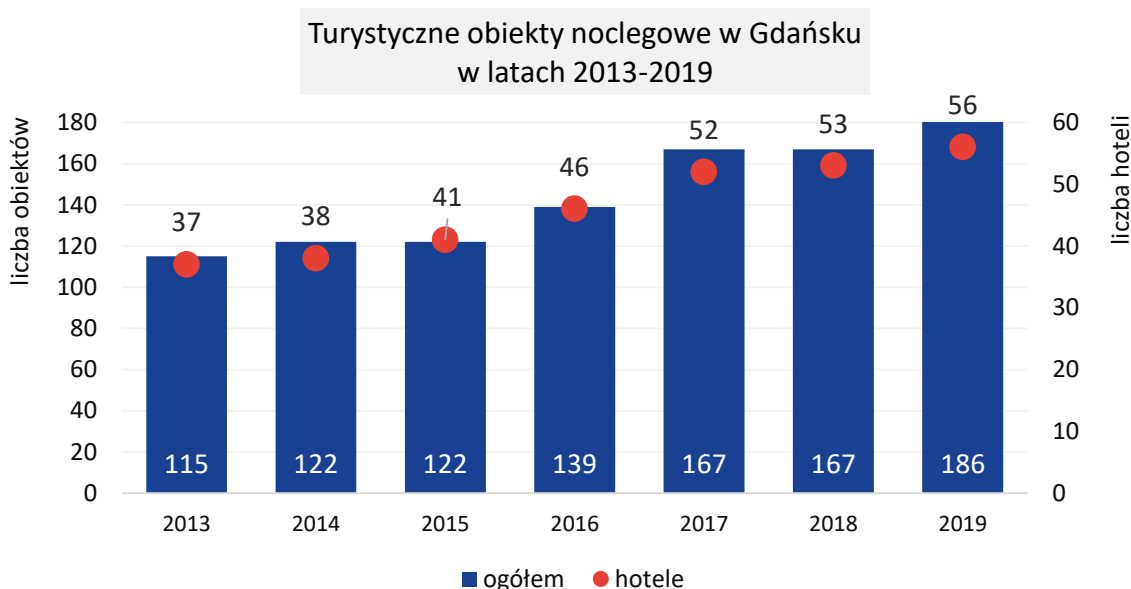
W 2019 r. 59% turystów i odwiedzających przyjechało do Gdańska w celach wypoczynkowych. Innymi celami podróży były: wizyty u krewnych i znajomych (28%), zwiedzanie zabytków (20%), załatwianie spraw służbowych (17%) oraz rozrywka (15%). Najczęstszą formą spędzania czasu wolnego były: spacer (72%), zwiedzanie (44%), zakupy (32%), odwiedzanie pubów, barów i klubów (18%) oraz odpoczynek na plaży (12%).

Najchętniej wybieranymi obiektami i atrakcjami turystycznymi w Gdańsku w 2019 r. były: historyczne centrum miasta (89%), plaża (39%), Westerplatte (33%), moło w Brzeźnie (21%), Park Oliwski wraz z Katedrą w Oliwie (18%), Dwór Artusa (18%) oraz Ratusz Głównego Miasta i Muzeum II Wojny Światowej (po 17%).

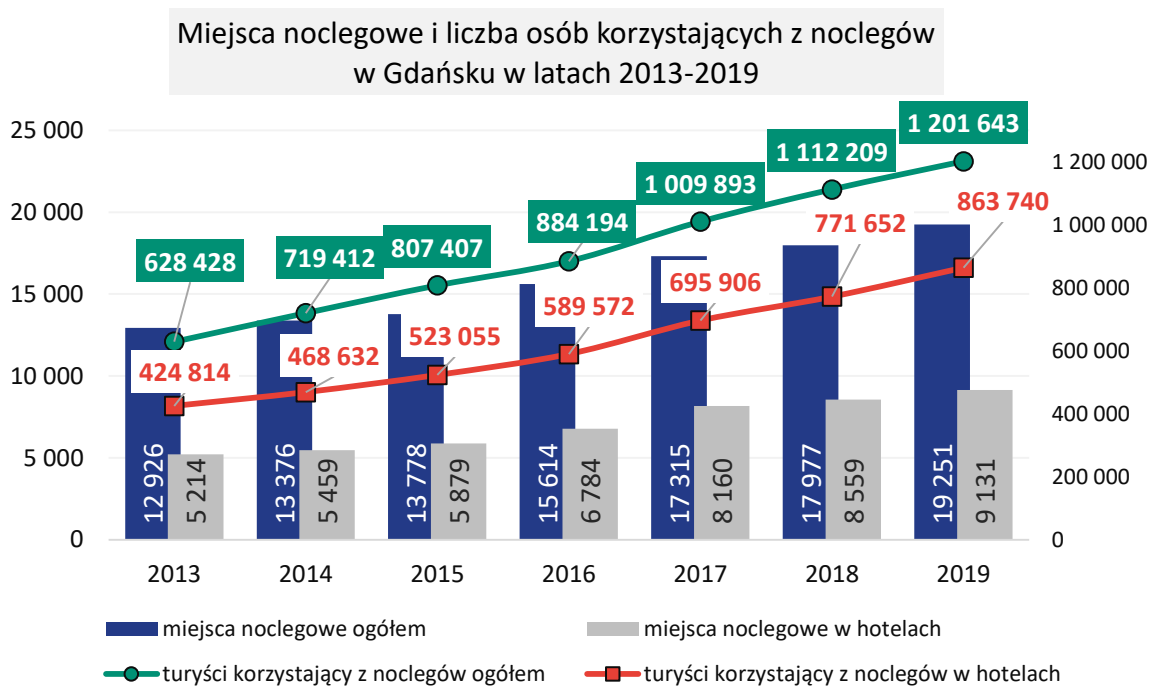
Ogólny poziom zadowolenia z pobytu w Gdańsku w 2019 r. był bardzo wysoki – w dziesięciostopniowej skali uplasował się on na poziomie wynoszącym 8,2 pkt. Równie wysoko, bo na 8,1 ocenione przez respondentów zostało dostosowanie Gdańska do potrzeb turystów.

BAZA NOCLEGOWA I GASTRONOMICZNA W GDAŃSKU

Liczba obiektów hotelowych, a wraz z nią liczba miejsc noclegowych w Gdańsku, systematycznie rośnie. Nie słabnie tempo w inwestycjach w branży hotelarsko-apartamentowej, dużą popularnością cieszył się wynajem krótkoterminowy (m.in. za pośrednictwem portali internetowych takich jak: Airbnb, booking.com).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS. Prezentowane dane uwzględniają obiekty posiadające 10 i więcej miejsc noclegowych.

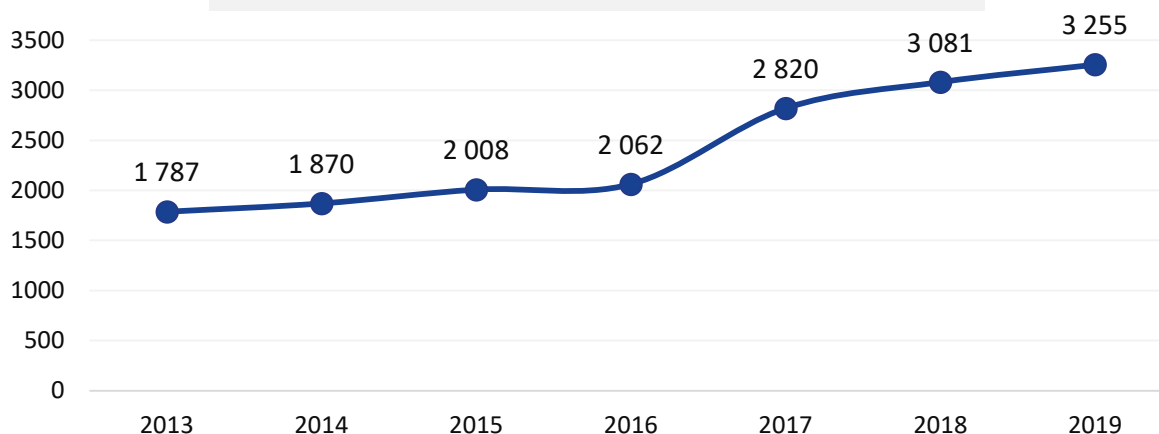

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych, GUS. Prezentowane dane odnoszą się do obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych.

W ewidencji obiektów noclegowych w Gdańsku prowadzonej na podstawie decyzji administracyjnych o zaszerogowaniu obiektów wydanych przez Marszałka Województwa Pomorskiego oraz na podstawie zaświadczeń o wpisie do ewidencji innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie prowadzonej przez Prezydenta Miasta Gdańska, aktualnie znajduje się 590 obiektów całorocznych i sezonowych (w tym 564 obiekty całoroczne: 58 hoteli, 1 pensjonat, 3 schroniska, 22 hostele, 480 innych obiektów nieklasyfikowanych oraz 26 obiektów sezonowych, tj. kempingów i domów studenckich).

W następstwie licznych inwestycji w branży hotelowo-apartamentowej rośnie również liczba noclegów. W 2019 r. w obiektach zbiorowego zakwaterowania w Gdańsku udzielono łącznie 2,8 mln noclegów, w tym nieco ponad 1 mln turystom zagranicznym, co stanowi 7,4% wzrost r./r.

Podmioty gospodarcze prowadzące działalność związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (sekcja I) w Gdańsku w latach 2013-2019

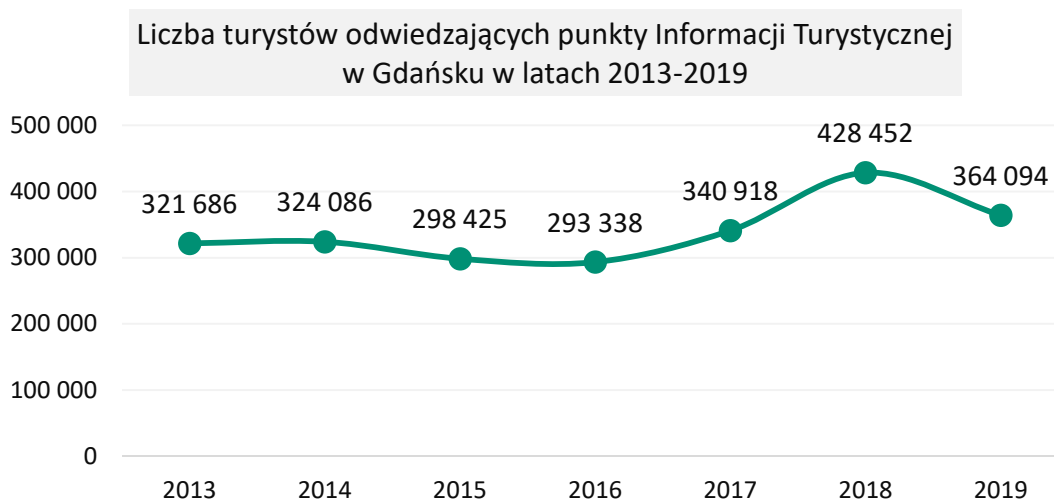

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych REGON. W zestawieniu ujęte są podmioty gospodarcze macierzyste i lokalne.

Istotnym elementem oferty turystycznej jest również stale rozwijająca się oferta w zakresie usług gastronomicznych. Według danych z rejestru REGON, liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Gdańsku i prowadzących działalność związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (sekcja I), wyniosła w 2019 r. 3255, co oznacza wzrost o 5,6% r./r.

INFORMACJA TURYSTYCZNA

Istotną rolę w udostępnianiu informacji o atrakcjach, usługach i wydarzeniach w mieście spełniają punkty Informacji Turystycznej (IT). Gdańska Organizacja Turystyczna obsługuje trzy stacjonarne punkty, które oferują szeroką gamę darmowych broszur hoteli, restauracji, teatrów, muzeów i innych atrakcji turystycznych. Są one zlokalizowane przy ul. Długi Targ 28/29, w Galerii Madison przy ul. Rajskiej 10 oraz w Porcie Lotniczym im. Lecha Wałęsy. Funkcjonują również dwa punkty mobilne – w gdańskim ZOO oraz na Wyspie Sobieszewskiej, które w okresie od maja do września pracują w weekendy, dodatkowo w lipcu i sierpniu codziennie. W 2019 r. punkty IT odwiedziło łącznie ponad 364 tys. turystów (to o 15% mniej niż w roku ubiegłym, co wynika ze zmiany lokalizacji wybranych punktów IT).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gdańskiej Organizacji Turystycznej.

GDAŃSKIE PRODUKTY TURYSTYCZNE

Szczególną rolę we wspieraniu działań mających na celu rozwój turystyki odgrywa Gdańska Organizacja Turystyczna (GOT), powołana w 2003 r. z inicjatywy miasta. Jest ona głównym partnerem w kreowaniu rozwoju turystycznego Gdańska i regionu. Działania promocyjne prowadzone są w ścisłej współpracy z Polską Organizacją Turystyczną (POT) oraz Pomorską Regionalną Organizacją Turystyczną (PROT). Gdańska Organizacja Turystyczna i Zarząd Morskiego Portu SA reprezentują Gdańsk w międzynarodowej organizacji Cruise Baltic, która popularyzuje region Morza Bałtyckiego wśród turystów, armatorów i tour operatorów. W strukturze organizacyjnej GOT-u działa Gdańsk Convention Bureau (GCB), które reprezentuje usługodawców z gałęzi przemysłu turystycznego, włączonej do obsługi turystów biznesowych. Od sierpnia 2007 r. GCB jest członkiem stowarzyszenia ICCA (International Congress & Convention Association).

Gdańska Organizacja Turystyczna rozwijała system Karty Turysty, a w szczególności kwestię dostosowywania potrzeb do konkretnych grup odbiorców. W 2019 r. w ramach Karty Turysty oferowano pięć pakietów: Pakiet Komunikacja, Pakiet Zwiedzanie, Pakiet Rodzina i Zabawa, Pakiet Hop on Hop off oraz Pakiet Wellness i SPA, wszystkie dostępne w różnych wersjach czasowych. Do oferty wprowadzono możliwość dokupienia Biletu Metropolitalnego i uruchomiono aplikację mobilną Karty. W 2019 r. sprzedano 5674 pakiety Karty Turysty, a jej użytkownicy skorzystali z 14 340 wejść do obiektów kulturalnych i atrakcji turystycznych.

W 2019 r. kontynuowano prace nad rozwojem oferty unikatowych produktów turystyki kulturowej, opartych na ideach tożsamości Gdańska. Gdańska Organizacja Turystyczna koncentrowała się na rozwoju i utrzymaniu szlaków turystycznych, projektu „Gdańskie Questy” oraz uczestnictwem w międzynarodowych targach, mając za zadanie umacnianie i promowanie Gdańska jako atrakcyjnego turystycznie miasta. W 2019 r. rozwijana była oferta szlaków turystycznych: szlak Lwa Heweliona wzbogacił się o trzy kolejne lwy, Craft Beer Trail – Trójmiejski Szlak Piwny objął 10 lokalizacji z obszaru Trójmiasta, a paszporty szlaku piwnego odebrało 1,5 tys. osób. Utworzono również Szlak od historii do nowoczesności, który pozwala poznać złożoną i burzliwą historię Gdańska, rozbudowano aplikację mobilną Questy Visitgdansk, a do już istniejących gier dołożono dialogi w formie audio. Rozwijano Szlak Wolności i Solidarności, który doczekał się odrębnego wielojęzycznego folderu opracowanego przez zespół ECS. Z Questów w 2019 r. skorzystało prawie 500 osób.

Gdański Jarmark Bożonarodzeniowy jako jedyny w Polsce został nominowany do tytułu „European Best Christmas Market 2020”. Decyzją internautów znalazł się na podium, zajmując trzecie miejsce.

Z kolei Hevelianum zostało uznane Turystycznym Produktem Roku 2019 podczas Kongresu Turystyki Polskiej. To coroczne wyróżnienie przyznawane instytucjom i inicjatywom, które wyróżniają się na turystycznej mapie Polski. Hevelianum zostało docenione za unikatową, interdyscyplinarną ofertę kulturalno-edukacyjną oraz wzorową dbałość o lokalne dziedzictwo historyczne i zwiększanie atrakcyjności turystycznej Gdańska.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO KULTURA I CZAS WOLNY

Wzmacnianie ponadlokalnego i międzynarodowego znaczenia Gdańska przez kulturę

- Rok 2019 w Gdańsku świętowano jako **Rok Wolności i Solidarności**. Wydarzeniem o wielkiej skali, jednoczącym gdańszczan i Polaków, było czerwcowe **Święto Wolności i Solidarności** w 30. rocznicę pierwszych częściowo wolnych wyborów z 1989 r., koordynowane przez Miasto Gdańsk, Europejskie Centrum Solidarności i Fundację Gdańską przy współudziale wielu partnerów lokalnych oraz samorządów z całego kraju. W bogatym tygodniowym programie w ECS oraz w tzw. Strefie Społecznej – specjalnie wzniesionym obok instytucji miasteczku namiotowym, którą wypełniły organizacje pozarządowe z całej Polski wzięło udział 220 tys. osób. Obchody zakończyło widowisko multimedialne „Kocham Polskę – 30 lat wolności” na Placu Zebrań Ludowych z udziałem blisko stu polskich gwiazd muzyki, artystów i aktorów. Wydarzenie odbyło się 4 czerwca 2019 r. i przyciągnęło rekordową publiczność – 30 tys. osób. Partycypacyjny charakter obchodów 30. rocznicy wyborów 4 czerwca 1989 r. sprawił, że były one nie tylko aktywnie celebrowane przez mieszkańców Gdańska, ale inicjowały działania w całym kraju.
- Miejskie instytucje kultury zorganizowały specjalną ofertę kulturalną w ramach **Święta Wolności i Solidarności**, oznaczoną znakiem zaprojektowanym przez Jerzego Janiszewskiego, twórcy legendarnego znaku Solidarności.
- W październiku 2019 r. prezydent Gdańska Aleksandra Dulciewicz odebrała **nagrodę Księżnej Asturii dla Gdańska**. Uroczysta gala z udziałem hiszpańskiej rodziny królewskiej odbyła się w Teatro Compoamor w Oviedo. W gali uczestniczyli przedstawiciele Europejskiego Centrum Solidarności oraz Urzędu Miejskiego w Gdańsku. W ramach wydarzeń, związanych z wizytą prezydent Gdańska w Hiszpanii, odbył się koncert zespołu artystów z Gdańska **DownTown Brass**. O nagrodę Księżnej Asturii ubiegały się 33 kandydatury. Gdańsk w drodze do zwycięstwa wspierało wielu wcześniejszych laureatów, instytucji, prezydentów miast Polski i Europy, a także wiele znanych osobistości.
- Flagowymi wydarzeniami Gdańska w 2019 r. były **duże i prestiżowe festiwale**, które z roku na rok gromadzą coraz liczniejszą publiczność. Wśród nich znalazły się: Solidarity of Arts, All About Freedom, Gdański Festiwal Carillonowy, Gdański Festiwal Szekspirowski, Actus Humanus, Festiwal Jazz Jantar, Gdańskie Noce Jazsowe, Siesta Festival, Festiwal Soundrive Fest, Interference Festival, Międzynarodowy Festiwal Mozartowski Mozartiana, Festiwal Goldberowski, Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej w Katedrze Oliwskiej, Międzynarodowy Festiwal Teatrów Plenerowych i Ulicznych Feta i NARRACJE. Instalacje i interwencje w przestrzeni miejskiej.
- Promowano ważne zabytki gdańskie – „**Sąd ostateczny**” Hansa Memlinga w Muzeum Narodowym w Gdańsku – jeden z najbardziej cennych obiektów malarskich w zbiorach polskiego muzealnictwa. Realizowana przy wsparciu Miasta „**Złota kampania**” promująca tryptyk, zdobyła wiele prestiżowych nagród, w tym m.in. aż dwie w 48. edycji konkursu Creativity International Awards. Kolejny rok po Gdańsku jeździł „złoty tramwaj” – jeden z elementów „Złotej kampanii”, a miasto wspierało organizację przedsięwzięć wokół dzieła Memlinga. Jednym z nich był dofinansowany w ramach grantów projekt „Filmowe spotkanie z Sądem Ostatecznym Hansa Memlinga” Fundacji Fale Kultury.
- Jedną z form promocji gdańskiego dziedzictwa jest polityka **nadawania pojazdów komunikacji miejskiej imion osób zasłużonych dla Gdańska**. W 2019 r. zreorganizowano komisję zajmującą się opiniowaniem propozycji zgłaszanych w tym zakresie przez mieszkańców. Po rekomendacji komisji, decyzją Prezydenta Miasta Gdańska jako patroni tramwajów zostali zatwierdzeni: Brunon Zwarra, Zbigniew Cybulski, Lech Bądkowski, Zbigniew Kosycarz, Franciszek Kręcki oraz księża Bronisław Komorowski, Marian Górecki i Bruno Binnebesel.
- W 2019 r. w ramach **miejskiego systemu tablic pamiątkowych** umieszczono nowe tablice: na kamienicy przy ul. Długiej 64, gdzie w średniowieczu mieszkała bł. Dorota z Mątów; na bloku przy ul. Pilotów 17, gdzie mieszkał Lech Wałęsa, laureat pokojowej Nagrody Nobla i późniejszy prezydent RP, oraz na kamienicy przy ul. Biskupiej 4, upamiętniającą Brunona Zwarę, więźnia niemieckich obozów koncentracyjnych i autora cennych książek o Gdańsku. W 2019 r. odbyły się 4 posiedzenia komisji ds. pomników. Przygotowano 2 uchwały Rady Miasta Gdańska pozwalające na wzniesienie w Gdańsku **2 nowych pomników**. Ponadto przeprowadzono i rozstrzygnięto konkurs na 8 tablic upamiętniających miejsca śmierci zabitych w grudniu 1970 oraz zlecono profesorowi Tomaszowi Sobiszowi z gdańskiej ASP opracowanie tablicy upamiętniającej śp. prezydenta Pawła Adamowicza.
- Z myślą o odbiorcach oferty instytucji kultury stosowano **standardy komunikacji**, wielojęzyczne opisy prac, katalogów, strony internetowe czy obsługę w języku obcym; w wybranych instytucjach audiodeskrypcję dla osób niedowidzących. Użytecznym narzędziem do pozyskiwania informacji o ofercie dostępnej w Gdańsku był portal turystyczny **www.visitgdansk.com** – oficjalny i największy turystyczny portal internetowy miasta. W 2019 r. umocnił swoją pozycję jako wiodącego portalu informacyjno-promocyjnego. Ponadto w 2019 r. została uruchomiona wersja norweska i rosyjska portalu. Obecnie działa on w 6 językach: polskim, angielskim, niemieckim, rosyjskim, szwedzkim oraz norweskim. W 2019 r. portal visitgdansk.com odwiedziło 244 787 osób, 59% stanowiły osoby przebywające w Polsce, 41% osoby z zagranicy.
- Wśród najistotniejszych działań w **komunikacji i promocji strategicznych obszarów i produktów kultury** w 2019 r. znalazły się kampanie w Internecie i social mediach: www.2019gdansk.pl, #gdansk'89 2019, #wolnośćkultury czy #poezjawmieście, przeprowadzone we współpracy z instytucjami kultury. Ponadto miasto zrealizowało wizyty studyjne dla polskich i zagranicznych dziennikarzy, lokowało Gdańsk i jego flagowe produkty w produkcjach filmowych i wideoklipach, a także prowadziło komunikację atrakcyjnych wydarzeń kulturalnych, rozrywkowych, sportowych i atrakcji turystycznych. W 2019 r. powstały dwa filmy promocyjne, nagrane przez blogerkę Sabinę Lawrów „Sama

przez Świat”, opowiadające jej historię o Gdańsku pt. „Jestem z Gdańska”. Zorganizowano również wizyty studyjne i staże samorządowe dla grup z Ukrainy, Białorusi, Rosji i Niemiec, a także wizyty młodzieży z polskiej diaspory w Grodnie i Kaliningradzie. Odbyły się wizyty dawnych gdańszczan, którzy obecnie mieszkają za granicą (głównie w USA i Niemczech).

- W ramach prezentacji oferty atrakcji turystycznych, kulturalnych, rozrywkowych, kulinarnych, rekreacyjnych Trójmiasta i Pomorza w kwietniu 2019 r. odbyła się piąta edycja **Gdańsk Free Time Festiwalu**, święta miłośników aktywności na świeżym powietrzu i nietuzinkowych sposobów spędzania czasu. Wystawcy prezentowali pomysły na spędzenie czasu wolnego w sposób nietypowy i atrakcyjny, a towarzyszyły im pokazy kulinarne i sportowe, spotkania z pasjonatami i prelekcje.
- Tradycją gdańską, która przyciąga rokrocznie tysiące mieszkańców i turystów, jest jedna z największych atrakcji turystycznych letniego sezonu w Gdańsku – **Jarmark św. Dominika** – plenerowa impreza handlowa, ale też kulturalna. W 2019 r. odbyła się jego 759. edycja, podczas której zrealizowano bogaty ilościowo i jakościowo program kulturalny, w tym liczne koncerty plenerowe. Jarmark odwiedziło 1 097 589 osób (osoby liczone tylko raz w danym dniu). Ceremonię otwarcia i zamknięcia Jarmarku uświetnił wspólny występ **trębaczy i carillonistów**. Codziennie uczestnicy Jarmarku mogli też usłyszeć hymn wygrywany przez zespół trębaczy Tubicinatores Gedanenses w replikach historycznych strojów.
- Mieszkańcy i goście odwiedzający Gdańsk zimą porą mogli skorzystać z licznych atrakcji podczas **Jarmarku Bożonarodzeniowego** zlokalizowanego na Targu Węglowym oraz na dziedzińcu centrum handlowo-kulturalnego Forum Gdańsk. W programie nowej odsłony Jarmarku znalazła się oferta handlowa i gastronomiczna, świąteczne parady i orszaki oraz atrakcje dla dzieci – Anielski Młyn, lodowa górnica, siedlisko Łosia Lucka, wenecka karuzela oraz uroczyste przybycie św. Mikołaja do Gdańska.

Zarządzanie w kulturze i turystyce

Skuteczne realizowanie założeń dotyczących kultury oraz wzmacniania atrakcyjności turystycznej Gdańska jest możliwe, jeśli systematycznie dokonuje się ewaluacji działań oraz przeprowadza się badania pozwalające na obserwację potrzeb odbiorców oraz zmian wprowadzanych w ofercie. Profesjonalizacja zarządzania kulturą w Gdańsku jest istotna na każdym szczeblu – od kreowania polityki kulturalnej miasta po podnoszenie kompetencji kadr kultury. Obszarem wymagającym monitoringu jest również rynek turystyczny. Badanie trendów w tym zakresie pozwala na dostosowanie oferty do oczekiwań odwiedzających i turystów.

W dniu 26 listopada 2019 r. odbyło się pierwsze spotkanie Rady Kultury Gdańskiej nowej kadencji pod przewodnictwem prezydent Aleksandry Dulkiewicz. Nominację do składu Rady w kadencji 2019–2023 przyjęły 44 osoby – aktywni artyści, animatorzy kultury, przedstawiciele szeroko rozumianych środowisk twórczych i mediów działających na terenie Miasta Gdańska. Wzorem lat ubiegłych spotkania rady będą służyły dzieleniu się doświadczeniem, nawiązywaniu współpracy, analizowaniu i opiniowaniu kierunków rozwoju kultury w Gdańsku.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO KULTURA I CZAS WOLNY Podnoszenie jakości zarządzania w kulturze i turystyce

- W ramach **programu mentoringowego „Sieci Kultury”** w 2019 r. zorganizowano **Pomorską Giełdę Inspiracji pod nazwą „Łączymy edukację i kulturę”**. Wydarzenie odbyło się w Podziemiach Zbrojowni Sztuki w Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku i było współorganizowane przez Stowarzyszenie Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot. Wzięło w nim udział ok. 150 osób.
- Wsparciem prawnym i merytorycznym dla społeczników, aktywistów i organizacji pozarządowych, w tym tych zajmujących się kulturą, służyły **programy konsultacyjne w ramach Gdańskiej Szkoły Solidarności Codziennie** w Europejskim Centrum Solidarności. W ECS organizowane były też **szkolenia w ramach Programu Wsparcia Imigrantów i Imigrantek**, m.in. warsztaty dla pomorskich instytucji kultury z procesu integracji imigrantów czy projekt udzielający wsparcia (pod względem merytorycznym, psychologicznym, networkingowym itp.) wolontariuszom działającym na rzecz uchodźców.
- Biuro Prezydenta ds. Kultury każdego roku prowadzi działania **szkoleniowe kierowane do kadry zarządzającej miejskimi instytucjami kultury**. W 2019 r. odbyło się szkolenie dotyczące dostosowania instytucji oraz jej oferty programowej do osób z niepełnosprawnościami.
- W 2019 r. w ramach prac nad dokumentem Gdańskiego Programu Edukacji Kulturowej prowadzono we współpracy z ekspertami zewnętrznymi szereg spotkań warsztatowych o charakterze konsultacyjno-szkoleniowym, zarówno w grupach uczestników **Laboratorium Edukacji Kulturowej**, jak i wśród innych interesariuszy programu.

- Działania w zakresie **monitoringu kultury** prowadzone były przez Biuro Prezydenta ds. Kultury poprzez systematycznie zbierane dane z miejskich instytucji kultury.
- **Wspieranie rozwoju kompetencji w kulturze** odbywało się również poprzez realizację projektów podnoszących kompetencje kadr kultury, kierowanych do liderów działalności kulturalnej, animatorów, managerów kultury, edukatorów oraz kadry nauczycielskiej, takich jak realizowane przez IKM: Akademia Nowych Mediów, Sieć Kultury oraz Active Citizens czy warsztaty prowadzone przez Inkubator Przedsiębiorczości Starter.
- Instytut Kultury Miejskiej oferował w 2019 r. szkolenia w ramach **Medialab Gdańsk**. Głównym celem działania jest stworzenie platformy współpracy na rzecz odpowiedzialnego wykorzystania nowych mediów i technologii dla rozwoju kultury i rozwoju społecznego. W ramach Medialab Gdańsk realizowane były następujące projekty: Akademia Nowych Mediów, KaWa – Kulturalna Wymiana i Pracownia Nowych Mediów.
- IKM w 2019 r. po raz czwarty już zorganizował ogólnopolską konferencję **„Marketing w Kulturze. Komunikacja – trendy – praktyka”**, która jest narzędziem rozwijania wiedzy praktyków kultury w obszarze marketingu.
- Do działań realizowanych w ramach **Obserwatorium Kultury** zrealizowanych w 2019 r. w ramach celu **podnoszenia kompetencji kadr kultury**, należało: badanie publiczności instytucji kultury, prezentacja wyników badań na ogólnopolskiej konferencji „Badania publiczności w instytucjach kultury” w Krakowie, cykl spotkań, w tym prezentacji wyników badań prowadzonych w innych ośrodkach badań nad kulturą, m.in. spotkanie z Pawłem Sawickim z Muzeum Auschwitz na temat komunikacji w mediach społecznościowych oraz wydanie i dystrybucja książki „Gra w kulturę”, podsumowującej gdańskie badania nad kulturą.
- W obszarze turystyki indywidualnej i biznesowej prowadzone były badania oraz analiza danych statystycznych dotyczących rozwoju ruchu turystycznego w Gdańsku. W 2019 r. analizowane były dane pozyskane m.in. w ramach badań ruchu turystycznego (prowadzonych wraz z Pomorskim Instytutem Naukowym), badania rynku spotkań, funkcjonowania systemów kartowych GOT – Karty Turysty oraz Gdańskiej Karty Mieszkańca, badania branży turystycznej oraz badania marki visitgdansk. Uzupełnieniem były dane Informacji Turystycznej, GUS, Urzędu Miasta Gdańska, raporty ECM oraz ICCA. Wyniki tych analiz były wykorzystywane w bieżącej działalności organizacji oraz udostępniane członkom GOT, przedstawicielom branży turystycznej oraz innym zainteresowanym podmiotom.
- W 2019 r. Gdańska Organizacja Turystyczna po raz 10. zorganizowała konferencję **Nowe Trendy w Turystyce – prestiżowe wydarzenie branży turystycznej**. Wydarzenie koncentruje się przede wszystkim na najnowszych trendach, jakie w danym roku występują w branży turystycznej. Tematyka konferencji w 2019 r. została poświęcona w szczególności zagadnieniom Big Data, nowoczesnej rekrutacji pracowników, kształtowaniu marki, a także budowaniu i analizie doświadczeń gości z użyciem nowoczesnych technologii. Nowe Trendy w Turystyce to m.in.: spotkania, panele dyskusyjne, warsztaty z ekspertami, strefa wystawców, prestiżowy konkurs Tourism Trends Awards. W wydarzeniu wzięło udział 548 osób, z czego 148 skorzystało ze specjalistycznych warsztatów. Konferencję NTT w 2019 r. poprzedzało IX Gremium Ekspertów Turystyki, czyli organizowane od 2003 roku (co 2 lata) spotkanie przedstawicieli świata nauki, biznesu, władz rządowych i samorządowych oraz organizacji pozarządowych branży turystycznej. Poza tym odbyły się 4 szkolenia dla branży turystycznej (103 uczestników), spotkanie z przewodnikami (84 uczestników) oraz 9 spotkań pod hasłem „Dzień dobry GOT”, służących integracji branży turystycznej i stanowiących okazję do wymiany doświadczeń (240 uczestników). Wszyscy pracownicy GOT (48 osób) uczestniczyli w szkoleniach i warsztatach rozwijających ich kompetencje.

9. INNOWACYJNOŚĆ I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Rozwój i wspieranie przedsiębiorczości koncentruje się w szczególności na kształceniu biznesowych kompetencji dzieci i młodzieży, wzmocnieniu innowacyjnych i kreatywnych start-upów, wspieraniu mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw z branż tradycyjnych, a także budowaniu szerokiej współpracy w ramach systemu otoczenia biznesu i rynku pracy. Zaczynając zatem od edukacji i stymulowania postaw przedsiębiorczych wśród najmłodszych, zakres wsparcia obejmuje wszystkie kolejne etapy rozwoju firm, włączając w to także pomoc w zakładaniu działalności, doradztwo w rozwoju biznesu, zwiększanie potencjału innowacyjnego firm, sieciowanie i budowanie relacji oraz ekspansję na rynki zagraniczne. Działania te koordynowane i realizowane są przy zaangażowaniu zarówno instytucji miejskich, np. szkół, jak i dzięki współpracy m.in. uczelni oraz wielu firm i instytucji. Są to m.in. podmioty, takie jak izby gospodarcze i organizacje pracodawców, Gdański Urząd Pracy oraz Gdańska Fundacja Przedsiębiorczości i prowadzony przez nią Gdański Inkubator Przedsiębiorczości STARTER. Dzięki tak szerokiemu partnerstwu realizowana oferta wsparcia odpowiada kompleksowo na potrzeby lokalnej i regionalnej gospodarki.

Rynek pracy

Wyzwania płynące z rynku pracy wiążą się z potrzebą rozwoju pracowników poprzez programy szkoleniowe i stażowe profilowane pod kątem potrzeb przedsiębiorców. Ważnymi aspektami są także promocja oferty rynku pracy oraz doradztwo zawodowe wpływające na świadomy wybór i kształtowanie ścieżki kariery. Wiele działań dedykowanych jest kwestiom zatrudnienia cudzoziemców. Skupiają się one przede wszystkim na wsparciu w procesie poszukiwania pracy, pomocy w zakresie legalizacji pobytu, pośrednictwa w kontaktach z pracodawcami czy też wskazówek na temat bazy noclegowej, instytucji i organizacji wspierających cudzoziemców. Działania ukierunkowane na rozwój kadr rynku pracy pozwalają na zdobycie nowej wiedzy, przygotowują do zmieniających się wyzwań i przeciwdziałają bezrobociu oraz pomagają uzupełniać braki pracowników w poszczególnych sektorach gospodarki. Pozwalają także wrócić na rynek pracy na wielu różnych etapach życia. Podmiotem w największym stopniu odpowiedzialnym za prowadzenie tych zadań jest Gdański Urząd Pracy (GUP).

Według najnowszych dostępnych danych na koniec 2018 r. w Gdańsku w podmiotach gospodarczych zatrudniających powyżej 9 osób pracowało 184,5 tys. osób, co oznacza wzrost o 3,1% w porównaniu z rokiem 2017. Najwięcej osób zawodowo zajmowało się handlem i naprawami – 15,1% oraz pracowało w przemyśle – 14%. Znaczna liczba osób zatrudniona była w sektorze edukacji – 11,8%, w informacji i komunikacji – 6,9%, transporcie i gospodarce magazynowej – 6,2%, działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej – 5,7%, a także w ochronie zdrowia i pomocy społecznej – 5,5% oraz w budownictwie – po 5,1%.

W odniesieniu do 2018 r. zatrudnienie wzrosło najbardziej w sekcji informacja i komunikacja o 27% oraz w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej – 15,9%. W handlu i naprawach odnotowano wzrost o 5,1%, w transporcie i gospodarce magazynowej – 3,7%, edukacji – 2,8%, a w przemyśle – 1%. Zatrudnienie spadło natomiast w budownictwie – 8,8% oraz opiece zdrowotnej i pomocy społecznej – 2,9%.

W 2019 r. w Gdańsku było 18 060 osób ubezpieczonych w ZUS, które w zgłoszeniu do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych podali obywatelstwo inne niż polskie. Najwięcej pracowników pochodziło z Ukrainy (13 062), Białorusi (1 293), Rosji (534) i Gruzji (319).

Liczba pracujących¹ w Gdańsku w latach 2013-2018

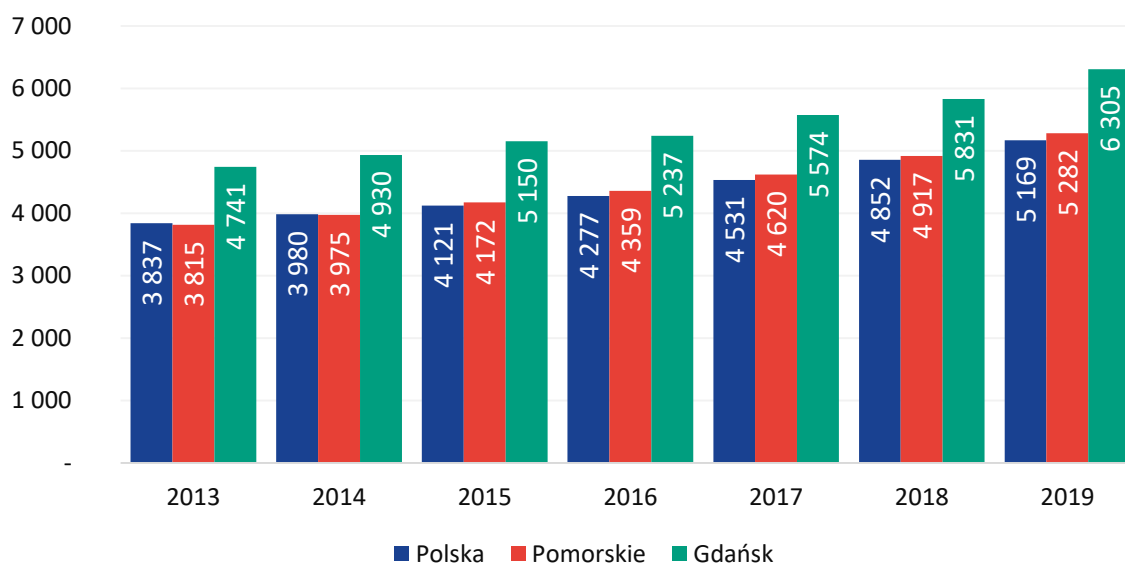
Sekcja PKD	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Ogółem, w tym:	150 251	153 747	156 336	163 549	178 945	184 550
Handel i naprawa pojazdów samochodowych	22 264	23 124	23 616	25 653	26 427	27 783
Przemysł	24 976	25 451	24 327	25 031	25 549	25 817
Edukacja	19 519	20 037	20 293	20 961	21 185	21 768
Informacja i komunikacja	7 936	8 303	9 250	10 129	10 036	12 741
Transport i gospodarka magazynowa	9 732	9 664	9 704	10 024	11 013	11 421
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	5 775	5 863	6 297	7 341	9 031	10 469
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	10 051	10 371	10 357	10 005	10 434	10 134
Budownictwo	9 427	9 490	9 350	9 116	10 412	9 500
Pozostałe	40 571	41 444	43 142	45 289	54 858	54 917

* Tabela prezentuje aktualne dane statystyczne, dostępne na dzień 09.06.2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Informatorów o sytuacji społeczno-gospodarczej Gdańska.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w latach 2013-2019

- dane w zł -

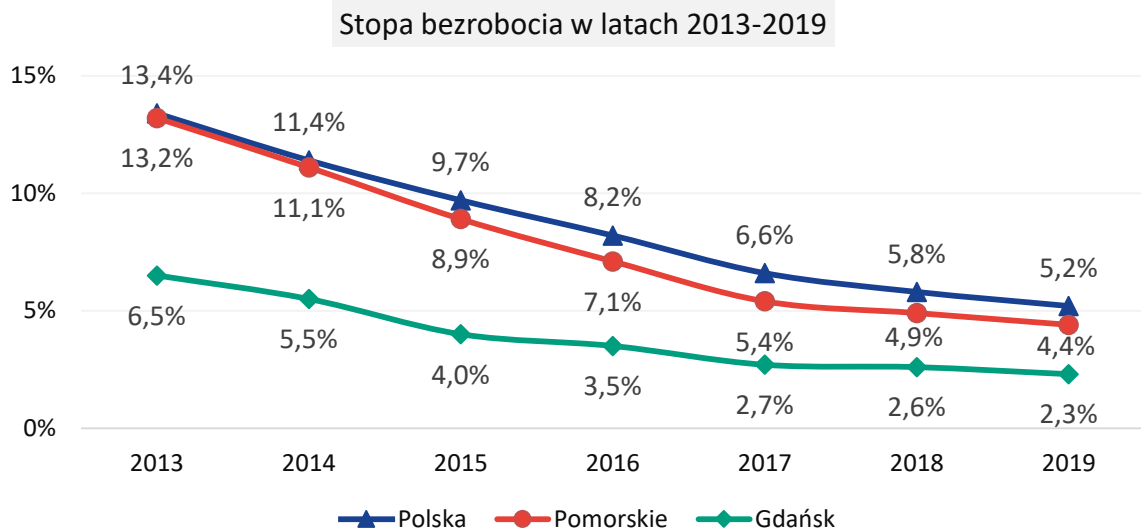

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie odnotowane w sektorze przedsiębiorstw w Gdańsku wyniosło w 2019 r. 6305 zł brutto i było wyższe o 8,1% w porównaniu z rokiem 2018. Jednocześnie przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw w Gdańsku było wyższe o 19,4% niż w województwie pomorskim oraz o 21,9% względem kraju.

¹ Nie obejmuje jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, a także fundacji, stowarzyszeń, partii politycznych, związków zawodowych, organizacji społecznych, organizacji pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego, rolników indywidualnych, duchownych oraz podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w ewidencji GUP na koniec 2019 r. wyniosła 5934 osoby, w tym 3416 to kobiety. W porównaniu z 2018 r. liczba bezrobotnych spadła o 9,4%. Natomiast w całym 2019 r. zarejestrowano łącznie 10 869 osób bezrobotnych, w tym 5703 kobiet. Rok wcześniej w analogicznym okresie zarejestrowało się o 1617 osób bezrobotnych więcej, tj. 12 486 osób. Liczba osób bezrobotnych odnotowana w przeciągu całego 2019 r. spadła zatem o 13%.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

Na 5934 osoby bezrobotne zarejestrowane w grudniu 2019 r. w Gdańsku najwięcej – 27,6% osób bezrobotnych, znajdowało się w przedziale wiekowym pomiędzy 25. a 34. rokiem życia. Były to też przeważnie osoby z wykształceniem wyższym – 30,4%. Najwięcej osób bezrobotnych pozostawało bez pracy powyżej 24 miesięcy – 23,2% i posiadało staż pracy poniżej 1 roku – 22,6%.

Wśród bezrobotnych najwięcej osób posiadało zawód sprzedawcy – 880 osób, a w dalszej kolejności doradcy klienta – 171 osób, magazyniera – 157 osób, kucharza – 152 osoby, ślusarza – 100 osób. W 2019 r. informacje dotyczące zamiaru przeprowadzenia zwolnień grupowych dotyczyły 8 zakładów pracy zlokalizowanych na terenie Gdańska. Redukcje zatrudnienia miały obejmować 162 pracowników, ostatecznie pracę utraciło 125 osób.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INNOWACYJNOŚĆ I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Zbudowanie środowiska dogodnego dla wzmocnienia postaw przedsiębiorczych i kreatywnych

- **Wypracuj Przyszłość** – program staży odbywających się w czasie całego roku, skierowany do pełnoletnich uczniów i absolwentów techników oraz studentów i absolwentów szkół wyższych. Projekt umożliwia zdobycie doświadczenia zawodowego, ułatwia im znalezienie pierwszej pracy i pozostanie na lokalnym rynku pracy. Zapewnia także wsparcie dla firm poszukujących stażystów oraz nowych pracowników. W edycji zakończonej w 2019 r. zarejestrowanych było 154 uczestników ubiegających się o 37 miejsc stażowych przygotowanych przez 18 fundatorów.
- **Wakacyjny Staż** – program staży organizowany w okresie letnim (lipiec-wrzesień), skierowany do studentów i absolwentów szkół wyższych. Projekt umożliwia zdobycie doświadczenia zawodowego, ułatwiając znalezienie im pierwszej pracy i pozostanie na lokalnym rynku pracy. Zapewnia także wsparcie dla firm poszukujących stażystów oraz nowych pracowników. W 2019 r. zarejestrowano 1048 zgłoszeń uczestników na 375 miejsc stażowych, przygotowanych przez 83 fundatorów.
- **Starter dla mam** – cykliczne spotkania dla młodych mam, które chcą realizować swoje ambicje zawodowe: planują założyć własną firmę, wrócić na rynek pracy lub wyznaczyć nowe zawodowe cele po okresie macierzyństwa. W spotkaniach udział wzięło ponad 90 uczestniczek.
- **Forum Kobiet Biznesu „Pracodawców Pomorza”** – inicjatywa wychodząca naprzeciw biznesowym potrzebom i motywacjom kobiet. Projekt poprzez wspólne spotkania oraz warsztaty aktywizuje i promuje kobiety, wspierając ich rozwój zawodowy i osobisty. Inicjatywa kładzie nacisk na odkrywanie talentów, pogłębianie lub odświeżanie

nowych pasji, nierzadko ukrytych z powodu natłoku codziennych obowiązków. W 2019 r. w ramach Forum Kobiet Biznesu odbyło się 5 wydarzeń, które przyciągnęły znaczącą liczbę uczestniczek.

- **Spotkania i szkolenia dla pracodawców** – „Pracodawcy Pomorza“ zorganizowali blisko 150 wydarzeń wspierających biznes, które przyciągnęły ok. 6 tys. uczestników.
- **Metropolitarne Targi Pracy** – w 2019 r. odbyła się 8. edycja targów mających na celu umocnienie partnerstwa pomiędzy publicznymi służbami zatrudnienia a przedsiębiorcami. Udział w wydarzeniu wzięło 115 wystawców, w tym ok. 50 pracodawców oraz ok. 5750 uczestników. Wydarzenie oferowało strefy tematyczne, tj. *Job Wall*, czyli tzw. Ścianę Pracy, na której zgromadzonych zostało ponad 500 wyselekcjonowanych i najatrakcyjniejszych ofert zatrudnienia, *Strefę Przedsiębiorczości*, gdzie doświadczeni eksperci opowiadali o środkach finansowych na własny biznes oraz gdzie szukać wsparcia dla już działających przedsiębiorstw, *Strefę Kreatywności oraz Edukacji*, w której można było sprawdzić swojej predyspozycje i posiadane talenty oraz uczestniczyć w licznych szkoleniach i warsztatach oraz *Strefę Informacji*, w której można było skorzystać z porad specjalistów z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Państwowej Inspekcji Pracy czy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego.
- **Centrum Pracy Seniorów i Seniorów** – działalność filii GUP ukierunkowana jest na aktywizacją zawodową dojrzałych mieszkańców Gdańska. W 2019 r. doradcy klienta objęli swoją usługą 868 osób. Łącznie Centrum zbudowało bazę 1164 osób dojrzałych, zainteresowanych podjęciem pracy w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy. Pozyskano 781 ofert na 1387 miejsc pracy i odnotowano 312 podjęć pracy wśród seniorów będących klientami Centrum. Uruchomiony został ponadto program specjalny „Praca dla Seniorów i Seniorów”, w którym wzięło udział 87 osób. W jego ramach każdy uczestnik, który podjął zatrudnienie i osiągnął co najmniej połowę minimalnego wynagrodzenia brutto mógł skorzystać z bezpłatnych przejazdów komunikacją miejską oraz otrzymać voucher do wykorzystania na np. usługi świadczone przez gdańskich przedsiębiorców.
- **Dział Zatrudnienia Cudzoziemców** – komórka funkcjonuje w ramach struktury organizacyjnej GUP. Wspiera przedsiębiorców w utrzymaniu stabilności zatrudnienia oraz uzupełnianiu niedoborów kadrowych, zwłaszcza w branżach cechujących się dużą sezonowością, poprzez pomoc w kierowaniu do pracy cudzoziemców. W jego ramach został zorganizowany po raz drugi konkurs „Pracodawca Przyjazny Cudzoziemcom”. Poprzez promocję postaw i dobrych praktyk, wspiera on pracodawców i wzmacnia pozytywne postrzeżenie pracowników-cudzoziemców. Udział w konkursie wzięło 20 firm. W 2019 r. poprzez Dział Zatrudnienia Cudzoziemców zarejestrowano 64 236 oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi, wpłynęły 482 wnioski o wydanie zezwolenia na pracę sezonową, z czego wydane zostały 242 zezwolenia, wydano także 3058 informacji starosty o braku możliwości zaspokojenia potrzeb kadrowych pracodawcy obejmujących 15 553 miejsca pracy.
- **Punkt Pomocy Cudzoziemcom** – komórka funkcjonuje w ramach struktury organizacyjnej GUP. Każdy cudzoziemiec, który potrzebuje wsparcia w poszukiwaniu pracy, pomocy w zakresie legalizacji pobytu, porad dotyczących bazy noclegowej czy też wskazówek na temat instytucji i organizacji wspierających cudzoziemców, może taką pomoc uzyskać w działającym od sierpnia 2018 r. Punkcie Pomocy Cudzoziemców. Konsultacje udzielane są w języku polskim, ukraińskim i angielskim. W 2019 r. udzielono 3693 konsultacji, z czego ponad 250 cudzoziemców skontaktowano z pracodawcami.
- **Organizacja szkoleń i egzaminów dla osób bezrobotnych** – reagując na potrzeby lokalnego rynku pracy, GUP sfinansował grupowe i indywidualne kursy zawodowe, w tym także na podstawie umów trójstronnych, w zakresie podniesienia, nabycia lub zmiany kwalifikacji i kompetencji. Ze szkoleń i egzaminów zawodowych w 2019 r. skorzystały 732 osoby bezrobotne.
- **Organizacja na wniosek pracodawców staży dla osób bezrobotnych** – z możliwości zdobycia cennego doświadczenia zawodowego i praktycznych umiejętności poprzez uczestnictwo w stażach, w ponad 82% przypadków skutkujących zatrudnieniem, skorzystało 559 osób bezrobotnych.
- **Dofinansowanie kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawców** – proces kształcenia ustawicznego obejmuje kursy i studia podyplomowe pozwalające na elastyczne dostosowanie kompetencji pracowników do potrzeb rynku pracy na etapie zatrudnienia. W 2019 r. w ramach środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego (KFS) zrealizowane zostały 622 umowy, a z dofinansowania skorzystało 3551 pracowników i pracodawców. Wysokość środków KFS była blisko dwukrotnie wyższa niż w 2018 r. Ponadto na cele kształcenia ustawicznego pozyskano dodatkowe środki z rezerwy Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.
- **Lekcje Przedsiębiorczości** – projekt ma na celu wspieranie innowacyjności w pracy dydaktycznej i wychowawczej poprzez wykorzystanie nowoczesnych narzędzi w procesie kształcenia. Skierowany jest do VII i VIII klas szkół podstawowych oraz szkół ponadpodstawowych, tj. uczniów w wieku między 13. a 18. rokiem życia, ale także do ich nauczycieli. W 2019 r. w zajęciach prowadzonych w ramach projektu wzięło udział ok. 1400 uczniów z 67 szkół.
- **Starter Pack** – innowacyjny pakiet edukacyjny dla gdańskich szkół oraz rodziców uczniów pozwalający na podnoszenie wiedzy oraz kompetencji dzieci i młodzieży w zakresie ekonomii. Materiał został opracowany w postaci dwóch zestawów fiszek – jednego przygotowanego dla nauczycieli oraz drugiego kierowanego do rodziców. Fiszki zawierają ćwiczenia i treści merytoryczne z zakresu wiedzy ekonomicznej oraz 3 scenariusze do prowadzenia zajęć lekcyjnych. W 2019 r. przeprowadzono 3 szkolenia wdrożeniowe z możliwości wykorzystania narzędzia, a materiał rozdystrybuowano do grupy 35 nauczycieli oraz 40 rodziców i opiekunów prawnych

zaangażowanych w projekt. Dodatkowe materiały szkoleniowe zamieszczone zostały na stronie internetowej projektu: <http://starter-pack.pl>.

- **Gdańsk Business Week** – tygodniowe warsztaty przedsiębiorczości dedykowane młodzieży w wieku 15-19 lat, prowadzone przez polskich, europejskich oraz amerykańskich menedżerów. Odbiorcami projektu są uczniowie pomorskich szkół oraz grupa uczniów międzynarodowych. W 2019 r. odbyła się 9. edycja projektu, w której udział wzięło 99 uczestników, 6 wolontariuszy, 20 biznesowych mentorów młodzieży (tzw. Company Advisors). Po raz pierwszy zrealizowano także komponent Advanced przeznaczony dla absolwentów programu w wieku 16-20 lat. Program odbywa się w całości w języku angielskim.
- **First Step Into The Future Business and Economy Week** – gra biznesowa w formie warsztatów prowadzonych w języku angielskim przez wykładowców wyższych uczelni oraz przedsiębiorców. Młodzież uczestnicząca w projekcie wciela się w role pracowników międzynarodowych firm i przez okres 5 dni podejmuje wyzwania, z którymi spotykać się można w realnym biznesie. W trakcie warsztatów młodzież dzielona jest na zespoły tworzące symulowaną firmę produkcyjną, której prowadzenie do maksimum odpowiada rzeczywistym warunkom rynkowym. Zespoły walczą o rozwój firmy, ulepszają i sprzedają swoje produkty oraz zarządzają finansami i ryzykiem. W projekcie wzięło udział 18 uczniów z 4 gdańskich szkół ponadgimnazjalnych oraz 7 ekspertów ze świata nauki i biznesu.
- **SB Bridge** – międzynarodowy projekt mający na celu zachęcenie młodzieży do wybierania w przyszłości ścieżki kariery w sektorze blue and green economy, czyli gospodarce ukierunkowanej na zrównoważony rozwój. Młodzież podczas zielonych obozów oraz olimpiad sprawdzających ich wiedzę rozwiązuje biznesowe case studies oparte na metodzie design thinking. W ramach projektu, którego realizacja przypada na lata 2019-2021, zakłada się zorganizowanie 5 zielonych obozów i 2 olimpiad. Ponadto projekt obejmuje stworzenie platformy internetowej, na której będą znajdować się materiały szkoleniowe, a także odpowiednie narzędzia do komunikacji między studentami a pracodawcami. W 2019 r. przygotowano stronę internetową projektu oraz zorganizowano wyjazd na pierwszy zielony obóz do Niemiec i drugi obóz, który odbył się w Polsce. Przeprowadzono także rekrutację młodzieży na pierwszą TechOlimpiadę organizowaną w 2020 r. na Litwie oraz przygotowano materiały szkoleniowe wspierające wydarzenie od strony merytorycznej.
- **Od złotówki do miliona** – pilotażowy projekt mający na celu budowanie większej świadomości ekonomicznej. W ramach projektu zorganizowano 4 warsztaty dla 42 dzieci, 3 warsztaty dla 51 rodziców, a także warsztat dla 10 pracowników instytucji, które na co dzień zajmują się wspieraniem rodzin w trudnych sytuacjach finansowych.
- **Młodzieżowa Kraina Talentów** – jest jedną z trzech stref rozwoju w Centrum Rozwoju Talentów GUP. W ramach działalności strefy zostały przeprowadzone warsztaty dla szkół oraz kompleksowe poradnictwo indywidualne dla młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej, absolwentów, rodziców, nauczycieli oraz szkolnych doradców zawodowych. Realizowano projekt zintegrowany „Gdańsk Miastem Zawodowców – podniesienie jakości edukacji zawodowej”, którego jednym z elementów jest moduł doradztwa edukacyjno-zawodowego. W Młodzieżowej Krainie Talentów w 2019 r. odbyły się łącznie 193 warsztaty (w tym 73 w ramach projektu „Gdańsk Miastem Zawodowców”), w których wzięło udział 3282 uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Ponadto udzielono porad indywidualnych dla 1133 uczniów (w tym 684 uczniów uczestniczących w projekcie "Gdańsk Miastem Zawodowców"). Zorganizowano także 64 wydarzenia o charakterze edukacyjno-zawodowym, w tym konferencję „Od szkoły do sukcesu na zawodowym rynku pracy”, konferencję Flagship „School to Work”, Międzynarodowe Targi Kolejowe TRAKO 2019 – Dzień Edukacji i Kariery, konkurs „The jobs of the future. Kim będę w przyszłości?”, Tydzień Zawodowca pt. „Horyzonty zawodów”, III edycję Talentów Pokoleń pt. „Aktywność i vitalność przez całe życie”, a także cykliczne spotkania dla sieci doradców zawodowych z Trójmiasta i powiatu gdańskiego w ramach „Panelu eksperta” i „Kawiarni doradców”.
- **BeZee** – międzynarodowa konferencja dla środowisk edukacyjnych poświęcona zmieniającym się trendom w procesach kształcenia oraz dotycząca współpracy ze start-upami edukacyjnymi. W 2019 r. zrealizowane zostały targi towarzyszące konferencji pod nazwą eduShow oraz konkurs dla młodzieży edu2day.
- **Edu Generator** – cykl spotkań i szkoleń skierowanych do nauczycieli oraz osób zajmujących się edukacją, zainteresowanych innowacyjnymi metodami nauczania. Spotkania odbywają się w czasie roku szkolnego. W 2019 r. w spotkaniach udział wzięło ok. 80 nauczycieli.

Wspieranie przedsiębiorczości

Sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) jest jednym z najważniejszych elementów dynamicznej i konkurencyjnej gospodarki, zdolnej do trwałego wzrostu i zapewniającej większą liczbę miejsc pracy. System wspierania przedsiębiorczości dedykowany jest zarówno przedsiębiorstwom z branż tradycyjnych, jak i tym z branż innowacyjnych i kreatywnych, przy jednoczesnym uwzględnieniu sektora ekonomii społecznej. Podejmowane działania ukierunkowane są ponadto na wszystkie etapy prowadzenia działalności gospodarczej.

Na koniec grudnia 2019 r. w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej REGON w Gdańsku zarejestrowanych było 79 857 podmiotów gospodarczych. W porównaniu z końcem 2018 r. liczba zarejestrowanych podmiotów w Gdańsku wzrosła o 3,7%.

Podmioty gospodarcze według wybranych sektorów własności w latach 2013-2019

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem, w tym:	69 819	71 093	73 305	75 402	77 592	77 037	79 857
sektor publiczny	1865	1862	1844	1854	1805	1746	1607
sektor prywatny	67 954	69 225	70 794	72 333	74 221	73 436	76 126

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

Podmioty gospodarcze nowo zarejestrowane w latach 2013-2019

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem	6103	6195	6661	6636	7014	7263	6749

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

W strukturze podmiotów gospodarczych w Gdańsku dominującą grupę stanowiły jednostki zatrudniające nie więcej niż 9 osób, było to 96,8% ogólnej liczby podmiotów. Podmioty o liczbie pracujących pomiędzy 10 a 49 osób stanowiły 2,5%, natomiast jednostki zatrudniające powyżej 50 osób obejmowały 0,7% wszystkich podmiotów.

Podmioty gospodarcze według klas wielkości w latach 2013-2019

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem, w tym:	69 819	71 093	73 305	75 402	77 592	77 037	79 857
0-9 osób	66 870	68 084	70 276	72 361	74 588	74 395	77 270
10-49 osób	2370	2428	2453	2463	2427	2085	2048
50-249 osób	490	493	485	487	488	470	449
250 i więcej osób	89	88	91	91	89	87	90

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

Przedsiębiorstwa z sektora mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, tj. zatrudniające poniżej 250 pracowników, są postrzegane jako istotny czynnik rozwoju współczesnej gospodarki. Sektor MŚP pełni przy tym wiele istotnych funkcji gospodarczych i społecznych. Odgrywa istotną rolę w kreowaniu postaw przedsiębiorczych i kreatywnych oraz daje możliwość wzrostu poziomu zatrudnienia.

Gdańska Fundacja Przedsiębiorczości (GFP) powołana przez Miasto Gdańsk od lat wspiera i rozwija działania na rzecz MŚP. Prowadzony przez GFP Gdański Inkubator Przedsiębiorczości STARTER to ponad 15-tysięczna społeczność, którą łączy idea przedsiębiorczości. Do jej grona należą: dzieci, młodzież, nauczyciele, początkujący i doświadczeni przedsiębiorcy oraz eksperci i mentorzy. STARTER odpowiada za liczne projekty edukacyjne i wspierające biznes. Z oferty wielofunkcyjnej przestrzeni inkubatora skorzystało już ponad 500 start-upów, a ponad 70 firm wynajęło przestrzeń na warunkach komercyjnych.

Wśród podmiotów zarejestrowanych w Gdańsku w 2019 r. 67,6% stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Z kolei udział spółek handlowych w ogólnej liczbie podmiotów wyniósł 14,3%, z czego przeważającą formą prawną, obejmującą łącznie 82,8% spółek handlowych, były spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Na koniec grudnia 2019 r. udział spółek z kapitałem zagranicznym wśród ogółu podmiotów zarejestrowanych w REGON w Gdańsku wyniósł 1,6%. Wzrost liczby podmiotów z kapitałem zagranicznym w odniesieniu do 2018 r. wyniósł 3,3%. W grupie wszystkich podmiotów gospodarczych 6,3% stanowiły natomiast spółki prawa cywilnego.

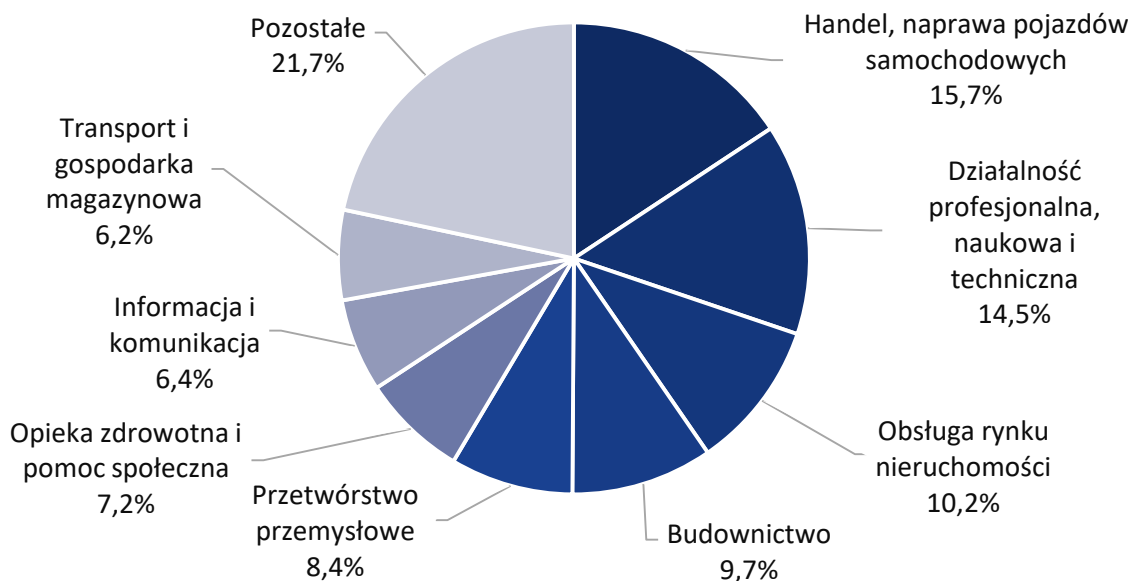
Podmioty gospodarki narodowej według wybranych form prawnych w latach 2013-2019

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem, w tym:	69 819	71 093	73 305	75 402	77 592	77 037	79 857
Osoby fizyczne prowadzące działalność	45 939	46 237	47 248	48 083	49 460	51 888	53 955
Spółki handlowe, w tym:	10 145	10 838	11 829	12 797	13 453	10 879	11 444
z udziałem kapitału zagranicznego	1677	1752	1813	1887	1926	1279	1321
Spółki cywilne	4784	4833	4873	4952	4971	5005	5029

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

Podmioty gospodarcze wg sekcji PKD w 2019 r.

- dane w % -

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

Ważnym miernikiem obrazującym poziom rozwoju jednostki terytorialnej jest produkt krajowy brutto (PKB). Według ostatnich dostępnych danych w 2017 r. w Trójmieście wytworzono PKB o wartości 56 227 mln zł. Jest to o 7% więcej niż w 2016 r. Kwota ta stanowiła 48,5% wartości PKB mierzonego dla całego województwa pomorskiego. Wartość PKB dla Trójmiasta w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła w 2017 r. 75 206 zł i była wyższa niż analogiczna wartość osiągnięta w 2016 r. o 7%.

Produkt Krajowy Brutto* (ceny bieżące) w latach 2013-2017

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem (w mln zł)	46 227	46 250	49 718	52 548	56 227
Na 1 mieszkańca (w zł)	61 868	61 880	66 564	70 306	75 206

* Wytworzony w podregionie trójmiejskim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

Skuteczność kierunków i działań przyczyniających się do rozwoju gdańskich przedsiębiorstw zostało potwierdzone uhonorowaniem Gdańska wraz z województwem pomorskim w 2019 r. prestiżową nagrodą „Europejskiego Regionu Przedsiębiorczości 2020”. Nagroda jest inicjatywą Komitetu Regionów, wspieraną przez Parlament Europejski i Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny oraz organizacje, takie jak European Association of Craft, Small and Medium-Sized Enterprises oraz Eurochambres i Social Economy Europe. Jej ideą jest wyłanianie i nagradzanie regionów oraz miast Unii Europejskiej, które stworzyły wyróżniającą się i wychodzącą w przyszłość strategię rozwoju przedsiębiorczości, a przy tworzeniu planów i warunków dla rozwoju działalności małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) stosują w praktyce zasady opracowanego przez Komisję Europejską programu „Small Business Act”, tworzącego kompleksowe ramy polityki na rzecz MŚP.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INNOWACYJNOŚĆ I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ: Skuteczne i kompleksowe wsparcie gdańskich przedsiębiorstw i organizacji

- **Startup Inspire** – to pilotażowa edycja projektu wspierającego trójmiejskie środowisko start-upowe. Projekt służy budowaniu wiedzy dzięki możliwości bezpośrednich spotkań, pozyskania informacji i wymiany doświadczeń z praktykami i ekspertami biznesowymi, na co dzień niedostępnymi dla dopiero rozwijających się innowacyjnych i kreatywnych firm. W 2019 r. odbyły się 3 spotkania oraz 3 webinaria dla ponad 200 uczestników. W ramach pilotażowej edycji projektu zostały zbadane również potrzeby trójmiejskich start-upów, na które projekt jest bezpośrednią odpowiedzią.
- **ClipsterUP** – cykl intensywnych szkoleń dla osób chcących rozwijać swoje kompetencje biznesowe. Szkolenia realizowano w formie weekendowych spotkań służących poszerzaniu wiedzy biznesowej o kwestie, takie jak budowanie marki, sprzedaż czy zarządzanie zespołem. W 8 blokach szkoleniowych zorganizowanych w okresie letnim 2019 r. udział wzięło ponad 100 uczestników.
- **Kobiety też budują statki** – cykl spotkań sieciujących kobiety z wykształceniem inżynierskim z kandydatkami na studia w kierunkach technologicznych, poszerzony o elementy mentoringu. W spotkaniach uczestniczyły 194 osoby.
- **StarterLab** – projekt miał na celu wzmocnienie ekosystemu branż kreatywnych w Gdańsku poprzez wspieranie przedsiębiorców z tych branż, integrację środowiska, a także wzmocnienie współpracy pomiędzy środowiskiem technologicznym, biznesowym, kulturalnym i kreatywnym oraz budowanie wizerunku Gdańska jako miasta innowacyjnego. W 2019 r. w projekcie udział wzięło 137 uczestników.
- **Crowdfundport** – międzynarodowy projekt mający na celu wsparcie ekonomicznie słabszych przedsiębiorstw oraz sektora MŚP w pozyskaniu środków z wykorzystaniem kampanii crowdfundingowych. W ramach projektu powstał hub, który stanowi miejsce spotkań i wymiany dobrych praktyk w zakresie finansowania społecznościowego. Przygotowano także Action Plan dla rozwoju lokalnego crowdfundingu, wsparło szereg kampanii w tym zakresie,

a wiedza do efektywnej realizacji projektu pozyskiwana była od kluczowych przedstawicieli w dziedzinie crowdfundingu z polski i zagranicy. W 2019 r. w ramach projektu zorganizowano pierwsze w Polsce targi crowdfundingowe, w których udział wzięło 200 uczestników.

- **Wsparcie udzielane na rozpoczęcie działalności gospodarczej** – z bezzwrotnych dotacji udzielanych przez GUP skorzystało w 2019 r. 339 osób. Przyznanie dotacji poprzedzało szkolenie z zakresu podstaw przedsiębiorczości.
- **Wsparcie pracodawców w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy oraz subsydiowania zatrudnienia** – dzięki różnym formom zatrudnienia subsydiowanego możliwe było dofinansowanie miejsc pracy dla 157 osób. W 2019 r. najpopularniejszymi instrumentami wsparcia były prace interwencyjne, z których skorzystały 74 osoby. Ponadto dla 92 osób utworzono nowe stanowiska pracy poprzez zwrot kosztów ich wyposażenia lub doposażenia.
- **Lokal na start za złotówkę** – projekt oferuje możliwość najmu lokalu za preferencyjną stawkę czynszu w wysokości 1 złoty/m² w pierwszym rok najmu osobom, które po raz pierwszy założyły działalność gospodarczą. W 2019 r. w ramach projektu wynajęto 5 z 6 oferowanych lokali pochodzących z komunalnego zasobu lokali użytkowych.
- Pozostałe **ulgi w czynszach dla najemców lokali użytkowych** mające na celu wsparcie prowadzenia działalności gospodarczej przyznawane były m.in. z tytułu prowadzenia działalności rzemieślniczej, szkolenia uczniów, zatrudniania osoby niepełnosprawnej czy prowadzenia zakładu pracy chronionej. Ulgi w zależności od rodzaju wynosiły pomiędzy 10 a 50% wysokości opłaty czynszowej. Łącznie w 2019 r. udzielono 108 obniżek czynszu.
- **Współpraca z organizacjami pozarządowymi** – coroczny konkurs ofert kierowany do organizacji pożytku publicznego. Jego celem jest podniesienie szans osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w GUP na podjęcie zatrudnienia, poprzez zapewnienie specjalistycznego wsparcia w zakresie doradztwa zawodowego w procesie poszukiwania pracy oraz jego utrzymania w początkowym okresie. W 2019 r. w projekcie „Specjalistyczne poradnictwo zawodowe dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy z orzeczoną niepełnosprawnością zarejestrowanych w Gdańskim Urzędzie Pracy” prowadzonym przez Polskie Stowarzyszenie Na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną KOŁO w Gdańsku wzięło udział 16 osób.
- **Asystent Gdańskiego Przedsiębiorcy** – projekt prowadzony w formie serwisu internetowego www.przedsiębiorczygdansk.pl. Stanowi kompendium wiedzy dla osób zamierzających rozpocząć lub już prowadzących działalność gospodarczą, dzięki czemu merytorycznie uzupełnia pozostałą ofertę wsparcia dla przedsiębiorców. Zawiera m.in. informacje na temat procesu rejestracji działalności gospodarczej, dostępnych źródeł finansowania, problematyki zatrudniania pracowników, usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu, informacje w zakresie miejsc na rozwój i prowadzenie biznesu oraz szczegóły dotyczące programów stażowych organizowanych w Gdańsku. W 2019 r. w serwisie został uruchomiony kalendarz wydarzeń biznesowych dla przedsiębiorców.
- **InfoShare** – konferencja przeznaczona dla innowacyjnych pomysłodawców w szczególności: mających siedzibę lub prowadzących działalność gospodarczą w regionie Europy Środkowo-Wschodniej i krajów bałtyckich, pracujących nad produktem (seed stage) lub posiadających co najmniej wersję demo swojego produktu MVP (early stage). Elementem InfoShare jest **konkurs Startup Contest**, który przyciągnął 500 start-upów z całego świata. Fundatorem nagrody pieniężnej w konkursie Startup Contest o łącznej wartości 30 000 EUR jest Miasto Gdańsk.
- **Wsparcie rozwoju sektora ekonomii społecznej** – kluczową rolę w tym zakresie w Gdańsku odgrywa Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej „Dobra Robota” (OWES), oferujący usługi wsparcia doradczego i finansowego powstającym przedsiębiorstwom społecznym. Podmiotem prowadzącym OWES jest Stowarzyszenie Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot, a środki na jego prowadzenie pochodzą z Europejskiego Funduszu Społecznego. Ponadto w ramach wsparcia rozwoju ekonomii społecznej udostępniane są lokale miejskie na prowadzenie przedsiębiorstw społecznych, jako spółdzielni socjalnych lub w działalności gospodarczej organizacji pozarządowych. Formą udostępnienia jest zwykle użyczenie. W 2019 r. powstały dwie nowe kawiarnie społeczne „Ciekawa” i „Cafe Aktywni”.

Innowacyjność i konkurencyjność

Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka cechuje się wysoką zdolnością do przekształcania wiedzy w nowe produkty, usługi, technologie i rozwiązania organizacyjne. Zwiększają one szanse na możliwość zdobywania przewag rynkowych i intensyfikują procesy rozwoju społeczno-gospodarczego. Budowie nowoczesnej gospodarki wiedzy sprzyjają przede wszystkim rozwój współpracy pomiędzy biznesem, nauką i administracją oraz kooperacja pomiędzy start-upami i małymi przedsiębiorstwami, a podmiotami średnimi i dużymi. Dzięki temu wzmacniane są mechanizmy transferu technologii i komercjalizacji wiedzy, w tym w obszarach inteligentnych specjalizacji. Tak kształtowany ekosystem innowacji przyczynia się do zwiększenia liczby wspólnych projektów realizowanych przez biznes i naukę oraz wzrostu konkurencyjności gdańskiej gospodarki.

Innym wymiarem wykorzystania nowatorskich rozwiązań dla stymulowania rozwoju oraz poprawy jakości życia są innowacje społeczne. One również na podstawie wiedzy oraz kreatywności mają na celu wdrażanie nieszablonowych rozwiązań, jednakże w tym wypadku inspiracją do poszukiwania twórczych inicjatyw są

różnorodne potrzeby społeczne. Wdrażanie tego rodzaju innowacji przyczynia się do tworzenia nowych powiązań w społecznościach lokalnych, buduje postawy obywatelskie, sprzyja włączeniu osób i grup wykluczonych. Wzmacnia także relacje oparte na współpracy różnych środowisk, w tym organizacji pozarządowych i przedsiębiorców. Dzięki temu innowacje społeczne propagują bardziej efektywne, etyczne i odpowiedzialne postawy biznesowe, wyczułone na dobro wspólne, walory otoczenia i zrównoważonego rozwoju.

Według ostatnich dostępnych danych na koniec grudnia 2017 r. prowadzenie działalności badawczej i rozwojowej wykazało 138 podmiotów gospodarczych mających siedzibę na terenie miasta Gdańska. Liczba osób pracujących (personelu wewnętrznego) w działalności badawczej i rozwojowej w Gdańsku na koniec grudnia 2017 r. osiągnęła poziom 7 tys. osób, co oznacza wzrost o 484 osoby w porównaniu z 2016 r. (tj. o 7,4%). W sektorze szkolnictwa wyższego pracowało 59,1% pracujących w działalności badawczej i rozwojowej, natomiast 38,8% pracowało w sektorze przedsiębiorstw. Ogólna wartość nakładów wewnętrznych poniesionych na działalność badawczą i rozwojową przez podmioty mające siedzibę na terenie miasta Gdańska w 2017 r. wyniosła 652,4 mln zł i w porównaniu z wielkością z roku wcześniejszego zmniejszyła się o 14,5%. Najwyższy udział nakładów bieżących w 2017 r. przypadł na prace rozwojowe – 57,3% oraz badania podstawowe – 31,7%, natomiast najmniejszy odnotowano w przypadku badań stosowanych – 11%.

W 2019 r. wnioskodawcy posiadający siedzibę na terenie miasta Gdańska zgłosili do Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej 118 patentów na wynalazki oraz 43 wzory użytkowe.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INNOWACYJNOŚĆ I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gdańskich przedsiębiorstw

- **Social Media Show** – wydarzenie dotyczące marketingu i mediów społecznościowych. Podczas eventu, w którym udział wzięło ok. 150 osób eksperci przekazują uczestnikom wiedzę i umiejętności z zakresu komunikacji, trendów, zagrożeń oraz podsumowują ubiegły rok swojej działalności.
- **Sea Tech** – konferencja branży morskiej i logistycznej wpisująca się w obszar Inteligentnej Specjalizacji Pomorza ISP 1 Technologie offshore i portowo-logistyczne. Głównym celem wydarzenia było omówienie wyzwań rozwojowych stojących przed branżą stoczniową, logistyczną i offshore oraz portami morskimi. Propozycje rozwiązań technologicznych mogących stanowić odpowiedź na wskazane wyzwania prezentowane były przez start-upy z Gdańskiego Inkubatora Przedsiębiorczości STARTER. Dzięki temu Sea Tech umożliwiła również nawiązanie kontaktów pomiędzy dużymi przedstawicielami sektora morskiego a uczelniami i start-upami. W konferencji udział wzięło ok. 100 uczestników, a organizatorami wydarzenia była Rada Inteligentnych Specjalizacji Pomorza, Zarząd Morskiego Portu Gdańsk SA, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego oraz Gdański Inkubator Przedsiębiorczości STARTER.
- **FuckUp Night Trójmiasto** – cyklicznie organizowane spotkania networkingowe, na których zapraszani przedsiębiorcy opowiadają o swoich porażkach w biznesie lub projektach. Pozwalają one uczestnikom na zdobywanie wiedzy, która w praktyce pozwolić ma na ustrzeżenie się od popełniania podobnych błędów. W 2019 r. odbyło się 7 spotkań dla ponad 700 uczestników.
- **Gdańsk Miasto Przedsiębiorczych** – czwarta edycja akcji, której celem jest nagrodzenie najbardziej przedsiębiorczych gdańszczanek i gdańszczan. Inicjatywa podkreśla znaczenie aktywnych postaw społecznych wychodzących poza standardowe ramy prowadzenia działalności gospodarczej, pozwalające na przełamywanie barier i budowanie relacji. Wyboru nagradzanych laureatów dokonuje kapituła powoływana z ramienia Prezydenta Miasta Gdańska oraz mieszkańcy. Nagrody przyznawane są w siedmiu różnych kategoriach, tj. (1) Przedsiębiorczość seniorów, (2) Przedsiębiorczość imigrantów, (3) Przedsiębiorczość młodzieżowa, (4) Przedsiębiorczość społeczna, (5) Przedsiębiorczość w edukacji, (6) Przedsiębiorca odpowiedzialny społecznie oraz (7) Przedsiębiorczość Wspierająca Markę Gdańsk. Akcją wieńczy coroczna uroczysta gala, w której w 2019 r. udział wzięło ok. 300 osób, a do nagrody nominowane były w sumie 54 osoby lub podmioty.
- **Centrum Obywatelskie Gdańsk SocialHUB** – będzie to nowe unikatowe w skali kraju miejsce, w którym wsparcie i przestrzeń do działania znajdą mieszkańcy, organizacje pozarządowe oraz grupy nieformalne. Centrum, zlokalizowane w budynku przy ul. Dolna Brama 8, będzie służyć wsparciu realizacji innowacyjnych inicjatyw społecznych i aktywności obywatelskiej. Miejsce będzie otwarte na wydarzenia organizowane przez mieszkańców, które uzupełnią zaproponowaną ofertę programową – warsztaty, spotkania, wystawy tematycznie związane z postawami obywatelskimi i aktywnością w mieście. Na terenie obiektu uruchomiono Fab-Lab, stworzone przez Stowarzyszenie Fab-Lab Gdańsk. Pełni ono funkcję pracowni nowych technologii, dla którego stworzono innowacyjny program edukacji technicznej kierowany zarówno do dzieci, młodzieży, jak i dorosłych. Działania w szerokim partnerstwie interesariuszy społecznych, organizacji pozarządowych, społeczników i innowatorów z włączeniem mieszkańców odbywają się również na terenie dziedzińca, współtworzony jest jego

plan funkcjonalny z elementami ogrodu społecznego. W Centrum zostanie udostępniona przestrzeń warsztatowa, coworkingowa z punktem kawiarnianym, sale i pokoje warsztatowo-szkoleniowe, przestrzeń biurowa, sala konferencyjna. Przestrzeń będzie współzarządzana przez użytkowników, a mechanizm współzarządzania jest tworzony w ramach międzynarodowego projektu Civic eSTATE realizowanego w ramach programu URBACT III finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

- **Fundusz Innowacji Społecznych INNaczej** – stanowi mechanizm kompleksowego wsparcia kierowanego do osób i organizacji rozwijających innowacje społeczne. W 2019 r. przeprowadzono kolejną, 3. edycję Funduszu. Na etapie naboru wniosków projektowych wpłynęły 43 zgłoszenia, z których po selekcji wstępnej wybrano 19 inicjatyw. Uzyskały one wsparcie merytoryczne w postaci cyklu warsztatów design thinking oraz szkoleń z zakresu prezentacji i crowdfundingu. W kolejnym etapie przedstawiciele i przedstawicielki zgłoszonych inicjatyw wzięły udział w sesji prezentacji pomysłów przed grupą mentorów, w skład której weszli m.in. zaproszeni eksperci i ekspertki z obszaru kultury, przedsiębiorczości oraz badań społecznych. W efekcie oceny merytorycznej 5 inicjatyw otrzymało granty w wysokości 6 tys. zł na przygotowanie i zweryfikowanie prototypu prezentowanej innowacji. Natomiast 4 kolejne inicjatywy otrzymały dalsze wsparcie doradcze w celu dopracowania założeń zgłaszanego projektu.

Umiejdzynarodowienie przedsiębiorstw

Obecność na rynkach międzynarodowych pozwala przedsiębiorstwom na osiąganie przewag konkurencyjnych. Pomoc w tym zakresie obejmuje rozwój kompetencji gdańskich małych i średnich przedsiębiorców do aktywnej ekspansji oraz nawiązywania międzynarodowej współpracy. Ponadto firmom zapewniane jest wsparcie informacyjne w zakresie funkcjonowania i konkurowania na rynku globalnym. Istotnym elementem wzmacniania międzynarodowych powiązań gdańskiej gospodarki jest także integrowanie i współpraca lokalnego środowiska start-upowego z innowacyjnymi i kreatywnymi spoza kraju, .

W 2018 r. towary importowane były przez 1124 podmioty z terenu Gdańska, co oznacza wzrost o 8,6% w stosunku do 2017 r. Wartość importu zwiększyła się o 29,7% w stosunku do poprzedniego roku i ukształtowała się na poziomie 33 193,0 mln zł. W odniesieniu do 2017 r. odnotowano spadek liczby podmiotów eksportujących towary z 762 w 2017 r. do 747 w 2018 r., tj. o 2% oraz zwiększenie się wartości eksportu – odpowiednio z 12 543,0 mln zł do 15 447,1 mln zł, tj. o ok. 23,2%. Do głównych kierunków eksportu towarów z Gdańska wyznaczonych według jego wartości w 2018 r. należały kraje, takie jak Niemcy – 11,5% oraz Norwegia – 10,1%. Towary importowane według ich wartości pochodziły natomiast głównie z Rosji – 38,7% i Kazachstanu – 12,7%.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INNOWACYJNOŚĆ I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ Ekspansja międzynarodowa gdańskich firm i organizacji

- **Startup Hansa** – dwudniowa konferencja z częścią warsztatową, w której udział wzięło ponad 100 uczestników z całego świata – przedstawiciele inwestorów, akceleratorów, korporacji i start-upów. Startup Hansa inspirował się historycznym związkiem kupieckim, dąży do zawiązania globalnej, ściśle współpracującej grupy miast start-upowych. Zbudowanie trwałych powiązań pomiędzy ośrodkami, w których dynamicznie rozwijają się ekosystemy start-upowe zwiększy możliwości w zakresie przepływu kapitału wspierającego przedsiębiorczość, talentów, rozwiązań technologicznych oraz danych i informacji. W ramach dyskusji i warsztatów uczestnicy Startup Hansa skupili się na tematyce współpracy pomiędzy organizacjami otoczenia biznesowego, funduszami inwestycyjnymi, korporacji oraz lokalnym samorządem.
- **Poland Prize** – program zachęcający zagraniczne start-upy do rozpoczęcia działalności w Polsce. Jego celem jest efektywne włączenie działalności zagranicznych przedsiębiorców do polskiego ekosystemu start-upowy. Na program składa się dwumiesięczny etap softlandingu (dedykowana ścieżka wizowa, pomoc opiekuna w sprawach urzędowych, bankowych oraz związanych z osiedlaniem się) oraz dalszy czteromiesięczny program akceleracyjny, obejmujący mentoring, networking oraz specjalistyczne doradztwo technologiczne. W jego wyniku w 2019 r. do Polski sprowadzono łącznie 18 zagranicznych start-upów – w każdej z trzech przeprowadzonych tur programu udział wzięło po 6 start-upów. Na 18 pozyskanych w skali kraju start-upów 16 zarejestrowało swoją działalność w Gdańsku.
- **Pomorski Broker Eksportowy** – projekt ułatwia firmom z sektora MŚP rozwój działalności na rynkach międzynarodowych poprzez warsztaty, szkolenia, seminaria, misje gospodarcze, wyjazdy na targi i konferencje oraz badania potencjału eksportowego firm. W ramach projektu w 2019 r. wsparcie uzyskało 598 przedsiębiorców z województwa pomorskiego, w tym 257 z Gdańska.

10. ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA

Gdańsk to otwarte, dynamicznie rozwijające się miasto, którego walory gospodarcze doceniają zarówno krajowi, jak i zagraniczni inwestorzy. Na atrakcyjność inwestycyjną Gdańska składa się wiele czynników, wśród których wymienić można atuty związane z położeniem miasta, podaż zagospodarowanych terenów inwestycyjnych, dostępność transportową, potencjał i chłonność lokalnego rynku. Do ważnych przewag należą także te związane z zasobami wykwalifikowanych kadr i bazą podwykonawców, coraz szersza oferta usług dla biznesu oraz obecność w regionie silnych ośrodków naukowo-badawczych reprezentowanych przez uczelnie i instytucje otoczenia biznesu. Poza wymienionymi istotne są również jakość życia, promowanie wizerunku miasta jako aktywnej, świadomej i silnej wspólnoty, dla której kluczową wartością stanowi różnorodność kulturowa, bogate dziedzictwo oraz solidarnościowa tradycja miasta. Dużą rolę w budowaniu przewag pozwalających na zmniejszenie ryzyka niepowodzenia inwestycji odgrywa także dedykowana opieka nad inwestorem oraz system zachęt inwestycyjnych odpowiedni do rodzaju prowadzonej działalności. Wspieranie rozwoju gospodarczego oraz kształtowanie warunków przyjaznych inwestycjom realizowane jest przez Gdańską Agencję Rozwoju Gospodarczego sp. z o.o. (GARG). Jest to miejska spółka, do której zadań należy między innymi kompleksowe przygotowanie i komercjalizacja terenów inwestycyjnych, promocja gospodarcza miasta, obszaru metropolitalnego i Pomorza oraz doradztwo w obszarze przygotowania i realizacji inwestycji. GARG jest także uczestnikiem procesów związanych z lokalizowaniem na obszarze Gdańska centrów usług biznesowych oraz kształtowania zasobów kadrowych odpowiadających na potrzeby lokalnej gospodarki. Działania te realizowane są we współpracy z podmiotami, takimi jak Agencja Rozwoju Pomorza, Zarząd Morskiego Portu Gdańsk, Gdańska Organizacja Turystyczna czy Międzynarodowe Targi Gdańskie. Dzięki wspólnie realizowanym i koordynowanym działaniom korzystne efekty wynikające ze wzrostu dynamiki rozwoju lokalnego oraz konkurencyjność miasta w skali krajowej i międzynarodowej przyczyniają się również do wzmocnienia powiązań społeczno-gospodarczych w ramach Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot oraz całego regionu.

Rozwój inwestycyjny

Kluczowy element oferty inwestycyjnej tworzą tereny kompleksowo zagospodarowywane i wyposażane w zakresie infrastrukturalnym. Odpowiednio przygotowane tereny inwestycyjne charakteryzujące się m.in. wysoką dostępnością, uzbrojeniem i urządzeniem, tworzą zaplecze do prowadzenia różnorodnej działalności gospodarczej. Strefy o ograniczonym ryzyku inwestycyjnym i klimacie sprzyjającym inwestorom, wraz z innymi elementami systemu zachęt, takimi jak zwolnienia z podatku od nieruchomości, czy instrumenty rynku pracy, umożliwiają tworzenie optymalnych warunków dla rozwoju inwestycji. Działania zmierzające do zwiększenia liczby inwestorów w regionie wpływają na wzrost liczby miejsc pracy i rozwój kluczowych branż oraz na zwiększenie przewag konkurencyjnych regionalnej gospodarki.

Nakłady inwestycyjne w latach 2013-2019* (mln zł)

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem, w tym:	3 128,3	3 367,0	3 942,4	3 792,1	3 894,8	3 266,1	4 141,0
Nakłady poniesione przez spółki z udziałem kapitału zagranicznego, w tym **:	509,5	450,7	797,2	721,5	360,1	506,0	412,9
budynki i budowle	71,2	109,8	319,3	324,6	166,0	162,3	158,8
maszyny, urządzenia techniczna i narzędzia	201,2	112,0	187,2	349,5	164,7	295,7	200,3
środki transportowe	228,9	226,8	277,6	41,7	28,3	44,7	51,7

* Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

** W przypadku kapitału mieszanego zaprezentowano spółki z przeważającym udziałem kapitału zagranicznego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Informatorów o sytuacji społeczno-gospodarczej Gdańska.

Wzrost konkurencyjności gospodarki stymulowany jest przez inwestycje prowadzone przez przedsiębiorstwa. W 2019 r. przedsiębiorstwa mające siedzibę na terenie Gdańska, w których liczba pracujących przekracza 49 osób, poniosły nakłady inwestycyjne w wysokości 4 141 mln zł, w tym 2 252,2 mln zł zainwestowano w budynki i budowlę, 976,7 mln zł przeznaczono na zakup maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi, a 826,3 mln zł na środki transportu. Nakłady inwestycyjne ogółem były wyższe o 26,8% od poniesionych w 2018 r. Nakłady poniesione przez przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego w 2019 r. wyniosły 412,9 mln zł, co stanowiło blisko 10% nakładów inwestycyjnych ogółem. Były to głównie wydatki na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia – 200,3 mln zł oraz budynki i budowlę – 158,8 mln zł.

W 2019 r. Gdańska Agencja Rozwoju Gospodarczego sp. z o.o. w zakresie procesu inwestycyjnego oraz opieki nad klientem gospodarczym realizowała usługi dla 72 inwestorów.

TERENY INWESTYCYJNE

Działalność GARG skoncentrowana jest przede wszystkim wokół trzech kluczowych obszarów inwestycyjnych. Należy do nich park zlokalizowany w Porcie Morskim Gdańsk, Park Przemysłowo-Technologicznego „Maszynowa” oraz Park Przemysłowy „Płonia”. Na koniec 2019 r. łączna powierzchnia terenów wszystkich trzech parków wynosiła ok. 283 ha, a na ich obszarze zainwestowało 76 podmiotów gospodarczych.

Park inwestycyjny w porcie morskim o łącznej powierzchni ok. 185 ha zlokalizowany w dzielnicy Stogi został podzielony na dwie części, tj.: Pomorskie Centrum Logistyczne (PCL) oraz Pomorskie Centrum Inwestycyjne (PCI). Pierwsze z nich pełni głównie funkcje magazynowe powiązane z głębokowodnym terminalem kontenerowym DCT. Drugi to teren inwestycyjny przeznaczony na działalność zarówno o charakterze produkcyjnym, jak i usługowym, oferujący 8 tys. m² nowoczesnej powierzchni biurowej w Centrum Administracyjno-Usługowym KOGA. Firmy, które ulokowały się na obszarze PCL i PCI należą głównie do branż okołomorskich związanych z sektorem transportu, spedycji, logistyki, czy magazynowania. Proces komercjalizacji terenów tego parku inwestycyjnego jest na etapie rozwoju, wybudowano część infrastruktury dostępowej i dróg, a wolne tereny inwestycyjne stanowią wciąż dużą część parku.

Park Przemysłowo-Technologiczny „Maszynowa” to ponad 51 ha terenów inwestycyjnych zlokalizowanych w Gdańsku-Kokoszkach. Na jego obszarze zlokalizowane są inwestycje zarówno produkcyjne, jak i usługowo-handlowe, przede wszystkim polskich inwestorów. Teren PPT „Maszynowa” do końca 2020 r. jest objęty możliwością zwolnienia z podatku od nieruchomości w ramach pomocy regionalnej oraz pomocy *de minimis*. Proces komercjalizacji terenów PPT „Maszynowa” jest na końcowym etapie, wybudowano niezbędną infrastrukturę dostępową, zbiorniki wodne, drogi, a wolnych terenów inwestycyjnych pozostało niewiele.

Z kolei Park Przemysłowy „Płonia” rozciąga się na powierzchni 47 ha w dzielnicy Rudniki w okolicach rafinerii Lotos. Park znajduje się w fazie projektowania i planuje się, że będzie funkcjonował w podobnej formule jak Park „Maszynowa” polegającej na sprzedaży inwestorom w drodze przetargu nieruchomości położonych na obszarze parku oraz na reinwestowaniu pozyskanych w ten sposób środków w niezbędną infrastrukturę na terenie Gdańska.

Poza wymienionymi terenami stanowiącymi zwarte parki inwestycyjne, GARG prowadzi komercjalizację innych terenów inwestycyjnych zlokalizowanych przy ul. Ku Ujściu na Przeróbce na terenach portowych, przy ul. Azymutalnej na Matarnii w sąsiedztwie Portu Lotniczego, ul. Michałki na Rudnikach w sąsiedztwie Lotosu oraz ul. Uczniowskiej na Letnicy w sąsiedztwie Stadionu Energa.

Działania zmierzające do osiągnięcia wyższej skuteczności w pozyskiwaniu inwestorów dopełnia rozbudowa systemu zachęt inwestycyjnych. W 2019 r. z pomocy regionalnej w zakresie zwolnień z podatku od nieruchomości skorzystał 1 podmiot, a z pomocy *de minimis*, która objęła również wsparcie miejsc pracy – 8 podmiotów.

SEKTOR USŁUG BIZNESOWYCH

Nowe inwestycje lokalizowane poza terenami inwestycyjnymi powiązane są zwłaszcza z rozwojem sektora nowoczesnych usług dla biznesu. Swoje centra usługowe otworzyło w Gdańsku wiele znanych firm międzynarodowych, dzięki czemu gdański, a szerzej także trójmiejski rynek, to bardzo atrakcyjna lokalizacja o istotnym znaczeniu w skali kraju i regionu Europy Środkowo-Wschodniej. Działalność centrów outsourcingu procesów biznesowych (BPO), centrów usług wspólnych (SSC), globalnych centrów usług biznesowych (GBS), centrów IT oraz centrów badawczo-rozwojowych (R&D) sprzyja absorpcji nowych rozwiązań biznesowych,

technologicznych i organizacyjnych, wzmacniając rozwój lokalnej ekonomii w kierunku gospodarki opartej na zasobach wiedzy i coraz szerszych powiązaniach w skali globalnej. Nowoczesne miejsca pracy o dużej wartości dodanej i często ponadprzeciętnych wynagrodzeniach przekładają się na istotne zwiększenie siły nabywczej mieszkańców, wpływając tym samym na inne gałęzie lokalnej gospodarki, takie jak: handel, gastronomia, przemysł czasu wolnego, budownictwo mieszkaniowe i powierzchnie biurowe.

W Trójmieście w sektorze usługach biznesowych zatrudnionych jest ok. 25,5 tys. osób. Czyni to Trójmiasto czwartym ośrodkiem w kraju pod względem liczby zatrudnionych w centrach usług (za Krakowem – 70,0 tys. os., Warszawą – 56,3 tys. os. i Wrocławiem – 47,5 tys. os). Udział Trójmiasta w ogólnej liczbie zatrudnionych w usługach biznesowych w Polsce wynosi 8,7%. Przy czym Trójmiasto charakteryzowało się najwyższą dynamiką wzrostu zatrudnienia spośród wszystkich krajowych ośrodków miejskich skupiających centra usług. Największy udział w łącznej liczbie zatrudnionych stanowili pracownicy centrów amerykańskich – 32%. Z uwagi na profil działalności największą część zatrudnienia w sektorze wygenerowały centra świadczące usługi z zakresu IT – 44%. W Trójmieście zlokalizowanych zostało 146 centrów usług, co plasuje Trójmiasto na czwartej pozycji w kraju (za Warszawą – 283, Krakowem – 217 i Wrocławiem – 169).

W opinii przedstawicieli centrów usług biznesowych Trójmiasto na tle pozostałych ośrodków w Polsce wyróżnia się przede wszystkim wysoką jakością życia i dostępnością nowoczesnej powierzchni biurowej. Trójmiasto jest wysoko oceniane również pod względem współpracy z lokalnymi jednostkami obsługi inwestora, dostępności komunikacyjnej (lotniska, pociągi) oraz jakości komunikacji miejskiej.

Rozwojowi sektora nowoczesnych usług dla biznesu sprzyja niezwykle dynamiczny rozwój infrastruktury biurowej. Trójmiejski rynek nieruchomości biurowych jest największym w północnej Polsce i czwartym w kraju po Warszawie, Krakowie i Wrocławiu. Całkowity zasób powierzchni biurowej w Trójmieście na koniec 2019 r. wyniósł ponad 838 tys. m².

Nowe i rozbudowane budynki biurowe oraz ich powierzchnia użytkowa w latach 2013-2019

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Budynki biurowe nowe i rozbudowane (szt.)	13	12	17	12	15	16	18
Powierzchnia użytkowa (m ²)	33 487	25 644	83 074	10 460	108 979	68 530	74 680

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

Projekty inwestycyjne wyjątkowo dynamicznie rozwijają się wzdłuż al. Grunwaldzkiej na wysokości Oliwy i Wrzeszcza Górnego. Ponadto znaczące inwestycje biurowe lokalizowane są w okolicach lotniska, a perspektywiczną lokalizację stanowią również postoczniowe tereny Młodego Miasta. Największym budynkiem oddanym do użytku w 2019 r. w Gdańsku był czwarty obiekt należący do kompleksu Alchemia – Neon. Ponadto do użytku zostały oddane m.in. następujące inwestycje: Heweliusza 18, Eternum, Garnizon – Hiro czy pierwsza faza budynku Oficyna. W 2019 r. rynek biurowy powiększył się pod względem powierzchni o 8%. Trójmiejski rynek biurowy charakteryzuje duży potencjał wzrostu. W trakcie realizacji w 2019 r. znajdował się budynek Prime B, ósma część kompleksu Olivia Business Centre, a także m.in. biurowiec Wave, Format, C300, Gato, kompleks biurowy Airport City Gdańsk i Matarnia Office Park.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA **Wyższa skuteczność w pozyskiwaniu inwestorów**

- **Pomorskie Centrum Inwestycyjne (PCI)** – realizowane na obszarze PCI działania zmierzają do komercjalizacji terenów inwestycyjnych, zarówno poprzez budowę infrastruktury dostępowej, obiektów kubaturowych oraz placów składowych, jak również poprzez dzierżawę dostępnych gruntów inwestorom. W 2019 r. do użytkowania oddano ok. 1,3 km wewnętrznego układu drogowego wraz z pełnym uzbrojeniem. Ponadto w 2019 r. rozpoczęto projektowanie kompleksowego odwodnienia terenów PCI, w tym zbiornika retencyjnego o powierzchni ok. 1,65 ha wraz z infrastrukturą towarzyszącą.

- **Pomorskie Centrum Logistyczne (PCL)** – pod koniec 2019 r. zostały otwarte oferty na wykonanie wewnętrznego układu drogowego. Inwestycja obejmuje budowę dróg wewnętrznych o długości ok. 600 m wraz z infrastrukturą towarzyszącą.
- **Park Przemysłowo-Technologiczny „Maszynowa”** – w 2019 r. zmodernizowano nawierzchnię ul. Cementowej.
- **Park Przemysłowy „Płonia”** – do końca 2020 r. planowane jest uzyskanie pozwolenia na budowę magistrali wodociągowej DN300 ul. Miałki Szlak – ul. Zagroble, która będzie przebiegała przez tereny Płoni. Budowa wodociągu otworzy tereny parku dla inwestorów produkcyjnych. W 2019 r. podjęto przygotowania do procesu projektowania na podstawie koncepcji etapowego uzbrojenia powyższych terenów w niezbędne sieci.
- **Tereny przy ul. Ku Ujściu** – w 2019 r. skomercjalizowano kolejną część obszarów inwestycyjnych poprzez uruchomienie terminalu intermodalnego przez firmy z branży obsługującej morski sprzęt kontenerowy. Tereny po byłej fabryce Polleny zostały wydzierżawione dla firmy z branży obsługującej ruch kontenerów na potrzeby armatorów morskich i spedytorów. Dodatkowo na skomercjalizowanych terenach działalność rozpoczęły firmy zajmujące się recyklingiem odpadów budowlanych. Trwają też prace w zakresie inwestycji związanej z budową kanalizacji sanitarnej na terenach portowych.
- **Tereny przy ul. Azymutalnej** – w większości zostały skomercjalizowane przez firmy z branży teletechnicznej i komunikacyjnej oraz wentylacyjnej.
- **Tereny przy ul. Michałki** – w 2019 r. prowadzono rozmowy z inwestorami w celu komercjalizacji nieruchomości. Analizie poddano zakres prac związany z remontem nawierzchni ul. Michałki pod względem technologicznym i ekonomicznym.
- **Tereny przy ul. Uczniowskiej** – przeprowadzone przez GARG analizy rynkowe wykazały potrzebę zlokalizowania na wskazanym terenie firm zajmujących się handlem samochodami, które wraz ze stacją benzynową stanowią pożądane funkcjonalnie zagospodarowanie działek przy wylocie z tunelu pod Martwą Wisłą; tereny te zostały w całości dedykowane dla branży motoryzacyjnej, a w 2019 r. otwarty został pierwszy salon samochodowy.
- **Program inwestycyjny w Porcie Gdańsk** – jest to przedsięwzięcie wieloetapowe, obejmujące zadania związane z modernizacją infrastruktury portowej i dostępowej od strony lądu oraz dotyczące poprawy dostępu od strony wody. Do kluczowych inwestycji realizowanych przez Zarząd Morskiego Portu w Gdańsku (ZMPG) w 2019 r. należy zaliczyć projekty takie jak:
 - „Modernizacja toru wodnego, rozbudowa nabrzeży oraz poprawa warunków żeglugi w Porcie Wewnętrznym w Gdańsku” – projekt współfinansowany jest z programu CEF Transport. Planowany termin zakończenia inwestycji to 2022 r.;
 - „Rozbudowa i modernizacja sieci drogowej i kolejowej w Porcie Zewnętrznym w Gdańsku” – projekt współfinansowany jest z programu CEF Transport. Przewidywana data ukończenia inwestycji to koniec 2020 r.;
 - „Rozbudowa Nabrzeża Północnego przy Falochronie Półwyspowym w Porcie Gdańsk” – projekt współfinansowany jest z programu CEF Blending, a jego planowane zakończenie to 2023 r.;
 - „Rozbudowa i modernizacja węzłów sieci bazowej w Porcie morskim w zakresie dostępowej infrastruktury drogowo-kolejowej” – projekt współfinansowany z programu CEF „Łącząc Europę” w ramach zadania 1 Rozbudowa sieci komunikacyjnej rejonu Nabrzeża Przemysłowego. Planowany termin zakończenia projektu to koniec 2023 r.;
 - „Modernizacja II linii Nabrzeża Oliwskiego i Nabrzeża Ziółkowskiego” planowana do zakończenia w 2020 r.;
 - „Przebudowa układu komunikacyjnego wraz z budową placu manewrowo-postojowego w rejonie skrzyżowania ulic: Chodackiego, Handlowej i Starowiślniej”, której zakończenie planowane jest w I kwartale 2021 r.;
 - „Przebudowa Nabrzeża Bytomskiego w Porcie Gdańsk” – projekt planowany do współfinansowania z programu CEF Refflow, którego zakończenie planowane jest w 2023 r.;
 - **Parkingi buforowe** – budowa parkingu przy ul. Śnieżnej to pierwszy element systemu parkingów buforowych dla klientów gdańskiego portu. Koszt inwestycji wyniósł ok. 5,5 mln zł, a budowa w całości została sfinansowana ze środków własnych ZMPG. Planowana jest budowa trzech kolejnych parkingów, na kilkuset miejsc parkingowych łącznie.
- **System Informacji Przestrzennej (SIP)** – narzędzie umożliwia dokonywanie złożonych analiz tematycznych, pomocnych przy podejmowaniu decyzji projektowo-inwestycyjnych dzięki wielowarstwowej strukturze cyfrowych map zintegrowanych z tekstową bazą danych. Zasoby dostępnych informacji są systematycznie powiększane, zapewniając dostęp nie tylko do planu miasta i fotomapy, ale także mapy własności gruntów, hipsometrycznej, zasięgu ujęć wody czy planów zagospodarowania przestrzennego. Dzięki systematycznej rozbudowie miejskie zasoby SIP obejmowały w 2019 r. ok. 150 tematycznych warstw mapowych.

- **Baza ofert inwestycyjnych** – jest to platforma prezentująca potencjalnym inwestorom poszukującym atrakcyjnych lokalizacji ofertę terenów komercyjnych i działek inwestycyjnych z obszaru województwa pomorskiego. Baza prowadzona przez Invest in Pomerania dostępna jest na stronie www.investinpomerania.pl. Na koniec 2019 r. zawierała ok. 100 ofert terenów inwestycyjnych aktualizowanych i weryfikowanych na bieżąco pod kątem zakresu danych oraz dostępności.
- **Powierzchnie biurowe** – w 2019 r. GARG wspierał rozwój kompleksu biurowego Arkońska Business Park, Olivia Business Centre oraz Alchemia w zakresie działań formalno-planistycznych, opieki inwestorskiej, rozbudowy i dostosowania systemu komunikacji publicznej oraz działań promocyjnych.
- **Rozwój inwestycji** – w 2019 r. odnotowano m.in. powstanie oddziałów firm Maersk Drilling, Juul, Hapag Lloyd, Acoustic, First Flight Support, Jazzpay.
- **Inkubator Morski** – w Porcie Morskim Gdańsk jest realizowany projekt polegający na przystosowaniu budynków byłych garaży przy ul. Na Zaspę 57 o powierzchni 470 m² pod funkcję inkubatora dla branży morskiej. W ramach przebudowy powstaną przestrzenie biurowe, coworkingowe, sale konferencyjne oraz kawiarnia. Będzie to kreatywna przestrzeń służąca środowisku start-upowemu oraz prowadzeniu szkoleń branżowych, których odbiorcami będzie m.in. młodzież. Projekt Zarządu Morskiego Portu w Gdańsku został wsparty środkami pochodzącymi z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020. Koszt modernizacji budynku przeznaczanego na Inkubator Morski to niemal 5,5 mln zł, a zakończenie prac planowane jest w pierwszej połowie 2021 r.

Współpraca z inwestorami

Procesy współpracy z inwestorami prowadzone przez GARG obejmują szereg inicjatyw służących podnoszeniu standardów obsługi procesu inwestycyjnego i opieki nad klientem gospodarczym. Działania te są istotne nie tylko na etapie przystępowania do realizacji przedsięwzięcia, ale również w trakcie realizacji inwestycji oraz po jej zakończeniu. Współpraca z inwestorem już pozyskanym, polegająca w szczególności na kompleksowej pomocy doradczej, jest konieczna do zainicjowania kolejnych projektów inwestycyjnych.

Współpraca inwestycyjna przyniosła również rozwój projektów realizowanych w formule partnerskiej, w tym wdrażanych na podstawie regulacji ustawowych dotyczących partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP), a także na podstawie koncesji na roboty budowlane lub usługi. Gdańsk, jako jedno z nielicznych miast w kraju, może poszczycić się portfelem zrealizowanych i ogłoszonych projektów PPP o wartości łącznej wynoszącej blisko 1,6 mld zł netto, z czego ok. 288 mln zł netto to kwota przeznaczona na cele publiczne. Partnerstwo publiczno-prywatne to nadal stosunkowo mało popularna forma finansowania i realizacji projektów inwestycyjnych w Polsce. Stanowi jednak istotne narzędzie zwiększające możliwości inwestycyjne samorządu oraz skutecznie wspiera osiągnięcie długofalowych korzyści rozwojowych dla miasta i mieszkańców. W zakresie działań w formule PPP przygotowuje się koncepcje projektów partnerskich, a także analizy, opracowania i dokumentacje przetargowe, monitoruje proces realizacji projektów partnerskich, ich harmonogramu i zakresu rzeczowego. Kluczową jednostką odpowiedzialną za realizację projektów partnerskich jest Centrum Partnerstwa i Biznesu funkcjonujące w strukturze Wydziału Polityki Gospodarczej Urzędu Miejskiego w Gdańsku. Gdański model PPP szczególnie mocno związany jest z projektami o charakterze rewitalizacyjnym. Są to projekty złożone, łączące wiele wymiarów życia społeczno-gospodarczego, realizowane na znajdujących się w niekorzystnej sytuacji obszarach miasta, wymagających nowoczesnego zagospodarowania i wzmocnienia ich potencjału.

Wartość projektów w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego (mln zł netto).

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem, w tym:	774,3	774,3	1173,3	1173,3	1173,3	1308,5	1586,2
cele publiczne	202,0	202,0	237,0	237,0	237,0	237,0	288,0
wartość przedmiotu koncesji	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	142,0	142,0

Źródło: Wydział Polityki Gospodarczej, UMG.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA

Najwyższe standardy obsługi procesu inwestycyjnego i opieki nad klientem gospodarczym

- Działalność **Zespołu Promocji GARG** oraz Działu Obsługi Inwestora Agencji Rozwoju Pomorza (ARP) w zakresie promocji gospodarczej regionu i kompleksowej obsługi podmiotów chcących zainwestować w regionie. W ramach realizowanych projektów w 2019 r. wykonano w sumie ok. 280 usług z zakresu przedstawiania ofert inwestycyjnych, przygotowania opracowań prawno-ekonomicznych, kojarzenia partnerów biznesowych, organizacji wizyt, z tego 39 obsłużonych firm pochodziło z Polski.
- **Współpraca międzyinstytucjonalna na rzecz pozyskania inwestycji** – GARG podejmował w tym zakresie współpracę m.in. z Polską Agencją Inwestycji i Handlu oraz biurami PAIH za granicą.
- Zaktualizowanie z inicjatywy ARP cyklicznego **Raportu Stanu Sektora BSS w Trójmieście**. Ponadto na potrzeby targów MIPIM i Expo Real przygotowano trzy publikacje, tj.: katalog ofert inwestycyjnych partnerów, katalog turystyczny – opracowany przy współpracy z Pomorską Regionalną Organizacją Turystyczną (PROT) oraz przekrojowy raport dotyczący rynku nieruchomości na Pomorzu.
- **Invest in Pomerania 2020** – celem projektu jest zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej województwa pomorskiego poprzez stworzenie dogodniejszych warunków do rozwoju sektora mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP). Działania te mają się przyczynić z kolei do napływu inwestorów oraz zwiększenia poziomu reinwestycji przedsiębiorstw obecnych w regionie.
- **Rzecznik Inwestora** – w 2019 r. członkowie zespołu Invest in Pomerania w ramach usługi Rzecznik Inwestora w obszarze wsparcia pracodawców przyjęli m.in. 58 indywidualnych zgłoszeń od pracowników 17 firm z prośbą o przyspieszenie lub wyjaśnienie powodów opóźnień procedur otrzymywania pozwoleń na pobyt.
- **Opieka poinwestycyjna** – proces wpisany w kompleksową działalność usługową świadczoną na rzecz podmiotów realizujących przedsięwzięcia inwestycyjne na obszarze Gdańska. Efekty podejmowanych przez GARG działań mierzone są wynikami wywiadów przeprowadzanych z inwestorami, umożliwiającymi optymalizowanie oferty współpracy kierowanej do obsługiwanych i potencjalnych podmiotów. W 2019 r. w ramach działalności GARG rozwiązano 168 problemów zgłaszanych przez inwestora. Ponadto działania w zakresie opieki poinwestycyjnej powiązane są z koncepcją tworzenia centrum rozwiązywania sytuacji kryzysowych w relacji z podmiotami gospodarczymi (trouble shooting), w ramach którego uruchomiony został, obsługiwany całą dobę, numer kontaktowy dedykowany inwestorom, tzw. investor's helpline 24h/7 dostępny na portalu www.investinpomerania.pl.
- **Projekty partnerstwa publiczno-prywatnego** – stanowią przedsięwzięcia wieloetapowe, służące realizacji inwestycji mających na celu poprawę infrastruktury oraz usług kierowanych do mieszkańców. Do kluczowych inwestycji realizowanych w modelu współpracy w 2019 r. zaliczyć należy projekty, takie jak:
 - **„Zagospodarowanie północnego cypla Wyspy Spichrzów w Gdańsku”** – przedsięwzięcie polegające na kompleksowym zagospodarowaniu i zabudowie nieruchomości na obszarze północnego cypla Wyspy Spichrzów celem stworzenia reprezentatywnej zabudowy stanowiącej architektoniczno-funkcjonalną wizytówkę miasta. Realizacja inwestycji obejmuje budowę kompleksu mieszkalno-usługowego, odbudowę infrastruktury sieciowej i drogowej wraz z wkomponowaniem obiektów zabytkowych, przebudowę mostu Stągiewnego na most zwodzony, budowę obrotowej kładki pieszej na Motławie, remont Długiego Pobrzeża, a także budowę mariny. Zakończenie inwestycji planowane jest w 2023 r. W 2018 r. partner prywatny rozpoczął prace w zakresie przebudowy układów drogowych oraz budowy kładki. Kontynuowane były także prace budowlane I etapu części komercyjnej inwestycji. Zakończono ponadto przebudowę skrzyżowania ul. Podwale Przedmiejskie z ul. Chmielną. W 2019 r. partner prywatny zakończył realizację celu publicznego – Nabrzeża IX. W okresie świąt Bożego Narodzenia tymczasowo udostępniono kładkę dla mieszkańców Gdańska, która do użytku zostanie oddana w 2020 r. Zawarto również umowę sprzedaży nieruchomości dla Etapów II-IV, na których rozpoczęto prace budowlane.
 - **„Zagospodarowanie Targu Siennego i Targu Rakowego w Gdańsku”** – projekt polegający na kompleksowej zabudowie obszaru położonego w kwartale ulic: 3 Maja, Hucisko, Wały Jagiellońskie, Armii Krajowej z zachowaniem istniejących obiektów, tj. zabytkowego Budynku Sióstr Elżbietanek, budynku należącego do Dyrekcji Poczty i Telekomunikacji oraz Wojewódzkiej Biblioteki i Parku Harcerzy Polskich. W ramach projektu inwestycyjnego do końca 2018 r. zostały zrealizowane następujące zadania: zabudowa rejonu Targu Siennego i Rakowego, włączenie w ramach zintegrowanego węzła komunikacyjnego w teren inwestycji przystanku SKM Gdańsk Śródmieście, budowa płyty nad torami kolejowymi pomiędzy wiaduktami Hucisko i Armii Krajowej, usprawnienie komunikacji miejskiej poprzez realizację węzła integracyjnego w rejonie wiaduktu Armii Krajowej, skomunikowanie Targu Siennego i Rakowego z zewnętrznym układem drogowym. Z węzła komunikacyjnego Śródmieście korzysta ok. 30 tys. osób na dobę. Miasto zyskało ponad 1 km nowych tras dla rowerzystów oraz 400 m ciągów pieszo-rowerowych. Rekreacyjna przestrzeń publiczna stanowi ponad 40% powierzchni inwestycji. Na terenie dawnej pętli autobusowej przy Targu Rakowym powstał obiekt turystyczno-kulturalny „Kunst Wodny” przewidziany na siedzibę dla Instytutu Kultury Miejskiej (budynek nie został jeszcze przejęty przez miasto). Będzie to nowa przestrzeń dla rozwoju inicjatyw kulturalnych. Budowa centrum pochłonęła ok. 900 mln zł, z czego

blisko 140 mln zł przeznaczono na cele publiczne. W 2019 r. trwały prace związane z odbiorami zrealizowanych obiektów celu publicznego.

- o „Zagospodarowanie obszaru dawnej zajezdni tramwajowej na Dolnym Mieście w Gdańsku” – działania na rzecz realizacji przedsięwzięcia podejmowane są na podstawie zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji. Dzięki projektowi zrealizowane zostaną obiekty o charakterze komercyjnym, a także publicznym – Szkoła Podstawowa nr 65 zyska zmodernizowane, w pełni wyposażone boisko, powstanie nowoczesny, większy budynek przedszkola przy ul. Szuwały 2, budynek dawnego gimnazjum przy ul. Śluza 3 zostanie zaadoptowany na nowe funkcje, drogi zyskają nową nawierzchnię, pojawiają się ponadto elementy małej architektury, oświetlenie, ciągi pieszo-rowerowe, plac zabaw i siłownia zewnętrzna. Kolejne zabytkowe obiekty zostaną wyremontowane i odzyskają dawny blask. Zrewaloryzowane zostaną tereny zielone wzdłuż nabrzeża koryta Nowej Motławy i bastiony Reduta Wysok i Wilk. Sercem zrewitalizowanej części dzielnicy będzie zajezdnia tramwajowa przy ul. Kurzej. Zabytkowa hala zajezdni ma funkcjonować jako obiekt komercyjny, jednakże o charakterze ogólnodostępnym, aktywizującym i integrującym społeczność lokalną. Plac publiczny znajdujący się przed zajezdnią będzie stanowił otwartą przestrzeń przeznaczoną m.in. dla organizacji różnorodnych wydarzeń. Wokół zajezdni pojawi się nowa zabudowa mieszkaniowo-usługowa nawiązująca skalą i charakterem do istniejącej historycznej. W 2019 r. nastąpiło podpisanie umowy o partnerstwie publiczno-prywatnym z firmą GGI Dolne Miasto sp. z o.o. sp. k.
- o **Zaprojektowanie, sfinansowanie, wybudowanie i eksploatacja ogólnodostępnych parkingów kubaturowych w Gdańsku** – w ramach projektu w Śródmieściu Gdańska powstać mają cztery parkingi na ponad 1,2 tys. miejsc postojowy łącznie. W ramach realizacji projektu planowane jest powstanie trzech parkingów podziemnych zlokalizowanych na Podwalu Przedmiejskim, Podwalu Staromiejskim oraz na Targu Węglowym oraz jednego naziemnego wielopoziomowego parkingu przy Długich Ogrodach. Umowa na zaprojektowanie, sfinansowanie, wybudowanie i eksploatację ogólnodostępnych parkingów kubaturowych została zawarta w formie koncesji na roboty budowlane lub usługi. W IV kwartale 2018 r. rozpoczęły się działania projektowe i przygotowawcze do realizacji inwestycji. Jednakże w 2019 r. inwestor nie otrzymał niezbędnych do rozpoczęcia prac inwestycyjnych zgód Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (PWKZ). Inwestor odwołał się od wszystkich negatywnych decyzji PWKZ, w celu rozstrzygnięcia kwestii spornych przez właściwe organy administracji.
- o W kontekście działań związanych z rozwojem współpracy w ramach PPP w 2019 r. Komisja Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot ds. Infrastruktury i Środowiska wysunęła inicjatywę mającą na celu stworzenie **Metropolitalnego Pakietu Drogowego w formule PPP**. Inicjatywa ta zakłada wspólną realizację inwestycji drogowych na poziomie Obszaru Metropolitalnego. Łączna szacunkowa długość odcinków dróg, które mogłyby zostać objęte budową, przebudową lub remontem to ok. 250 km.

Promocja gospodarcza

Promocja potencjału gospodarczego stanowi ważny aspekt kształtowania atrakcyjności inwestycyjnej. Kluczowym elementem wzmocnienia rozpoznawalności wizerunku Gdańska i Obszaru Metropolitalnego w kraju i za granicą jest organizacja i udział w imprezach targowych i wystawienniczych. Ważnym aspektem jest także rozwój turystyki biznesowej oraz branży przemysłu spotkań i wydarzeń kierowanych do różnych grup odbiorców. Działania te pozwalają na zaprezentowanie oferty kierowanej do potencjalnych inwestorów polskich i zagranicznych oraz osób i organizacji zainteresowanych intensyfikacją współpracy gospodarczej. Rozwój sieci kontaktów biznesowych służy ponadto wsparciu aktywności lokalnych przedsiębiorców w sferze powiązań międzynarodowych.

InfoShare to jedna z największych konferencji technologicznych w regionie Europy Środkowo-Wschodniej tworząca ekosystem, w którym nowe technologie łączą się z biznesem. Trzynasta edycja InfoShare, zrealizowana w 2019 r., skupiła ponad 6 tys. uczestników, 200 prelegentów i 500 start-upów z całego świata. W czasie dwudniowej konferencji odbyło się 176 wykładów i 10 wydarzeń towarzyszących. Fundatorem nagrody pieniężnej w konkursie InfoShare Startup Contest o łącznej wartości 30 000 EUR jest Prezydent Miasta Gdańska.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA

Trwała globalna rozpoznawalność Gdańska i Obszaru Metropolitalnego jako ośrodka sukcesu gospodarczego

- **Budowanie marki Gdańska** – organizacja i udział w wydarzeniach targowo-wystawienniczych o charakterze międzynarodowym i krajowym, oferujących możliwość promocji oferty turystycznej i biznesowej Gdańska oraz Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot. W 2019 r. udział wzięto m.in. w targach biznesowych IMEX Frankfurt, MIPIM w Ceannes, EXPO REAL w Monachium, ABSL (Association of Business Service Leaders), Europejskim Kongresie Gospodarczym w Katowicach, Property Forum w Warszawie oraz Conveno Wilno i Conventa Lublana, Seatrade Cruise Global w Miami, Seatrade Cruise Europe w Hamburgu, Meetings & Incentives Forum w Szybenik, World Travel Market (WTM) w Londynie, Women's In Travel Summit 2019 w Rydze, European Travel Agent Forum w Poznaniu, Meetings & Incentives Forum na Teneryfie, MP Destinations w Warszawie, MP Fast Date w Sopocie. W spotkaniach B2B uczestniczono także np. w Amsterdamie i Gdańsku, gdzie odbyło się krajowe spotkanie TSS (Touristik Service System). Ponadto gdańska oferta promocyjno-gospodarcza była prezentowana na targach World Travel Fair w Szanghaju, w połączeniu z misją gospodarczą województwa pomorskiego i premierą pierwszej chińskiej monografii Gdańska. Co więcej, okazją do rozwoju przemysłu spotkań oraz promocji oferty turystyczno-biznesowej był szereg innych wydarzeń, takich jak: Ambermart, Amber Fest oraz InfoShare. Do innych wydarzeń, które gościły w 2019 r. na Międzynarodowych Targach Gdańskich (MTG) należą m.in.: Międzynarodowe Targi Bursztynu i Biżuterii AMBERIF, Forum Transportu Intermodalnego FRACHT, Free Time Festiwal, Targi Spożywczo-Gastronomiczne FOODEXPO, Europejskie Sympozjum Drobiarskie, Targi Morskie BALTEXPO oraz Międzynarodowe Targi Kolejowe TRAKO. W 2019 r. na organizowanych przez MTG targach, konferencjach i innych wydarzeniach w przestrzeni AmberExpo uczestniczyło blisko 200 tys. osób.
- **Gdański System Konferencyjny (Gdańsk Conference System)** – projekt uruchomiony w październiku 2019 r. przez GCB, które w strukturach GOT odpowiada za rozwój turystyki biznesowej. Zadaniem systemu jest wsparcie organizatorów w tworzeniu i zarządzaniu wydarzeniami w Gdańsku i regionie dzięki technologii ułatwiającej organizatorom wydarzeń realizację każdego etapu cyklu życia konferencji – od stworzenia strony www i włączenia systemu rejestracji, przez komunikację z uczestnikiem za pośrednictwem aplikacji mobilnej, aż po podsumowanie wydarzenia. Istotnym atutem systemu jest integracja z Kartą Turysty, dzięki czemu każdy uczestnik wydarzenia otrzymuje, poprzez kartę Gdańsk Convention Card i aplikację mobilną, dostęp do oferty atrakcji turystycznych Gdańska oraz biletów na komunikację miejską.
- **„Dzień dobry GOT!”** – cykliczne spotkania networkingowe organizowane co miesiąc przez okres całego roku w formie śniadań biznesowych. Były one okazją do integracji branży, nawiązywania nowych kontaktów, dzielenia się wiedzą oraz wymiany informacji między członkami GOT-u oraz zaproszonymi gośćmi.
- Promocja oferty biznesowej Gdańska, Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot oraz Regionu Pomorskiego poprzez **udział w sieciach współpracy i międzynarodowych organizacjach turystycznych** – działania podjęte w tym zakresie w 2019 r. objęły udział w następujących spotkaniach: ICCA Association Evening we Frankfurcie, ECM Annual Conference & General Assembly w Ljublanie, ECM Summer School w Londynie, ECM CC Expert Meeting w Walencji oraz ECM TIC Expert Meeting w Ghent.
- **Serwis visitgdansk.com** – oficjalny i największy turystyczny portal internetowy miasta, promujący Gdańsk na arenie krajowej i międzynarodowej. W 2019 r. uruchomiona została norweska wersja językowa portalu, dzięki czemu działa on już w 6 językach: polskim, angielskim, niemieckim, rosyjskim, szwedzkim oraz norweskim. Portal w 2019 r. odwiedziło ponad 240 tys. użytkowników, co przełożyło się na blisko 900 tys. odsłon serwisu. Wśród odbiorców największą część stanowili mieszkańcy: Polski, Niemiec, Wielkiej Brytanii, USA, Szwecji, Finlandii, Norwegii, Francji, Rosji, Ukrainy oraz Holandii.
- **Kongres Smart Metropolia 2019** – wydarzenie służy wzmocnieniu powiązań społeczno-gospodarczych i pogłębianiu współpracy metropolitalnej oraz pobudzaniu debaty publicznej na temat roli metropolii w rozwoju kraju. Tematyka Kongresu w 2019 r. została poświęcona zagadnieniom ochrony środowiska, a także kwestiom związanych z adaptacją do zmian klimatycznych oraz gospodarką obiegu zamkniętego.
- **Smart-up Baltic Sea Region** – projekt poświęcony tworzeniu ekosystemów współpracy i innowacji w regionie Morza Bałtyckiego, w ramach którego w październiku 2019 r. odbyły się warsztaty InnoCamp Gdańsk-Gdynia-Sopot. Przez 3 dni ponad 80 reprezentantów miast, regionów i uczelni z obszaru Morza Bałtyckiego pracowało nad wyzwaniami dotyczącymi zagospodarowania terenów poprzemysłowych oraz kwestiami związanymi ze zmianami klimatycznymi.
- **Pomorski Broker Eksportowy** – projekt skierowany do małych i średnich przedsiębiorstw z województwa pomorskiego. Jeden z komponentów projektu odpowiada na potrzebę wsparcia sprzedaży pomorskich produktów i usług na rynkach zagranicznych. W ramach inicjatywy opracowano m.in. koncepcję z zakresu funkcjonowania brokerów zagranicznych na Pomorzu oraz przeprowadzono wstępną identyfikację podmiotów, które mogłyby zostać wskazane do uczestnictwa w projekcie. Z potencjalnymi uczestnikami zorganizowano spotkania dzięki którym podjęte zostały uzgodnienia w zakresie dalszej wspólnej realizacji projektu dotyczące m.in. procedur przetargowych. Równolegle prowadzone działania informacyjno-promocyjne w projekcie realizowane były m.in. przy wykorzystaniu strony internetowej brokereksportowy.pl. W ramach projektu w 2019 r., wsparcie uzyskało 598 przedsiębiorców z województwa pomorskiego, w tym 257 z Gdańska.

11. INFRASTRUKTURA

Infrastruktura techniczna kształtuje warunki życia mieszkańców. Rozwój miejskich systemów wodociągowych, kanalizacyjnych, zagospodarowania wód opadowych i roztopowych, energetycznych, łączności oraz mieszkalnictwa umożliwia zaspokojenie potrzeb materialno-bytowych. Infrastruktura techniczna determinuje również warunki prowadzenia działalności gospodarczej. Zalicza się do kluczowych elementów rozwoju i wzrostu gospodarczego. Modernizacja infrastruktury odbywa się z dbałością o ochronę środowiska, co w sposób bezpośredni i pośredni decyduje o jakości życia mieszkańców, atrakcyjności inwestycyjnej i lokalizacyjnej Gdańska.

Ograniczanie emisji zanieczyszczeń do powietrza

Ograniczanie unoszących się w powietrzu zanieczyszczeń to jeden z celów operacyjnych, który jest realizowany dzięki rozwojowi miejskiej sieci ciepłowniczej i gazowej, likwidacji starych źródeł węglowych, kompleksowej modernizacji budynków oraz inwestycji w oświetlenie uliczne. W efekcie tych działań jednostkowe zużycie ciepła i energii elektrycznej ulegnie zmniejszeniu przy jednoczesnym podniesieniu komfortu życia i znaczącym obniżeniu emisji do powietrza zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych. Systematycznie rośnie świadomość gdańszczyzan na temat źródeł zanieczyszczeń powietrza, w tym szkodliwości spalania paliw kopalnych. Prowadzone działania edukacyjne ukierunkowane są na proekologiczne postawy i dają wymierne korzyści w postaci wzrostu zainteresowania programem dotacji na wymianę ogrzewania węglowego na przyjazne środowisku. Największą popularnością w 2019 r. cieszyło się dofinansowanie wymiany ogrzewania na gazowe.

INFRASTRUKTURA CIEPŁOWNICZA I GAZOWA

Zapotrzebowanie na ciepło w Gdańsku jest pokrywane z czterech rodzajów źródeł: miejskiej sieci ciepłowniczej, wysokoparametrowych ciepłowni lokalnych, indywidualnych źródeł ciepła i niewielkich kotłowni oraz źródeł przemysłowych. Główne źródło ciepła dla systemu centralnego ogrzewania zapewnia Elektrociepłownia Gdańsk zarządzana przez PGE Energia Ciepła Oddział Wybrzeże. Zasila ona w ciepło część Sopotu, cały dolny taras miasta (poza Wyspą Sobieszewską) oraz dzielnice południowe Gdańska. Od 2017 r. sieć ciepłownicza jest obecna na górnym tarasie – Matarni, a od 2019 r. również w Osowie.

Sieć ciepłownicza i urządzenia sieciowe na terenie Gdańska są w dobrym stanie technicznym. Właściciel – Grupa GPEC – prowadzi konsekwentne działania modernizacyjne, wymieniając sieci kanałowe na bardziej efektywne preizolowane. Sieć jest sukcesywnie rozwijana zgodnie z tempem rozwoju budownictwa w poszczególnych dzielnicach Gdańsk, w tym m.in. na terenie Osowej, Śródmieścia, Wrzeszcza, Chełmu, Oruni i Ujeściska-Łostowic. Długość sieci ciepłowniczej na koniec 2019 r. wynosiła 712 km.

Długość sieci gazowej i ciepłowniczej oraz liczba budynków mieszkalnych z przyłączem do sieci gazowej i ciepłowniczej w Gdańsku w 2019 r.

Wyszczególnienie	
Sieć gazowa (km)	1046,7*
Liczba budynków mieszkalnych z przyłączem do sieci gazowej	25 967
Sieć ciepłownicza (km)	712,0
Liczba budynków mieszkalnych z przyłączem do sieci ciepłowniczej	28 258

* dane za 2018 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS oraz danych Wydziału Gospodarki Komunalnej, UMG ze sprawozdania SG-01-3/M.

Infrastruktura gazowa jest w dobrym stanie technicznym. Źródłem gazu dla Gdańska jest ogólnokrajowy system gazociągów wysokometanowych. Krajowa magistrala przebiega poza granicami miasta, a stacje redukcyjno-pomiarowe pierwszego stopnia znajdują się w Przejazdowie, Juszkwie, Baninie, Wiczlinie (rezerwowa), Starej Pile (rezerwowa). System miejski jest przyłączony za pośrednictwem gazociągów średniego ciśnienia.

OŚWIETLENIE

Oświetlenie ulic, skwerów i ciągów pieszo-rowerowych zwiększa poczucie bezpieczeństwa mieszkańców miasta, równocześnie poprawiając atrakcyjność komunikacji pieszej, rowerowej i miejskiej. W Gdańsku jest obecnie ponad 39 tys. punktów świetlnych, z czego 25 tys. należy do miasta i jest utrzymywanych przez Gdański Zarząd Dróg i Zieleni, a 14 tys. jest własnością firmy Energa Oświetlenie, która świadczy odpłatnie usługę oświetlania ulic. Dodatkowo w celu wyeksponowania walorów obiektów zabytkowych, mostów, wiaduktów w Gdańsku działa ponad 3 tys. punktów oświetlenia iluminacyjnego.

W 2019 r. na ulicach Gdańska pojawiło się 1500 nowych punktów oświetleniowych, co pozwoliło na oświetlenie 22 km dróg, chodników i ciągów pieszych. Realizowany był kolejny etap programu Jaśniejszy Gdańsk, którego celem jest oświetlenie wszystkich zamieszkałych ulic w mieście i poprawa efektywności energetycznej.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i emisji zanieczyszczeń do powietrza

- W wyniku **realizacji projektów ciepłowniczych** w 2019 r. wybudowano 12,7 km nowych sieci ciepłowniczych i przyłączy oraz zmodernizowano 4,2 km sieci, a także podłączono do miejskiej sieci ciepłowniczej 524 budynki mieszkalne, w tym 118 budynków z rynku istniejącego (z posiadaniem indywidualnym źródłem ciepła) oraz 61 budynków handlowo-usługowych, użyteczności publicznej i innych. **Największą inwestycją ciepłowniczą w 2019 r. była rozbudowa sieci magistralnej wraz z likwidacją lokalnej kotłowni w dzielnicy Gdańsk-Osowa.** Dzięki tej inwestycji podłączono 195 budynków mieszkalnych do sieci ciepłowniczej zasilanej z Elektrociepłowni Gdańsk oraz ograniczono emisję dwutlenku węgla o ponad 6 tys. ton rocznie.
- Prowadzono prace termomodernizacyjne mające na celu zmniejszenie zapotrzebowania i zużycia energii cieplnej. W ramach projektu „Kompleksowej modernizacji energetycznej budynków mieszkalnych i użytkowych zlokalizowanych na terenie Gminy Miasta Gdańska – w latach 2017-2020” w 2019 r. **zakończono termomodernizację 3 obiektów:** Dworu Artusa, Kościoła przy ul. Rogaczewskiego 55 oraz Wielkiego Młyna. Pozyskano **dokumentację projektową dla kolejnych 15 obiektów** zlokalizowanych przy ul. Dolnej, Łąkowej, Toruńskiej, Ułańskiej, Wróblej, Pniewskiego, Jaśkowej Dolinie oraz al. Grunwaldzkiej. Wykonano **termomodernizację budynków** należących do Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej, a przy wsparciu Gdańskich Wód wykonano **termomodernizację budynków** przy ul. Lastadia 2 i 41. W ramach działań związanych z realizacją Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Miasta Gdańska zrealizowano **termomodernizację budynków** przy ul. Chłodnej 9 - 14 lokali (wartość inwestycji 6,8 mln zł), ul. Chłodnej 10 -16 lokali (5,2 mln zł) oraz rozpoczęto termomodernizację budynku przy ul. Dickensa 2 oraz przy ul. Trakt Św. Wojciecha 58.
- Przygotowano **kompleksowy program likwidacji ogrzewania węglowego w zasobie komunalnym.** Zinventaryzowano wszystkie instalacje węglowe oraz zweryfikowano możliwość podłączenia do miejskiej sieci ciepłowniczej lub gazowej. Szacowany budżet przedsięwzięcia to blisko 300 mln zł.
- W 2019 r. kontynuowano **program wspierający zmianę ogrzewania węglowego** na gazowe, elektryczne lub podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej, w ramach którego udzielono 229 dotacji na łączoną kwotę 1,5 mln zł. W ramach tych środków zlikwidowano 327 pieców węglowych, dzięki czemu uniknięto spalania ok. 455 ton węgla rocznie. Uruchomiono nową linię dotacyjną na podłączenie się do miejskiej sieci ciepłowniczej dedykowaną dla wspólnot mieszkaniowych. **Wspierano również zakup i montaż instalacji kolektora słonecznego.**
- W ramach remontów lokali komunalnych zasobu oraz środków własnych Gdańskich Nieruchomości **zlikwidowano ogrzewanie węglowe** w 41 lokalach.
- Realizowano projekty rozwojowe w obszarze energetyki: innowacyjno-rozwojowy projekt **RUGGEDISED** oraz naukowo-badawczy projekt **CRUNCH**. Pierwszy z nich skupia się na **efektywnym zarządzaniu zużyciem energii** w kompleksach budynków, **nietradycyjnych źródłach energii** (odzysk ciepła ze ścieków komunalnych, wykorzystanie energii kumulowanej przez chodniki do wspierania ogrzewania i chłodzenia budynków) oraz efektywnych **narzędziach ICT wspierających współpracę OZE** i magazynów energii z tradycyjnymi źródłami ciepła i energii elektrycznej. W 2019 r. zakończono proces budowania wizji i „mapy drogowej” rozwoju Gdańska do 2050 r. w obszarze efektywności energetycznej, inteligentnych sieci, zrównoważonego transportu i rozwiązań ICT wspierających te dziedziny. Celem drugiego jest m.in. przeprowadzenie badań nad **efektywnością instalacji Odnawialnych Źródeł Energii w miejskich warunkach** oraz możliwością wykorzystania wody opadowej i wody szarej do celów gospodarczych.
- W ramach **efektywnego zarządzania zużyciem mediów**, w 2019 r. we współpracy z dostawcą energii elektrycznej rozpoczęto proces **analizy zużycia energii elektrycznej w zasobie komunalnym** (placówki oświatowe). W efekcie zaproponowanych rozwiązań zostanie przeprowadzony audyt, rezultatem którego będzie optymalizacja zużycia energii elektrycznej, a tym samym obniżenie kosztów ponoszonych przez Gminę Miasta Gdańska.

- Gdańskie Nieruchomości wykonały **audyt optymalizacyjny zużycia energii w administrowanych obiektach**, czego efektem była korekta umów dotyczących energii elektrycznej i energii ciepłej w zakresie m.in. mocy zamówionych, co przełożyło się na obniżkę kosztów w tym zakresie.
- W 2019 r. w ramach **programu Jaśniejszy Gdańsk oświetlono** ok. 18,5 km ulic i ciągów pieszych w 46 lokalizacjach za kwotę blisko 9,1 mln złotych.

Utrzymanie czystości w mieście

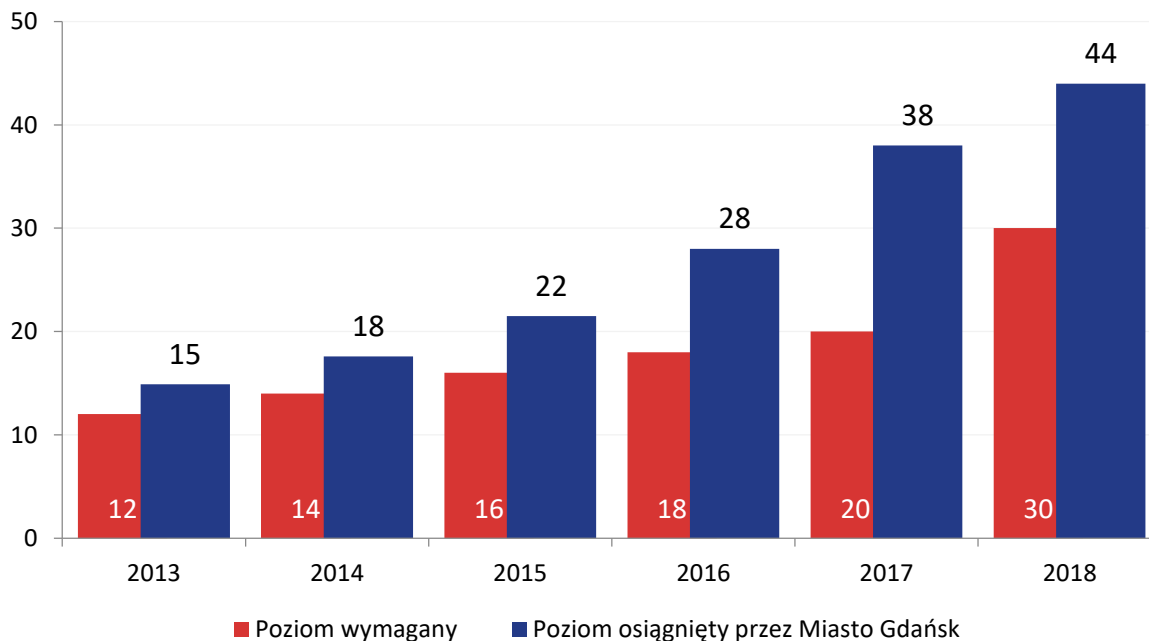
Poprzez edukację mieszkańców w zakresie segregacji odpadów, ochrony zasobów przyrodniczych, odzysku surowców oraz wspierania oddolnych ekoinicjatyw kształtowano postawy społeczne sprzyjające zachowaniu czystości w mieście, segregacji odpadów komunalnych oraz ochronie środowiska naturalnego. Dzięki zaimplementowanej we wrześniu 2019 r. nowej technologii w postaci aplikacji na telefon pn. „Czyste Miasto Gdańsk” uzyskano nowe narzędzie do nadzoru usług i komunikacji z mieszkańcami. Do końca 2019 r. z aplikacji korzystało ponad 4 tys. użytkowników. Wzrost dostępności i poprawa estetyki Punktów Gromadzenia Odpadów, zwłaszcza na obszarach wysoce zurbanizowanych oraz cechujących się intensywnym ruchem pieszym były możliwe dzięki budowie i modernizacji altan śmietnikowych o nowej estetyce. W grudniu 2019 r. został utworzony zespół ekspercki ds. rozwoju Systemu Gospodarowania Odpadami Komunalnymi w Gdańsku. Na terenie Zakładu Utylizacyjnego zakończono budowę instalacji do kompostowania, która poprawia komfort życia mieszkańców nie tylko w rozumieniu ograniczenia uciążliwości zapachowych, ale także troski o środowisko. Kompostownia to kolejny krok do domknięcia systemu zagospodarowania odpadów. W realizacji tego celu pozostała tylko budowa nowoczesnego Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów.

GOSPODAROWANIE ODPADAMI

W Gdańsku od 1 kwietnia 2018 r. obowiązuje 5-pojemnikowy system segregacji odpadów komunalnych, zgodny z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów. Odpady segregowane są na: papier (pojemnik niebieski), szkło (pojemnik zielony), metale i tworzywa sztuczne (pojemnik żółty), bio (pojemnik brązowy) i resztkowe (pojemnik szary).

Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użyciu (%)

- papier, metale, tworzywa sztuczne, szkło -

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Gospodarki Komunalnej, UMG.

Miasto podzielono na 6 sektorów, z których każdy jest odrębnym obszarem systemu odbioru odpadów komunalnych. Usługi odbioru i transportu odpadów komunalnych, we wszystkich sektorach, na mocy umów zawartych w 2015 r. świadczyła firma SUEZ Północ Sp. z o.o. Od 1 kwietnia 2018 r. w „sektorze VI”

(obejmującym swoim zasięgiem dzielnice: VII Dwór, Brętowo, Piecki-Migowo, Suchanino, Siedlce, Ujeścisko-Łostowice) usługę odbioru odpadów komunalnych realizuje miejska spółka Gdańskie Usługi Komunalne Sp. z o.o. W okresie od sierpnia do października 2019 r. zakończyły się wszystkie umowy na odbiór odpadów komunalnych z nieruchomości zarówno zamieszkałych, jak i niezamieszkałych zlokalizowanych w sektorach I-V oraz z nieruchomości niezamieszkałych w sektorze VI. W wyniku przeprowadzonego postępowania przetargowego, wybrano i podpisano umowy na realizację ww. zadań z tymi samymi podmiotami, które będą obowiązywać do 2023 r. Odpady komunalne odbierane przez firmy wywozowe z terenu Gdańska w 2019 r. przekazywane były do instalacji komunalnej prowadzonej przez Zakład Utylizacyjny na terenie Szadółek.

W związku z incydentalnym przesunięciem w czasie terminów dla sprawozdawczości gminnej za 2019 r. spowodowanym wejściem w życie nowych przepisów oraz sytuacją wynikającą z COVID-19, dalej zaprezentowano najbardziej aktualne dane – za 2018 r.

W 2018 r. łączna masa odebranych i zebranych odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości z wyłączeniem odpadów budowlanych i rozbiórkowych wyniosła 196 543 ton. Z tego 128 886 ton stanowiły zmieszane odpady komunalne. Osiągnięty dla miasta poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła wyniósł 44%, co odpowiadało masie 29 499 ton. Miasto Gdańsk rokrocznie osiąga poziomy recyklingu wyższe od tych wymaganych prawem.

Na terenie Zakładu Utylizacyjnego funkcjonuje punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych, gdzie mieszkańcy mogą pozostawić odpady nienadające się do segregacji (np. elektroodpady, odpady wielkogabarytowe czy gruz). System gospodarki odpadami uzupełnia objazdowa zbiórka odpadów niebezpiecznych i zestawy pojemników do segregacji surowców w przestrzeni publicznej miasta.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA

Modernizacja i rozwój systemu utrzymania porządku i czystości

- W 2019 r. na terenie Zakładu Utylizacyjnego w Gdańsku, zakończono inwestycję rozbudowy instalacji do kompostowania. **Hermetyczna kompostownia** to budynek o łącznej kubaturze 80 tys. m³ i powierzchni 1,3 ha, która docelowo ma przetwarzać 40 tys. ton odpadów biodegradowalnych rocznie. Kontynuowano rozpoczętą w 2018 r. budowę **kwatery składowej odpadów balastowych** o powierzchni 67,8 tys. m² i pojemności 1500 tys. m³. Termin ukończenia prac planowany jest w 2020 r.
- Ukończono prace projektowe instalacji **Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów** – Port Czystej Energii oraz trwały procedury administracyjne związane z wydaniem pozwolenia na budowę. Rozpoczęcie prac budowlanych planowane jest w 2020 r.
- **Zawarto 3 porozumienia międzygminne:** z Gminą Pruszcz Gdański, Gminą Miejską Pruszcz Gdański oraz Gminą Kolbudy na zagospodarowanie odpadów komunalnych pochodzących z tych gmin, w tym w szczególności zagospodarowania w Zakładzie Termicznego Przekształcania Odpadów frakcji wysortowanych z odpadów komunalnych.
- Prowadzono **działania edukacyjne mieszkańców zwiększające świadomość ekologiczną** – odpowiedzialne postępowanie z odpadami, w tym w zakresie potrzeby dbania o czystość otoczenia. W 2019 r. przeprowadzono gdańską odsłonę akcji „Sprzątania Świata” oraz kampanię „Świadomość zobowiązuje, więc odpady segreguję”, w ramach której zorganizowano spotkania tematyczne i prezentacje multimedialne dot. gospodarowania odpadami. We wszystkich placówkach oświatowych w Gdańsku, na poziomie oddziałów „0” i klas II odbywały się zajęcia edukacyjne dot. gdańskiego systemu segregacji odpadów.
- **Gdańsk bez plastiku** to kampania edukacyjna, która od lutego 2019 r. szerzy ideę proekologicznych postaw. Opracowano 10 zasad dla mieszkańców i 5 dla przedsiębiorców do walki z nadmiernym używaniem plastiku w życiu codziennym. Miały miejsce konkursy plastyczne dla uczniów, pilotażowe projekty dla rodzin, konkursy w mediach społecznościowych oraz pikniki tematyczne dla mieszkańców.
- Usprawnienie komunikacji z mieszkańcami w zakresie utrzymania czystości i porządku w mieście było możliwe dzięki wykorzystaniu nowoczesnych kanałów informacyjnych, takich jak **aplikacja na telefon Czyste Miasto Gdańsk**. Wdrożona we wrześniu 2019 r. umożliwia informowanie użytkowników o najbliższych terminach odbioru odpadów oraz o terminach płatności za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Jest doskonałym źródłem informacji na temat tego, jak postępować z każdego rodzaju odpadem oraz w jaki sposób pozbywać się odpadów nietypowych i niebezpiecznych.
- W grudniu 2019 r. spośród chętnych do współpracy zarządców nieruchomości **został utworzony zespół ekspercki ds. rozwoju Systemu Gospodarowania Odpadami Komunalnymi w Gdańsku**, który ma za zadanie wypracować rozwiązania usprawniające funkcjonowanie gospodarki odpadami komunalnymi. Zespół pracuje w 4 grupach tematycznych: opłaty i deklaracje, Punkty Gromadzenia Odpadów, komunikacja z mieszkańcami i odpady nietypowe, logistyka odpadów. W skład zespołu wchodzi także przedstawiciele urzędu, Gdańskiego Zarządu Dróg i Zieleni, Biura Rozwoju Gdańska, Gdańskich Nieruchomości, Gdańskich Usług Komunalnych, Zakładu Utylizacyjnego, Straży Miejskiej.

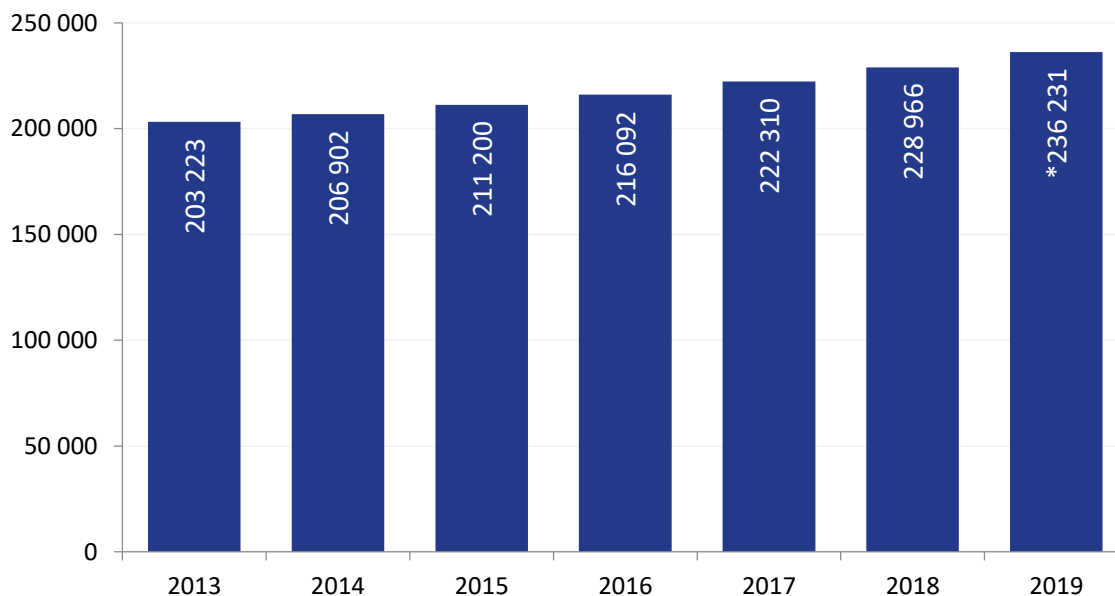
- W 2019 r. **wybudowano lub zmodernizowano 14 wiat śmietnikowych**. W ramach programu **Wspólne Podwórko** zmodernizowano 1 wiatę śmietnikową oraz wybudowano 9 nowych. Program **Podwórko Gminne** umożliwił budowę 2 wiat oraz modernizację 1, a w ramach **Zagospodarowania Podwórek Głównego Miasta** wybudowano 1 wiatę śmietnikową.
- Kontynuowano wprowadzoną w 2018 r. **pełną segregację odpadów surowcowych w formie „u źródła”**, tj.: możliwości zbierania w każdej altanie śmietnikowej oraz na terenach użyteczności publicznej, następujących frakcji odpadów: papieru, metali i tworzyw sztucznych, szkła oraz odpadów ulegających biodegradacji BIO.
- W celu **uzyskania parametrów odzysku** wymaganych ustawą rozpoczęto prace związane z **utworzeniem zespołu nadzoru i kontroli zbierania odpadów komunalnych**, którego efektem będzie m.in. porozumienie ze Strażą Miejską w Gdańsku o współpracy przy czynnościach kontrolnych związanych właściwą segregacją prowadzoną przez mieszkańców.
- W 2019 r. przeprowadzono postępowanie przetargowe związane z budową **2 Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK)** zlokalizowanych przy ul. Meteorytovej i ul. Elbląskiej, na podstawie których w 2020 r. zostaną podpisane umowy z wykonawcami obiektów. Przygotowano dokumentację dla 2 kolejnych PSZOK-ów zlokalizowanych na ul. Hynka i ul. Uczniowskiej. Według założeń *Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2022* docelowo w Gdańsku powstanie 6 PSZOK-ów.

Mieszkania

W 2019 r. oddano do użytku rekordową liczbę 7265 lokali mieszkalnych, o 414 więcej niż w 2018 r. Dynamika na rynku budowlanym powinna utrzymać się także w kolejnym roku, o czym świadczy liczba wydanych pozwoleń na budowę. W 2019 r. wydano ich 262, co pozwala na realizację rekordowej liczby 8682 mieszkań.

Coraz więcej nowych lokali zostaje oddanych do użytku na dolnym tarasie, zgodnie z zasadą rozwijania miasta do wewnątrz. W 2019 r. 54% nowych mieszkań powstało na dolnym tarasie.

Zasoby mieszkaniowe w Gdańsku w latach 2013-2019

*ze względu na brak dostępnych danych GUS za 2019 r. zaprezentowano dane szacunkowe.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

Najwięcej nowych mieszkań powstaje w Gdańsku w ramach budownictwa deweloperskiego (na sprzedaż lub wynajem) i budownictwa indywidualnego (na potrzeby własne). Na rynku mieszkaniowym działają także spółki miejskie: Gdańskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego (GTBS), Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Motława” i Gdańska Infrastruktura Społeczna (GIS).

Działania z zakresu gospodarki mieszkaniowej mają na celu tworzenie systemu promującego rozwój budownictwa dla zróżnicowanej społecznie struktury użytkowników (mieszkania na własność, system deweloperski i spółdzielnie mieszkaniowe, mieszkania na wynajem realizowane poprzez Towarzystwa Budownictwa Społecznego [TBS], mieszkania chronione, wspomagane i socjalne), obniżenie kosztów budowy mieszkań poprzez tworzenie zasobu gruntów uzbrojonych, uzupełnienie istniejącej zabudowy nowymi obiektami oraz przeprowadzenie rewitalizacji i modernizacji obszarów zdegradowanych.

Mieszkania komunalne stanowią ponad 7% wszystkich mieszkań w Gdańsku. Na koniec 2019 r. miasto dysponowało 16 834 mieszkaniami komunalnymi, w tym 1645 stanowiły lokale w najmie socjalnym. W 2019 r. zasób komunalny pomniejszył się o 557 lokali, co było związane przede wszystkim z wykupem lokali przez dotychczasowych najemców. Zasób mieszkaniowy TBS w 2019 r. powiększył się o 159 lokali zrealizowanych przez TBS Motława oraz GTBS i na koniec roku wynosił 3075 mieszkań. Ponadto w 2019 r. wyremontowano 170 lokali z zasobu komunalnego o łącznej powierzchni ok. 7732 m² za kwotę ponad 4,2 mln zł. Na koniec 2019 r. na pomoc mieszkaniową oczekiwało 2011 wnioskodawców. Liczba oczekujących na mieszkanie TBS wynosiła 852 osoby.

Liczba osób oczekujących na lokal komunalny oraz lokal w TBS w Gdańsku – stan na 31.12.2019 r.

Wyszczególnienie	
Liczba osób oczekujących na lokal komunalny, w tym:	2011
<i>na lokal socjalny</i>	1278
<i>na lokal mieszkalny</i>	733
Liczba osób oczekujących na lokal w TBS	852

Źródło: Wydział Gospodarki Komunalnej, UMG.

Niemal wszystkie mieszkania w Gdańsku mają dostęp do wodociągów i łazienki. Sukcesywnie rośnie również odsetek mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie.

Odsetek mieszkań w Gdańsku wyposażonych w instalacje w 2018 r.

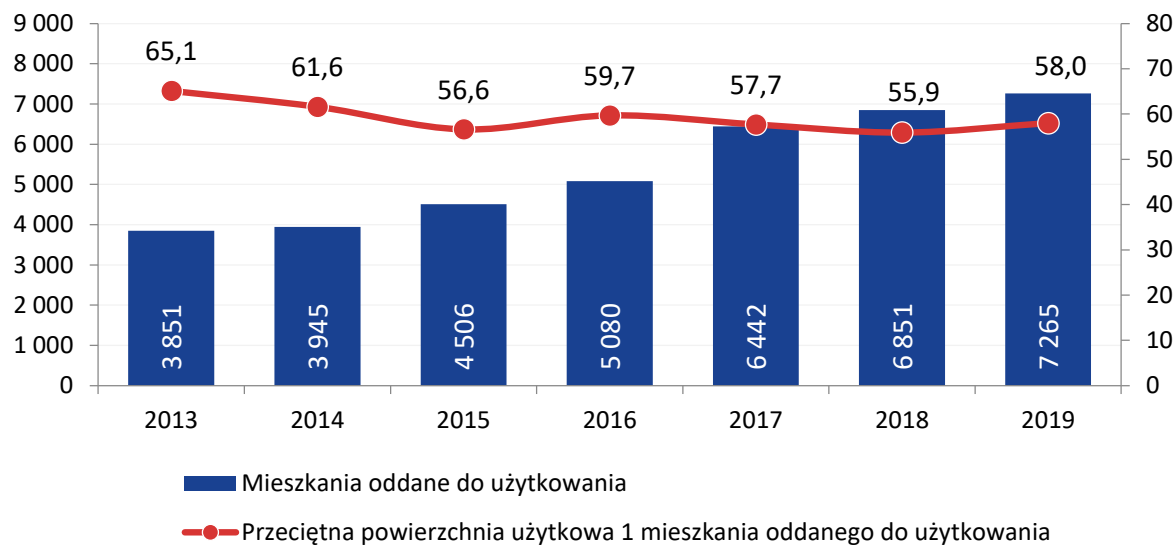
Wyszczególnienie	
Wodociąg	99,9%
Łazienka	98,1%
Centralne ogrzewanie*	92,0%
Gaz z sieci	75,3%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

*Uznaje się również za wyposażone w centralne ogrzewanie takie mieszkanie, do którego ciepło doprowadzane jest z własnej kotłowni w budynku indywidualnym, jak również mieszkanie posiadające instalację etażową, znajdującą się w obrębie mieszkania łącznie z urządzeniem grzewczym.

Mieszkania oddane do użytkowania oraz ich przeciętna wielkość w Gdańsku w latach 2013-2019

- dane w szt.; w mkw -

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA Zwiększenie dostępności mieszkań we wszystkich segmentach rynku mieszkaniowego i podniesienie efektywności wykorzystania dostępnych lokali użytkowych

- Rozwój i dywersyfikacja oferty mieszkaniowej** była możliwa dzięki działalności Towarzystw Budownictwa Społecznego.
 - W 2019 r. **Gdańskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego** (GTBS) wybudowało 69 mieszkań w 2 budynkach zlokalizowanych przy ul. Piotrkowskiej (Ujeścisko-Łostowice), które zostały wykończone w standardzie „pod klucz”. Koszt całkowity inwestycji wyniósł 15,3 mln zł – w tym udział Gminy 6,1 mln zł, bezwrotne wsparcie z Funduszu Doptat 6,1 mln zł, kredyt komercyjny 2,6 mln zł, udział własny GTBS 0,5 mln zł.
 - Towarzystwo Budownictwa Społecznego Motława** (TBS „Motława”) oddało 2 budynki wielorodzinne z 90 lokalami mieszkalnymi przy ul. Kieturakisa (Dolne Miasto) i Piotrkowskiej (Ujeścisko-Łostowice). Całkowity koszt inwestycji wyniósł 20,9 mln zł – w tym udział Gminy 11 mln zł, bezwrotne wsparcie z Funduszu Doptat 3,9 mln zł, udział własny TBS „Motława” 4,6 mln zł (w tym kredyt) oraz partycypacja najemców 1,4 mln zł. Wybudowano także jeden budynek użytkowy przy ul. Reduta Wysok, którego koszt wyniósł 5,5 mln zł – w tym udział gminy 1,2 mln zł, udział TBS 4,3 mln zł (w tym kredyt).
 - Rozpoczęto budowę kolejnych budynków oraz lokali mieszkalnych przy ul. Piotrkowskiej (Ujeścisko-Łostowice), Wróblej (Dolne Miasto), Niecałej oraz Michny (Letnica).
- Kontynuowano **prace remontowe lokali mieszkalnych** pozostających w zasobie miejskim. W 2019 r. wyremontowano 170 lokali mieszkaniowych z zasobu komunalnego o łącznej powierzchni 7732 m². Działania te były nakierowane na zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych najbardziej potrzebujących członków gdańskiej społeczności.
- W związku z potrzebą utworzenia nowych centrów lokalnych w południowych dzielnicach Gdańska, GTBS rozpoczął w 2019 r. budowę pierwszego w mieście **Centrum Aktywności Lokalnej** przy ul. Wadowickiej (Ujeścisko-Łostowice). Budynek ma pełnić funkcję domu sąsiedzkiego oraz centrum edukacyjnego dla dzieci, młodzieży i seniorów. Koszt planowanej do oddania w IV kwartale 2020 r. inwestycji to blisko 10 mln zł.
- Zwiększenie dostępu do mieszkań dla **osób potrzebujących wsparcia społecznego** było możliwe dzięki kontynuacji **Gdańskiego Programu Mieszkalnictwa Społecznego** (GPMS), w ramach którego w 2019 r. funkcjonowało łącznie 156 mieszkań (54 mieszkania wspomagane i 102 mieszkania ze wsparciem), wykorzystujących zarówno zasób mieszkaniowy miasta jak i lokale mieszkalne wynajmowane na wolnym rynku. W 2019 r. z zasobu mieszkaniowego miasta wydano lub przedłużono oferty/użyczenie w drodze zarządzenia PMG co do 43 mieszkań **przeznaczonych dla osób/rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym**. Z tego na mieszkania ze wsparciem przekazano 7 nowych lokali (6 mieszkań ze wsparciem działało w 2019 r., 1 od 2020 r.), a na 26 umowy zostały przedłużone. Beneficjenci programu zawierają umowę najmu, a jednocześnie są objęci wsparciem zapewnionym przez MOPR. Na mieszkania wspomagane przeznaczono 2 kolejne lokale mieszkalne, zaś w 8 przedłużono dotychczasowe umowy. Osoby, które z

nich korzystają przygotowywane są do prowadzenia samodzielnego życia lub mają zapewnioną pomoc w prowadzeniu samodzielnego życia.

- Dzięki działalności **Gdańskiej Infrastruktury Społecznej (GIS)** rozpoczęto budowę budynku jednorodzinnego z przeznaczeniem na **placówkę opiekuńczo-wychowawczą** dla 14 dzieci w pieczy zastępczej. Planowany termin uzyskania pozwolenia na użytkowanie to poł. 2020 r.
- **Rozwijano zasób gruntów pod budownictwo mieszkaniowe.** We współpracy z Gdańską Infrastrukturą Wodociągowo-Kanalizacyjną oraz Gdańskim Przedsiębiorstwem Energetyki Ciepłej **systematycznie uzbrajano** kolejne tereny przeznaczone pod budownictwo społeczne.
- Kontynuowano program **„Lokal za złotówkę”** dający możliwość najmu lokalu po preferencyjnych stawkach i wspierający rozwój przedsiębiorczości w mieście. W 2019 r. wynajęto 5 lokali z komunalnego zasobu lokali użytkowych.
- W ramach programu **„Gdańskie otwarte pracownie”** podpisano umowę na udostępnienie 3 lokali użytkowych z komunalnego zasobu lokalnym artystom, a 5 kolejnych było w trakcie wyłaniania przyszłego najemcy. W zamian za preferencyjne warunki najmu artyści proponują własne pomysły służące upowszechnianiu aktywności twórczej.
- Na bieżąco **opracowywano plany zagospodarowania przestrzennego umożliwiające rozwój budownictwa.** W 2019 r. uchwalono łącznie 25 planów obejmujących swoim zasięgiem powierzchnię 166 ha, co odpowiada 0,6% powierzchni miasta.

Bezpieczeństwo przeciwpowodziowe

Ze względu na swoje położenie oraz lokalnie panujący mikroklimat, Gdańsk jest szczególnie narażony na wystąpienie podtopień oraz zdarzeń powodziowych. Istniejący system zabezpieczeń przeciwpowodziowych Gdańsk jest systematycznie uzupełniany poprzez budowę nowych zbiorników na obszarze „górnego tarasu” oraz rekreacyjne zagospodarowanie obszarów przyległych do obiektów przeciwpowodziowych. W 2019 r. ukończono budowę zbiornika „Strzelniczka II”, który odpowiada za odwodnienie dzielnicy Kokoszkki. Prowadzono działania obejmujące regulację potoków oraz budowę kanalizacji deszczowych mających na celu podniesienie poziomu bezpieczeństwa w zakresie zagrożeń powodziowych oraz skuteczniejszą ochronę życia i mienia. W ramach systemu ostrzegania i planu działań w przypadku wystąpienia zdarzeń powodziowych prowadzono monitoring wizyjny obiektów strategicznych z punktu widzenia zagrożenia powodzią, rozbudowę systemu pomiarowego stanów wody, jak też rozbudowę systemów ostrzegania mieszkańców przed zagrożeniami, w tym zagrożeniami powodzią. Ukończono prace nad Miejskim Planem Adaptacji (MPA) do zmian klimatu, który ma za zadanie przystosowanie miasta oraz zwiększenie jego odporności na zjawiska ekstremalne. Dzięki realizacji zapisów w nim zawartych do 2030 r. nastąpi zwiększenie potencjału do radzenia sobie ze skutkami zmian klimatu obserwowanego w mieście. Plan zawiera cele szczegółowe oraz działania adaptacyjne: informacyjno-edukacyjne, organizacyjne oraz techniczne.

By miasto było jak najlepiej przygotowane na skutki intensywnych opadów i występujących coraz częściej okresów bezdeszczowych skutkujących suszami, wprowadzono kompleksowe podejście do retencji miejskiej poprzez 5 głównych kierunków działania w zakresie zagospodarowywania wód opadowych:

- 1) retencja zbiornikowa – na koniec 2019 r. w Gdańsku znajdowały się 53 zbiorniki przeciwpowodziowe (w tym „Strzelniczka II”) o łącznej pojemności bliskiej 745 tys. m³;
- 2) retencja terenowa – polegająca na wykorzystaniu terenów miejskich zlokalizowanych w dolinach i zagłębieniach terenu do czasowego przetrzymania wody w sytuacji obfitych opadów deszczu;
- 3) retencja uliczna – działania w obrębie miejskiego pasa drogowego zwiększające wykorzystanie zieleni miejskiej w otwartych systemach kanalizacji deszczowej. Zieleń ta poza zagospodarowaniem części wody opadowej do nawadniania, umożliwia poprawę jej jakości. Nadmiar wody odprowadzany jest do zamkniętego systemu kanalizacji deszczowej. Na koniec 2019 r. w Gdańsku znajdowało się 822,5 km dróg o nawierzchni utwardzonej, w których wykonanych jest 586,1 km sieci kanalizacji deszczowej, co stanowi 71,3% skanalizowania. W części ulic zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych odbywa się w ramach powierzchniowego odwodnienia pasa drogowego, co nie jest wliczane do ogólnej długości sieci kanalizacji deszczowej;
- 4) retencja przydomowa – wynikająca z konieczności zagospodarowania „pierwszego” opadu atmosferycznego na terenie nieruchomości zgodnie z wydawanymi wytycznymi oraz uzgodnieniami spółki Gdańskie Wody. Retencja przydomowa uwzględnia zagospodarowanie terenów prywatnych o różnym przeznaczeniu (budynki jedno- i wielorodzinne, osiedla mieszkaniowe, zakłady przemysłowe), z których woda opadowa bezpośrednio lub pośrednio zasila miejski system odwodnieniowy;

- 5) wykorzystanie zieleni miejskiej do zatrzymywania wody – Gdańskie Wody w 2019 r. zrealizowały 3 obiekty małej retencji miejskiej o łącznej pojemności 683 m³. Obiekty te służą również jako żywe modele edukacyjne i znajdują się przy ulicach: Azaliowej, Radiowej oraz Za Murami. We współpracy z Fundacją Gdańską zrealizowano 2 ogrody deszczowe zlokalizowane w kwartale ul. Dobrej, Zielonej i Toruńskiej. Rozpoczęto prace przy założeniu ogrodu deszczowego przy ul. Junony. Wymienione obiekty stanowią elementy systemu powierzchniowej retencji miejskiej jako pierwszego poziomu zagospodarowania wód opadowych, poprawy jakości wody i zwiększenia pojemności retencyjnej miasta.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA Zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego i usprawnienie systemu odprowadzania wód opadowych

W ramach projektu „Systemy gospodarowania wodami opadowymi na terenach miejskich – Miasto Gdańsk” w 2019 r. za kwotę 25,3 mln zł realizowano następujące inwestycje:

- zakończono realizację projektu trwającego od 2018 r., związanego z **odwodnieniem dzielnicy Kokoszki**: wybudowano **zbiornik retencyjny „Strzelniczka II”** o pojemności 46,6 tys. m³, nasadzono zieleni oraz wyregulowano Potok Strzelniczka pomiędzy zbiornikami retencyjnymi „Strzelniczka II” i „Budowlanych II”. Dzięki tej realizacji zbiornik będzie zapewniał bezpieczeństwo okolicznym mieszkańcom, a także stanie się miejscem do spędzania czasu wolnego;
- w ramach III etapu „Budowy układów drogowych wraz z kanalizacją deszczową w Gdańsku-Osowej” rozpoczęto **budowę kanalizacji deszczowej** w ul. Kozioróżca i Zeusa wraz z przebudową nawierzchni drogowych i infrastruktury towarzyszącej. Planowane zakończenie prac, to koniec 2020 r.;
- zakończono **regulację rowu M-4** w dzielnicy Matarnia;
- w ramach przebudowy rejonu ul. Grottgera, została wybudowana kanalizacja deszczowa;
- pozyskano dokumentację projektową budowy zbiornika Jaśkowa Dolina, która planowana jest na lata 2020/2021.

W ramach Gdańskiego Programu Przeciwpowodziowego wydatkowano 6,8 mln zł na następujące zadania:

- **przebudowano rów R-3** będący dopływem Potoku Oruńskiego w rejonie ul. Warszawskiej i Jabłoniowej;
- wybudowano **kolektory deszczowe** przy ul. Lindego (Strzyża);
- wykonano **kanalizację deszczową** w ul. Sucheju;
- zrealizowano **dokumentację projektową na budowę kładki nad Potokiem Oliwskim** pomiędzy parkiem miejskim a budynkiem przy ul. Pomorskiej 94;
- pozyskano **dokumentację projektową** dla następujących zadań inwestycyjnych, które są przewidziane do realizacji w latach 2020-2023:
 - kanał ulgi dla potoku Strzyża – etap II,
 - przebudowa potoku Kowalskiego wraz z budową zbiornika K2 na potoku Kowalskim,
 - przebudowa stawów na Potoku M2,
 - budowa prawego wału przeciwpowodziowego Oplwywu Motławy na odcinku od ul. Elbląskiej do ul. Zawodników,
 - przebudowa zbiornika nr 11 na potoku Oliwskim-Kuźnia Wodna oraz koncepcję programową przestrzenną dla zadania pn. „Budowa zbiornika retencyjnego nr 16 i przebudowa zbiornika nr 15 na potoku oliwskim w Dolinie Radości”.

Wśród działań zapobiegawczych i pomocnych w ochronie przeciwpowodziowej Miasta Gdańska w 2019 r. warto wymienić:

- założenie nowych, miejskich ogrodów deszczowych i parków retencyjnych w lokalizacjach: Azaliowa, Radiowa/Radarowa, Za Murami oraz w kwartale ulic: Dobra, Zielona, Toruńska;
- rozpoczęcie prac przy założeniu ogrodu deszczowego przy ul. Junony;
- opracowanie dokumentacji projektowej przebudowy przepompowni „Mała Płonia”;
- wykonanie dokumentacji projektowej oraz budowa odcinka kanalizacji deszczowej przy ul. Oliwskiej;
- rozbudowę istniejącego systemu pomiarów stanów wody o dwa punkty w odcinku ujściowym zlewni potoku Siedleckiego w rejonie ul. 3 Maja.

Infrastruktura wodociągowo-kanalizacyjna i elementy gospodarki wodnej

Świadczeniem usług i prowadzeniem działalności eksploatacyjnej w zakresie dostawy wody oraz odprowadzania i oczyszczania ścieków zajmuje się spółka Saur Neptun Gdańsk S.A., w której 49% udziałów

posiada Miasto Gdańsk. Właścicielem komunalnych sieci i obiektów wodociągowo-kanalizacyjnych, wraz z oczyszczalnią ścieków Gdańsk-Wschód, eksploatowanych przez spółkę Saur Neptun Gdańsk S.A. jest Gdańska Infrastruktura Wodociągowo-Kanalizacyjna Sp. z o.o. Obiekty i sieci wodociągowe obsługujące teren Gdańska obejmują: ujęcie powierzchniowe, dziewięć ujęć głębinowych i ujęcie drenażowe.

Łączna długość sieci wodociągowej (magistrale wodociągowe i sieci rozdzielcze) na koniec 2019 r. wyniosła 1239 km. W tym samym okresie długość sieci kanalizacyjnej (sieci grawitacyjnej i tłocznej) osiągnęła 1067 km. Liczba budynków mieszkalnych i zbiorowego zakwaterowania z przyłączem do sieci wodociągowej wynosiła 32 889, a w przypadku sieci kanalizacyjnej 30 539.

Długość sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacji sanitarnej w Gdańsku w latach 2017-2019 (km)

Wyszczególnienie		2017 r.	2018 r.	2019 r.
Infrastruktura sieci wodociągowej	Ogólna długość sieci wodociągowej, w tym:	1208,9	1216,9	1239,1
	<i>magistrale wodociągowe</i>	238,6	239,3	215,9
	<i>sieci rozdzielcze</i>	970,4	977,6	1023,2
	przyłącza wodociągowe	236,9	236,6	248,1
Infrastruktura sieci kanalizacji sanitarnej	Ogólna długość sieci kanalizacji sanitarnej, w tym:	1027,6	1054,4	1067,0
	<i>sieć grawitacyjna</i>	909,0	935,0	947,4
	<i>sieć tłoczna</i>	118,6	119,4	119,6
	przyłącza kanalizacji sanitarnej	220,5	227,6	228,1
	Przepompownie ścieków, w tym:	126	130	132
	<i>z obsługą stałą</i>	2	2	2
	<i>z obsługą dochodzącą</i>	124	128	130

Źródło: Saur Neptun Gdańsk, stan na dzień 31 grudnia danego roku.

W 2019 r. kontynuowano realizację zadań w ramach III etapu Gdańskiego Projektu Wodno-Ściekowego, w ramach którego m.in. przebudowano kolektor „Cementowa”. Program ten, zaplanowany na lata 2014-2020, ma na celu poprawę i ochronę stanu środowiska naturalnego oraz czystości wód i gleby, ochronę zdrowia ludzkiego oraz dostosowanie gospodarki wodno-ściekowej miasta do wymagań prawnych Polski i Unii Europejskiej.

Pod koniec 2019 r. ponad 55 tys. dzieci miało możliwość skorzystania ze 172 źródełek do picia wody zamontowanych w 114 szkołach i 58 przedszkolach.

Jakość wody w Gdańsku jest bardzo wysoko oceniana zarówno przez ekspertów, jak i mieszkańców. Zgodę Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego ma 100% zasobów wody podawanej do sieci, co oznacza, że została ona dopuszczona do spożycia przez ludzi. W 2019 r. aż 90% mieszkańców oceniło jakość wody dobrze lub bardzo dobrze, 50% mieszkańców przyznało, że pije ją prosto z kranu.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA Rozwój i dostosowanie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej do potrzeb użytkowników

Systematyczny wzrost standardu życia wszystkich mieszkańców oraz przedsiębiorców korzystających z infrastruktury wodociągowo kanalizacyjnej miasta był realizowany w 2019 r. poprzez wymienione działania.

- Zakończono realizację **budowy sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej wraz z przepompownią ścieków** dla potrzeb Pomorskiego Centrum Inwestycyjnego (ul. Andruszkiewicza).
- Kontynuowano roboty związane z **budową sieci wodociągowych** w ramach realizacji **al. P. Adamowicza**.
- Zakończono roboty związane z **budową sieci wodociągowej** w ul. Keplera oraz **budową sieci kanalizacji sanitarnej** w ul. Nowy Świat, w ul. Kartuskiej, w rejonie ul. Olimpijskiej i Żywiarskiej, w ul. Letnickiej i Wyzwolenia oraz w ul. Trakt Św. Wojciecha.
- W powiązaniu z innymi działaniami inwestycyjnymi przeprowadzono **modernizację infrastruktury wodno-kanalizacyjnej**:

- zakończono bezwykopową **przebudowę odcinka kolektora sanitarnego „Morena”** w rejonie ul. Cementowej,
- we współpracy z DRMG **przebudowano i wybudowano sieci wodociągowe** w ulicach: Siennej, Sobótki, Sienkiewicza, Grottgera, Tetmajera, Kasprowicza, Bażyńskiego, Złotników, Stary Rynek Oliwski, Poznańskiej,
- **przebudowano sieć wodociągową** w ulicach: Lilli Wenedy, Czerwony Dwór, Leśna Góra, Reymonta, Chłopskiej (od ul. Piastowskiej do ul. Obrońców Wybrzeża), Bliskiej,
- rozpoczęto realizację robót związanych z przebudową sieci wodociągowych w ul. Stryjewskiego i Sówki.
- W ramach **dostosowania infrastruktury wodno-kanalizacyjnej** przebudowano sieć wodociągową i wybudowano brakujące odcinki sieci kanalizacyjnej w ul. Świętokrzyskiej, przebudowano sieć wodociągową w ul. Siedlickiej, Złotników, Świbnieńskiej oraz rozpoczęto roboty związane z przebudową sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej w ul. Jacka Soplidy.
- **Kontynuowano realizację programu włączania sieci nieprzejętych do miejskiego systemu wodno-kanalizacyjnego.** W 2019 r. zostały ujawnione sieci wodociągowe w ulicach: bpa Edmunda Nowickiego oraz sieci kanalizacyjne w ulicach: Twardej, Droszyńskiego, Przyokopowej, Politechnicznej, Polanki, Oliwskiej, Stryjewskiego oraz Polonusa, Stoczniovców i Dokerów oraz Orłąt Lwowskich.
- Wybudowano przepompownię ścieków przy ul. Budowlanych.
- W celu zwiększenia bezpieczeństwa dostaw wody wybudowano nowe komory pomiarowe oraz rozpoczęto rozbudowę systemu monitoringu gdańskiego układu wodociągowego.
- Wybudowano **5 kolejnych źródeł ulicznych** wraz z przyłączami w następujących lokalizacjach: Plac Gen. Stanisława Maczka (Strzyża), Park Świętopełka, ul. Targ Rybny, ul. Pańska, ul. Przędzalnica (Śródmieście) oraz **3 źródła całoroczne** na terenie Portu Lotniczego Gdańsk.
- W gdańskich placówkach oświatowych zamontowano kolejnych 20 źródeł do picia wody. Łącznie jest ich 172.
- **Zakończono prace projektowe** budowy kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej w rejonie ulic Łanowej i Modrej, budowy kanalizacji sanitarnej w ul. Wiłkomirskiego i Radarowej.
- **Trwały prace projektowe:** podłączania kolejnych terenów portowych do miejskiego systemu kanalizacyjnego; budowy magistrali wodociągowej od ul. Miałki Szlak do ul. Zagroble oraz w ul. Borkowskiej, Straszyńskiej i Czerskiej; budowy kanalizacji sanitarnej w ul. Feliksa Muzyka, ul. Choczewskiej, Będomińskiej, Barkoczyńskiej, Mirachowskiej, Zbąszyńskiej, Smęgorzyńskiej 24-26B wraz z przepompownią ścieków; przebudowy sieci wodociągowej w ciągu al. Gen. Hallera oraz w rejonie Wzgórza Mickiewicza (ul. Świtezianki, Domeyki, Pana Tadeusza, Nowogródzkiej i Filomatów); przebudowy kanału sanitarnego w rejonie ul. Beethovena.
- **Rozpoczęto prace projektowe** dotyczące połączenia sieci wodociągowej przy ul. Potęgowskiej i Nowej Stężyckiej wraz z budową komory reduktora; przebudowy sieci wodociągowej w ul. Kolonia Studentów/ul. Pohulanka; budowy przepompowni ścieków „PŚ Portowa” dla układu kanalizacyjnego dzielnic Stogi, Przeróbka, Krakowiec-Górki Zachodnie.

Ochrona wód

Gdańsk jest położony nad Zatoką Gdańską, u ujścia Wisły. Łączna długość rzek, potoków, rowów na terenie miasta Gdańska wynosi ok. 308 km (w tym długość rowów odwadniających – 168 km). W granicach administracyjnych miasta znajduje się kilka jezior, liczne stawy i zbiorniki wodne. Układ hydrograficzny żuławskiej części Gdańska tworzą poldery.

W ostatnich latach zauważalne niedobory opadów atmosferycznych powodują spadki stanów wód w rzekach, co z kolei w połączeniu z wysoką temperaturą powietrza prowadzi do suszy hydrologicznej. Trwająca w 2019 r. rozbudowa sieci obserwacyjnej zasobów wody podziemnej i powierzchniowej docelowo pozwoli na dostarczenie pełniejszych informacji o zmianach zachodzących w środowisku wodnym. Wiedza o jakości i ilości zasobów wód, ewentualnej koncentracji i stopniu zagrożenia zanieczyszczeniami pozwoli na stworzenie listy rekomendacji, których wdrożenie przyczyni się do ochrony cennych zasobów wód podziemnych. Informacje te będą także przydatne przy modernizacji dotychczasowych systemów zaopatrzenia mieszkańców w wodę. Prowadzono działania zmierzające do podniesienia standardu odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych, dalszego ograniczenia oddziaływania systemu kanalizacyjnego – w tym oczyszczalni ścieków – na środowisko naturalne w otoczeniu miasta, przeciwdziałaniu nadmiernemu zanieczyszczeniu ich odbiorników. Beneficjentami realizacji tego celu będą wszyscy mieszkańcy podłączeni do miejskiej sieci wodociągowej oraz mieszkańcy i turyści korzystający z gdańskich plaż, kąpielisk oraz miejsc rekreacji.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA

Ochrona wód, w tym: ochrona wód Zatoki Gdańskiej

W związku ze zmianami klimatu, które ostatnio przybrały na sile, kwestią kluczową staje się zrównoważone zarządzanie zasobami wody pitnej. Mając to na uwadze, w 2019 r.:

- w ramach projektu „Rozwój systemu monitoringu wód podziemnych na obszarze Gdańska, Sopotu i gminy Pruszcz Gdański” w 2019 r. uzupełniono sieć obserwacyjną monitoringów osłonowych w rejonie ujęć wody podziemnej Czarny Dwór i Zaspą oraz Lipce o brakujące otwory obserwacyjne. Wykonano sieć monitoringu lokalnego w strefie wód zanieczyszczonych w rejonie tych ujęć wody oraz w Rekcynie w gminie Pruszcz Gdański. Dotychczasowo wykonano 100 nowych otworów pomiarowych, z czego 15 w 2019 r.
- kontynuowano **edukację ekologiczną** w zakresie korzystania z wód i ich ochrony, w tym:
 - w ramach **Światowego Dnia Wody** w 2019 r. zorganizowano rodzinną grę parkową w wodociągowym klimacie oraz darmowe zwiedzanie Zbiornika Wody Stary Sobieski, podczas którego miała miejsce premiera wystawy poświęconej historii 15 lat gdańskich wodociągów;
 - kontynuowano realizację **projektu NonHazCity** przewidzianego na lata 2016-2019, który miał na celu redukcję emisji substancji niebezpiecznych z terenów miejskich do wód Morza Bałtyckiego. W 2019 r. zakończono pierwszy etap współpracy oraz uzyskano dofinansowanie dla drugiego etapu projektu (tzw. NonHazCity2), który rozpoczął się w sierpniu 2019 r. i potrwa do końca stycznia 2021 r.;
 - w dniu 15 czerwca zorganizowano **VI Bieg do Źródeł** (ponad 1,3 tys. uczestników), któremu towarzyszył edukacyjny piknik rodzinny w wodnym klimacie;
 - zrealizowano kolejną edycję **projektu Otwarta Oczyszczalnia** (194 osoby odwiedzające w 2019 r.), który ma uświadomić, jaki wpływ na jakość wód mają ścieki i że konieczne jest stałe podnoszenie jakości i efektywności procesu ich oczyszczania;
 - przeprowadzono kampanię pn. „**Klapy zwrotne**”, której celem jest zabezpieczenie nieruchomości przed cofaniem ścieków do instalacji w budynku. Przygotowano informacje na temat urządzeń przeciwwzalewowych oraz rozdyskrybowano w formie ulotki do blisko 20 tys. nieruchomości zlokalizowanych na terenie 16 dzielnic Gdańska;
 - rozdyskrybowano 5 tys. egzemplarzy drugiego wydania bezpłatnej **mapy o gdańskich wodach** zawierającej informacje na temat: zbiorników, potoków, ujęć wody, przystani wodnych oraz systemu monitoringu hydrologicznego;
- przygotowano koncepcję **modernizacji ujęcia wody w Straszynie**, co pozwoli na zmniejszenie udziału wód powierzchniowych w ogólnej konsumpcji.

Prowadzono działania minimalizujące oddziaływanie oczyszczalni ścieków na środowisko.

- Udzielano 13 dotacji na kwotę 38,5 tys. zł dla właścicieli nieruchomości na **likwidację przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych na ścieki**. Pomoc finansowa skutkowałą podłączeniem nieruchomości do istniejącej kanalizacji sanitarnej.
- Kontynuowano **międzynarodowy projekt IWAMA** (Interactive WAtER MAnagement), którego celem jest poprawa efektywności funkcjonowania oczyszczalni ścieków w regionie Morza Bałtyckiego, poprzez znalezienie skutecznych rozwiązań w procesie oczyszczania ścieków oraz wykonanie badań pilotażowych ukierunkowanych na zmniejszenie emisji substancji biogenych do środowiska. W ramach projektu wykonano badania pilotażowe możliwości zastosowania nowej technologii oczyszczania ścieków komunalnych. Kolejnym rezultatem projektu IWAMA jest benchmarking efektywności technologicznej i energetycznej. Na podstawie przeprowadzonych audytów możliwe będzie zaproponowanie nowych, potencjalnych rozwiązań poprawiających efektywność procesów technologicznych, w szczególności procesów pozwalających na bardziej efektywne usuwanie biogenów ze ścieków. Efektem tych działań będzie zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód Zatoki Gdańskiej oraz poprawa efektywności energetycznej gospodarki osadowej.

Dbano o jakość wód opadowych odprowadzanych do odbiorników:

- Rozpoczęto **projekt FunPLESStic-sea**, który jest przewidziany na lata 2019-2021. Celem projektu jest **poprawa jakości wód opadowych i ścieków dostających się do odbiorników**, a docelowo do Zatoki Gdańskiej, **redukcja zużycia mikroplastików** oraz opracowanie skutecznej **metody ich usuwania** z wody wodociągowej, opadowej oraz ze ścieków. W ramach projektu w 2019 r. odbyło się wiele działań edukacyjnych, na których propagowano stosowanie rozwiązań opartych na naturze. W październiku 2019 r. pobrano próbki wody z różnych odcinków Potoku Oruńskiego oraz Kanału Raduni, w celu przekazania ich do analizy zawartości mikroplastiku. Uzyskane wyniki pozwolą na ilościową identyfikację stopnia zanieczyszczenia wód odprowadzanych z objętego badaniem zurbanizowanego terenu Gdańska.
- Sporządzono opis techniczny **stacji pilotowej do hydrofitowego oczyszczania wód opadowych** z kolektora Kołobrzeska, której budowa i ukończenie zostały przewidziane na 2020 r. Stacja zostanie wyposażona w system monitorowania on-line podstawowych parametrów fizykochemicznych jakości wody opadowej.
- W przypadku zgłoszeń o zdarzeniach wynikających z pogorszenia się jakości wody w obiektach Gdańskiego Systemu Odwadniającego wykonywano badania jakości oraz identyfikowano źródła zanieczyszczeń.

Cmentarze

W Gdańsku funkcjonuje 9 cmentarzy komunalnych o powierzchni 97,4 ha oraz 5 cmentarzy parafialnych o powierzchni 8,5 ha. Ich łączna powierzchnia to prawie 106 ha.

Jedynym cmentarzem komunalnym, otwartym do bieżącego chowania zmarłych jest Cmentarz Łostowicki. Pozostałych 8 cmentarzy komunalnych jest zapełnionych, co oznacza, że nie posiadają wolnych kwatery grzebalnych. Na koniec 2019 r. niewykorzystany teren Cmentarza Łostowickiego zajmował powierzchnię 1,5 ha, co wystarczy na utworzenie ok. 2000 grobów ziemnych. W celu zabezpieczenia nowych terenów cmentarnych Rada Miasta Gdańska uchwaliła w 2015 i 2018 r. nowe miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które umożliwiają rozbudowę 5 istniejących cmentarzy o łączną powierzchnię 8,34 ha.

Na sześciu cmentarzach komunalnych znajdują się także kolumbaria posiadające łącznie 6316 nisz, z których każda może pomieścić 2 urny. Na koniec 2019 r. wolnych było jeszcze 2728 nisz, co powinno zabezpieczyć potrzeby na tego rodzaju miejsca grzebalne na okres ok. 7 lat.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA

Przygotowanie wystarczającej liczby miejsc do pochówków na cmentarzach komunalnych

- W celu **rozbudowy istniejących cmentarzy** na terenie Gdańska w 2019 r. Dyrekcja Rozbudowy Miasta Gdańska prowadziła prace przygotowawcze zmierzające do przeprowadzenia postępowania przetargowego na wykonanie projektu budowlanego dla 5 lokalizacji: Cmentarz Łostowicki, Garnizonowy, Salvator, Srebrzysko oraz przy ul. Kępnej. Efektem tych działań będzie opracowanie koncepcji oraz projektu budowlanego i wykonawczego 80 tys. m² nowej powierzchni cmentarnej z ponad 9 tys. miejsc pochówków, w tym: na terenie Cmentarza Garnizonowego 3 tys. nowych miejsc, Cmentarza Srebrzysko oraz przy ul. Kępnej po 1,9 tys. miejsc, Cmentarza Łostowickiego 1,5 tys. miejsc oraz Cmentarza Salvator 1 tys. miejsc.
- **Istniejącą infrastrukturę cmentarną poddano modernizacji i rozbudowie:** na terenie Cmentarza Łostowickiego realizowano roboty związane z remontem i modernizacją starej kaplicy cmentarnej, naprawiono 180 m² dróg, wyremontowano 46 m² ogrodzenia oraz wykonano 13 m² schodów. Na Cmentarzu Garnizonowym zakończono budowę (II etap) dodatkowego wejścia od strony ul. Giełguda oraz wyremontowano 25 m² ogrodzenia. Na cmentarzu Srebrzysko wykonano 65 m² schodów, 61 mb balustrad oraz wyremontowano 295 m² dróg i 68 m² ogrodzenia. Na terenie Cmentarza Św. Franciszka wyremontowano 72 m² dróg, a na terenie Cmentarza Oliwskiego 28 m² ogrodzenia. Prowadzono także działania naprawcze na terenie Cmentarza Św. Ignacego.

Integracja informacji oraz łączenie baz danych

Uproszczenie procesu planowania i koordynacji inwestycji i remontów poprzez stworzenie spójnych baz danych: infrastruktury liniowej, nieruchomości zabudowanych i niezabudowanych będzie możliwe dzięki planowanemu do wdrożenia relacyjnemu modelowi baz danych. W 2019 r. kontynuowano proces przygotowania koncepcji biznesowej systemu, którego efektem będą dodatkowe oszczędności wynikające z braku konieczności utrzymywania duplikatów baz w różnych systemach, a także repozytorium danych, umożliwiające wieloźródłową weryfikację danych. Rozpoczęto proces związany z wdrożeniem cyfrowej metody pomiaru służącej kompleksowej inwentaryzacji technicznej zasobu nieruchomości komunalnych. Zgodnie z założeniami przedsięwzięcia, wszczęto procedowanie w trybie zamówienia publicznego dostawy 3 skanerów laserowych 3D wraz z akcesoriami, wyposażeniem, oprogramowaniem i szkoleniem, służących do wykonania inwentaryzacji nieruchomości zarządzanych przez Gdańskie Nieruchomości.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA

Podniesienie efektywności eksploatacji infrastruktury liniowej oraz nieruchomości gminnych

- Kontynuowano proces **inwentaryzacji baz danych** w Urzędzie Miasta Gdańska: określono wytwarzane produkty, dane oraz gospodarzy tych danych.
- Przeprowadzono analizę biznesową GIS oraz opracowano **koncepcję standaryzacji danych przestrzennych**.
- Opracowano **plan technologii** oraz **plan organizacji** zinwentaryzowanych baz danych.

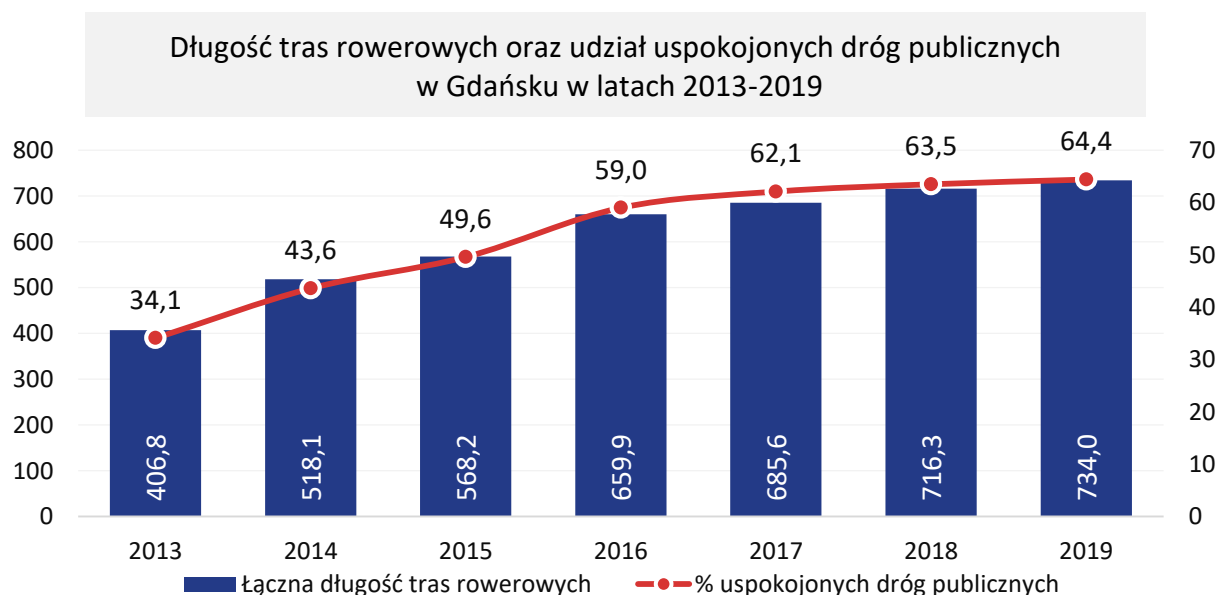
12. MOBILNOŚĆ I TRANSPORT

Możliwość komfortowego i bezpiecznego przemieszczania się jest jednym z warunków kształtujących jakość życia. Zasadniczym wyzwaniem transportowym Gdańsk jest poprawa warunków dla ruchu pieszego i rowerowego, jak również ulepszenie systemu komunikacji zbiorowej i jej integracja z aktywnymi formami mobilności. Zostanie on osiągnięty poprzez inwestycje w infrastrukturę, w tym: budowę i remonty chodników, tras rowerowych, przystanków komunikacji publicznej i węzłów integracyjnych, linii tramwajowych, autobusowych i kolejowych, jak również rozwój i modernizację taboru. Działania przyjmują także wymiar organizacyjny i mają na celu uspokajanie ruchu samochodowego, uprzywilejowanie transportu zbiorowego oraz niwelowanie barier w ruchu pieszym i rowerowym. Nieodzownym elementem są także działania służące zwiększeniu zaangażowania – partycypacji – mieszkańców w kształtowanie polityki transportowej miasta. Rozwój Gdańsk to także systematyczne inwestycje w istniejące oraz wzbogacenie o nowe elementy infrastruktury drogowej, kolejowej, morskiej oraz lotniczej. A wszystko to oparte na elemencie zrównoważonego rozwoju.

Ruch pieszy i rowerowy

Chodzenie jest podstawową formą pokonywania krótkich odległości i dotyczy praktycznie wszystkich. Poprawa warunków przemieszczania się pieszo jest niezbędna dla uzyskania wyższej jakości życia w mieście, w tym poprawy zdrowia mieszkańców i ich bezpieczeństwa komunikacyjnego, a także zmniejszenia silnej presji motoryzacyjnej. Miasto pieszych i rowerzystów jest miastem pełnym życia i ośrodkiem o dobrze funkcjonującej gospodarce lokalnej. W 2019 r. prowadzono działania polegające na poprawie infrastruktury dla ruchu pieszego oraz niwelowaniu negatywnego wpływu parkowania pojazdów na warunki poruszania się pieszo. Zbudowano lub zmodernizowano ponad 44 km chodników. Ważna jest także priorytetyzacja ruchu pieszego w centrach dzielnic, podniesienie komfortu oraz bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów poprzez uspokajanie ruchu samochodów. Spowolniony ruch na większości ulic miasta oznacza mniej wypadków, niższy poziom hałasu i większe poczucie bezpieczeństwa przy większej płynności ruchu i zbliżonych czasach przejazdu.

Ostatnie lata to okres intensywnej rozbudowy i modernizacji infrastruktury rowerowej. W 2019 r. przybyło prawie 18 km tras rowerowych. Wzrosła liczba miejsc postojowych dla rowerów o 760. Poprawa infrastruktury rowerowej przekłada się na rosnącą popularność jednośladów, możliwą do zaobserwowania dzięki monitoringowi ruchu rowerowego. Jest on prowadzony w 28 lokalizacjach w Gdańsku, z czego 12 lokalizacji to strategiczne punkty pomiaru ruchu rowerowego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydział Gospodarki Komunalnej, UMG.

Rok 2019 był rekordowy pod względem liczby przejazdów odnotowanych przez 12 referencyjnych liczników rowerowych (5,66 mln; o ponad 4% więcej niż w 2018 r.).

Sieć tras rowerowych w Gdańsku w latach 2013-2019

Wyszczególnienie		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2019 struktura	
Łączna długość tras rowerowych (km)		406,8	518,1	568,2	659,9	685,6	716,3	734,0	100%	
w tym	drogi rowerowe (km)	138,0	163,4	177,1	173,5	174,5	182,3	189,3	25,8%	
	w tym	wydzielone drogi dla rowerów (km)	108,0	110,0	117,0	118,5	119,5	124,0	127,5	17,4%
		ciągi pieszo-rowerowe z pierwszeństwem pieszych (km)	18,0	18,7	17,6	17,2	17,2	18,3	18,2	2,5%
		pasy rowerowe w jezdni (km)	3,6	3,6	4,8	7,3	7,3	9,4	9,4	1,3%
		chodniki z dopuszczonym ruchem rowerów (km)	8,4	31,1	37,7	30,5	30,5	30,6	34,2	4,7%
	Pasy autobusowo-rowerowe (km)	0,8	0,8	0,8	0,8	0,7	1,0	0,5	0,1%	
	Ciągi pieszo-jezdne (km)	9,2	12,7	12,2	12,2	12,8	13,3	13,7	1,9%	
	Ulice z uspokojonym ruchem o dopuszczalnej prędkości maksymalnej nie większej niż 30 km/h (km)	258,8	341,2	388,2	473,5	497,7	519,7	530,5	72,3%	
Odsetek uspokojonych dróg publicznych		34,1	43,6	49,6	59,0	62,1	63,5	64,4	–	
Liczba miejsc postojowych dla rowerów		b.d.	3020	3500	7700	9800	14 840	15 600		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydział Gospodarki Komunalnej, UMG.

W 2019 r. kontynuowano rozszerzanie stref uspokojonego ruchu, o dopuszczonej maksymalnej prędkości 30 km/h, ze skrzyżowaniami równorzędnymi oraz kontraruchem rowerowym na ulicach jednokierunkowych. Cele przedsięwzięcia to poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz zmniejszenie uciążliwości ruchu samochodów dla mieszkańców.

Strefa ruchu uspokojonego na koniec 2019 r. obejmowała 530,5 km dróg publicznych w Gdańsku, co stanowiło 64,4% wszystkich dróg publicznych w mieście.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO MOBILNOŚĆ I TRANSPORT Poprawa warunków dla ruchu pieszego i rowerowego

- **Budowa systemu roweru metropolitalnego MEVO.** Inauguracja pierwszego w Polsce w pełni zelektryfikowanego systemu roweru publicznego nastąpiła wiosną 2019 r. jednocześnie w 14 miastach i gminach Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot. W pierwszym etapie użytkownicy systemu otrzymali do dyspozycji 1200 rowerów ze wspomaganie elektrycznym. Jednolite, atrakcyjne zasady taryfowe, duży obszar funkcjonowania oraz przede wszystkim wspomaganie elektryczne wpłynęły na wielką popularność systemu. Abonamenty uprawniające do korzystania z systemu zostały wykupione przez ponad 170 tys. osób, a średnia dobowa liczba wypożyczeń przypadająca na jeden rower wynosiła 14 i była dwukrotnie wyższa niż w innych polskich systemach rowerów publicznych. Z uwagi na niewywiązanie się operatora z umowy, funkcjonowanie systemu zostało zawieszona i przystąpiono do prac zmierzających do wyboru nowego operatora.
- **Modernizacja i budowa chodników** na terenie miasta Gdańska. W 2019 r. zrealizowano następujące inwestycje:
 - wykonano chodniki wzdłuż ulic: Malborskiej, Poznańskiej, Sobótki, Sienkiewicza, Łukasiewicza, Wenedy, Zawodzie, Orkana, Wita Stwosza, Polanki, Przybrzeżnej, Żuławskiej, Paganiniego, Kolonia Wyżyny, Sowińskiego, Wesołej, Radosnej, Stolnika, Porębskiego;
 - wyremontowano chodniki znajdujące się przy ulicach: Na Zboczu, Cieszyńskiego, Giełguda, Goplańska, Sienkiewicza, Sobótki, Orkana, Glinki, Niedźwiednik, Góralska, Żóławska, Przybrzeżna, Radosna, Wesoła;
 - wykonano dojście piesze w rejonie ulic Gościnniej i Sandomierskiej wraz z remontem schodów przy ul. Sandomierskiej;
 - odnowiono promenadę spacerową na nabrzeżu IX Wyspy Spichrzów.
- W ramach **rewaloryzacji ulic Głównego Miasta** w 2019 r. przebudowano ul. Złotników oraz zaplanowano rozpoczęcie realizacji przebudowy ul. Elżbietańskiej i Przędzalnicy. Ponadto przebudowano ul. Teatralną stanowiącą dogodne dojście do Teatru Wybrzeże.
- **Monitoring ruchu pieszego w wersji pilotażowej** został wdrożony w ramach projektu cities.multimodal. W 2019 r. zainstalowano dwa punkty pomiarowe: przy przejściu dla pieszych zlokalizowanym przy ul. Podwałe Przedmiejskie na skrzyżowaniu z ul. Chmielną oraz przy przejściu dla pieszych zlokalizowanym przy al. Grunwaldzkiej na skrzyżowaniu

z ul. Dmowskiego. Projektu cities.multimodal skupia się na wymianie doświadczeń z zakresu tzw. „zielonej mobilności” oraz integracji form przemieszczania się w mieście, m.in. dzięki innowacjom z branży IT.

- W 2019 r. zrealizowane zostały następujące odcinki tras rowerowych:
 - ciąg pieszo-rowerowy wzdłuż ulic Turystycznej i Boguckiego (4,3 km);
 - ciąg pieszo-rowerowy wzdłuż al. Legionów (0,8 km);
 - pasy rowerowe wzdłuż ul. Chrzanowskiego (0,3 km);
 - brakujący odcinek drogi rowerowej wzdłuż ul. Jaśkowa Dolina (0,2 km);
 - ciąg pieszo-jezdny wzdłuż Potoku Oruńskiego (0,4 km);
 - droga rowerowa i ciąg pieszo-rowerowy wzdłuż al. Hallera (1,1 km);
 - ciąg pieszo-rowerowy wzdłuż ul. Ostrzyckiej (0,7 km);
 - droga rowerowa i ciąg pieszo-jezdny wzdłuż al. Adamowicza od ul. Jabłoniowej do zbiornika Świętokrzyska I (1,1 km);
 - brakujące odcinki drogi rowerowej wzdłuż ul. Bulońskiej (0,3 km);
 - pasy rowerowe wzdłuż ul. Wołkowyskiej (0,4 km);
 - Bulwar Przymorze (0,4 km).
- **Niwelowanie barier w ruchu pieszym i rowerowym.** W ramach zadania planowana jest budowa naziemnych przejść dla pieszych przy Bramie Wyżynnej, przy Gdańskim Uniwersytecie Medycznym oraz przy centrum handlowym ETC. Ponadto wykonano przejście naziemne przez al. Grunwaldzką na wysokości ul. Sudeckiej (okolice kompleksu Olivia Business Centre). Wyłoniony został wykonawca przebudowy skrzyżowania ulic Podwale Przedmiejskie – Łąkowa, którego efektem będzie m.in. nowe naziemne przejście dla pieszych.
- **Program poprawy bezpieczeństwa w ruchu pieszym i rowerowym.** W 2019 r. zrealizowano kilka przebudowań skrzyżowań, na których dochodziło do największej liczby wypadków i kolizji z udziałem pieszych i rowerzystów. Przebudowano między innymi wloty ulic w al. Rzeczpospolitej i ul. Wyzwolenia, stosując gdański standard polegający na zachowaniu na skrzyżowaniu ciągłości chodnika i drogi rowerowej.
- **Uspokojenie ruchu.** Strefą ruchu uspokojonego objęto kolejne 11 km ulic, w tym m.in.: południową część dzielnicy Osowa oraz część tzw. Starego Chełmu. Istniejące strefy były doposażane w elementy fizycznego uspokojenia ruchu.
- Przeprowadzone zostały **audyty warunków ruchu pieszego i rowerowego w obrębie 10 wytypowanych do pilotażu szkół podstawowych** oraz została opracowana procedura certyfikacji szkół sprzyjających aktywnym i bezpiecznym podróżom do szkoły zawierająca również standardy i rozwiązania w zakresie poprawy bezpieczeństwa w bezpośrednim otoczeniu szkół. Audytem terenowym poddano szkoły podstawowe: nr 12 przy ul. Człuchowskiej 6, nr 19 przy ul. Emilii Hoene 6, nr 42 przy ul. Piotra Czajkowskiego 1, nr 45 przy ul. Matki Polki 3A, nr 62 przy ul. Kępczej 38, nr 67 przy ul. Żabi Kruk 5, nr 79 przy ul. Kołobrzeszkiej 49, nr 83 przy ul. Stokłosy 1, Morska Szkoła Podstawowa przy ul. Rogalińskiej 17 oraz Pozytywna Szkoła Podstawowa przy ul. Azaliowej 18. W badaniu ankietowym wzięli udział uczniowie klas IV-VIII oraz ich rodzice.
- Realizowano Gdański **Program edukacji komunikacyjnej „Gotowi do drogi” – program przygotowujący dzieci do samodzielności w ruchu drogowym**, skupiający się na edukacji w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz zasad poruszania się po drogach. Skierowany jest do dzieci w wieku 4-9 lat, nauczycieli i rodziców. W 2019 r. programem zostały objęte dzieci z przedszkoli i klas 0-III szkół podstawowych w liczbie 100 oddziałów.
- Wybudowano **sygnalizację świetlną w al. Jana Pawła II** na wysokości kościoła Opatrzności Bożej. Inwestycja obejmowała budowę masztu z kamerami, budowę i rozbudowę okolicznej infrastruktury (w tym kanalizacji kablowej) oraz budowę stacji meteorologicznej. Sygnalizacja została włączona do systemu Tristar. Koszt inwestycji to blisko 750 tys. zł.
- **Optymalizacja parkowania pojazdów.** W ramach tego działania zrealizowano zadania związane z budową parkingów park&ride i bike&ride:
 - **budowa węzła integracyjnego Gdańsk-Rębiechowo.** Zrealizowano zakres rzeczowy węzła Rębiechowo polegający na budowie parkingu dla pojazdów osobowych na 387 miejsc parkingowych;
 - **budowa wielopoziomowego parkingu przy ul. Okopowej.** W 2019 r. trwały prace ziemne związane z budową parkingu;
 - budowa parkingów **bike&ride** oraz **kiss&ride** w ramach rozbudowy węzłów integracyjnych: Gdańsk Główny, Gdańsk Wrzeszcz. W 2019 r. wybrano lokalizację parkingu przy dworcu PKP Gdańsk Główny. Parking zlokalizowany będzie w miejskiej części tunelu przy dworcu PKP i PKS. Rozpoczęto procedurę pozyskania dokumentacji dla parkingu kubaturowego rowerowego w lokalizacji PKP Gdańsk-Wrzeszcz.
- **W ramach Budżetu Obywatelskiego** zrealizowano następujące zadania:
 - „Bezpieczna droga do SP nr 1 przy ul. Gojawiczyńskiej, dzięki któremu wykonano dwuetapowe przejście dla pieszych na skrzyżowaniu ul. Piecowskiej i Gojawiczyńskiej, wykonano drogę rowerową, wyznaczono miejsca postojowe, zamontowano oświetlenia. Kwota inwestycji to 630 tys. zł.;
 - za kwotę blisko 290 tys. zł odnowiono ciąg spacerowy na trasie Olsztyńska – Meissnera – Jana Pawła II – Jelitkowski Dwór, który łączy park Regana i plażę z osiedlami mieszkalnymi oraz jest główną drogą dojścia dla dzieci do pobliskiej szkoły.

Komunikacja miejska

Transport publiczny ma podstawowe znaczenie w przemieszczaniu się na krótsze i dłuższe odległości na obszarze miejskim. W zakresie zwiększania atrakcyjności transportu publicznego w 2019 r. prowadzono rozbudowę i modernizację infrastruktury szynowej i drogowej komunikacji publicznej oraz podjęto działania zmierzające do unowocześnienia taboru. Dostosowanie taboru do potrzeb osób niepełnosprawnych, seniorów, rodziców z dziećmi ulega sukcesywnej poprawie. Na koniec 2019 r. cały tabor tramwajowy składał się w 81% ze składów niskopodłogowych lub z częścią niskopodłogową, a 45% składów było wyposażonych w klimatyzację. Na koniec 2019 r. cały tabor autobusowy składał się w 100% z pojazdów niskopodłogowych, a w 92% był wyposażony w klimatyzację.

Sukcesywnie poprawiana jest oferta dla pasażerów. Długość linii autobusowych wzrosła w 2019 r. o 14 km i wyniosła 1151 km, z czego 791 km stanowiły linie autobusowe dzienne, zaś 240 km nocne. Długość linii tramwajowych pozostała na tym samym poziomie co rok wcześniej i wyniosła 159 km. W 2019 r. oddano do użytku dwa nowe buspasy o łącznej długości 1,25 km. Kolejne ze skrzyżowań zostało objęte priorytetem dla komunikacji miejskiej. Pod koniec 2019 r. liczba skrzyżowań ze względnym i bezwzględnym priorytetem dla komunikacji miejskiej wyniosła 84.

Z transportu miejskiego w Gdańsku w 2019 r. skorzystało 177,7 mln pasażerów, o 2 mln więcej niż w 2018 r.

Komunikacja miejska w Gdańsku w 2019 r.

Wyszczególnienie		2019
Długość tras tramwajowych (km)		58
Długość linii tramwajowych (km)		159
Składy tramwajowe – stan inwentarzowy		140
w tym:	klimatyzowane	63
	niskopodłogowe	114
Składy tramwajowe w ruchu według umowy – średnia z większego szczytu		109
Długość tras autobusowych (km)		473
Długość linii autobusowych (km)		1151
w tym:	dziennych	790
	nocnych	240
	na terenie gmin ościennych	121
Autobusy – stan inwentarzowy		277
w tym:	klimatyzowane	256
	niskopodłogowe	277
Pojazdy w ruchu według umowy – średnia z większego szczytu		240
Przebieg ogólny pojazdów komunikacji miejskiej w tys. wozó-km		32 319

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Zarządu Transportu Miejskiego w Gdańsku i Gdańskich Autobusów i Tramwajów.

Wskaźnik pokrycia kosztów kontraktów przewozowych dochodami ze sprzedaży biletów w 2019 r. wyniósł 34%.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO MOBILNOŚĆ I TRANSPORT

Zwiększenie atrakcyjności transportu publicznego

- **Rozbudowa i modernizacja infrastruktury i taboru.** Prowadzone działania związane były z rozbudową i modernizacją infrastruktury tramwajowej w ramach projektu Gdański Projekt Komunikacji Miejskiej – etap IV A oraz zadania przebudowa szynów windowych na przystankach tramwajowych na al. Armii Krajowej.
- W 2019 r. prowadzono roboty budowlane obejmujące budowę 2,7 km linii tramwajowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą w **al. Adamowicza**. Koszy budowy linii tramwajowej wraz z okolicznym układem drogowym wyniesie ok. 240 mln zł.
- Trwały prace związane z przebudową infrastruktury tramwajowej w **ul. Budzysza, Stryjewskiego i Nowotnej**. W grudniu 2019 r. oddano do użytku fragment torowiska Przeróbka-Stogi. Zakończenie inwestycji wartej 110 mln zł planowane jest w 2020 r.
- W 2019 r. ogłoszono przetarg na wybór wykonawcy robót budowlanych **ul. Nowej Warszawskiej**. Przetarg został unieważniony ze względu na zbyt wysokie oferty wykonawców. Realizację podzielono na etapy.
- Kontynuowano prace związane z opracowaniem dokumentacji projektowej nowego układu drogowego wraz z buspasami **ul. Nowej Jabłoniowej**. Planowany termin zakończenia prac projektowych to IV kw. 2020 r. Efektem planowanej inwestycji będzie powstanie układu drogowego o długości ok. 2,1 km.
- Opracowano dokumentację projektową budowy układu drogowego wraz z buspasami **ul. Nowej Świętokrzyskiej**. Finalizowano proces uzgodnień dokumentacji dot. powstania układu drogowego o długości ok. 3,3 km.
- Nowy tabor autobusowy i tramwajowy:
 - Dostawa **3 nowych tramwajów PESA Jazz Duo** z pierwszej transzy zamówienia z 2018 r. na zakup 15 tramwajów;
 - Rozszerzenie umowy o opcję **dotychczasowych 15 tramwajów**, których dostawy rozpoczną się w II poł. 2020 r.;
 - Prawie **100 nowych autobusów trafi do Gdańska do końca 2020 r.** Autobusy będą wyposażone w nowoczesny system klimatyzacji o wydajności zapewniającej komfort podróżowania nawet w upalne dni z uwzględnieniem specyfiki komunikacji miejskiej, tj. częste otwieranie drzwi. Każdy z pojazdów będzie wyposażony w system monitoringu wizyjnego i system zliczający pasażerów. Dzięki systemowi odzyskiwania energii hamowania nastąpi znaczna redukcja zużycia paliwa, a tym samym emisja CO₂, co wpłynie korzystnie na środowisko.
 - W 2019 r. miała miejsce **dostawa 46 nowych autobusów** Mercedes-Benz Citaro: 18 standardowych, 26 przegubowych i 2 midibusy zamówionych w 2018 r. za kwotę blisko 80 mln zł.
 - W 2019 r. podpisano umowę na **wydzierżawienie 48 autobusów** Mercedes-Benz, w tym: 29 standardowych Citaro, 13 przegubowych Citaro G oraz 6 midibusów Citaro K. Koszt sześcioletniej (z opcją przedłużenie o dwa lata) dzierżawy wraz z ośmioletnią obsługą techniczną to ponad 117 mln zł. Dostarczenie oraz eksploatacja planowane są na 2020 r.
- **Prezentacja autonomicznego busa.** W 2019 r., w ramach realizacji europejskiego projektu SoHjoa Baltic, przeprowadzono w Gdańsku pierwszą w Polsce prezentację busa autonomicznego kursującego na stałej trasie wyznaczonej od ul. Spacerowej do wejścia do gdańskiego ZOO. Kursy pojazdem autonomicznym cieszyły się dużym zainteresowaniem mieszkańców i turystów. Łącznie z przejazdu skorzystało 3325 osób, kursy odbywały się we wrześniu i na początku października.
- Integracja taryfowo-biletowa w Gdańsku i na obszarze metropolitalnym.
 - We wrześniu podczas gdańskich targów „Trako” została podpisana umowa o dofinansowanie projektu wspólnego biletu Fala w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Projekt pn.: „Zwiększenie dostępności regionalnego transportu kolejowego w województwie pomorskim poprzez jego integrację z transportem lokalnym – budowa elektronicznej platformy zintegrowanych usług mobilności”, ujęty w Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych otrzymał dotację w kwocie 90,7 mln zł. Obecnie trwają prace nad platformą scalającą wszystkie taryfy biletowe w województwie.
 - W 2019 r. zapadła decyzja o powstaniu wspólnego biletu okresowego na tramwaje, autobusy oraz wszystkie pociągi Szybkiej Kolei Miejskiej oraz PolRegio w granicach miasta.
- Nowe połączenia, lepsze dopasowanie oferty przewozowej:
 - zrealizowano dwa nowe **buspasy**: na ul. Schuberta oraz na Trakcie Św. Wojciecha;
 - **uruchomiono nową linię autobusową** nr 120 na trasie Siedlce – Ujeścisko – Stężycka w celu poprawienia dostępności komunikacji miejskiej dla mieszkańców południowych dzielnic Gdańska;
 - w celu **lepszego dostosowania przewozów do potrzeb pasażerów**: na linii 156 i 164 wprowadzono zajazd do szkoły podstawowej nr 6, wydłużono linię autobusową 108 do Zaroślaka, trasę linii 169 wydłużono do Portu Lotniczego, zwiększono częstotliwość kursowania na linii 11 w szczycie porannym, na linii 115 w szczycie porannym oraz w szczycie popołudniowym, na linii 227 w szczytach porannym i popołudniowym;
 - Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska wydała decyzję środowiskową w sprawie trasy Gdańsk Południe – Wrzeszcz. Kluczowa decyzja, która umożliwi w przyszłości budowę linii tramwajowej łączącej górny taras Gdańska z dolnym, znacznie odciążą przystanki zlokalizowane przy Wałach Jagiellońskich i przy Hucisku;

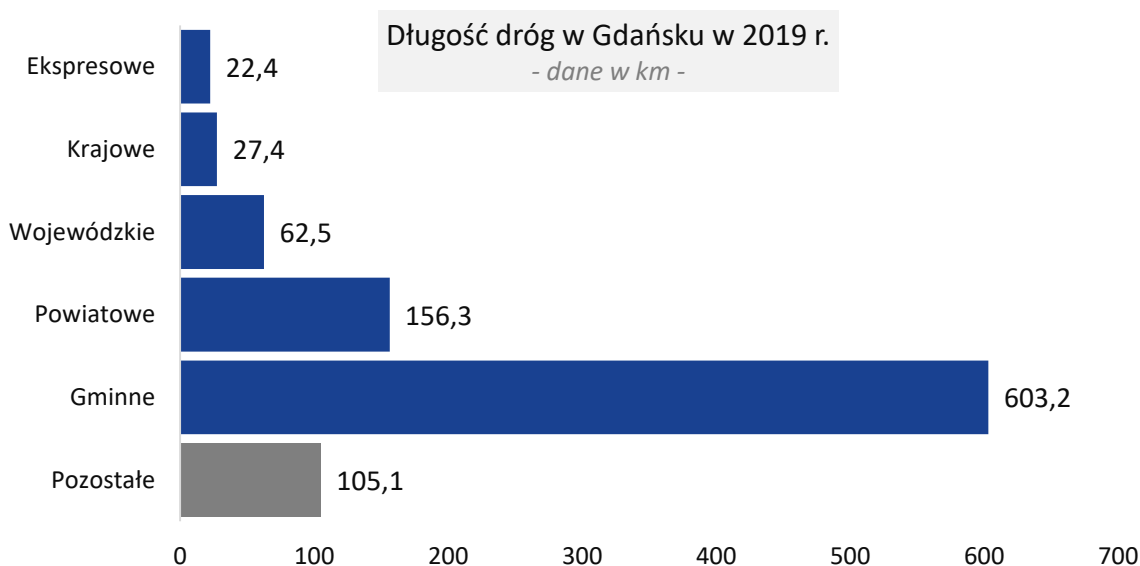
- z myślą o potrzebach komunikacyjnych Gdańska i regionu w listopadzie 2019 r. podpisany został **list intencyjny** w sprawie przedłużenia **linii SKM do południowych dzielnic Gdańska i gmin sąsiednich**. Podstawą do podjęcia dalszych decyzji będzie studium, które wskaże, jaki przebieg linii byłby najkorzystniejszy.
- Rozbudowa **Systemu Informacji Pasażera** oraz lepszy dostęp do informacji na temat komunikacji miejskiej.
 - Zakupiono 250 nowych monitorów TFT – urządzeń pokładowych systemu SIP-TRISTAR zamontowanych w pojazdach służących m.in. do lokalizacji pojazdów.
 - Uruchomiono nową tablicę informacji pasażerskiej na przystanku „Sobieszewo”, zakupiono nową tablicę na przystanek „Brzeźno” oraz wymieniono 3 monitory LCD na przystankach „Damroki” i „Nowe Ogrody”.
 - Uruchomiono nową odsłonę strony internetowej ZTM. Strona bazuje na nowoczesnych rozwiązaniach, a jej układ jest znacznie czytelniejszy.
- Pojawiło się 5 **nowych biletomatów**, które stanęły w dzielnicach: Morena, Jasień, Ujeścisko, Oliwa, Jelitkowo.

Dostępność komunikacyjna miasta

Rozwój przestrzenny miasta i jego sukces gospodarczy wymaga działań poprawiających niektóre elementy infrastruktury drogowej i kolejowej oraz sprawnie działających powiązań morskich i lotniczych. Istotny wpływ na wewnętrzną dostępność Gdańska miała budowana al. Adamowicza. To połączenie dzielnic południowych z północną częścią miasta poprowadzone w nowym przebiegu. W skład budowanego ciągu komunikacyjnego wchodzi linia tramwajowa wraz z pętlą i parkingami park&ride i bike&ride, chodniki, droga rowerowa o wysokich parametrach technicznych oraz jednojezdniowa ulica. Pełna sprawność nowego połączenia zostanie uzyskana po wybudowaniu kolejnej linii tramwajowej prowadzącej w śladzie ul. Nowej Warszawskiej, łączącej ul. Jabłoniową z al. Havla. Obok poprawy jakości połączeń wewnętrznych cały czas ulega polepszeniu zewnętrzna dostępność Gdańska. Kolejny rok z rzędu rośnie liczba pasażerów w porcie lotniczym oraz ilość towarów przeładowanych w porcie morskim.

DROGI

W granicach administracyjnych Gdańska na koniec 2019 r. znajdowały się 872 km dróg publicznych, w tym 603 km dróg gminnych, 156 km dróg powiatowych, 63 km dróg wojewódzkich, 28 km dróg krajowych oraz 22 km dróg ekspresowych. Poza wspomnianymi drogami publicznymi dostępnych było 105 km dróg wewnętrznych. Aby podnieść komfort przemieszczania się, bezpieczeństwo komunikacyjne oraz estetykę przestrzeni publicznych w 2019 r. zrealizowano m.in. następujące działania: kontynuowano przebudowę wiaduktu Biskupia Górka, wybudowano układ drogowy dla centrum edukacyjnego przy ul. Jabłoniowej, wybudowano fragment ul. Gostyńskiej, zmodernizowano ul. Trakt Konny oraz ul. Wiosłową, poprawiono stan nawierzchni ul. Świętokrzyskiej, ul. Niepołomiczkiej oraz ul. Uranowej a także przebudowano ul. Pagórkową. W 2019 r. wybudowano 13,9 km nowych dróg i zmodernizowano 14,7 km.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gdańskiego Zarządu Dróg i Zieleni oraz Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad – Oddział w Gdańsku (drogi ekspresowe).

Gdańszczanie z roku na rok są coraz bardziej zmotoryzowani. Przybywa przede wszystkim samochodów osobowych. W 2019 r. w Gdańsku było ich zarejestrowanych ponad 301 tys., czyli o 4,5% więcej niż rok wcześniej. Wskaźnik motoryzacji prezentujący liczbę samochodów osobowych zarejestrowanych na 1000 mieszkańców w 2019 r. wyniósł 640.

Liczba pojazdów zarejestrowanych w Gdańsku w latach 2013-2019

Wyszczególnienie		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Samochody osobowe	ogółem	241 608	250 545	255 176	265 308	275 418	288 384	301 243
	na 1000 mieszkańców	523,5	542,9	552,0	572,1	593,2	618,0	639,7
Samochody ciężarowe		38 838	39 098	38 318	38 452	37 938	38 810	39 512
Motocykle		6311	6565	7355	7929	8500	9152	9978
Ciągniki siodłowe		3577	3395	3203	3088	3073	3097	3192
Ciągniki rolnicze		1160	1189	1197	1194	1218	1257	1318
Autobusy		1312	1195	1055	1040	1030	1039	1093

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, GUS oraz Wydziału Komunikacji, UMG.

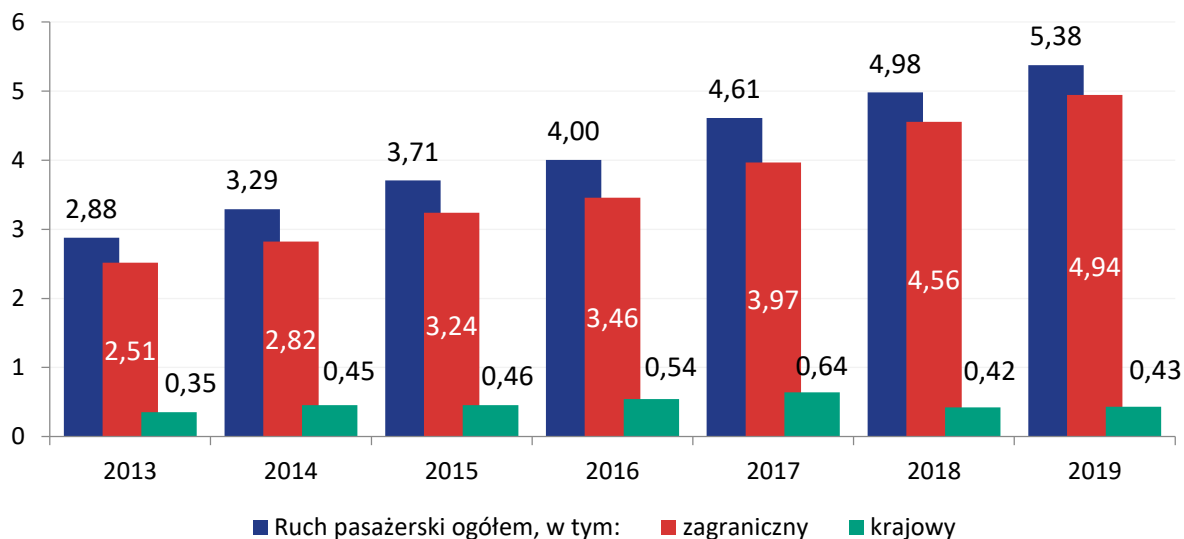
Strefa Płatnego Parkowania w Gdańsku na koniec 2019 r. obejmowała 7 sektorów: Główne Miasto, Stare Miasto, Wrzeszcz (w godzinach od 9 do 17), Aniołki, Oliwa, Przymorze (od 9 do 15). Siódmy sektor, czyli Jelitkowo (od 9 do 17) obowiązywał w miesiącach wakacyjnych (lipiec-sierpień). W 2019 r. strefa pomniejszyła się o ul. Orzeszkowej w dzielnicy Aniołki. Liczba miejsc w strefie według stanu na dzień 31.12.2019 r. wyniosła 5994 miejsc, co oznacza spadek o 17 miejsc r/r. Taryfa opłat: pierwsza godz. 3,30 zł, druga godz. 3,90 zł, trzecia godz. 4,60 zł, czwarta i każda następną po 3,30 zł.

Poprawa infrastruktury ruchu samochodowego, pieszego oraz rowerowego, to również oczyszczanie dróg o łącznej powierzchni ponad 287 tys. m² oraz utrzymanie zimowe dróg o łącznej powierzchni ok. 145 tys. m². Stan gotowości do realizacji usługi utrzymania zimowego dróg rowerowych był realizowany od 15.10.2018 r. i utrzymywany do 30.04.2019 r. oraz od 15.10.2019 r. Oczyszczaniem mechanicznym jezdni objętych było ok. 706 km dróg powiatowych, wojewódzkich, krajowych, gminnych oraz wewnętrznych, natomiast utrzymaniem zimowym jezdni – 950 km. Zakres oczyszczania obiektów infrastruktury drogowej i komunikacyjnej obejmował ok. 1178 tys. m² oraz niemal 1200 szt. przystanków autobusowych i tramwajowych. Utrzymanie zimowe obiektów infrastruktury drogowej i komunikacyjnej obejmowało 657 tys. m² oraz 1200 szt. przystanków autobusowych i tramwajowych.

PORT LOTNICZY

Trwa intensywny rozwój gdańskiego lotniska. W 2019 r. obsłużono rekordową liczbę 5 376 120 pasażerów, co oznacza wzrost o 8% w stosunku do 2018 r. Pod koniec 2019 r. Port Lotniczy im. Lecha Wałęsy był 3. najbardziej popularnym lotniskiem w kraju (2. miejsce wśród regionalnych portów lotniczych). Udział w ruchu wśród krajowych portów lotniczych wyniósł 11%. W ostatnim roku wzrosła zarówno liczba operacji lotniczych (o 5%), jak i masa przeladunków na terminalu cargo (o 11%). Port Lotniczy w Gdańsku oferował pasażerom w sumie 89 destynacji (71 linii regularnych i 18 połączeń czarterowych). W prezentowanym roku podpisano umowę na nowy pirs stanowiący w przyszłości przedłużenie terminalu T2 w kierunku zachodnim, który pozwoli na przyjęcie jeszcze większej liczby pasażerów. Podpisano także umowę na budowę komercyjnej inwestycji „Airport City Gdańsk” – pierwszego z siedmiu biurowców. Port lotniczy zamknął rok z rekordowo wysokim wynikiem finansowym 50 mln zł netto.

Ruch pasażerski w Porcie Lotniczym Gdańsk im. Lecha Wałęsy
w latach 2013-2019
- dane w mln os. -

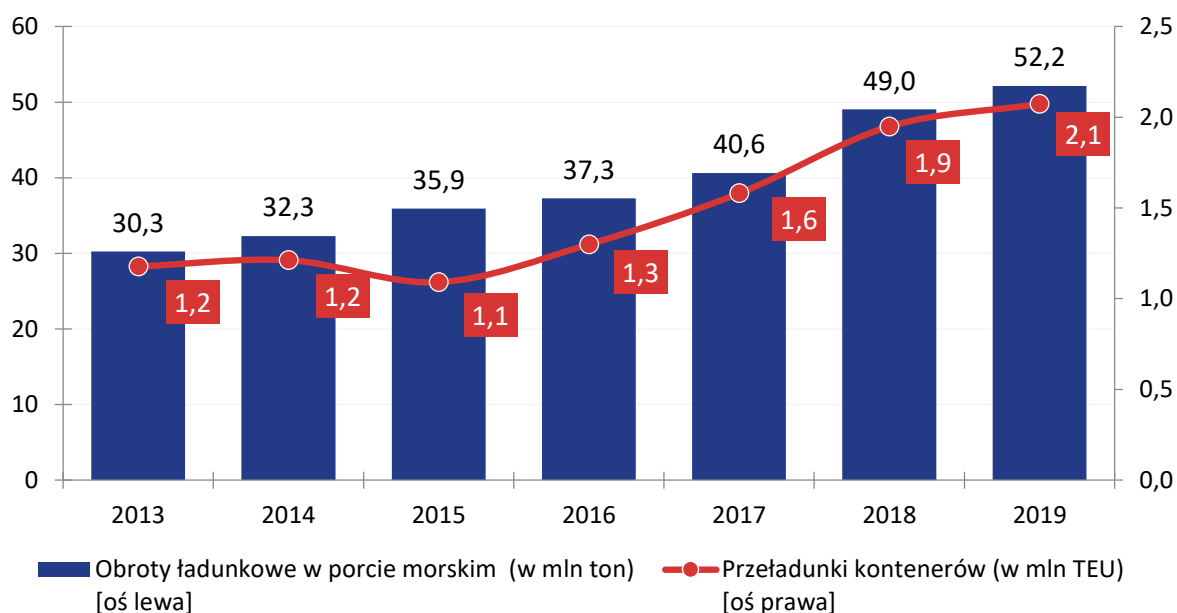

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Portu Lotniczego Gdańsk im. Lecha Wałęsy.

PORT MORSKI

Port morski w Gdańsku kolejny rok zamknął rekordem obrotów przeładunkowych, co pozwoliło umocnić jego czwartą pozycję wśród największych portów na Bałtyku. W 2019 r. przeładowano ponad 52 mln ton ładunków, czyli o 6,4% więcej niż w 2018 r. Wzrosty odnotowano prawie we wszystkich grupach przeładunkowych. Największe z nich dotyczyły grupy przeładunkowej paliwa płynne (wzrost o 12,8% r/r), których przeładowano 17,5 mln ton. Wynik w grupie zboże, to wzrost o 9,4% do poziomu 0,6 mln ton. Kolejne wzrosty przeładunków port morski w Gdańsku notuje w przypadku drobnicy i drewna (5,9%) oraz innych ładunkach masowych – kruszywo, siarka, ruda etc. (5,2%). Jediną grupą spadkową był węgiel (-5,1%), co może się wiązać z przesycenia rynku związanego z bardzo wysokim wzrostem przeładunków w 2018 r. w stosunku do 2017 r. (o 41,4%).

Obroty ładunkowe ogółem (mln ton) oraz przeładunku kontenerów (mln TEU) w porcie morskim w Gdańsku w latach 2013-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Morskiego Portu Gdańsk, www.portgdansk.pl/o-portcie/statystyki-przeładunkow.

W ostatniej dekadzie nastąpiło potrojenie przeładunków w Porcie Gdańsk. Poza przeładunkami towarów, motorem napędowym portu jest Terminal Kontenerowy DCT Gdańsk, w którym w 2019 r. przeładowano 2,07 mln TEU (*twenty-foot equivalent unit* – jednostka pojemności), co czyni go drugim największym portem kontenerowym na Bałtyku. Tak wysokie przeładunki są możliwe dzięki ukończonej w 2016 r. budowie terminala T2. Obecne możliwości przeładunkowe portu w Gdańsku wynoszą 3 mln TEU rocznie. Dzięki pogłębieniu toru wodnego Port Gdańsk, jako jedyny na Bałtyku, jest w stanie przyjmować największe na świecie transoceaniczne kontenerowce.

Udział obrotów ładunkowych w porcie morskim w Gdańsku w obrotach ładunkowych w Polsce ogółem w 2019 r. wyniósł 48,2%, zaś udział przeładunków kontenerów 68,1%.

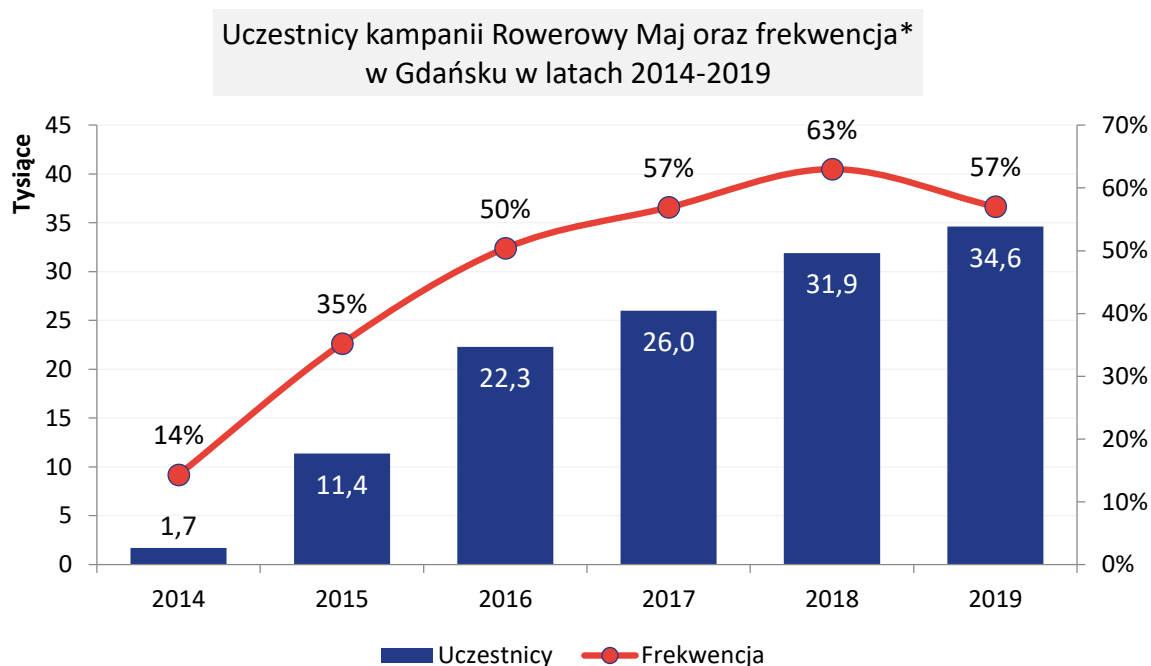
DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO MOBILNOŚĆ I TRANSPORT Poprawa wewnętrznej i zewnętrznej dostępności transportowej

Systematycznie inwestowano w infrastrukturę drogową, kolejową i lotniskową. W ramach tego działania prowadzono budowę i przebudowę następujących ulic i dróg:

- **kontynuowano przebudowę wiaduktu Biskupia Górka.** W 2019 r. ukończono oraz oddano do użytku kierowcom jeden z dwóch planowanych wiaduktów nad torami kolejowymi w ciągu ul. Trakt Św. Wojciecha. Stary obiekt został rozebrany, a w jego miejsce powstaje nowy. Zakończenie jego budowy planowane jest w 2020 r., zaś okoliczny parking kubaturowy oraz lokalne połączenia drogowe zostaną oddane do użytku w 2021 r. Koszt inwestycji to 163 mln zł;
- **wybudowano układ drogowy dla centrum edukacyjnego przy ul. Jabłoniowej.** W ramach inwestycji powstała droga stanowiąca przedłużenie al. Adamowicza wraz z chodnikami i ścieżką rowerową. Droga jest oświetlona, zamontowane zostały elementy małej architektury oraz kanalizacja deszczowa. Na trasie pojawiły się także dwa przystanki autobusowe docelowo prowadzące do przedszkola i szkoły. Koszt inwestycji to blisko 10 mln zł;
- **poprawiono stan nawierzchni ul. Świętokrzyskiej** na odcinku od ul. Wieżyckiej do ul. Wielkopolskiej. Przebudowano także chodniki biegnące wzdłuż drogi, które zostały poszerzone dzięki budowie muru oporowego. W ramach inwestycji dokonano także przebudowy sieci wodociągowej oraz wydłużono pasa skrętu w prawo z ul. Bergiela w ul. Świętokrzyską. Koszt inwestycji to ok. 5 mln zł;
- **zmodernizowano ulicę Trakt Konny** od ul. Smoluchowskiego do ul. Chodowieckiego. Blisko 1 km odcinek drogi zyskał nową nawierzchnię, organizację ruchu oraz wyznaczono miejsca do parkowania. Wyremontowano także chodnik po stronie Placu Zebrań Ludowych. Inwestycja jest częścią programu „Modernizacji nawierzchni dróg na terenie Gdańska” i pochłonięła blisko 4,6 mln zł;
- **wybudowano fragment ul. Gostyńskiej** na odcinku od ul. Kwietniowej do ul. Goplańskiej. W ramach prac ulica zyskała nawierzchnię z płyt Yomb, chodniki i zjazdy z kostki betonowej, a także oświetlenie. Koszt inwestycji to ok. 2,8 mln zł;
- **zmodernizowano ul. Wiosłową,** w ramach której wykonano 1,5 km odcinek pieszo-jezdny wyposażony w elementy spowalniające ruch: 4 progi zwalniające, 16 szycan powodujących zawężenie ciągu ze standardowych 5 metrów do 3,5 metra. Koszt inwestycji to ok. 2 mln zł;
- **poprawie uległ stan nawierzchni ul. Niepołomickiej.** Zakres rzeczowy inwestycji obejmował: remont nawierzchni istniejącej drogi, remont skrzyżowania z ul. Przebiśniegową, remont zjazdów indywidualnych, wykonanie oznakowania pionowego i poziomego. Koszt realizacji: 1,2 mln zł;
- w ramach budowy dróg lokalnych w różnych częściach miasta za kwotę 1,1 mln zł **wyremontowano nawierzchnię ul. Uranowej,** od ul. Platynowej do ul. Krzemowej. Wykonano także chodniki, zieleń drogową, miejsca parkingowe oraz postawiono wiatę autobusową;
- **przebudowano ul. Pagórkową** (etap II) na odcinku do skrzyżowania z ul. Myśliwską do ciągu pieszo-jezdnego wzdłuż potoku Siedleckiego. Inwestycja warta 0,9 mln zł objęła wymianę nawierzchni, przebudowę zjazdów, budowę chodnika, miejsc postojowych, oświetlenia oraz odwodnienia terenu;
- w ramach I etapu inwestycji związanej z budową wewnętrznego układu drogowego na terenie **Pomorskiego Centrum Inwestycyjnego** powstał 500 m odcinek **wewnętrznego układu drogowego** – od budynku KOGA do przepompowni ścieków **w ciągu ul. Andruszkiewiczza;**
- **przebudowano dylatacje Mostu Wantowego** im. Jana Pawła II, znajdującego się w ciągu Trasy Sucharskiego nad Martwą Wisłą. Działania te przeprowadzono w celu zwiększenia komfortu i bezpieczeństwa użytkowników drogi;
- w ramach realizacji inwestycji pochodzących z Budżetu Obywatelskiego przeprowadzono III etap **układania płyt typu Yomb na ul. Kutnowskiej.** Koszt inwestycji to 181 tys. zł;
- **w ramach rozwoju funkcji Gdańska jako węzła transportowego** przeprowadzono prace związane z planowaną **budową ul. Kartuskiej, od ul. Otomińskiej do ul. Nowatorów.** Odcinek liczący 1,2 km zostanie wybudowany w układzie dwa pasy jezdni w każdym kierunku oraz zostanie oświetlony. Powstaną także nowe chodniki oraz droga rowerowa. Realizacja inwestycji planowana do oddania do użytku w III kw. 2021 r. wpłynie znacząco na wzrost dostępności drogowej od zachodniej granicy miasta oraz umożliwi łatwiejszy dojazd do terenów inwestycyjnych w dzielnicy Kokoszki.

Popularyzacja transportu zrównoważonego i mobilności aktywnej

Działania inwestycyjne są wspomagane działaniami promocyjno-informacyjnymi, kształtującymi postawy mieszkańców w sferze mobilności. W 2019 r. realizowano akcje zachęcające do przemieszczania się pieszo, w tym kampanie i programy edukacyjne w szkołach i przedszkolach, promujące m.in. odprowadzanie dzieci do szkoły lub odwożenie rowerem, zamiast podwożenia samochodem. Największą z nich była kampania Rowerowy Maj – największa akcja w Polsce promująca zdrowy tryb życia i zrównoważoną mobilność wśród dzieci przedszkolnych, uczniów szkół podstawowych, grona nauczycielskiego oraz rodziców i opiekunów. Zasady kampanii są bardzo proste: każdy przedszkolak, uczeń i nauczyciel, który w maju dotrze na lekcje w sposób aktywny: na rowerze, hulajnodze, rolkach czy deskorolce otrzymuje naklejki do rowerowego dzienniczka i na wspólny plakat klasowy. W ramach kampanii 179 tys. aktywnych uczestników z 838 placówek edukacyjnych z 47 miast i gmin Polski wykonało razem blisko 4,3 mln przejazdów. Mieszkańcy Gdańska stanowili 34,6 tys. aktywnych uczestników ze 152 szkół i przedszkoli i wykonali ponad 950 tys. przejazdów. Frekwencja uczestników z Gdańska wyniosła 57% (57% wszystkich możliwych podróży do szkoły wykonano rowerem lub w inny dozwolony regulaminem sposób) i była wyższa o 17 pkt. proc. od średniej dla całego kraju.

*frekwencja – liczba odbytych aktywnych podróży do wszystkich potencjalnych podróży.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Referatu Mobilności Aktywnej, Wydział Gospodarki Komunalnej, UMG.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO MOBILNOŚĆ I TRANSPORT Popularyzacja transportu zrównoważonego oraz mobilności aktywnej

- **Promocja transportu zrównoważonego i mobilności aktywnej.** Zrealizowane zostały następujące akcje i kampanie społeczne promujące transport zrównoważony:
 - **kampania społeczna Rowerowy Maj** – w Gdańsku wzięło udział 34,6 tys. uczestników ze 152 szkół podstawowych i przedszkoli;
 - we wrześniu i październiku 2019 r. kampania społeczna **Rowerem do pracy – Kręć kilometry dla Gdańska** zachęcała mieszkańców do użytkowania roweru jako środka transportu do codziennego podróżowania po mieście. Punktowano każdy przejechany kilometr, a przejazdy do pracy otrzymywały wysokie premie. Do zdobycia były cenne nagrody. W akcji udział wzięło 248 firm i 4128 osób, które wykrcęciły łącznie 1,9 mln km. Istotnym efektem kampanii było zaangażowanie firm i przedsiębiorstw w bezpośrednie promowanie jazdy rowerem. Kręć Kilometry dla Gdańska było współfinansowane ze środków projektu BSR Electric. Jej uzupełnieniem była promocja rowerów z napędem wspomaganym elektrycznie, które świetnie sprawdzają się na gdańskich wzgórzach morenowych;

- **Ulica Pełna Życia** – wydarzenie zorganizowane podczas Europejskiego Tygodnia Mobilności, w ramach którego na dwa tygodnie września przekształcono skrzyżowanie ulic: Jaskółczej, Śluzy, Jałmużniczej na Dolnym Mieście w strefę spotkań, wypoczynku i animacji. Akcja ma na celu uświadomienie mieszkańcom, że ulica może stać się przestrzenią należącą do okolicznych mieszkańców, z której każdy może skorzystać, a nie jedynie przestrzenią tranzytową dla ruchu kołowego. Wskazała również na pozytywne aspekty ograniczania ruchu kołowego (mniejszy hałas, zanieczyszczenia itd.). Ulica pełna życia było wydarzeniem zorganizowanym w ramach projektu cities.multimodal;
- **akcja Podczep się** – skierowana do opiekunów prawnych i rodziców gdańskich przedszkolaków, którym bezpłatnie udostępniono przyczepki rowerowe do przewozu dzieci. Celem było przetestowanie możliwości wykorzystania tego środka transportu i promocja aktywnego stylu życia. Pilotażowo przyczepki trafiły do 11 przedszkoli. Akcja została zorganizowana w ramach projektu cities.multimodal;
- **Rowerowa Szkoła** – zajęcia dla dzieci z nauki jazdy na rowerze w ruchu ulicznym, w zajęciach uczestniczyły kolejne gdańskie szkoły nieobjęte szkoleniami w latach wcześniejszych. Cykl zajęć obejmuje: wykłady teoretyczne, serwis rowerowy, zajęcia na placu lub boisku szkolnym oraz ćwiczenia jazdy w normalnym ruchu ulicznym – manewry na ulicach o niewielkim natężeniu ruchu. Udział w zajęciach Rowerowej Szkoły pozwala na zapoznanie się z najistotniejszymi aspektami teorii i praktyki jazdy rowerem po mieście;
- warsztaty z **zarządzania mobilnością dla gdańskich firm** – przeprowadzono 15 sesji warsztatowych dla kadry menedżerskiej oraz pracowników. Spotkania odbyły się w ramach projektu cities.multimodal. Przedmiotem warsztatów było zarządzanie mobilnością w kontekście podróży do/z/podczas pracy. Jest to nowoczesna strategia rozwoju transportu, która stopniowo rozwinięła się jako odpowiedź na rosnące problemy związane z transportem. Celem poprawnego zarządzania mobilnością jest wprowadzenie środków do realizacji koniecznego transportu osób i towarów przy jednoczesnym obniżeniu niekorzystnego wpływu na środowisko naturalne oraz obciążenia ekonomicznego. Adresatami warsztatów byli zarówno kadra zarządzająca, jak i pracownicy firm zaangażowanych w Ogólnopolską Grą Rowerową 2018 i 2019 oraz zlokalizowanych w Centralnym Paśmie Usługowym;
- kolejny rok z rzędu, poprzez dystrybucję bezpłatnych map rowerowych, promowano zarówno codzienną mobilność rowerową, jak i ruch turystyczny. W tym celu przygotowano i wyprodukowano 10 tys. papierowych map rowerowych Gdańska. Jednocześnie kontynuowano cykliczne udostępnienie cyfrowej wersji mapy w portalu rowerowygdansk.pl.
- Współpraca i partycypacja społeczna na rzecz zrównoważonego transportu i mobilności aktywnej.
 - **Informowano** mieszkańców, dziennikarzy oraz przedstawicieli rad dzielnic w kwestii przebiegu planowanych inwestycji liniowych (chodniki, trasy rowerowe, drogi), a także informowano o bieżących oraz planowanych zmianach w organizacji ruchu spowodowanych przez te inwestycje.
 - **Opracowano Plan Mobilności dla Uniwersyteckiego Centrum Klinicznego w Gdańsku**. Celem opracowania była analiza zachowań komunikacyjnych pracowników, ocena obsługi komunikacyjnej i parkingowej UCK, a także wskazania kierunków działań w celu ułatwienia podróży pacjentom, pracownikom oraz wszystkim uczęszczającym do Uniwersyteckiego Centrum Klinicznego w Gdańsku.
 - W ramach „**Otwartych danych ZTM w Gdańsku**” rozpoczęto aktywną współpracę w zakresie udostępniania rozkładów jazdy dla Google Transit (na mapach Google) oraz udostępniono nowe zasoby: „Ważne bilety”, który zawiera listę aktywnych biletów na kartach, „Data aktualizacji zasobów statystycznych”, który zawiera listę zasobów statystycznych wraz z datą ich ostatniej aktualizacji oraz „Lista przystanków ZTM w Gdańsku”, który zawiera informacje o słupkach przystankowych wykorzystywanych w dniu bieżącym w sieci ZTM w Gdańsku.
- W związku z obowiązkami gminy wynikającymi z Ustawy o **elektromobilności** i paliwach alternatywnych, w 2019 r. **powołano zespół**, którego celem jest opracowanie i wdrożenie strategii ds. elektromobilności zawierającej m.in. plan budowy ogólnodostępnych stacji ładowania. Nowe punkty ładowania w liczbie 137 operator systemu operacyjnego powinien wybudować do końca bieżącego roku tak, aby na terenie Gminy Miasta Gdańska było przynajmniej 210 ogólnodostępnych punktów ładowania. Opracowywana strategia zostanie poddana konsultacjom społecznym.

13. PRZESTRZEŃ PUBLICZNA

Właściwe zagospodarowanie przestrzeni publicznej jest warunkiem koniecznym do harmonijnego rozwoju miasta, poprawy jakości życia mieszkańców i nawiązywania kontaktów społecznych. Przestrzeń publiczna nie powinna mieć charakteru tylko komunikacyjnego, ułatwiającego przemieszczanie się osób i towarów, ale powinna stanowić miejsce spędzania czasu wolnego, forum wymiany idei, miejsce organizacji wydarzeń kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych. Takie podejście do przestrzeni publicznej realizuje ideę rozwoju miasta do wewnątrz, która polega na intensyfikacji i wielofunkcyjności użytkowania już zurbanizowanej przestrzeni. Umożliwia to – poza powstaniem pełnych życia przestrzeni publicznych – efektywne zarządzanie miastem.

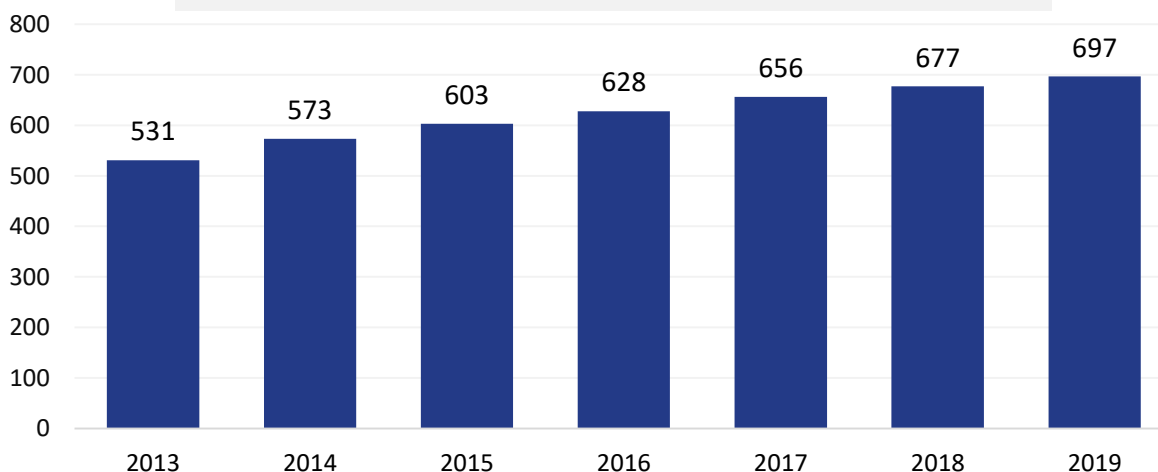
Jakość przestrzeni publicznej

Najważniejszym dokumentem kształtującym przestrzeń publiczną w mieście jest studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Wyznacza ono kierunki rozwoju w perspektywie najbliższych 30 lat. To od zapisów zawartych w studium zależy, czy w przyszłości będą mogły powstawać nowe osiedla mieszkaniowe, znajdzie się miejsce na nowe parki, zostanie zachowana rezerwa pod drogi i linie tramwajowe. Obowiązujące studium zostało przyjęte 23 kwietnia 2018 r. uchwałą nr LI/1506/18 Rady Miasta Gdańska. W dniu 27 czerwca 2019 r. dokument został zmieniony uchwałą nr XII/218/19 Rady Miasta w części dotyczącej terenów na Stogach. Zmiana ta została szerzej opisana w podrozdziale „Partycypacja w planowaniu przestrzennym”.

Podstawowym narzędziem polityki miasta w zakresie planowania przestrzeni publicznych są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (MPZP). Stanowią one uszczegółowienie studium, które jest w stosunku do nich nadrzędne. Ustalenia nowych planów miejscowych nie mogą być sprzeczne ze studium. Plany miejscowe są powszechnie obowiązującym prawem miejscowego. Ich celem jest m.in. wyznaczenie czytelnych granic przestrzeni publicznej wraz z regulacjami, które wpływają na jej jakość. Uchwalanie nowych planów pozwala zabezpieczyć tereny pod przyszłe funkcje publiczne nie tylko na gruntach gminnych. Jest to o tyle ważne, ponieważ na terenach bez planów inwestor, opierając się na warunkach zabudowy, realizuje jedynie swój cel inwestycyjny. Z punktu widzenia kształtowania ładu przestrzennego jest to niekorzystne, gdyż powstająca w ten sposób zabudowa jest efektem jednostkowych decyzji, nie zawsze wpisującą się w spójną zrównoważoną wizję rozwoju miasta.

W 2019 r. uchwalono łącznie 25 planów obejmujących swoim zasięgiem powierzchnię 166 ha, co odpowiada 0,6% powierzchni miasta. Na koniec 2019 r. w trakcie sporządzania było kolejnych 75 planów obejmujących powierzchnię 1114 ha. łącznie na koniec roku obowiązywało 697 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które pokrywały ok. 64,7% powierzchni miasta. Dzięki temu obecnie zdecydowana większość budynków powstaje na podstawie MPZP, a nie decyzji o warunkach zabudowy.

Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w Gdańsku w latach 2013-2019

Źródło: Biuro Rozwoju Gdańska.

Wysoką jakość planowania przestrzennego w Gdańsku potwierdzają nagrody zdobywane przez miasto i Biuro Rozwoju Gdańska. W 56. edycji Konkursu o Nagrodę Ministra Inwestycji i Rozwoju gdańskie studium zostało docenione za wybitne osiągnięcia twórcze w dziedzinie planowania i zagospodarowania przestrzennego. Ponadto w konkursie organizowanym przez Instytut Rozwoju Miast i Regionów oraz Związek Miast Polskich Gdańsk został uznany Liderem Zrównoważonego Gospodarowania Przestrzenią.

W celu poprawy jakości przestrzeni publicznych Biuro Rozwoju Gdańska pracuje nad trzecim etapem Gdańskich Przestrzeni Lokalnych (GPL). Jest to projekt, który jest realizowany z myślą o mieszkańcach i przy ich współudziale. Jego celem jest poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych zlokalizowanych w gdańskich dzielnicach i osiedlach. Lokalne przestrzenie publiczne są niezwykle istotne z punktu widzenia mieszkańców, ponieważ to tam toczy się ich codzienne życie i są realizowane podstawowe potrzeby związane z zakupami, edukacją, wypoczynkiem, rekreacją czy integracją. Przestrzenie lokalne powinny tworzyć spójną sieć powiązaną z terenami zieleni, centrami usługowymi i systemem komunikacji miejskiej. W GPL został wskazany system przestrzeni lokalnych obejmujący całe miasto. Informacje, opracowane w formie kart terenu, mają być pomocne dla mieszkańców, Rad Dzielnic czy jednostek miejskich w działaniach zmierzających do urządzenia poszczególnych przestrzeni lokalnych w sposób spójny i wpisujący się w lokalny charakter dzielnicy. Całościowa koncepcja ma pomóc skoordynować działania inwestycyjne, które mogą być realizowane w sposób etapowy i z różnych źródeł finansowania. Każda z lokalizacji Gdańskich Przestrzeni Lokalnych sukcesywnie jest konsultowana z mieszkańcami, Radami Dzielnic i przedstawicielami jednostek miejskich. Podczas spotkań są omawiane konkretne lokalizacje i możliwości ich zagospodarowania.

Istotną częścią polityki miasta zmierzającej do zapewnienia jak najwyższej jakości przestrzeni jest rewitalizacja. Miasto realizuje uchwalony w 2017 r. Gminny Program Rewitalizacji Miasta Gdańska na lata 2017-2023. Wdrażanie Programu jest działaniem o charakterze wieloletnim, ukierunkowanym na realizację kompleksowych projektów rewitalizacyjnych obejmujących sferę przestrzenną, społeczną, gospodarczą, środowiskową i kulturową. Programem objęto: Orunię, Nowy Port z Twierdzą Wisłoujście, Biskupią Górkę i Stary Chełm oraz Dolne Miasto – Plac Wałowy – Stare Przedmieście.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO PRZESTRZEŃ PUBLICZNA

Wyższa jakość przestrzeni publicznej

- W 2019 r. podjęto szereg działań informacyjnych na temat **Uchwały Krajobrazowej Gdańska** (UKG) skierowanych głównie do gdańskich przedsiębiorców, w tym do firm reklamowych. Powstała strona internetowa uchwalakrajobrazowagdanska.pl, kanał społecznościowy na Facebooku, a także wydano broszurę informacyjną „Szyld gdański”. Kontynuowano wizje terenowe i przyjmowano zgłoszenia za pośrednictwem Gdańskiego Centrum Kontaktów. Wysłano 450 wezwań do usunięcia reklam niezgodnych z UKG, a w przypadku braku reakcji na wezwanie wszczynano postępowania administracyjne w celu usunięcia nośnika reklamowego. W 2019 r. 55 postępowań zakończyło się wymierzeniem kary administracyjnej. Każdego dnia odbywały się także konsultacje z przedsiębiorcami w celu dostosowania dotychczasowych reklam do UKG. Wydano 145 pisemnych opinii o zgodności reklam z uchwałą. Prowadzone były także działania informujące jednostki miejskie oraz zarządców gminnych nieruchomości o konieczności stosowania zapisów UKG.
- W 2019 r. opracowano dokument „**Standardy projektowe i katalog nawierzchni Gdańska**”. Opracowanie zawiera standardy projektowania nawierzchni, z podziałem miasta na poszczególne strefy. Dla stref wskazano wytyczne i zalecenia w nawiązaniu do ich specyfiki. Po zebraniu uwag do dokumentu, zostanie on upowszechniony.
- Opracowano poradnik zawierający **zbiór zasad i dobrych praktyk w zakresie projektowania przestrzeni zabaw**, w tym placów zabaw. Standardy odnoszą się do aspektów przestrzennych, funkcjonalnych i estetycznych przestrzeni zabaw oraz dostępności dla wszystkich użytkowników. Opracowanie zawiera także podział miasta na strefy, dla których wskazano wytyczne i zalecenia w nawiązaniu do ich specyfiki. Po zebraniu uwag do dokumentu, zostanie on upowszechniony.
- Kontynuowane prace nad opracowaniem „**Gdańskiego Standardu Ulicy Miejskiej**” (GSUM). Jest to dokument strategiczny wskazujący rozwiązania organizacyjne oraz rekomendacje projektowe, wpływające na poprawę jakości przestrzeni gdańskich ulic. W 2019 r. był on konsultowany z jednostkami miejskimi oraz Miejską Komisją Urbanistyczną. Zorganizowano również spotkania warsztatowe dla przedstawicieli Rady Miasta, Rad Dzielnic i NGO. W październiku dokument odbyła się publiczna prezentacja projektu i został on wyłożony do publicznego wglądu. Elementy postulowane w GSUM np. analizy wnętrza krajobrazowych i przekrojów modelowych ulic są od 2019 r. wdrażane do sporządzanych planów zagospodarowania przestrzennego.

- Kontynuowano prace nad studium „**Gdańska Polityka Wodna**” w formie czterech oddzielnych polityk posiadających wspólną wizję i ujednoczoną metodologią – Politykę Wisły, Politykę Zatoki Gdańskiej, Politykę Potoków i Małych Rzek oraz Politykę Motławy.
- W I połowie 2019 r. przeprowadzono konsultacje **Gdańskich Przeźreni Lokalnych** z Radami Dzielnic i jednostkami miejskimi, dotyczące 105 lokalizacji przestrzeni lokalnych; wybrano 35 lokalizacji – po jednej w każdej dzielnicy. W II połowie 2019 r. rozpoczęły się prace nad wytycznymi do projektów wybranych 35 przestrzeni lokalnych.
- W 2018 r. opracowano koncepcję **modernizacji i przebudowy Długiego Targu**. Koncepcja została zaakceptowana przez Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (PWKZ). W 2019 r. opracowano projekt budowlany zgodny z koncepcją wcześniej zaakceptowaną i wystąpiono do PKWZ o wydanie pozwolenia na realizację robót. Decyzję odmowną wydał PWKZ. Po przeprowadzonych konsultacjach PWKZ zaproponował rodzaj nawierzchni, który należy zastosować przy remoncie nawierzchni Długiego Targu. Została opracowana koncepcja uwzględniająca propozycję PWKZ, jak również zostały przedstawione próbki materiału nawierzchniowego. W 2020 r. planowana jest kontynuacja kompletowania dokumentacji potrzebnej do uzyskania pozwolenia na budowę.
- Przeprowadzono postępowanie przetargowe na wykonanie robót budowlanych **skweru przy ul. Podmłyńskiej**. Założono podział inwestycji na dwa etapy realizowane w latach 2019 i 2020. W 2019 r. zlikwidowano istniejące rabaty i przesadzono krzewy róż, wykonano mikroniwelację górnej części terenu i wykonano częściowo nawierzchnię górną części ciągu w celu zapewnienia dostępu do lokali usługowych. Wykonano konstrukcję muru oporowego dzielącego przestrzeń, wraz z koniecznym zabezpieczeniem urządzeń infrastruktury podziemnej. Pozostałe roboty budowlane oraz prace zieleniarskie zostały przewidziane na 2020 r.
- W ramach realizacji programu „**Jaśniejszy Gdańsk**” w 2019 r. (część IV etapu o wartości 7,5 mln zł) wykonano oświetlenie następujących ulic: Skwer Rybickiego przy ul. Zielony Trójkąt, Kolejowa, Załogowa, Tarasy, Cygańska Góra (fragment), Bema, Powstańców Wielkopolskich, Kopalniana i Dźwigowa (fragment), Słowiańska (fragment od ul. Beniowskiego do ul. Gen. Bora Komorowskiego), Gryglewskiego (fragment), Piastowska (fragment), Międzygwieźna i Orfeusza (fragment), Biała (fragment od ul. Wypiańskiego do ul. Waryńskiego), Schody łączące ul. Wyczółkowskiego z ul. Legnicką, Baczyńskiego i Bohomolca oraz terenu rekreacyjnego przy ul. Baczyńskiego, Sowińskiego, Sowia, Ofiar Grudnia '70, Podkarpacka, Góralaska, Radarowa, Telewizyjna, Galaktyczna, Kalinowa, Storczykowa, Gerwazego (Armii Krajowej – ciąg pieszy na Wzgórzu Mickiewicza), Akteon, Artemidy, Diany (fragment), Heleny, Żłota Karczma, Dedala, Wojnarskiego i Radarowa, Jagiellońska, Makuszyńskiego i Słowackiego, Gotycka, Renesansowa, Barokowa, Secesyjna, Kampinowska (fragment), Andersena, Brzechwy, Dickensa, Wiosny Ludów, Pawalna, Brzegi (fragment), Lastadia, Wyzwolenia.
- Zakupiono, zamontowano i uruchomiono 4 **nowe choinki bożonarodzeniowe** w dzielnicach oraz nowe nitki świetlne na drzewach w dwóch lokalizacjach na terenie miasta.
- Przy współpracy z Radami Dzielnic (RD) **doposażono istniejące place zabaw** w nowe urządzenia: RD Kokoszki – plac zabaw przy ul. Osiedlowej, teren zieleni przy ul. Macierzankowej; RD Siedlce – plac zabaw przy ul. Ciasnej; RD Ujeścisko-Łostowice – plac zabaw przy ul. Cedrowej, teren zieleni przy zbiorniku Cedrowa; RD Osowa – teren zieleni Park Heleny; RD Stogi – plac zabaw przy ul. Hożej oraz ustawiono 3 ławki we współpracy RD Śródmieście.
- W ramach **Programu „Pomorskie Szlaki Kajakowe”** uzyskano pozwolenia na wznoszenie sztucznych wysp, konstrukcji i urządzeń w polskich obszarach morskich dla przystani kajakowych w lokalizacji Tamka i Wiosny Ludów oraz złożono wnioski o pozwolenie na budowę/zgłoszenie robót budowlanych dla lokalizacji Górki Zachodnie, Żabi Kruk i Na Szańcach, Sobieszewo, Wiosny Ludów i Kamienna Grodza.
- W ramach rozwoju oferty turystyki wodnej w obszarze Pętli Żuławskiej i Zatoki Gdańskiej uzyskano niezbędne uzgodnienia i pozwolenie na budowę **przystani żeglarskiej Sobieszewo – Nadwiślańska**. Trwały także prace nad uzyskaniem pozwolenia na rozbudowę **portu jachtowego w Górkach Zachodnich**.
- Ze środków finansowych Zakładu Utylizacyjnego przekazanych w ramach programu **Aktywne Sąsiedztwo** na wykonanie terenów zieleni w dzielnicach Ujeścisko-Łostowice i Jasień zagospodarowano teren przy ul. Przemyskiej i przy ul. Lubowidzkiej. Przy ul. Przemyskiej wykonano ścieżkę, plac zabaw, stoły piknikowe wraz z ławkami, posadzono byliny i drzewa oraz założono trawnik. Przy ul. Lubowidzkiej wykonano ścieżkę o nawierzchni mineralnej, plac zabaw, zainstalowano ławki, posadzono byliny oraz założono trawnik.
- W ramach **rozwój infrastruktury przyplażowej** wybudowano dwie toalety na plaży przy wejściach nr 75, 78 (Jelitkowo) oraz przeprojektowano dokumentację techniczną bazy kontenerowej dla służb ratowniczych w okolicach wejścia nr 74 i przesłano do uzgodnień.
- Kontynuowano akcję „**Zostań Mecenasem Parku Oliwskiego**” skierowaną do wszystkich mieszkańców Gdańska chcących wnieść swój wkład w rozwój i upiększanie parku. Akcja polega na ufundowaniu przez osoby lub firmy ławki z odpowiednią dedykacją na tabliczce. Dotychczas zgłosiło się 38 Mecenasów.
- Otwarto 2 nowe punkty widokowe (XIV – w Parku im. J.J. Haffnera w Brzeźnie oraz XV – przy ul. Arciszewskiego) w ramach programu „**Spojrzenie na Gdańsk**”. Doposażono także istniejące punkty widokowe w elementy małej architektury oraz rozpoczęto wdrożenie systemu oznakowania i opisu miejsc widokowych.
- W ramach **zagospodarowanie północnego cypla Wyspy Spichrzów** w Gdańsku w formule partnerstwa w 2019 r. partner prywatny zrealizował Nabrzeże IX. Całe przedsięwzięcie polegające na kompleksowym zagospodarowaniu i zabudowie nieruchomości na obszarze Wyspy Spichrzów jest projektem 8-letnim i jego realizacja zakończy się w 2023 r.

- W listopadzie 2019 r. podpisano umowę z partnerem prywatnym na zagospodarowanie **obszaru dawnej zajezdni tramwajowej na Dolnym Mieście** w formule partnerstwa publiczno-prywatnego. Projekt obejmuje 11 ha nieruchomości gruntowych zabudowanych i niezabudowanych, w tym 18 lokalizacji planowanych do realizacji zabudowy kubaturowej, a także zagospodarowanie 5,5 ha terenów zielonych i realizacja 2 km dróg.
- W 2019 r. Gdańsk współpracował z Narodowym Instytutem Dziedzictwa oraz Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w opracowaniu wniosku o **wpis Stoczni Gdańskiej na listę światowego dziedzictwa UNESCO**. Biuro Rozwoju Gdańska stworzyło trójwymiarową mapę cyfrową terenów dawnej Stoczni Gdańskiej wraz z otoczeniem dzięki czemu przebadano oddziaływanie planowanych inwestycji na dziedzictwo historyczne Stoczni Gdańskiej. Materiał ten był bardzo pomocny w negocjacjach Narodowego Instytutu Dziedzictwa i Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z interesariuszami i będzie podstawą do rozmów o wizji zagospodarowania terenów objętych wnioskiem.
- **„Fasady odNOWA” – Nadanie dekoracji artystycznych wybranym elewacjom frontowym kamienic na terenie Śródmieścia Gdańska.** W 2019 r. zaplanowano prace na elewacjach przy ul. Powroźniczej 10/12, 13/15, 16/17, 18/24 (od strony ulicy oraz od strony Motławy) oraz elewacjach budynków przy ul. Straganiarskiej 51/52 i 53/54. Ze względu na długi okres oczekiwania na decyzje Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, prace nie zostały zakończone w 2019 r. Ponadto zebrano wnioski od wspólnot mieszkaniowych do edycji 2020 i dokonano wstępnej oceny. Zarekomendowano następujące budynki o szacowanej łącznej powierzchni elewacji 2410 m²: ul. Ogarna 20/21, Kotwiczników 21/25B, Kotwiczników 21/25CD, Grobla I 3/4, Grobla I 5/7, Szeroka 37.
- W ramach programu zagospodarowanie podwórek gminnych **„Wspólne Podwórko 2019”** zrealizowano 10 inwestycji z ubiegłorocznej edycji, które przełożono ze względu na złe warunki pogodowe. W edycji 2019 wzięło udział 31 Wspólnot Mieszkaniowych, które otrzymały wsparcie finansowe w wysokości 673 375,04 zł. Wykonano również dwa zagospodarowania podwórek Głównego Miasta z udziałem dziesięciu Wspólnot Mieszkaniowych. Kwota tego przedsięwzięcia wyniosła 208 608 zł. Zagospodarowano także trzy podwórka gminne przy nieruchomościach stanowiących własność miasta za kwotę 43 549 zł.
- Przy współpracy z Sopotem realizowany jest plan **zagospodarowania obszaru wokół Ergo Areny**. W czerwcu 2019 r. radni z Sopotu i Gdańska przyjęli uchwały dotyczące porozumienia w sprawie wspólnego stworzenia planów miejscowych okolic hali. W sierpniu 2019 r. Biuro Rozwoju Gdańska przystąpiło do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, który swoimi granicami obejmują Ergo Arenę i jej sąsiedztwo.
- W ramach **poprawy estetyki punktów handlowych i gastronomicznych** na terenie miasta w 2019 r. zorganizowano konkursy na sezonowe punkty: cukiernicze na Głównym Mieście; dla plastików na drodze królewskiej; obsługi ruchu turystycznego w pasie nadmorskim; a także sprzedaży owoców i warzyw oraz kwiatów i zniczy. W 2019 r. wydano 531 uzgodnień lokalizacyjno-estetycznych, z czego 358 uzgodnień dotyczyło ogródków gastronomicznych, a pozostałe to uzgodnienia punktów handlowych. Podjęto także 29 interwencji w celu likwidacji nielegalnego handlu przenośnego.
- Od czerwca 2019 r. trwają prace nad dokumentem określającym szczegółowe **standardy dostępności dla kształtowania przestrzeni i budynków w mieście Gdańsku**. W ramach tych prac odbyło się kilka rad technicznych z udziałem jednostek i wydziałów miejskich. Kontynuowane są prace nad dokumentem uwzględniającym dotychczasowe uwagi. Ponadto planowane są konsultacje społeczne tego dokumentu w 2020 r.
- W ramach projektu **„Rewitalizacja Dolnego Miasta i Placu Wałowego wraz ze Starym Przedmieściem”**:
 - podpisano umowę z wykonawcą na wykonanie dokumentacji projektowej przebudowy i rozbudowy drogi oraz infrastruktury podziemnej wraz z zagospodarowaniem terenu ulicy Reduta Dzik;
 - przeprowadzono konkurs urbanistyczno-architektoniczny na opracowanie koncepcji zagospodarowania przestrzeni publicznej Placu Wałowego i wyłoniono zwycięską koncepcję oraz przygotowano dokumentację do podjęcia negocjacji i podpisania umowy z laureatem na wykonanie dokumentacji projektowej;
 - kontynuowano realizację dokumentacji projektowej dla zadań: 1) zagospodarowanie terenu Optywu Motławy wraz z Bastionami, 2) przebudowa i remont elementów komunalnych budynków mieszkalnych przy ulic: Plac Wałowy nr 2, nr 5, nr 9, Pod Zrębem nr 7, nr 8;
 - wykonano dokumentację projektową dla zadań: adaptacja budynku przy ul. Królikarnia 13 wraz z zagospodarowaniem terenu przeznaczonego do prowadzenia Placówki Wsparcia Dziennego; przebudowa i rozbudowa dróg i infrastruktury podziemnej wraz z zagospodarowaniem terenu dla obszaru ulic: Chłodna, Sempołowskiej, Królikarnia, oraz obszaru ulic: Przykopowa, Polna, Wierzbowa; przebudowa i remont elementów komunalnych budynków mieszkalnych przy ulicach: Dolna Brama nr 4, nr 6, Królikarnia nr 1, nr 2, Pod Zrębem 5B;
 - zakończono roboty budowlane przy adaptacji lokalu przy ul. Radnej 3/2 przeznaczonej na realizację działań społecznych.
- W ramach projektu **„Rewitalizacja Oruni”**:
 - przeprowadzono konkurs na opracowanie koncepcji zagospodarowania Rynku Oruńskiego i wyłoniono zwycięską koncepcję oraz przygotowano dokumentację do negocjacji z laureatem;
 - kontynuowano realizację dokumentacji projektowej dla zadań: budowa placówki na potrzeby realizacji zadań z zakresu usług społecznych przy ul. Dworcowej 11; przebudowa i remont elementów komunalnych

budynków mieszkalnych przy ulicach: Gościnną nr 14, nr 16, nr 18, Trakt Św. Wojciecha nr 101, nr 103A, nr 109, nr 111;

- o zakończono wykonanie dokumentacji projektowej dla zadań: kompleksowe zagospodarowanie lokalnych przestrzeni publicznych skwer przy ul. Gościnniej i park przy ul. Związkowej; przebudowa budynku dawnego Ratusza przy ul. Gościnniej 1 wraz z adaptacją na cele społeczne; przebudowa i remont elementów komunalnych budynków mieszkalnych przy ul. Gościnną nr 12.
- W ramach projektu „**Rewitalizacja Biskupiej Górki i Starego Chelmu**”:
 - o przeprowadzono konkurs na koncepcje zagospodarowania przestrzeni publicznej przy ul. Biskupiej. Laureat zwycięskiej koncepcji nie przystąpił do negocjacji na wykonanie dokumentacji projektowej;
 - o wyłoniono wykonawcę dokumentacji projektowej na urządzenie przestrzeni publicznej i terenów zieleni przy ul. Biskupiej;
 - o kontynuowano realizację dokumentacji projektowych dla zadań: przebudowa i modernizacja budynku przy ul. Jana Styp-Rekowskiego 16 – Centrum Wsparcia Rodziny oraz Dom sąsiedzki; przebudowa i remont elementów komunalnych budynków mieszkalnych przy ulicach: Na Stoku nr 15, nr 23, nr 25, nr 35, nr 39, Rogaczewskiego nr 45;
 - o wykonano dokumentację projektową dla zadań: urządzenie przestrzeni publicznej i terenów zielonych przy ul. Styp-Rekowskiego; przebudowa ulic: Biskupiej, Na Stoku, Salwator, Zaroślak oraz Górka; przebudowa i remont elementów komunalnych budynków mieszkalnych przy ulicach: Na Stoku nr 12B, nr 40, Biskupia nr 11, nr 17, nr 27, nr 8A, Salwator nr 7;
 - o zakończono roboty budowlane przy adaptacji lokalu przeznaczonego na realizację działań społecznych przy ul. Biskupiej 4/4.
- W ramach projektu „**Rewitalizacja obszaru Nowego Portu wraz z Twierdzą Wisłoujście**”:
 - o przeprowadzono konkurs na opracowanie koncepcji zagospodarowania przestrzeni publicznej Placu Nadwodnego i oraz przygotowano dokumentację do podjęcia negocjacji i podpisanie umowy z Laureatem;
 - o wyłoniono wykonawcę oraz rozpoczęto roboty budowlane przy przebudowie i modernizacji budynku przy ul. Floriańskiej 3 – Klub Aktywnego Mieszkańca.
- **Wykonano dokumentację projektową** dla zadań: przebudowa i modernizacja budynku przy ul. Floriańskiej 3 – Klub Aktywnego Mieszkańca; przebudowa i rozbudowa dróg i infrastruktury podziemnej ulic: Góreckiego, Strajku Dokerów, Wilków Morskich; przebudowa i remont elementów komunalnych budynków mieszkalnych przy ulicach: Na Zaspę nr 34C, nr 34D, Rybołowców nr 1, nr 8, Wilków Morskich nr 5, Strajku Dokerów nr 17A, 18A, 19A, Wolności nr 12, nr 17. Zakończono roboty budowlane przy adaptacji lokalu przeznaczonego na realizację działań społecznych przy ul. Na Zaspę 53.

Zieleń

Zieleń miejska pełni wiele istotnych funkcji, w tym: rekreacyjne, zdrowotne i estetyczne. Zieleń, zwłaszcza urządzona, jest niezbędna dla zapewnienia mieszkańcom odpowiedniego komfortu życia i satysfakcjonujących warunków wypoczynku. Odgrywa ona także istotną rolę retencyjną wód opadowych w systemie ochrony przeciwpowodziowej. Udział terenów zielonych w powierzchni miasta ogółem na koniec 2019 r. wynosił 24%.

Powierzchnia terenów zielonych na koniec 2019 r. (ha)

Rodzaj terenów zielonych	Powierzchnia (ha)
Tereny leśne	4750
Tereny zieleni miejskiej	734
Ogródki działkowe	890
łącznie	6374

Źródło: Biuro Rozwoju Gdańska.

Największy udział w powierzchni terenów zielonych w mieście mają lasy, które zajmują ok. 18% ogólnej powierzchni Gdańska, w tym przede wszystkim lasy Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego. Efektem porozumienia Biura Rozwoju Gdańska, Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Gdańsku oraz Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych jest koncepcja zagospodarowania strefy buforowej lasów TPK. Zakłada ona stworzenie pomiędzy terenami mieszkaniowymi a terenami leśnymi – strefy buforowej oddzielającej ekosystem przyrodniczy Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego od terenów miejskich. Głównym elementem strefy ma być 15 miejsc w rejonie wejść do lasów TPK, zagospodarowanych w sposób rekreacyjno-sportowy.

Lokalizacje wejść wybrano w trakcie szerokich konsultacji społecznych. Podzielono je na trzy kategorie, zgodnie z zaproponowaną koncepcją wyposażenia: wejścia z bogatą infrastrukturą rekreacyjno-sportową, podstawowym lub minimalnym wyposażeniem. Mają one na celu stworzenie mieszkańcom alternatywnych miejsc rekreacji cennych przyrodniczo w strefie granicznej lasów. Takie wyznaczone miejsca mają się przyczynić do ochrony terenów leśnych poprzez skanalizowanie ruchu pieszego mieszkańców chcących spędzać wolny czas w lesie, a także poprzez zatrzymanie użytkowników w strefie wejściowej. W ostatnich latach Nadleśnictwo Gdańsk wykonało 4 wejścia (do realizacji pozostały jeszcze 3 wejścia), natomiast Miasto Gdańsk wykonało 5 wejść (do realizacji pozostały kolejne 3 wejścia). Docelowo wszystkie wyznaczone w koncepcji wejścia mają zostać powiązane szlakiem pieszo-rowerowym „Droga do Radości”.

Na terenie Gdańska w administracji Gdańskiego Zarządu Dróg i Zieleni znajdowało się 27 obiektów parkowych charakteryzujących się dużą różnorodnością związaną z ich położeniem, historią i okresem powstania, formą zagospodarowania, bogactwem założeń ogrodowych czy szatą roślinną. Są wśród nich parki:

- zabytkowe objęte ochroną konserwatorską (Oliwski, Brzeźnieński, Oruński, Jelitkowski, Przymorze, Kuźniczki),
- powstałe w miejscu dawnych cmentarzy (Akademicki, Bema, Steffensów, Zielony, Traugutta),
- powstałe na terenach dawnych fortyfikacji (nad Optywem Motławy),
- współczesne parki dzielnicowe (Zaspa, im. Jana Pawła II, Chirona, Millenium, Jar Wilanowski),
- park Nadmorski im. Ronalda Reagana o charakterze ogólnomiejskim z bogatą ofertą rekreacyjną,
- małe parki dzielnicowe (park w Królewskiej Dolinie, park Kuźniczki, Park Siennicki, park nad potokiem Strzyża, Park im. Jana Uphagena, Park im. Charlesa de Gaulle’a czy Park im. ks. Bronisława Kabata w Jasieniu).

Kluczową rolę w zapewnieniu dostępności terenów zielonych, szczególnie w obrębie zabudowy mieszkaniowej, odgrywają obszary o mniejszej powierzchni, tj. zieleńce i skwery. Do starszych założeń takich obiektów, tworzonych często jeszcze przed II wojną światową, należą m.in.: skwer im. Polskich Harcerzy, skwer Jana Heweliusza, plac Kobzdeja, plac Wałowy, zieleniec przy Poczcie Polskiej czy zieleniec Józefa Piłsudskiego. Rozmieszczenie terenów zielonych urządzonych w obrębie miasta jest nierównomierne i nawiązuje do pasowego charakteru zabudowy.

Istotną zmianą w utrzymaniu zieleni miejskiej jest zwrot w stronę roślinności rodzimej oraz łąk kwietnych. Wprowadzenie do zieleni miejskiej naturalnych łąk kwietnych, pozostawianie niekoszonych siedlisk, zakładanie łąk ze specjalnie wyselekcjonowanych nasion roślin oraz nasadzenia bylin w wielu odmianach pozwala na wprowadzenie do miasta i jego trudnych warunków bioróżnorodności siedlisk, warunków sprzyjających dla zapylaczy i innych owadów oraz zwierząt. Trawniki w administracji Gdańskiego Zarządu Dróg i Zieleni zajmują w sumie powierzchnię ponad 630 ha. W 2019 r. obszary naturalnych łąk kwietnych wyznaczono na powierzchni ponad 16,5 ha.

Na terenie miasta znajdują się liczne obszary objęte szczególną ochroną.

- Rezerwaty przyrody:
 - „Dolina Strzyży” utworzony na terenie leśnictwa Matemblewo w Trójmiejskim Parku Krajobrazowym, w celu ochrony zbiorowisk łągowych i grądowych w dolinie potoku Strzyża oraz stanowisk roślin chronionych i rzadkich;
 - „Źródlika w Dolinie Ewy” utworzony na terenie Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego w celu ochrony naturalnych zbiorowisk łągowych i ziołoroślowo-szuwarowych;
 - „Ptasi Raj” utworzony u ujścia Wisły Śmiałej na terenie Wyspy Sobieszewskiej jako rezerwat faunistyczny, w celu ochrony ostoi ptactwa wodnego i błotnego;
 - „Mewia Łacha” utworzony w celu ochrony ptaków w okresach ich wędrówek. Jest to obszar o randze europejskiej i krajowej – jeden z najcenniejszych przyrodniczo obszarów w polskiej strefie przybrzeżnej;
 - „Wąwóz Huzarów” utworzony na terenie Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego w celu ochrony roślin rzadkich i chronionych.
- Trójmiejski Park Krajobrazowy (część) – przedmiot ochrony stanowi specyficzna rzeźba terenu oraz szata roślinna.
- Obszary chronionego krajobrazu:
 - Obszar Chronionego Krajobrazu Wyspy Sobieszewskiej;
 - Otomiński Obszar Chronionego Krajobrazu (część);
 - Obszar Chronionego Krajobrazu Żuław Gdańskich (część).
- Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe:

- „Dolina Potoku Oruńskiego” utworzony w celu zachowania unikatowego charakteru przyrodniczo-krajobrazowego doliny erozyjnej w strefie krawędziowej Wysoczyzny Gdańskiej;
- „Dolina Potoków Strzyża i Jasień” utworzony w celu zachowania wyjątkowych walorów krajobrazowych terenu oraz bogatej szaty roślinnej.
- Obszary Natura 2000:
 - Bunkier w Oliwie PLH2200055 – specjalny obszar ochrony siedlisk nietoperzy;
 - Twierdza Wisloujście PLH220030 – specjalny obszar ochrony siedlisk nietoperzy;
 - Ostoja w ujściu Wisły PLH220044 – specjalny obszar ochrony siedlisk;
 - Zatoka Pucka PLB220005 – obszar specjalnej ochrony ptaków;
 - Ujście Wisły PLB220004 – obszar specjalnej ochrony ptaków;
 - Dolina Dolnej Wisły PLB 040003- obszar ochrony ptaków.
- Pomniki przyrody – na terenie administracyjnym miasta znajdują się 174 pomniki przyrody, w tym: 135 pojedyncze drzewa różnych gatunków, 1 aleja drzew, 28 grup drzew, 9 głązów narzutowych oraz 1 pomnik powierzchniowy.
- 13 użytków ekologicznych.
- 41 obszarów cennych przyrodniczo proponowanych do objęcia ochroną w formie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego lub użytku ekologicznego.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO PRZESTRZEŃ PUBLICZNA Większe uwzględnienia terenów zielonych i obszarów cennych przyrodniczo w kształtowaniu przestrzeni publicznej

- W ramach **rewaloryzacji Wielkiej Alei Lipowej** opracowano inwentaryzację drzew z oceną ich stanu zdrowotnego. Przeprowadzono również badania archeologiczne.
- Realizując program „Małej retencji” w 2019 r., wykonano nowe obiekty miejskiej w następujących lokalizacjach:
 - **Skwer za Murami** – zakres opracowania obejmował wykonanie ogrodu deszczowego „suchego” wraz z realizacją nasadzeń roślinnością hydrofitową. Obiekt zrealizowany przez spółkę Gdańskie Wody;
 - **zaplecze podwórzowe w kwartale ul. Dobrej, Zielonej, Toruńskiej** – dwa ogrody deszczowe zrealizowane we współpracy z Fundacją Gdańską;
 - **pas zieleni przy ul. Junony** – w związku z notorycznymi podtopieniami ul. Junony wykonano system powierzchniowej retencji miejskiej wraz z planowanym przejściem części wód spływających ulicą Junony i ich powierzchniowej retencji. W I etapie wykonano: niecki terenowe, ściek, przelewy awaryjne oraz nasadzenia drzew i krzewów.
- W ramach adaptacji istniejących zagłębień terenowych pod realizację obiektów małej retencji w 2019 r. zrealizowano działania w poniższych lokalizacjach:
 - **skrzyżowanie ul. Radiowej i Radarowej** – obiekt małej retencji miejskiej zlokalizowany w najniższej położonym terenie w okolicy, pełniąc funkcję odbiornika wód opadowych. W 2019 r. podjęto działania w kierunku stworzenia w tym miejscu Parku Retencyjnego (zgodnie z lokalizacją przestrzeni lokalnej wskazanej w opracowaniu Gdańskie Przestrzenie Lokalne) wraz we współpracy z Radą Dzielnicy Matania. Spółka Gdańskie Wody wykonała prace ziemne związane z uregulowaniem skarp i stworzeniem ogrodu deszczowego typu mokrego wraz z nasadzeniem roślinności wodolubnej;
 - **teren przy ul. Azaliowej** – park retencyjny, który powstał poprzez zaadaptowanie istniejącego zagłębienia terenowego, które zostało uregulowane i obsadzone roślinnością hydrofitową. Zrealizowany w maju 2019 r. we współpracy z Stowarzyszeniem Przyjaciół Dzielnicy Kokoski.
- Kontynuowano program „Gdańskie Łąki Kwietne” promujący zakładanie naturalnych łąk kwietnych zamiast trawników. W 2019 r. w pasach drogowych ul. Żołnierzy Wyklętych, ul. Rakoczego, ul. Słowackiego oraz ul. Myśliwskiej wyznaczone zostały obszary, na których pozwolono na rozwój roślin, których nasiona pozostały w gruncie.
- **łąki naturalne** – w postaci pozostawienia powierzchni zieleni/trawnika, gdzie koszenie zostaje ograniczone w celu dopuszczenia do pełnego wzrostu grupy roślin i wytworzenia kwiatostanów. W 2019 r. naturalne łąki powstały w poniższych lokalizacjach: Park Bema – 2 lokalizacje naturalnych łąk kwietnych (ok. 640 m²), Park Św. Barbry – 1 lokalizacja (310 m²), Park Jana Pawła II – 3 lokalizacje naturalnych łąk kwietnych (2010 m²), Park Ronalda Reagana – 2 lokalizacje naturalnych łąk kwietnych (830 m²).
- **łąki wysiewane** – na fragmencie terenu w pasie drogowym ulic: Łostowickiej, Powstańców Warszawskich, Wyczółkowskiego, Ptasiej, Małomiejskiej, Dolnej oraz przy zbiorniku Augustowska prowadzono w 2019 r. prace polegające na zdjęciu istniejącej darni, przygotowaniu podłoża i wysianiu wyselekcjonowanych ziaren w ramach tworzenia łąki.

- Kontynuowano prace nad **standardami i wytycznymi dla zieleni miejskiej w Gdańsku**. Dokument zostanie opracowany do końca 2020 r. Wdrożenie jako poradnika nastąpi po wcześniejszym przeprowadzeniu konsultacji z mieszkańcami, organizacjami, instytucjami miejskimi.
- **Promowanie zastosowania standardów dla zieleni miejskiej**. Wdrażanie dobrych praktyk w trakcie spotkań z projektantami na etapie sporządzania dokumentacji oraz przez propagowanie właściwych rozwiązań na stronie FB „Zielona Strona Gdańska”. Standardy w formie publikacji zostaną opracowane do końca 2020 r.
- W ramach **zrównoważonego zagospodarowania strefy buforowej lasów Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego** w 2019 r. dwie strefy – przy ul. Leśna Góra i Ludowej. Wykonano ścieżki, place zabaw, zainstalowano elementy małej architektury: ławki, kosze, stojaki na rowery, wiatę.
- **Nasadzenia w pasach drogowych i na terenach zieleni:**
 - nasadzenia drzew w pasach drogowych: 134 szt.;
 - nasadzenia drzew na terenach zieleni: 52 szt.;
 - nasadzenia drzew w lasach komunalnych: 3090 szt.;
 - nasadzenia sadzonek w Trójmiejskim Parku Krajobrazowym we współpracy z Nadleśnictwem Gdańsk: ok. 5000 szt.;
 - nasadzenia zastępcze wykonane na podstawie decyzji Wydziału Środowiska: 1400 szt.;
 - sadzenie platanów w ramach akcji „Gaje Ojca w Gdańskich Parkach”: 8 szt.;
 - wykonanie rabaty bylinowej na terenie skweru prof. Pawła Gałuszki.
- W pasach zieleni notorycznie rozjeżdżanych przez samochody **wykonano całkowitą renowację zieleni** polegającą m.in. na wykonaniu nasadzeń krzewów lub bylin oraz wygrodeniu tych miejsc za pomocą drewnianych słupków:
 - ul. Zator Przytockiego – nasadzenie krzewów oraz montażu słupków (ze środków Rady Dzielnicy Wrzeszcz Górny);
 - ul. Sychty – nasadzenie krzewów oraz montażu słupków (ze środków Rady Dzielnicy Strzyża);
 - ul. Gomółki – nasadzenie krzewów oraz montażu słupków (ze środków Rady Dzielnicy Strzyża);
 - ul. Św. Ducha – montaż zielonych ogrodzeń uniemożliwiających parkowanie oraz zasłonięcie miejsc gromadzenia odpadów (kontynuacja projektu Wydziału Środowiska i Menadżer Śródmieścia);
 - ul. Toruńska – nasadzenia krzewów i bylin wraz z zabezpieczeniem słupkami drewnianymi;
 - ul. Batorego – nasadzenia krzewów wraz z zabezpieczeniem słupkami drewnianymi;
 - ul. Lektykarska, Targ Rybny, Podwale Przedmiejskie – odtworzenie trawników metodą pełnego darniowania (trawnik z rolki) oraz zabezpieczenie za pomocą palików drewnianych;
 - ul. Wapiennicza – nasadzenia róż, traw, pnączy i roślin cebulowych (planowana kontynuacja w 2020 r.);
 - ustawiono również 88 szt. donic betonowych uniemożliwiających parkowanie w nieprawidłowy sposób m.in. na trawnikach w ulicach: Ogarna, Węglarska, Św. Ducha, Doki, Stągiewna.

Partycypacja w planowaniu przestrzennym

Jednym z celów zapisanych w Programie Operacyjnym Przestrzeń Publiczna jest sukcesywne poszerzanie zakresu uspołecznienia planowania przestrzennego poprzez popularyzację problematyki kształtowania przestrzeni publicznych oraz doskonalenie narzędzi partycypacyjnych. Współpraca miasta z mieszkańcami to szansa nie tylko na podwyższenie jakości realizowanych inwestycji i planów, ale także na integrację społeczności lokalnych oraz wzmocnienie ich tożsamości.

Realizacją postulatów uwzględnienia oczekiwań mieszkańców w opracowaniach studialnych przygotowywanych przez jednostki miejskie był proces zmiany studium kierunków i uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego miasta Gdańsk. Zmiana studium dotyczyła terenów na Stogach: plaży i wydm (ok. 10 ha) zlokalizowanych na wschód od ul. prof. Witolda Andruszkiewicza oraz lasu komunalnego (ok. 39,4 ha) leżącego pomiędzy Pomorskim Centrum Logistycznym a Głębokowodnym Terminalem Kontenerowym. Obydwa tereny znajdują się w granicach administracyjnych Portu Morskiego Gdańsk. W studium z 2018 r. ustalono dla nich funkcje dominujące: przemysłowo-składowo-usługową i portową. Do zmiany zapisów przystąpiono 23 kwietnia 2018 r. na wniosek Prezydenta Miasta Gdańsk oraz Radnych Klubu Platformy Obywatelskiej. Projekt stanowił realizację postulatów mieszkańców, sprzeciwiających się określonymu w studium przeznaczeniu tych terenów. W 2019 r. dokument został poddany partycypacji społecznej, w ramach której udostępniono dokument do publicznego wglądu i przeprowadzono dyskusje publiczne nad jego zapisami. Wszyscy zainteresowani mogli wyrazić swoje stanowisko co do zaproponowanych regulacji. Wynikiem konsultacji była uchwała Rady Miasta Gdańsk z 27 czerwca 2019 r., zgodnie z którą teren wschodni został przeznaczony na plażę i zieleń

krajobrazowo-ekologiczną, obszar zachodni – na las z możliwością realizacji niezbędnej infrastruktury technicznej. Plaża została objęta granicami osnowy przyrodniczej, elementu Ogólnomiejskiego Systemu Terenów Aktywnych Biologicznie. Zmiana studium jest zgodna z oczekiwaniami lokalnej społeczności, natomiast ogranicza możliwości rozbudowy portu morskiego i baz logistycznych łącznie o tereny o powierzchni ok. 50 ha.

Cel szerszego upołączenia procesu planowania jest sukcesywnie realizowany przez Biuro Rozwoju Gdańska, które prowadzi spotkania edukacyjne i informacyjne oraz organizuje warsztaty podnoszące kompetencje mieszkańców w zakresie planowania przestrzennego. W 2019 r. odbyło się łącznie 158 takich spotkań, w których wzięło udział blisko 2300 mieszkańców. Aby w jak największy sposób zaangażować mieszkańców w procesie partycypacji coraz szerzej, wykorzystywane są media społecznościowe oraz innowacyjne rozwiązania, takie jak modele 3D, zdjęcia ukośne czy mapy interaktywne.

Spotkanie edukacyjne i edukacyjno-warsztatowe z mieszkańcami w latach 2016-2019

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
Liczba spotkań warsztatowych z mieszkańcami	7	8	19	29
Liczba spotkań edukacyjno-informacyjnych z mieszkańcami	185	129	120	129

Źródło: Biuro Rozwoju Gdańska.

Udział mieszkańców jest kluczowym elementem realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji. W 2019 r. w spotkaniach integracyjnych, podczas których m.in. realizowane było zagospodarowanie podwórek, wzięły udział 623 osoby. Cały proces jest wspierany przez Komitet Rewitalizacji – organ pełniący funkcję opiniodawczo-doradczą w czasie przygotowania, realizacji i oceny procesu rewitalizacji. Stanowi on forum współpracy i dialogu interesariuszy z miastem. W jego skład wchodzi przedstawiciele mieszkańców, użytkowników, zarządców nieruchomości, przedsiębiorców oraz organizacji prowadzących działalność społeczną.

Miasto zachęca mieszkańców również do twórczego wkładu w podnoszenie jakości przestrzeni publicznej poprzez organizację i obejmowanie patronatów nad konkursami:

- *Najpiękniejszy Gdański balkon i przedogródek* (od 2016 r.),
- *Najładniejsza elewacja* (od 2009 r.),
- *Studencki Konkurs Architektoniczny* (od 2006 r.),
- *Dyplom roku za najlepszą pracę dyplomową Wydziału Architektury Politechniki Gdańskiej* (od 2001 r.).

działania realizowane w ramach programu operacyjnego przestrzeń publiczna

Szersze upołączenie planowania i działań w przestrzeni publicznej

- „**Najpiękniejszy Gdański balkon i przedogródek 2019 r.**” – w 2019 r. odbyła się IV edycja konkursu na najpiękniejszy balkon i przedogródek skierowany do mieszkańców Gdańska, którego celem było promowanie dbałości o własną zieloną przestrzeń. Wpłynęło łącznie 55 zgłoszeń, w tym 32 w kategorii na najpiękniejszy gdański balkon i 23 w kategorii na najpiękniejszy gdański przedogródek. Laureatkami zostały panie Ewa Maciejewska i Elżbieta Szewczyk.
- Rozstrzygnięto konkurs na „**Najładniejszą elewację 2018 r.**”. O miano najładniejszych konkurowało ze sobą 19 elewacji z kilku gdańskich dzielnic. Pula nagród w konkursie wyniosła 50 tys. zł I miejsce ex aequo i po 10 tys. zł otrzymały wspólnoty przy ul. Hallera 151, Hallera 149 i Hallera 147.
- W październiku 2019 r. nastąpiła reaktywacja projektu „**Nie Parkuję na Zielonym**”. Radom Dzielnic przekazano 5 tys. szt. ulotek na folii elektrostatycznej.
- W ramach promowania zastosowania roślinności rodzimej, w kontekście wzmacniania tożsamości lokalnej, w projektach zieleni miejskiej stosowano przede wszystkim gatunki rodzime. Na stronie FB „Zielona Strona Gdańska” GZDIZ promował ww. działania. Łąki kwietne promowano również poprzez montaż tablic informacyjnych.
- Tworzenie opracowań opartych na zdiagnozowanych potrzebach społeczności lokalnych. Przygotowano propozycje kształtowania terenu w rejonie zatoki autobusowej przy ul. Pólnicy i Jasieńskiej. Wstępne założenia projektowe zostały wskazane na podstawie wytycznych Biura Rozwoju Gdańska, będących częścią karty Gdańskich Przestrzeni

Lokalnych. W kolejnym roku planowane jest przygotowanie koncepcji projektowych dla kolejnych terenów wskazanych w opracowaniu GPL.

- Trwają prace nad **Gdańską Mapą Inwestycji** obrazującą miejski dorobek inwestycyjny ostatnich kilkunastu lat uporządkowany w obszary tematyczne zgodnie Programami Operacyjnymi do Strategii Rozwoju Miasta Gdańsk 2030 Plus.
- Przeprowadzono 11. edycję studenckiego **konkursu na projekty koncepcyjne**. Wpłynęły łącznie 32 prace konkursowe, których przedmiotem było zagospodarowanie nowego Dworca PKS w Gdańsku, przy ul. 3 Maja oraz rejon Blaszanek na Dolnym Mieście. W 2019 r. jury nie przyznało I nagrody. Najwyższą, II otrzymał zespół w składzie: Agata Abdelgader, Monika Merk i Yasemin Schmid.
- W lutym 2019 r. przyznano nagrodę Prezydenta Miasta Gdańska dla autorów **najlepszej pracy dyplomowej** obronionej w 2018 r. na Wydziale Architektury Politechniki Gdańskiej.
- **Kontynuowano współpracę z uczelniami wyższymi:**
 - Akademią Sztuk Pięknych – współpraca mająca na celu inicjowanie oraz wspieranie działań na rzecz rozwoju sztuki użytkowej w przestrzeni publicznej miasta Gdańska, tj. wzornictwie przemysłowym, architekturze wnętrz oraz projektowaniu dla kultury. W 2019 r. pracowano nad lokalizacjami przestrzeni w dwóch dzielnicach: Brzeźnie i Przeróbce;
 - Sopotką Szkołą Wyższą – w ramach projektu Gdańskie Przestrzenie Lokalne studenci Wydziału Architektury Krajobrazu wykonali szczegółową koncepcję zagospodarowania zbiornika Jeleniogórska (Ujeścisko – Łostowice).
- Organizowano **staże oraz praktyki studenckie**. W Wydziale Urbanistyki i Architektury studenci mieli możliwość zapoznania się z zadaniami miasta związanymi między innymi z zagospodarowaniem przestrzeni publicznych, a w Biurze Rozwoju Gdańska z zasadami tworzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
- Od początku funkcjonowania **aplikacji BAND** (Bank Nasadzeń Drzew) rozpatrzono 752 wnioski, z czego nie zostało przyjętych 298, głównie z powodu uzbrojenia terenu, planowania we wskazanych lokalizacjach inwestycji lub problemów technicznych, takich jak ograniczone miejsce czy istniejąca infrastruktura, zbyt bliskie sąsiedztwo budynków i trakcji tramwajowej. Od początku działania aplikacji zrealizowano 94 wnioski, w ramach których posadzono 10 331 drzew. Na realizację czeka kolejnych 360 wniosków, posadzenie drzew rozłożone będzie w czasie. Z tego właśnie powodu w 2019 r. czasowo wstrzymano przyjmowanie nowych wniosków. Po zrealizowaniu wniosków złożonych dotychczas, projekt zostanie ponownie uruchomiony.
- Celem popularyzacji problematyki zagospodarowania przestrzeni publicznej, wykorzystane zostały **nowe narzędzia służące do budowania dialogu, porozumienia i postaw społeczeństwa obywatelskiego:**
 - stosowano zdjęcia lotnicze, model 3D miasta oraz zdjęcia ukośne przy prezentacji ustaleń projektów planów miejscowych;
 - zrealizowano filmiki edukacyjno-informacyjne;
 - przeprowadzono działania edukacyjne skierowane do młodzieży (prelekcje, warsztaty);
 - wykorzystano do wizualizacji baz danych interaktywną mapę Gdańska dostępną on-line, której celem jest popularyzacja procesu planowania przestrzennego oraz zachęcanie mieszkańców Gdańska do współuczestnictwa w nim. Na mapie można obserwować m.in.: zmiany zachodzące na obszarach rewitalizacji w związku z realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji; planowane i realizowane inwestycje w strefie buforowej Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego, opracowane i planowane lokalizacje Gdańskich Przestrzeni Lokalnych – etap I, II i III.
- **Współpraca z pełnomocnikiem Prezydenta Miasta Gdańska ds. Rad Dzielnic** – pogłębienie współpracy w zakresie zwiększenia skali partycypacji społecznej.
- **Prowadzenie spotkań i konsultacji w ramach kolegiów przewodniczących zarządów dzielnic** na temat „Gdańskich Przestrzeni Lokalnych – etap III” oraz Gdańskiego Programu Rewitalizacji.
- **W ramach działania Komitetu Rewitalizacji** kontynuowano pracę nad wzmocnieniem forum współpracy i dialogu w realizacji procesu rewitalizacji. Brali w niej udział przedstawiciele mieszkańców z obszarów rewitalizowanych, organizacji pozarządowych, wspólnot mieszkaniowych oraz Gminy Miasta Gdańska. W 2019 r. odbyły się 4 posiedzenia Komitetu Rewitalizacji.
- Organizowano indywidualne **konsultacje z właścicielami lokali i przedsiębiorcami w celu dostosowania ogródków i punktów handlowych** do zasad określonych Zarządzeniem nr 811/2019 Prezydenta Miasta Gdańska. Tematyka spotkań w głównej mierze dotyczy rodzajów stosowanych mebli, roślinności, sposobu wygrodzenia ogródków i punktów handlowych, ich kolorystyki oraz materiałów, z jakich mogą być wykonane poszczególne elementy.
- Organizowano **spotkania z dzierżawcami lokali usługowych, inwestorami i zarządcami nieruchomości ws. wdrażania zapisów Uchwały Krajobrazowej Gdańska (UKG)**. Tematyka spotkań dotyczyła rodzaju reklam i szyldów, ich wymiarów i sposobu sytuowania, aby spełniały wymogi UKG. W 2019 r. odbyły się także 3 spotkania informacyjno-warsztatowe.

14. ZAGADNIENIA HORYZONTALNE

- RÓWNE SZANSE, REWITALIZACJA, BEZPIECZEŃSTWO, ŚRODOWISKO, SMART CITY

Skuteczne zarządzanie miastem wymaga koordynacji i współpracy. Szczególnie ważne jest to w przypadku zagadnień, które dotyczą i łączą wiele płaszczyzn rozwoju społeczno-ekonomicznego. W procesie wdrażania Strategii Rozwoju Miasta Gdańsk 2030 Plus takie zagadnienia zostały określone mianem horyzontalnych, wspólnych dla wszystkich Programów Operacyjnych. Są to: równe szanse, rewitalizacja, bezpieczeństwo, środowisko oraz *smart city*. Ich interdyscyplinarny charakter wymaga bardziej zintegrowanego podejścia i pogłębiania koordynacji pomiędzy różnymi aspektami rozwoju miasta.

Równe szanse

Mieszkańki i mieszkańcy Gdańska różnią się na wiele sposobów. Różnorodność stanowi cenny zasób, który może przynieść naszej społeczności korzyści, takie jak rozwój innowacji społecznych i biznesowych, ciekawszą ofertę edukacyjną, kulturalną i turystyczną. Niesie ze sobą także wyzwanie zapewnienia wszystkim równych szans, czyli sprawiedliwego traktowania i podobnych możliwości uczestnictwa w życiu lokalnej społeczności. Wspieranie dążeń w ramach wyrównywania szans zmierza do tego, by Gdańsk tworzył przyjazną, solidarną i włączającą społeczność, by wszystkie osoby mieszkające w Gdańsku czuły się bezpieczne, mile widziane i mogły na wiele sposobów współtworzyć swoje miasto, czyniąc je jeszcze lepszym i ciekawszym miejscem do życia.

- Gdańsk, jako miasto wolności i solidarności, równości i otwartości, oferuje wszechstronne wsparcie dla osób, które znalazły się w sytuacjach dyskryminacji i przemocy motywowanej uprzedzeniami ze względu na wiek, płeć, pochodzenie i narodowość, niepełnosprawność, orientację seksualną, religię i bezwyznaniowość. Budowaniu bardziej przyjaznego i bezpiecznego miasta dla wszystkich służy **Model na rzecz Równego Traktowania**. W 2019 r. opracowano pierwszy dwuletni plan wdrożeniowy na lata 2019-2020 tej pionierskiej na skalę Polski polityki miejskiej.

Jednym z postulatów Modelu było powstanie **Gdańskiego Centrum Równego Traktowania**. W 2019 r. w sieci punktów tworzących centrum oferowana była pomoc psychologiczna, informacyjno-prawna oraz asystencka osobom, które doświadczyły dyskryminacji.

Kontynuowane były działania edukacyjno-informacyjne w ramach kampanii społecznej „Łączy nas Gdańsk”. Jednym z jej elementów była druga edycja **Gdańskich Dni Różnorodności**, w ramach których ofertę wydarzeń dostosowanych do potrzeb grup zagrożonych wykluczeniem z udziału w wydarzeniach kulturalnych zaoferowały instytucje, organizacje i miejsca otwarte na różnorodność. Pod egidą kampanii zrealizowano również m.in. warsztaty o różnorodności kulturowej czy konferencję dotyczącą sportu inkluzywnego dla osób z różnymi niepełnosprawnościami pod tytułem „Łączy Nas Sport”.

Aby docenić codzienną pracę, wysiłki i niestrudzone podejmowanie aktywności na rzecz praw człowieka, sprawiedliwości społecznej oraz przeciwdziałania dyskryminacji wśród mieszkańców i mieszkanki, w 2019 r. po raz trzeci przyznano **Gdańską Nagrodę Równości**, od tego roku noszącą imię Pawła Adamowicza. Laureatkami zostały: Elisabeta Mîndra Căldărar, Patrycja Medowska i Elżbieta Rutkowska.

Do realizacji zadań publicznych w obszarze upowszechniania wolności i praw człowieka, równych praw kobiet i mężczyzn oraz wspierania mniejszości etnicznych i narodowych aktywnie **włączają się organizacje pozarządowe**. W ramach 15 projektów społecznych, osoby, które doświadczały dyskryminacji lub przemocy motywowanej uprzedzeniami, otrzymały wsparcie, prowadzona była edukacja antydyskryminacyjna czy edukacja na rzecz godzenia życia rodzinnego i zawodowego, w tym działania na rzecz szerszego włączania ojców w życie rodzinne.

Ciałem doradczym i opiniującym w zakresie różnorodności jest **Gdańska Rada ds. Równego Traktowania**. W 2019 r. odbyło się 12 posiedzeń rady, podczas których analizowano projekty Miasta dotyczące równego traktowania, podejmowano działania interwencyjne w sprawach obejmujących przypadki dyskryminacji czy związanych z mową nienawiści.

- Osoby niepełnosprawne stanowią jedną z najliczniejszych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. W celu przeciwdziałania procesowi wykluczenia w Gdańsku wprowadzane są rozwiązania wyrównujące szanse uczestnictwa osób niepełnosprawnych we wszystkich sferach życia. Kompleksowym programem wsparcia osób niepełnosprawnych jest **Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Gdańsku na lata 2015-2020**. W 2019 r. m.in. zwiększono liczbę miejsc w środowiskowych domach samopomocy, poszerzono ofertę usług opiekuńczych i specjalistycznych, rozwijano usługę asystenta osoby z zaburzeniami psychicznymi, zwiększono liczbę mieszkań wspomaganych. Osoby niepełnosprawne korzystały z dofinansowania na rehabilitację społeczną ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie m.in. likwidacji wszelkiego rodzaju barier, w tym: architektonicznych, technicznych, w komunikowaniu się, transportowych, zaopatrzenia w sprzęt

ortopedyczny i środki pomocnicze, uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych. Z myślą o opiekunach osób niepełnosprawnych rozwijano usługę opieki wytchnieniowej.

Ustawa wprowadzająca program „Dostępność Plus” nakłada na samorządy obowiązek przygotowywania co cztery lata raportu o stanie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami i publikowania go w Biuletynie Informacji Publicznej. Celem ustawy jest stopniowa poprawa dostępności podmiotów publicznych, dzięki której osoby ze szczególnymi potrzebami, w sposób możliwie samodzielny będą mogły korzystać z usług publicznych. W 2019 r. rozpoczęto m.in. pracę nad standardami dostępności budynków i przestrzeni miejskich dla osób o specjalnych potrzebach. Powołany został Zespół Roboczy do współpracy z Politechniką Gdańską – Centrum Projektowania Uniwersalnego. Głównym zadaniem zespołu jest sporządzenie „Szczegółowych standardów dostępności dla kształtowania przestrzeni i budynków w mieście Gdańsku”, udział w posiedzeniach rad technicznych i spotkaniach konsultacyjnych oraz uzgodnienie projektu standardów i opiniowanie propozycji rozpatrzenia zgłoszonych do nich uwag. Dostosowaniu ulegną również strony internetowe urzędu miejskiego i miejskich jednostek, zgodnie z ustawą o dostępności cyfrowej.

Zbiór praktycznych informacji dla osób z niepełnosprawnościami jest zamieszczony na miejskim portalu **Gdańsk bez barier**. Oprócz aspektów prawnych, można tam znaleźć wiedzę dotyczącą rehabilitacji społecznej i zawodowej, aktualną ofertę edukacyjną, jak również listę miejsc w Gdańsku przyjaznych osobom niepełnosprawnym (w tym m.in. biblioteki, Hevelianum, Klub ŻAK) oraz ofertę związaną z aktywnością fizyczną dla gdańszczyzanek i gdańszczyzan z niepełnosprawnością (m.in. dostępność gdańskich plaż, miejskie pływalnie, biegi, rejsy).

Koordynacją przedsięwzięć umożliwiających osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym zajmuje się **Pełnomocnik Prezydenta Miasta Gdańska ds. Osób Niepełnosprawnych**. Przy Prezydencie Miasta Gdańska funkcjonuje **Gdańska Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych**, która jest organem opiniodawczo-doradczym w zakresie programów odnoszących się do osób niepełnosprawnych, realizuje prawa osób niepełnosprawnych oraz inspirowanie przedsięwzięcia zmierzające do integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Miejskie działania następują zgodnie z zobowiązaniami wynikającymi z postanowień **Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych**. Jest to pierwszy prawnie wiążący instrument, który w uporządkowany sposób wskazuje podstawowe wartości, prawa i kierunki rozwiązań, mające wpływ na jakość życia każdej osoby z niepełnosprawnościami. W 2019 r. Gdańsk otrzymał certyfikat w ramach projektu pt. „Monitoring działań jednostek administracji rządowej i samorządowej w województwie pomorskim w kontekście realizacji praw osób z niepełnosprawnościami i dostosowania do postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych”.

- **Polityka senioralna** w Gdańsku jest realizowana przede wszystkim na podstawie dwóch filarów – integrację, w tym integrację międzypokoleniową, oraz aktywność seniorów i seniorek. Kluczową kwestią w jej realizacji jest zachowanie równowagi pomiędzy działaniami aktywizującymi a zapewnieniem wsparcia i pomocy osobom starszym.

W 2019 r. miasto Gdańsk prowadziło aktywne działania w zakresie promowania aktywności ekonomicznej wśród seniorów, a także upowszechniania wiedzy wśród lokalnych pracodawców o korzyściach wynikających z zatrudniania osób dojrzałych. Były one prowadzone m.in. za pośrednictwem **Centrum Pracy Seniorów i Seniorów** Gdańskiego Urzędu Pracy. Uruchomiony w październiku 2018 r. punkt świadczy profesjonalną usługę pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego. Osoby starsze mogą tam znaleźć dostosowane do ich wieku i możliwości fizycznych oferty zatrudnienia.

Ważnym warunkiem skuteczności działań na rzecz seniorów jest konsekwencja i ciągłość projektów. Dlatego w 2019 r. **kontynuowano projekty** związane z profilaktyką i opieką zdrowotną (np. Trzeci Wiek w Zdrowiu, Koszyk Edukacyjny Zdrowie Seniora, Koperta Życia, teleopieka domowa) oraz wspierające aktywność seniorów (np. koncert z okazji Dnia Babci i Dziadka, Konkurs Aktywni Seniorzy, Miejski Bal Seniora, październikowy cykl przedsięwzięć w ramach Gdańskich Dni Seniora, Parada Seniora, Piknik Seniora, Gdański Fundusz Senioralny, Gdańska Akademia Seniora). Nową ofertą były m.in. bezpłatne zajęcia w ramach programów Aktywni z Wiekami i Seniorzy z Pasją, a także Dni Cyfrowe dla Seniorów w dzielnicach.

W ramach działań na rzecz seniorów podejmowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie na uwagę zasługuje projekt pn. **Złota rączka dla seniora**, czyli bezpłatne drobne usługi naprawcze dla osób powyżej 75. roku życia, samotnych, niesamodzielnych lub schorowanych, którzy z racji np. małej aktywności, dolegliwości zdrowotnych, braku środków finansowych nie mogą lub nie potrafią samodzielnie dokonać naprawy.

Rok 2019 był czasem budowania dobrych relacji i kontynuowania współpracy ze środowiskami senioralnymi. Przykładem może być praca dwóch gremiów konsultacyjno-doradczych: **Gdańskiej Rady ds. Seniorów oraz Rady Seniorów w Gdańsku** (eksperckie grono opiniotwórcze, działa od 2007 r.) oraz **Rady Seniorów w Gdańsku** (reprezentacja seniorów wyłoniona w drodze wyborów, działa od 2018 r.). Szczególnie ważną rolę w tej współpracy odgrywa wspieranie aktywności obywatelskiej seniorów i zachęcanie do czynnego udziału w życiu miasta, służą temu cyklicznie organizowane spotkania liderów klubów i kół seniora oraz przedstawicieli podmiotów działających na rzecz osób starszych koordynowane przez Pełnomocnika Prezydenta Miasta Gdańska ds. Seniorów.

- Gdańsk podejmuje również starania na rzecz **wspierania rodzin**. Program „Duża Gdańska Rodzina” ma na celu promowanie modelu rodziny wielodzietnej i pozytywnego jej wizerunku, umacnianie oraz wspieranie rodzin wielodzietnych poprzez zwiększenie dostępności usług do nich skierowanych, a także zwiększanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży z tych rodzin. W 2019 r. wprowadzony został Gdański Bon Żłobkowy, którego celem jest wyrównanie dostępu do usług opiekuńczych dla dzieci do lat 3 dla osób aktywnych zawodowo i wracających na rynek pracy. Ważnym kierunkiem działań jest przeciwdziałanie przemocy. W ramach Gdańskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie prowadzone są projekty edukacyjno-

profilaktyczne, szkolenia, konsultacje, pomoc psychologiczna, jak również interwencje i pomoc rodzinom w kryzysie. Osoby doświadczające przemocy mogą korzystać z czynnego całodobowo Ośrodka Interwencji Kryzysowej. Zaspokojeniu potrzeb, poprawie warunków rozwoju i przygotowaniu do samodzielnego życia dzieci przebywających w pieczy zastępczej służy Gdański Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej.

- Realizacja działań podejmowanych w mieście tworzy warunki i sprzyja integracji nowych mieszkańców, także przybyłych z różnych stron świata, w duchu tolerancji, zrozumienia i wzajemnego szacunku. Gdańsk wdraża przyjętą w czerwcu 2016 r. politykę zarządzania migracjami na poziomie lokalnym – **Model Integracji Imigrantów**.

W ramach modelu działalność kontynuuje **Centrum Wsparcia Imigrantów i Imigranek**. Świadczy ono usługi pomocy prawnej, doradztwa zawodowego imigrantom, prowadzi usługi informacyjne oraz organizuje kursy języka polskiego dla cudzoziemców. Z oferty centrum w 2019 r. skorzystało ponad 5 tys. osób. Centrum dołączyło również do świadczenia usług i wsparcia w ramach Gdańskiego Centrum Równego Traktowania.

W związku z rosnącą liczbą dzieci cudzoziemskich rozwijana jest oferta **wsparcia i integracji imigrantów w gdańskich placówkach oświatowych**. Realizowane są dodatkowe zajęcia z języka polskiego, zajęcia wyrównawcze oraz prowadzone są oddziały przygotowawcze dla uczniów z tej samej grupy etnicznej, którzy mają trudności w komunikacji związanej z nieznaną lub słabą znajomością języka polskiego lub trudności adaptacyjne związane z wcześniejszym kształceniem za granicą. W roku szkolnym 2018/2019 w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 1 zatrudniono koordynatora do spraw dzieci z doświadczeniem migracyjnym. Uczniowie gdańskich szkół uczestniczyli w Szkoła Różnorodności – cyklu warsztatów z wrażliwości kulturowej z udziałem przedstawicieli Rady Imigrantów i Imigranek.

Gdański Urząd Pracy wspiera imigrantów w **znalezieniu pracy** w Gdańsku. Pomoc może uzyskać każdy cudzoziemiec, który potrzebuje wsparcia w poszukiwaniu pracy, legalizacji pobytu, porady dotyczącej bazy noclegowej czy też wskazówek na temat punktów użyteczności publicznej, instytucji i organizacji wspierających cudzoziemców. Konsultacje udzielane są w języku polskim, ukraińskim i angielskim. Urząd wspiera również pracodawców w procesie zatrudniania cudzoziemców.

Gdańsk jest również miastem członkowskim w **Międzynarodowej Sieci Miast Pisarzy Uchodźców ICORN**. W 2019 r. na roczne stypendium został przyjęty pochodzący z Tadżykistanu dziennikarz Khairullo Mirsaidov, represjonowany za zaangażowanie w obronę praw człowieka.

Funkcję konsultacyjno-doradczą przy Prezydencie Miasta Gdańska pełni **Rada Imigrantów i Imigranek**. Członkowie i członkinie rady prowadzą comiesięczne otwarte dyżury, wykłady i spotkania dla uczniów, studentów, rad rodziców, a także instytucji i organizacji oraz działania na rzecz polepszenia sytuacji imigrantów w Gdańsku.

- W celu **aktywizacji społeczno-zawodowej** podejmowane są działania i projekty wspierające w powrocie na rynek pracy, skierowane głównie do osób w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, tj. seniorów i senierek, mam wracających na rynek pracy czy osób powyżej 30. roku życia, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Przykładami są m.in. projekty: „System Aktywizacji Społeczno-Zawodowej w Gdańsku”, „GPS – Gotowość Praca Samodzielność II”, „Cała Naprzód” czy „Praca dla Senierek i Seniorów”.

Rewitalizacja

Rewitalizacja to proces rozwiązywania złożonych problemów społeczno-gospodarczych i przestrzennych, stanowiący element zrównoważonej polityki miejskiej. Przy uwzględnieniu potrzeb społeczności lokalnej, zagadnień ekonomicznych, przestrzennych, infrastrukturalnych czy przyrodniczych proces rewitalizacji stanowi szansę na odwrócenie negatywnych trendów rozwojowych. Wymaga skoordynowanych i kompleksowych przedsięwzięć, skoncentrowania na wspólnych celach i współpracy samorządu lokalnego, organizacji społecznych, a także podmiotów prywatnych. Tylko takie zintegrowane, całościowe i wielowątkowe podejście do rewitalizacji daje szansę powodzenia i trwałej poprawy jakości życia mieszkańców Gdańska.

- Działania rewitalizacyjne w Gdańsku mają na celu naprawę negatywnych zjawisk społecznych, środowiskowych, gospodarczych i przestrzennych na obszarze zdegradowanym. Zostały one zaplanowane w **Gminnym Programie Rewitalizacji (GPR)** na lata 2017-2023. Program dotyczy zdegradowanych terenów o wartościach kulturowych, gdzie negatywne procesy występują w szczególnym nasileniu. Obecnie rewitalizacja prowadzona jest na **4 podobszarach: Biskupia Górka/Stary Chełm, Dolne Miasto/Plac Wałowy/Stare Przedmieście, Nowy Port z Twierdzą Wisłoujście oraz Orunia**. W minionym roku dokonano aktualizacji GPR – uwzględniono zmiany w przepisach prawa, nazewnictwie obszarów, lokalizacji placówki wsparcia podwórkowego na Oruni oraz w zakresie finansowania.
- W 2019 r. w ramach **GPR** zakończono **pierwszy etap działań społecznych** z wybranymi społecznościami lokalnymi w formie animacji, warsztatów i wspólnej realizacji zagospodarowania podwórek w celu integracji mieszkańców i poprawy jakości współużytkowanej przestrzeni. Działania prowadziły organizacje pozarządowe, wyłonione wcześniej w procedurach konkursowych. W efekcie zaktywizowano społeczności i zagospodarowano podwórka:
 - przy ul. Toruńskiej, Przyokopowej, Zielonej i Dobrej;
 - przy ul. Górka 11, 12 A, 13A;
 - w kwartale ul. Wilków Morskich, Strajku Dokerów;

- o przy ul. Ubocze 24/Przy Torze;
- o przy ul. Żuławskiej 2/3.

W sumie w ww. działaniach społecznych aktywny udział wzięło 623 przedstawicieli społeczności lokalnych w czterech podobszarach rewitalizacji.

- W celu stworzenia miejsc do działań społecznych realizowano zadania inwestycyjne związane z **adaptacją lub budową lokali świadczących usługi społeczne** (placówek wsparcia, klubów mieszkańca itp.). W efekcie tych działań oddano do użytku Centrum Wsparcia i Terapii Rodzin przy ul. Radnej 3/2, Centrum Wsparcia Seniora przy ul. Biskupiej 4 oraz Youth Point – lokal przy ul. Na Zaspę 53 na potrzeby świadczenia usług społecznych skierowanych do młodzieży. Obiekty te oferują w sumie zajęcia stałe dla 420 uczestników i pojedyncze zajęcia dla 135 uczestników.

Ponadto prowadzono prace przygotowawcze (projekty, dokumentacja) do adaptacji lub budowy kolejnych pięciu obiektów działań społecznych przy ul.: Królikarnia 13, Styp-Rekowskiego 16, Floriańskiej 3, Dworcowej 11 i Gościnniej 1.

- W 2019 r. prowadzono także **działania związane z przebudową i modernizacją elementów budynków mieszkalnych** (komunalnych i wspólnot mieszkaniowych) wraz z otoczeniem we wszystkich podobszarach rewitalizacji polegające na opracowaniu dokumentacji i/lub rozpoczęciu robót budowlanych.

- Rewitalizacja obejmuje także **przestrzenie publiczne** w postaci przebudowy i modernizacji ulic wraz z infrastrukturą techniczną oraz zagospodarowania terenów zielonych oraz placów i skwerów. W 2019 r. opracowano dokumentacje techniczne dla ulic:

- o Góreckiego, Strajku Dokerów, Wilków Morskich;
- o Chłodnej, Sempołowskiej oraz Królikarnia;
- o Przyokopowej, Wierzbowej i Polnej;
- o Biskupiej, Na Stoku, Salwator, Zaroślak, Górka.

Rozstrzygnięto także cztery konkursy na **zagospodarowanie przestrzeni publicznych**:

- o Placu Wałowego;
- o przy ul. Biskupiej;
- o placu nadwodnego (przy przystani promowej w Nowym Porcie);
- o Rynku Oruńskiego.

Ponadto **przygotowywano realizację inwestycji** (m.in. opracowanie dokumentacji):

- o zagospodarowania przestrzeni publicznej i terenu zieleni przy ul. Styp-Rekowskiego;
- o przebudowy dróg i infrastruktury podziemnej w rejonie Placu Wałowego;
- o urzędzenia skweru przy ul. Gościnniej;
- o zagospodarowania parku przy ul. Związkowej.

Bezpieczeństwo

Bezpieczeństwo jest jedną z podstawowych potrzeb człowieka, odgrywającą dużą rolę w wartościowaniu otoczenia i ocenie jakości życia. Poziom bezpieczeństwa jest szczególnie ważny w odniesieniu do przestrzeni publicznych pełniących funkcję miejsc spotkań i aktywności mieszkańców. Ponadto bezpieczeństwo nabiera istotnego znaczenia w ujęciu ekonomicznym, środowiskowym, infrastrukturalnym, mobilności i transportu, zdrowia publicznego oraz integracji społecznej i kulturowej. Kompleksowe działania zapewniające indywidualne i zbiorowe poczucie bezpieczeństwa przeciwdziałają różnego rodzaju konfliktom, polaryzacji społecznej i segregacji przestrzennej. Jednocześnie stanowią odpowiedź na zmieniające się wymogi społeczne w zakresie bezpieczeństwa i komfortu życia.

- W 2019 r. został przyjęty **Miejski Program Zapobiegania Przemocności oraz Porządku Publicznego i Bezpieczeństwa Obywateli na lata 2019-2021**. Do głównych założeń Programu zalicza się: poprawę poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego przez zmniejszenie liczby przestępstw i wykroczeń, wzrost poczucia bezpieczeństwa, kształtowanie właściwych postaw dzieci i młodzieży, zapobieganie zachowaniom patologicznym, pomoc osobom w kryzysie, poprawa bezpieczeństwa pożarowego oraz bezpieczeństwa w ruchu drogowym. W ramach wdrażania programu w 2019 r. realizowano m.in. programy profilaktyczne i edukacyjne skierowane do dzieci, młodzieży i dorosłych z zakresu bezpieczeństwa w ruchu drogowym, bezpieczeństwa w szkole, udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, wiedzy pożarniczej.
- Miasto kontynuowało wspieranie działalności **Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej (KM PSP)**, która zajmuje się zapewnieniem bezpieczeństwa przeciwpożarowego. Z budżetu miasta dofinansowano modernizację energetyczną budynków KP PSP na kwotę ok. 4 mln zł oraz bieżącą działalność straży kwotą 517,5 tys. zł. Sfinansowano zakup m.in. 2 samochodów rozpoznawczo-operacyjnych, specjalistycznego sprzętu i paliwa. Siedziba KM PSP znajduje się przy ul. Beniowskiego, ponadto funkcjonuje 5 jednostek ratowniczo-gaśniczych w dzielnicach Gdańska. Na koniec 2019 r. w KM PSP zatrudnionych było 295 funkcjonariuszy, 4 pracowników korpusu służby

cywilnej oraz 4 pracowników stanowisk pomocniczych. Strażacy w 2019 r. podjęli 5213 interwencji (o 9% więcej niż w 2018 r.). Na liczbę tę złożyło się 1391 pożarów, 3242 miejscowych zagrożeń oraz 580 fałszywych alarmów.

Działanie Państwowej Straży Pożarnej na terenie miasta wspierają 3 jednostki **Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP)**: w Świbnie, na Wyspie Sobieszewskiej i grupy poszukiwawczo-ratowniczej z siedzibą przy ul. Beniowskiego. Miasto w 2019 r. dofinansowało OSP kwotą 918 tys. zł, którą przeznaczono m.in. na zapewnienie gotowości bojowej, zakup samochodu ratowniczo-gaśniczego i sprzętu.

- Zapewnienie należytego stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie miasta jest głównym zadaniem funkcjonariuszy **Komendy Miejskiej Policji (KMP)**. Siedziba KMP znajduje się przy ul. Nowe Ogrody 27. Rejon miasta podzielony jest administracyjnie na 8 komisariatów:
 - I Komisariat Policji ul. Platynowa 6F;
 - II Komisariat Policji, ul. Długa Grobla 4;
 - III Komisariat Policji, ul. Biała 1a;
 - IV Komisariat Policji, ul. Kaprów 14;
 - V Komisariat Policji, ul. Obrońców Wybrzeża 19;
 - VI Komisariat Policji, ul. Kasztanowa 6;
 - VIII Komisariat Policji, ul. Kartuska 245;
 - IX Komisariat Policji, ul. Balcerskiego 35.

Z budżetu miasta przekazano KMP środki w wysokości 529 tys. zł na fundusz wsparcia realizacji konkretnych zadań, w tym: dodatkowych 800 patroli, nagród dla policjantów, usług tłumaczy języków obcych, zakupu 5 pojazdów służbowych, realizacji działań profilaktycznych pn. „Oznakuj rower”. Na koniec 2019 r. KMP zatrudniała 996 funkcjonariuszy. Brali oni udział w zabezpieczeniach wielu wydarzeń na terenie miasta, w tym największych: Jarmarku św. Dominika wraz z imprezami towarzyszącymi, 30. rocznicy wyborów czerwcowych '89, uroczystości Sierpnia '80, meczów żużlowych i piłki nożnej.

- W zapewnieniu porządku i bezpieczeństwa z policją współpracuje **Straż Miejska**. W 2019 r. efektem wspólnych działań były m.in.: mieszane patrole prewencyjne (523 patrole) i zabezpieczanie imprez masowych (190 imprez, zgromadzeń i innych wydarzeń). Siedziba Straży Miejskiej znajduje się przy ul. Elbląskiej 54/60. W jej strukturze funkcjonują następujące referaty:
 - I Referat, ul. Gospody 2c (Przymorze Małe, Przymorze Wielkie, Oliwa, VII Dwór, Żabianka-Wejhera-Jelitkowo-Tysiąclecia);
 - II Referat, ul. Elbląska 54/60 (Aniołki, Letnica, Młyniska, Nowy Port, Śródmieście);
 - III Referat, al. Grunwaldzka 186 (Brzeźno, Strzyża, Wrzeszcz Dolny, Wrzeszcz Górny, Zaspą Młyniec, Zaspą Rozstaje);
 - IV Referat, ul. Orfeusza 2 (Jasień, Kokoszki, Matarnia, Osowa);
 - V Referat, ul. Wilanowska 2 (Brętowo, Chełm, Piecki-Migowo, Siedlce, Suchanino, Ujeścisko-Łostowice, Wzgórze Mickiewicza);
 - VI Referat, ul. Elbląska 54/60 (Chełm, Krakowiec-Górki Zachodnie, Olszynka, Orunia Górna-Gdańsk Południe, Orunia-Św. Wojciech-Lipce, Przeróbka, Rudniki, Stogi, Wyspa Sobieszewska).

Straż Miejska w Gdańsku w 2019 r. odnotowała 54 504 interwencji (60 056 w 2018 r.), w tym: zastosowano 17 442 pouczeń (21 969 w 2018 r.), 30 344 mandaty karne (33 583 w 2018 r.) oraz 1424 wnioski o ukaranie do sądu (1453 w 2018 r.). Coraz ważniejszym obszarem działalności Straży Miejskiej jest przeciwdziałanie nielegalnemu spalaniu odpadów. Na numer 986 w 2019 r. wpłynęło 1106 zgłoszeń dotyczących podejrzenia spalania odpadów w niewłaściwy sposób. Strażnicy przeprowadzili 937 kontroli, 71 osób pouczyli, a 249 ukarali mandatami. Skierowali też 9 wniosków do sądu. W 2019 r. wyposażenie Straży Miejskiej zostało uzupełnione o 2 skutery oraz 5 samochodów służbowych. Do zadań Straży Miejskiej należy również obsługa systemu miejskiego monitoringu. Całodobowo przestrzeń publiczną monitorowana jest przy wykorzystaniu 332 kamer, w tym 163 obrotowych oraz 169 stałopozycyjnych i dookólnych

W listopadzie 2019 r. w ramach struktury Straży Miejskiej powołano Referat Ekologiczny – Eko Patrol, którego głównym zadaniem jest walka z paleniem opadów w przydomowych ściekach, nielegalnym odprowadzaniem ścieków i dzikimi wysypiskami śmieci. Funkcjonariusze zostali wyposażeni w mobilne laboratorium i drona. W sezonie grzewczym 2019/20 Eko Patrol przeprowadził 1005 kontroli.

- W przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej, niebezpieczeństw w Gdańsku w gotowości są służby ratownicze oraz miejskie struktury, które dysponując wiedzą, sprzętem, stosownie reagują – podejmują działania ratownicze, przeciwdziałają zagrożeniu i ratują życie gdańszczan. Niebezpieczne zdarzenia, takie jak klęski żywiołowe mogą wystąpić szybko i bez ostrzeżenia, dlatego istotne jest planowanie i rozważenie wszystkich możliwych scenariuszy na wypadek jakiegokolwiek niebezpieczeństwa.

Jednym z kluczowych elementów zarządzania kryzysowego z dostępem do systemów wykrywania i alarmowania oraz wczesnego ostrzegania ludności jest **Miejskie Centrum Zarządzania Kryzysowego (MCZK)**, które znajduje się w strukturze Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego. Przez 24 godziny na dobę dyżurni, wykorzystując obrazy z kamer systemu monitoringu oraz dane otrzymywane z terenu miasta oraz podmiotów i instytucji współdziałających, monitorują i reagują na zaistniałe zagrożenia. Najważniejsze informacje o wszelkich zagrożeniach i utrudnieniach są przekazywane mieszkańcom dzięki mobilnemu systemowi informacji SISMS z wykorzystaniem komunikacji trzema kanałami: **SMS-em, e-mailem** lub przez **aplikację Blisko**. Ważnym elementem systemu ostrzegania

w sytuacjach kryzysowych są syreny alarmowe. Na terenie osiedli mieszkaniowych oraz głównych ciągów komunikacyjnych zainstalowane są 74 syreny elektroniczne umożliwiające nadawanie sygnałów dźwiękowych i komunikatów głosowych. Podczas zdarzeń o charakterze kryzysowym w MCZK odbywają się posiedzenia Miejskiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego. Miejskie Centrum Zarządzania Kryzysowego to również miejsce, w którym koordynowane są działania związane z bezpieczeństwem w przestrzeni publicznej podczas imprez masowych czy zgromadzeń publicznych.

- Na terenie miasta są przeprowadzane **ćwiczenia i działania treningowe**. W 2019 r. odbyły się m.in. ćwiczenia przeciwpowodziowe, ćwiczenia współdziałania, miejski trening wykrywania i alarmowania oraz wczesnego ostrzegania ludności o zagrożeniach czy ćwiczenia obronne IMPAS 2019, dzięki którym sprawdzono w praktyczny sposób realizację wybranych zadań operacyjnych i kryzysowych w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny.
- W przypadku wystąpienia zagrożenia, dla mieszkańców Gdańska dostępna jest **Infolinia 0 800 250 250**. Pod tym numerem można zgłaszać wszelkie sygnały mogące świadczyć o potencjalnym niebezpieczeństwie, można się również dowiedzieć, jak reagować w przypadku takich sytuacji. Opracowany został również przewodnik „Bądź bardziej bezpieczny”. Zawiera informacje i wykaz środków, które podpowiadają, jak przygotować się i jak postępować w wypadku nagłego zdarzenia.
- W celu zwiększenia bezpieczeństwa uczestników ruchu został opracowany **Miejski Program Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego**. Miasto sukcesywnie realizuje program uspokajania ruchu drogowego. W 2019 r. strefa Tempo 30 została poszerzona o 10,8 km kolejnych odcinków. Łącznie obejmuje ona 530,5 km, co stanowi 64,4% wszystkich dróg w mieście. Dokonano również przebudowy infrastruktury drogowej w celu spowolnienia ruchu i zwiększenia bezpieczeństwa pieszych (m.in. progi zwalniające, zwężenia jezdni, azyle, separatory ruchu). Ponadto zorganizowano program edukacyjny „Gotowi do drogi” przygotowujący dzieci w wieku 4-9 lat do samodzielności w ruchu drogowym. Działania mające poprawić komfort i bezpieczeństwo poruszania się po mieście pieszo, rowerem oraz komunikacją miejską są realizowane również w ramach **Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Gdańska 2030**. W 2019 r. liczba wypadków w ruchu drogowym spadła o 91 w porównaniu z 2018 r. Spadła również liczba poszkodowanych o 98. Wzrosła natomiast liczba kolizji.
- Projektem mającym zapewnić wzrost poczucia bezpieczeństwa mieszkańców jest **Jaśniejszy Gdańsk** – program instalacji latarni w miejscach do tej pory pozbawionych oświetlenia. Od 2016 r. systematycznie oświetlane zostają ulice, ciągi piesze i dojścia do szkół. W 2019 r. oświetlonych zostało 46 lokalizacji.
- Gdańsk posiada specyficzne warunki klimatyczne i terenowe, a efektem takich uwarunkowań jest możliwość wystąpienia na terenie miasta wszystkich rodzajów powodzi. W przypadku wystąpienia powodzi Prezydent miasta zwołuje posiedzenie Miejskiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego, by podjąć działania wymagające koordynacji akcji ratowniczej i zaangażowania w nią sił i środków na różnych szczeblach administracyjnych. Materiałem pomocniczym dla działań koordynacyjnych jest **Plan operacyjny ochrony przed powodzią miasta Gdańska**, który określa zakres zadań poszczególnych służb i jednostek miejskich. W celu zwiększenia odporności miasta m.in. na występowanie nawałnych deszczów, nagłych powodzi, czy innych ekstremalnych zjawisk pogodowych, Gdańsk **rozwija infrastrukturę przeciwpowodziową**. Podstawą bezpieczeństwa przeciwpowodziowego Gdańska jest sieć 53 zbiorników retencyjnych o łącznej pojemności ok. 745 tys. m³, zlokalizowanych kaskadowo na potokach, co tworzy niespotykany w innych polskich miastach system. W 2019 r. zakończono budowę zbiornika Strzelniczka II, służącego odwodnieniu dzielnicy Kokoszek. Infrastrukturę przeciwpowodziową tworzą również ponad 20 tys. studni i 18 tys. wpustów ulicznych, 317 km potoków i rowów, 751 km sieci kanalizacji deszczowej oraz 15 km wałów przeciwpowodziowych. Dużą uwagę przykładana się także do zwiększania mikroretencji poprzez tworzenie łąk miejskich i ogrodów deszczowych. W 2019 r. ogrody powstały w pięciu lokalizacjach: skwer Za Murami, ul. Junony, ul. Azaliowa, skrzyżowanie ul. Radiowej i Radarowej oraz zaplecze podwórzowe w kwartale ul. Dobrej, Zielonej i Toruńskiej. Bieżący monitoring sytuacji hydrologicznej zapewnia sieć 25 deszczomierzy oraz 77 stacji pomiarów poziomu wody na zbiornikach i ciekach. W 2019 r. Rada Miasta przyjęła **Plan Adaptacji do zmian klimatu dla Miasta Gdańska**, którego celem jest przygotowanie miasta i mieszkańców na konsekwencje zmian klimatu.
- W celu zapewnienia bezpieczeństwa miasto rozwija miejską **sieć defibrylatorów dostępnych w przestrzeni publicznej**. W 2019 r. zainstalowano 31 nowych urządzeń ratujących życie. Ich łączna liczba w przestrzeni publicznej na koniec roku wynosiła 47. Aparaty montowane są również w pojazdach komunikacji miejskiej. W defibrylator wyposażonych było 71 pojazdów (46 autobusów i 25 tramwajów).
- Gdańsk jest pierwszym miastem w Polsce, które na szeroką skalę postanowiło wesprzeć mieszkańców w walce z zadłużeniem. Służy temu **Program Bezpieczeństwa Ekonomicznego i Wsparcia Osób Zadłużonych na lata 2016-2023**. Do działań pomocowych należą m.in. doradztwo prawno-finansowe, edukacja, prowadzenie indywidualnych programów wyjścia z zadłużenia oraz programów pomocy ofiarom przestępstw i nadużyć ekonomicznych. W 2019 r. kontynuowana była działalność Centrum Bezpieczeństwa Ekonomicznego i Wsparcia Osób Zadłużonych przy al. Grunwaldzkiej 8, świadczącego bezpłatne usługi dla mieszkańców. Zrealizowano ogólnomiejskie kampanie informacyjne („Bądź rozważny. Nie daj się oszukać”) oraz działania edukacyjne („Dzień bez Długów – Weź bilet i skasuj swój dług”, „Tydzień Bezpieczeństwa Ekonomicznego”, broszura edukacyjna „Poradnik Szachisty”).

Środowisko

Ochrona środowiska to kluczowy aspekt zrównoważonego rozwoju. Silnie wybrzmiewa w niej, obok dążenia do zachowania dziedzictwa naturalnego, troska o przyszłość miasta i zapewnienie dobrych warunków życia kolejnym pokoleniom. Stan środowiska istotnie wpływa na jakość życia mieszkańców – jest czynnikiem wpływającym m.in. na stan zdrowia, możliwość wypoczynku i regeneracji, jakość przestrzeni publicznej. Zagadnienia związane z ochroną środowiska obejmują wiele obszarów działań miasta, np. planowanie przestrzenne, transport, gospodarkę wodną, politykę zdrowotną i społeczną, energetykę, turystykę. Zarządzanie kwestiami środowiskowymi wpływa również na zwiększenie odporności miasta na niekorzystne skutki zmian klimatu. Te wzajemne powiązania sprawiają, że środowisko w istotny sposób wpływa na atrakcyjność Gdańska jako miejsca zamieszkania, pracy i spędzania czasu wolnego.

- Jednym z największych wyzwań w obszarze ochrony środowiska jest odpowiedź na konsekwencje zmian klimatycznych. W celu przygotowania miasta i mieszkańców do świadomego i odpowiedzialnego reagowania na wynikające z nich zagrożenia, w 2019 r. uchwałą Rady Miasta przyjęto **Plan Adaptacji do zmian klimatu dla Miasta Gdańska** (MPA). Koordynacją działań adaptacyjnych zajął się nowo powołany **Referat Zmian Klimatycznych** w Wydziale Środowiska Urzędu Miejskiego w Gdańsku, podlegający zastępcy prezydenta ds. przedsiębiorczości i ochrony klimatu. **Dział Adaptacji do Zmian Klimatu** powstał także w spółce Gdańskie Wody. Jest on odpowiedzialny za wprowadzanie w miejską przestrzeń zielonej infrastruktury. Głównym wyzwaniem jest zabezpieczenie miasta przed podtopieniami i powodzią. W tym celu rozwijana jest infrastruktura przeciwpowodziowa i odwodnieniowa oraz system monitoringu hydrologicznego i meteorologicznego.
- Oprócz działań adaptacyjnych podejmowane są działania na rzecz ochrony klimatu i powietrza. Poprawę jakości powietrza oraz redukcję emisji gazów cieplarnianych miasto chce osiągnąć poprzez realizację Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Miasta Gdańska oraz Programu ochrony środowiska dla miasta Gdańska. Redukcja emisji zanieczyszczeń odbywa się m.in. dzięki:
 - **likwidacji prywatnych źródeł niskiej emisji** poprzez wymianę ogrzewania węglowego na gazowe, elektryczne lub podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej. W 2019 r. Wydział Środowiska udzielił mieszkańcom 229 dotacji na wymianę pieców. Gdańskie Nieruchomości zlikwidowały ogrzewanie węglowe w 41 lokalach komunalnych;
 - **termomodernizacji** budynków mieszkalnych, placówek oświatowych i budynków użyteczności publicznej;
 - eliminacji procederu **spalania odpadów w paleniskach do tego nieprzystosowanych**. Straż Miejska w ramach kontroli pobiera próbki popiołów i przekazuje je do analizy laboratoryjnej.
- Pomiary **jakości powietrza** prowadzone są w 5 stacjach monitoringu automatycznego Agencji Regionalnego Monitoringu Atmosfery Aglomeracji Gdańskiej (ARMAAG) oraz w 1 punkcie pomiarowym Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. W 2019 r., podobnie jak w latach poprzednich, nie odnotowano przekroczeń stężeń średniorocznych, zarówno zanieczyszczeń gazowych, jak i pyłowych. Notowane były natomiast przekroczenia stężeń średniodobowych pyłu zawieszonego PM10 (od 4 dni w Gdańsku Stogach do 25 dni w Gdańsku Szadółkach, nie przekraczając tym samym dopuszczalnej częstości przekroczeń w roku kalendarzowym, wynoszącej 35 dni). W porównaniu z 2018 r. odnotowano spadek liczby dni z przekroczeniami, co wynika z występowania korzystnych warunków pogodowych w 2019 r. związanych z łagodną zimą i dobrym przewietrzaniem. Szczegółowe wyniki pomiarów jakości powietrza publikowane są przez ARMAAG.
- Duże znaczenie w utrzymaniu jakości powietrza ma **rozwijanie miejskiego drzewostanu**. W 2019 r. miasto dokonało nasadzeń 3090 szt. drzew w lasach komunalnych, 153 szt. na terenach zieleni miejskiej oraz 134 szt. w pasach drogowych. Ponadto na mocy decyzji wydawanych przez Wydział Środowiska dokonano 1400 nasadzeń zastępczych. Jako kluczowy w 2019 r. został wprowadzony projekt rewaloryzacji Wielkiej Alei Lipowej w Gdańsku. Opracowano inwentaryzację drzew z oceną ich stanu zdrowotnego. Przeprowadzono również badania archeologiczne. Miasto zorganizowało dla mieszkańców wiosenne sadzenie drzew w lesie. Na obszarze ok. 1 ha posadzono ok. 5 tys. sadzonek świerka. Akcja prowadzona była we współpracy z Nadleśnictwem Gdańsk. Jej celem było odnowienie lasu oraz promowanie zachowań proekologicznych. Odbyła się również 8. edycja projektu „Gaje Ojca w Gdańskich Parkach”, nawiązującego do tradycji posadzenia przez ojca drzewa na pamiątkę narodzin dziecka. W jej ramach w 2019 r. w miejskich parkach młodzi ojcowie zasadzili 5 platanów. Mieszkańcom rozdano także 3 tys. opakowań cebul roślin ozdobnych.

W proces zadrzewiania miasta aktywnie włączają się mieszkańcy. Dzięki aplikacji BAND (Bank Nasadzeń Drzew) od 2015 r. mogli oni składać wnioski o posadzenie drzew w wybranej przez siebie lokalizacji. Od początku funkcjonowania aplikacji zrealizowano 94 wnioski, w ramach których posadzono 10 331 drzew.
- Miasto prowadzi **monitoring wód powierzchniowych** wraz z obliczeniem ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych z terenu Gdańska do zatoki. W 2019 r. przeprowadzono 1397 badań wody oraz wykonano 54 otwory badawcze w celu dokonania oceny stanu wód podziemnych, identyfikacji zanieczyszczeń, wypracowania możliwych działań zaradczych oraz weryfikacji zasobów. Morskie wody przybrzeżne oceniane były pod względem mikrobiologicznym i dodatkowo kontrolowane pod kątem występowania zakwitów i innych zanieczyszczeń. Na podstawie badań dokonywana jest

sezonowa **ocena jakości wody na gdańskich kąpieliskach**. W 2019 r. została oceniona następująco: Gdańsk Orle – doskonała; Gdańsk Sobieszewo – doskonała; Gdańsk Stogi – dobra; Dom Zdrojowy Gdańsk Brzeźno – dostateczna; Molo Gdańsk Brzeźno – dostateczna; Gdańsk Jelitkowo – dostateczna.

- Jednym z wyzwań środowiskowych jest utrata bioróżnorodności roślin, ptaków i owadów. Aby przeciwdziałać temu procesowi organizowane są akcje edukacyjne wśród mieszkańców Gdańska oraz działania zwiększające liczbę miejsc lęgowych ptaków, bazę pokarmową dla pszczoł i motyli poprzez nasadzenia bylin i drzew miododajnych i nektarodajnych oraz tworzenie łąk miejskich. Sukcesywnie rozwijany jest **program „Gdańskie Łąki Kwietne”** promujący zakładanie łąk kwietnych zamiast trawników. W 2019 r. w pasach drogowych al. Żołnierzy Wyklętych, ul. Rakoczego, ul. Słowackiego oraz ul. Myśliwskiej wyznaczone zostały obszary, na których pozwolono na rozwój roślin, których nasiona pozostały w gruncie. Kolejnym elementem rozwijania obecności roślinności rodzimej są łąki naturalne w postaci pozostawionej powierzchni zieleni, gdzie koszenie zostaje ograniczone w celu dopuszczenia do pełnego wzrostu grupy roślin i wytworzenia kwiatostanów. W 2019 r. naturalne łąki powstały w Parku Bema (ok. 640 m²), Parku Św. Barbary (310 m²), Parku Jana Pawła II (2010 m²), Parku Ronalda Reagana (830 m²).

- W ramach programu czynnej ochrony gatunków chronionych miasto organizuje akcję „Pomagamy Gdańskim Żabom!”. Płazy co roku wczesną wiosną wędrują do stawów, by złożyć skrzek. Po drodze narażone są jednak na zagrożenie ze strony przejeżdżających samochodów. Dlatego na przełomie marca i kwietnia organizowany jest „Płazi Patrol Interwencyjny”. W 2019 r. wolontariusze uratowali ok. 5 tys. płazów.

Innym elementem dbałości o zwierzęta jest opieka nad zwierzętami domowymi. W 2019 r. Rada Miasta przyjęła uchwałę Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi w Gdańsku. Do jego głównych celów należy: przeciwdziałanie bezdomności zwierząt, zapewnienie im opieki, zapobieganie wzrostowi populacji zwierząt bezdomnych oraz edukacja społeczeństwa w zakresie opieki nad zwierzętami domowymi.

- Kontynuowana była rozbudowa infrastruktury związanej z gospodarką odpadami. Odpady komunalne odbierane przez firmy wywozowe z terenu miasta przekazywane są do regionalnej instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych zlokalizowanej w Szadółkach i eksploatowanej przez komunalną spółkę Zakład Utylizacyjny Sp. z o.o. W 2019 r. ukończona została budowa nowej **hermetycznej kompostowni** odpadów biodegradowalnych w miejscu dotychczasowego placu dojrzewania kompostu. Jej przepustowość wyniesie 40 tys. ton odpadów rocznie. Kontynuowana była również budowa **kwatery składowej odpadów balastowych** o powierzchni 67,8 tys. m² i pojemności 1500 tys. m³. Ukończono także prace projektowe instalacji **Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów – Portu Czystej Energii**.

W 2019 r. przeprowadzono postępowanie przetargowe związane z budową 2 Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) zlokalizowanych przy ul. Meteorowej i ul. Elbląskiej. Przygotowano dokumentację dla 2 kolejnych PSZOK-ów zlokalizowanych przy ul. Hynka i ul. Uczniowskiej.

- Coraz większego znaczenia nabiera edukacja ekologiczna. Kształtowanie właściwych, przyjaznych środowisku nawyków i codziennych zachowań wyraźnie zwiększa skuteczność działań związanych z ochroną środowiska. Wśród działań zrealizowanych w 2019 r. można wymienić:
 - edukację w zakresie gospodarki wodnej i adaptacji do zmian klimatu – opracowano broszurę informacyjną dotyczącą **małej retencji** oraz przeprowadzono szkolenia dla jednostek urzędu i instytucji podległych dotyczące jej wdrażania, zorganizowano ogólnopolski warsztat dot. adaptacji do zmian klimatu, przeprowadzono spotkania edukacyjne dla mieszkańców dotyczące zagadnień klimatycznych, wyprodukowano film edukacyjny poświęcony zmianom klimatu, prowadzono edukację z zakresu zakładania ogrodów deszczowych. Działaniami edukacyjnymi zostało objętych łącznie ok. 100 tys. osób;
 - promowanie właściwego postępowania z odpadami komunalnymi – wdrożono **aplikację mobilną Czyste Miasto Gdańsk**, która umożliwia informowanie użytkowników o najbliższych terminach odbioru odpadów oraz o terminach płatności za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Jest również źródłem informacji na temat tego, jak postępować z odpadami oraz w jaki sposób pozbywać się odpadów nietypowych i niebezpiecznych. Do końca 2019 r. z aplikacji skorzystało ponad 4 tys. użytkowników. Ponadto przeprowadzono **gdańską odsłonę akcji „Sprzątania Świata”** oraz kampanię **„Świadomość zobowiązuje, więc odpady segreguję”**, w ramach której zorganizowano spotkania tematyczne i prezentacje multimedialne dot. gospodarowania odpadami;
 - uruchomienie kampanii edukacyjnej „Gdańsk bez plastiku”, w ramach której przygotowano 10 zasad dla mieszkańców i 5 dla przedsiębiorców, pomagających ograniczyć wykorzystania tego surowca.
- W 2019 r. trwała modernizacja budynku dawnego Domu Zdrojowego w Brzeźnie, gdzie powstanie Centrum Edukacji Ekologicznej. Grupy zorganizowane młodzieży szkolnej, uczestnicy indywidualni oraz mieszkańcy Brzeźna, będą mogli wziąć udział m.in. w wykładach, szkoleniach i warsztatach ekologicznych. Nową placówką zarządzać będzie Hevelianum, specjalizujące się w nowoczesnej edukacji.
- Zagadnienia ochrony środowiska w wymiarze współpracy metropolitalnej, a także kwestie związane z adaptacją do zmian klimatu oraz gospodarką obiegu zamkniętego omawiano podczas zorganizowanego przez Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot **Kongresu Smart Metropolia 2019**. Wydarzenie przygotowano, opierając się na zasadach promujących postawy ekologiczne, na które złożyły się hasła: mniej plastiku, ograniczenie marnowania żywności, oszczędność papieru, logistyka wrażliwa na emisję CO₂, więcej lokalnych i odpowiedzialnych społecznie zakupów. Efektem kongresu było podpisanie przez prezydent Aleksandrę Dulkiewicz "Deklaracji współpracy klimatycznej polskich miast i gmin".

Smart city

Dynamiczne zmiany w sposobie funkcjonowania społeczeństw oraz rozwój technologiczny istotnie wpływają na charakter miast, kształtując ich nowe oblicze. Inteligentne zarządzanie rozwojem Gdańska to systematyczne doskonalenie usług publicznych poprzez zastosowanie nowych technologii i rozwiązań opartych na narzędziach informatycznych, nowej jakości transportu lub – szerzej mobilności, czy innowacyjne podejście do zagadnień ekologicznych, środowiskowych, jak również społecznych. Ogromną wartością dla miasta jest zaangażowanie mieszkańców w jego rozwój, stąd w Gdańsku podejmowane są inwestycje w infrastrukturę komunikacyjną służącą rozwojowi kapitału ludzkiego i społecznego. Wdrażanie nowoczesnych form zarządzania partycypacyjnego ułatwia współpracę i dialog, zwiększa otwartość i transparentność. Inteligentne miasto to zrównoważony ekosystemem, w którym implementowane rozwiązania technologiczne odpowiadają na wyzwania gospodarcze, środowiskowe, społeczne czy edukacyjne oraz umożliwiają zarządzanie w sposób efektywny, oszczędny i ekologiczny.

- Od 2014 r. miasto Gdańsk realizuje **politykę otwartości**, która ma służyć budowaniu relacji pomiędzy mieszkańcami, aktywistami i urzędnikami opartymi na takich wartościach, jak transparentność, zaufanie i dialog. Zasoby danych publicznych są udostępniane w otwartych i uporządkowanych formatach ułatwiających ponowne ich wykorzystanie. Dzięki temu otwierają się możliwości realizowania nowych inicjatyw społecznych i biznesowych opartych na danych publicznych, zwiększa się również zaangażowanie mieszkańców w sprawy miasta. W ramach projektu **Otwarty Gdańsk** (www.gdansk.pl/otwarte-dane) udostępniane są liczne zbiory danych o miejskiej demografii, gospodarce, gdańskich dzielnicach czy wydatkach urzędu miejskiego. Wizualizacje tych danych są zaprezentowane w atrakcyjnie graficzny sposób w nowej odsłonie portalu **Gdańsk w liczbach** (www.gdansk.pl/gdanskwliczbach).
- Jednym ze strategicznie cennych zasobów, jakie posiada Gdańsk, są dane przestrzenne. Ich właściwe wykorzystanie i przyjazna prezentacja mieszkańcom i mieszkańcom nabiera coraz większego znaczenia. Dlatego powołano wieloletni **program GeoGdańsk**, który w obecnej fazie koncentruje się na wyborze technologii umożliwiających konsolidację i standaryzację danych przestrzennych w skali potrzeb Gdańska. W kolejnych etapach przewiduje się budowę scentralizowanego repozytorium danych przestrzennych, a następnie wprowadzenie reguł dla ich zarządzania, zasad efektywnego posługiwania się danymi na warstwach mapowych i platformy dla ich wielopoziomowej prezentacji.
- Modelowym przykładem projektu z obszaru *smart city* są **Otwarte dane ZTM**. Celem projektu jest udostępnianie bieżącej i aktualnej informacji o funkcjonowaniu komunikacji miejskiej w Gdańsku, w tym pozycji GPS autobusów i tramwajów, aktualnych rozkładach jazdy, estymowanych czasach przyjazdu na przystanek, listach tras, ważności biletów okresowych, położeniu biletomatów. Dane te wykorzystywane są przez liczne strony i aplikacje udostępniające informacje dla podróżujących komunikacją miejską. Wysoka jakość danych dostarczanych w ramach projektu zyskała uznanie Google, który zaakceptował w 2019 r. dołączenie Gdańska do programu Google Transit. Dzięki temu informacje o kursowaniu gdańskiej komunikacji znalazły się na mapach Google.
- Unikatowym w swojej skali projektem wykorzystującym technologie z dziedziny Inteligentnych Systemów Transportowych (ITS) jest **Zintegrowany system zarządzania ruchem TRISTAR**. Realizacja projektu zrewolucjonizowała poruszanie się po aglomeracji trójmiejskiej i pozwoliła na zwiększenie przepustowości dróg w Gdańsku, Sopocie i Gdyni o ok. 20-30%. TRISTAR umożliwia nadzór nad funkcjonowaniem poszczególnych elementów systemu transportu, zarządza ratownictwem drogowym, kontroluje parkingi (tablice świetlne kierują nas tam, gdzie znajdziemy wolne miejsca) oraz informuje, na specjalnych wyświetlaczach przystankowych, o ewentualnym opóźnieniu autobusu czy tramwaju.
- Kolejnym przykładem nowatorskiego projektu, swoistego eksperymentu w dziedzinie transportu publicznego jest **Sohjoa Baltic**. W jego ramach, z myślą o przyszłości transportu publicznego, prowadzone były badania, promocja oraz test **zautomatyzowanego, poruszającego się bez kierowcy elektrycznego minibusu**. Pojazd przez miesiąc kursował po ul. Karwieńskiej, prowadzącej do gdańskiego zoo. Gdańsk jest pierwszym miastem w Polsce, które zdecydowało się przeprowadzić testy elektrycznego, autonomicznego busa.
- Gdańsk uczestniczy w projekcie **RUGGEDISED**, który jest przedsięwzięciem finansowanym ze środków unijnego programu badawczego Horyzont 2020 Smart Cities and Communities. Uczestniczą w nim partnerzy z Holandii, Szwecji, Wielkiej Brytanii, Czech, Włoch i Polski. Rolę liderów pełnią Rotterdam, Glasgow i Umea, zaś wśród miast uczestniczących znajdują się Gdańsk, Brno i Parma. Uczestnicy przedsięwzięcia przygotowują swoje miasta na najważniejsze wyzwania przyszłości w zakresie takich zagadnień, jak inteligentne sieci ciepłownicze, inteligentne sieci elektroenergetyczne, mobilność, zarządzanie energią i ICT.
- Ponieważ nowe technologie mają to do siebie, że niezwykle dynamicznie się rozwijają, niezbędne jest śledzenie trendów. Największa konferencja technologiczna w Europie Środkowo-Wschodniej **InfoShare** – odbywa się właśnie w Gdańsku. To międzynarodowe wydarzenie udostępnia ogromną dawkę wiedzy o nowych technologiach, mediach oraz trendach w biznesie, ale również daje możliwość poznania inspirujących ludzi, takich jak doświadczonych inwestorów i ekspertów biznesu nowych technologii. W 2019 r. odbyła się już 13. edycja konferencji, na dziewięciu scenach tematycznych wystąpiło ponad 200 prelegentów z Polski i ze świata, a trzy najlepsze młode firmy startujące w Startup Contest InfoShare podzieliły się kwotą 30 tys. euro.

- Przykładem usprawnień i podnoszenia jakości funkcjonowania usług publicznych dla mieszkańców jest miejskie call-centre, czyli **Gdańskie Centrum Kontakt**. To jeden punkt kontaktu dla mieszkańców, przedsiębiorców, studentów i turystów tak, aby nie było konieczne orientowanie się, z którą sprawą należy zgłosić się, do którego wydziału czy jednostki miejskiej.
- Popularnym wśród użytkowników i innowacyjnym pod wieloma względami projektem jest **Gdańska Karta Mieszkańca**. Dzięki karcie mieszkańcy mogą korzystać z bogatej oferty miejskich instytucji oraz partnerów. Karta uprawnia do korzystania z darmowych wejść do 25 instytucji kultury i atrakcji, z rabatów u 110 partnerów, a uczniowie gdańskich szkół mogą korzystać z darmowych przejazdów komunikacją miejską.
- Nowoczesnemu zarządzaniu oświatą w Gdańsku służy **Gdańska Platforma Edukacyjna** – wielowymiarowy, nowoczesny system wsparcia funkcjonowania i rozwoju placówek oświatowych. Zawiera funkcje pomagające organizować pracę szkół oraz przeprowadzać rekrutację do przedszkoli i szkół. Dzięki platformie każdy rodzic ma dostęp on-line do informacji dotyczących swego dziecka, jego ocen, zajęć i programów. Uczniowie mogą korzystać z oprogramowania oraz narzędzi ułatwiających naukę i codzienną komunikację z nauczycielami.
- Koncepcja *smart city* jest kojarzona z nowoczesnymi technologiami, rozwojem infrastruktury i wykorzystywaniem big data, ale jej istotnym elementem jest również jej **społeczny wymiar**. Realizowane w Gdańsku inicjatywy z zakresu rozwoju kapitału społecznego zmierzają do podniesienia jakości życia i zwiększeniu aktywności mieszkańców, wykorzystaniu ich umiejętności, kreatywności i wiedzy dla rozwoju zarówno własnego, jak i społeczności, którą tworzą. Są to zarówno działania związane z bezpośrednim angażowaniem mieszkańców w kreowanie kierunków rozwoju miasta (np. za pomocą Budżetu Obywatelskiego, konsultacji społecznych), jak i wspieraniem aktywności dzielnicowej i sąsiedzkiej.
- Nieszablonołą formę pozyskiwania funduszy na realizację różnorodnych projektów stanowi finansowanie społecznościowe, czyli tzw. crowdfunding. Kluczem do sukcesu jest tu ciekawy pomysł, który zainteresuje szerokie grono osób chcących go wesprzeć. Dzięki finansowaniu społecznościowemu nie trzeba dysponować własnymi środkami na wdrożenie projektu, a szanse na pozyskanie finansowania mają również inicjatywy o charakterze nie tylko czysto biznesowym. Finansowanie społecznościowe w Gdańsku rozwijane jest poprzez przedsięwzięcie **Crowdfundport**, które poza tworzeniem możliwości społecznego wsparcia projektów, zwiększa również szeroko rozumiane kompetencje w zakresie przedsiębiorczości.
- Innowacyjną ideą wspierającą rynek pracy jest otwarty w 2016 r. przez Gdański Urząd Pracy nowoczesny punkt doradczo-coachingowy – **Centrum Rozwoju Talentów**. Mieści się on w Olivia Business Centre i jest pierwszym w Polsce ośrodkiem świadczącym usługi z zakresu diagnostyki talentów. W ramach CRT zostały uruchomione trzy strefy: Akademia Kariery (dla mieszkańców, w tym osób pracujących), Strefa Rozwoju Osobistego (dla osób bezrobotnych) oraz Młodzieżowa Kraina Talentów (dedykowana uczniom, rodzicom oraz nauczycielom).